

BRANIBUNJEVAČKI KALENDAR

ZA GODINU
1935

INSTITUT "IVAN ANTUNOVIĆ"
ZUBOTICA
BRANJEVAČKO-SOKAČKA
KRAJEVINA
IVAN KULINČIĆ

Gradska štedionica

opštine grada Subotice

Bavi se svim poslovima, koji zasecaju u bankovnu struku, a naročito prima uz najpovoljniji kamatnjak

uloge na štednju

i time naročito pomaže štedišu

Ima svoju vlastitu zalagaonicu

koja daje zajmove na zlato, srebro dragocenosti i ostalu trgovačku robu

Nabavljajte Vaše tiskanice u

**Gradskoj štampariji
i knjigoveznici**

svojina Gradske Štedionice, koja će Vas brzo, tačno, i jeftino poslužiti

Za sve obaveze Gradske Štedionice
a naročito za uloge jamči

Opština grada Subotice

II. GODINA

PRAVI BUNJEVAČKI

KALENDAR

ZA PROSTU GODINU

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Bri. 15/96 27

SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

1935

(SA SLIKAMA)

IZDAJE :

BUNJEVAČKO OMLADINSKO DRUŠTVO

Rasprostire : „Međunarodni Novinski Zavod“
Subotica, Vojnovićeva ul. 7.

Podvikuje bunjevačka vila
Iz oblaka razastrla krila
„Oj Bunjevče, probudi se sada,
Ne daj, da nam rod slovenski
[srada
(narodna pisma)

Za uredništvo i izdanje odgovara vlasnik

MANDIĆ MIJO

Daničićev put 44 Subotica

Štampano u štampariji Braće Fischer, Subotica

Stupaj naprid mili rode!
Drž' se knjige i slobode;
Da i na nas sunce sine,
Da nestane pomrčine.

(spivao, Staniša Neorčić
godine 1897)

Kršćanska godina 1935 jeste prosta

Zvizda vladarica ove godine jeste Merkur

I. Godovni računi:

Zlatni broj misečevog kruga	17
Epakta	XXV
Sunčani krug	12
Rimske daće (Poriz)	3
Nediljno slovo po Gregoriju	F
Nediljno slovo po Juliju	G

II. Četiri godišnja doba:

Proliće: počima ove godine, 21 marta, u 14 sati i 18 minuta. Onda je dan jednak sa noći, i taj se dan zove: „Prolična ravnodnevnica“.

Lito: počima, 22 juna u 9 sati i 38 minuti. Onda je najdulji dan a najkraća noć.

Jesen: počima, 24 septembra u 0 sati i 39 minuti. Onda je dan jednak sa noći i taj se dan zove: „Jesenja ravnodnevnica“.

Zima: počima 22 decembra u 19 sati i 37 minuta. Onda je najdulja noć a najkraći dan.

III. Pomične svetkovine:

1. Po rimskom kalendaru:

Sedamdesetnica	17 februara
Pepelnica	6 marta
Uskrs	21 aprila
Spasovo	30 maja
Duhovi	9 juna
Brašanjevo	20 juna
Srce Isusovo	28 juna
Krist Kralj	27 oktobra
1 nedilja Adventa	1 decembra

2. Po pravoslavnom Kalendaru:

Triodij	4 februara
Mjasopust	18 februara
Siropust	25 februara
Prva nedelja vel. posta	4 marta
Hristovo Vaskresenje	15 aprila
Spasovdan	24 maja
Duhovi	3 juna

IV. Postovi:

1. Za rimokatolike:

a) Nemrs, sastoji se u tim, da svaki kršćanin od 7 god. pa do smrti ne jide mesa od životinje vruće krvi. Mašćom je zapržiti slobodno u svako doba. Taki nemrs se održava u svaki petak priko godine.

b) Post, je obavezna samo za odrasle od 21 god., pa do 60 god. Održava se tako da mož jisti tri puta na dan, a samo se jedared najjisti. Olakšana je post onda kada je slobodno po dopuštenju crkve, jisti mesa u posne dane. Taki su dani svi; u korizmi osim petka, zatim, u oči Svih Sveti, kod kvatri postova; srida i subota.

c) Stroga post: sadrži i post i nemrs. Taki su dani: petak u korizmi, Kvatri posti, čista srida, u oči Duhova, Velike Gospojine i Božića.

2. Za pravoslavne:

Velika post, počinje od nedelje Siropusta pa traje do nedelje Hrist. Vaskresenija.

Post Sv. Petar i Pavl. počinje od nedelje Svih Sveti, i traje do 28 juna.

Post Majci Božjoj, počinje od 1. augusta pa traje do 14 augusta.

Božićna post, počinje od 15 nov. a traje do 24 decembra.

V. Kvatri postovi:

Prolični: 13, 15, 16 marta

Litnji: 12, 14, 15 juna

Jesenji: 18, 20, 21 septembra

Zimski: 18, 20, 21 decembra

VI. Pomrčine sunca i miseca:

Ove godine biće, pet pomrčine sunca, i dvi pomrčine miseca.

1. Dilomična pomrčina sunca biće 5 januara. Kod nas se neće viditi.

2. Potpuna pomrčina miseca biće 19 januara. Počima u 13 sati i 39 minuta, i traje do 19 sati i 55 minuta. Kod nas će se samo pri svršetku viditi.

3. Dilomična pomrčina sunca biće, 3 februara. Kod nas se neće viditi.

4. Dilomična pomrčina sunca biće 30 juna. Kod nas se neće viditi.

5. Potpuna pomrčina miseca biće 16 jula. Kod nas se neće viditi.

6. Dilomična pomrčina sunca biće 30 jula. Kod nas se neće viditi.

7. Prstenasta pomrčina sunca

biće 23 decembra. Kod nas se neće viditi.

VII. Veliki blagdani, norme i državni praznici:

Svirka i igranka zabranjena je propisima rim. katol. crkvene vlasti u slidećim danima: Prvi dan Božića, prvi dan Uskrsa, prvi dan Duhova, te poslednja tri dana velike nedilje.

Norme: Božić, Uskrs, Duhovi, Brašančevo, Velika Gospojina i Svi Sveti.

Državni praznici:

Ćirilo i Metodije	24 maja
Vidovdan	28 juna
Rođ. Nj. Vel. kralja	6 sept.
Dan ujedinjenja	1 dec.

F. KIRST puškar **St.-Vrbas (Bačka)**

Stalni izbor od najjeftinijih od najboljih pušaka, flobera, automatični-pištolja i levolvera kao municije i baruta.

Sada, za vreme poćivke lovljenja, podajte da se vaše puške pregledaju i oprave u mojoj specialnoj radionici sa elektrićnim pogonom.

Odlikovano zlatnom medaljom.

NEMENJI i DRUG

Špecerajska i delikatesna trgovina
Trgovina boja i kemikalije

SUBOTICA

Fra Jese trg 6 — Kdradordjev trg 6

Osnovano: 1848 Telefon: 69

Svaka Bunjevaćka kuća

svoju dotrebštinu kao: postav (platno konofas, zefir, parket, salvet, damast, kumašicu i sve vrste svile, svilene marame u najvećem izboru: muška i ženska sukna, u lipom izboru, nabavlja kod

BREAR STIPANA

trg. i manufakturna radja kod

„SVETOG ANTUNA“

SUBOTICA, Štrosmajerova ulica

KNJIŽARA I PAPIRNICA

JEDINSTVO

SUBOTICA

Karadordjev trg 8

TELEFON 7—44

Preporučuje svoje veliko stovarište kancelarijskog i školskog materijala, knjige za osnovne, srednje i stručne škole uvek na lageru!

Preporučuje sve knjige za čitanje svih znanosti kao i sviju vrsta kalendara

Sunčani sistem

Sunce

Sunce je centar našeg sunčanog sistema. Oko njega se okreću, naša Zemlja, misec, i planete. Sunce je daleko od zemlje, 149¹/₂ milijuna km. tako da sunčanoj svjetlosti treba 8 minuta dok dođe do naše zemlje. Dok se Sunce okrene oko sebe, treba mu 25 dana. Pričnik sunca je 1,400.000 km. dugačak. Unutrašnjost Sunca se zove fotosfera, i u njoj se često vide niske puge, a to su tako zvane sunčane puge. Te puge utiču na vrijeme, na našoj zemlji. Više fotosfere je kromosfera, koja obavlja Sunce kao neki dim. Često puta kroz tu kromosferu iz fotosfere izbijaju vatreni jezici koji se zovu protuberancije. Visina tih protuberancija dostiže 40.000 km. a primetili su i take koje su bile visoke 560.000 km. Više kromosfere je sunčeva Kruna. Unutrašnjost Sunca t. j. fotosfera je vruća 4—5000 stepeni C. Na toj vrućini se gvožđe prstvara u paru.

U naš sunčani sistem spadaju sledeće planete:

1. **Merkur.** Pričnik mu je 4800 km. Njegova je godina 85 dana, zato što za toliko dana obiđe Sunce. Ritko se vidi, i to samo uveče i u jutro.

2. **Venus ili Danica.** Ona je gotovo toliko ko i zemlja. Ona je najsvitlija zvezda. Udaljena je od Sunca 107,5 milijuna km. Njezina je godina 224 dana.

3. **Zemlja.** Ona je daleko od Sunca 149,5 milijuna km. U svom putu oko sunca za jedan sekunat ide 29,7 km.

4. **MARS.** On je udaljen od sunca 226,3 milijuna km. Njegova je godina 687 dana. On ima dva miseca. Unutarnji njegov misec ne izlazi na istoku već na zapadu. On je manji od zemlje.

5. **Asteroidi.** To su sitne male planete koje se nalaze kao neki prsten iza Marsa.

6. **Jupiter.** On je najveća planeta. Njegova je godina, 12 naših godina. On je udaljen od sunca 773,5 milijuna km.

7. **Saturn.** On je malo manji od Jupitera. Njegova je godina, 29 i po naših godina. Ima 10 meseci koji kruže oko njega, a osim toga ima jedan velik prsten. Udaljen je od Sunca 1418 milijuna km.

8. **Uran.** On je četiri-puta veći od zemlje. Ima četiri miseca. Udaljen je od Sunca, 2801 milijuna km. Njegova je godina naših 84 i 8 dana.

9. **Neptun.** On je malo veći od Urana. Udaljen je od Sunca 4470 milijuna km. Njegova je godina naše 164 godine i 285 dana.

10. **Pluton.** Tu planetu su nedavno pronašli. Pluton je udaljen od Sunca oko 6900 milijuna km. Njegova je godina, 249 naših.

Dvanajst nebeskih znamenja

Ovan		Lav		Strilac	
Bik		Devica		Jarac	
Blizanci		Vaga		Vodeniak	
Rak		Štipevac		Ribe	

Misečna znamenja

☉ Uzrast ili prvi četvrt
☽ Mlad misec

☉ Pun misec ili Uštap
☾ Manjak ili poslednji četvrt

Ima 31 dan

Misec Vodenjaka

Sićanj je posvećen, prisv. Srcu Isusovom.

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
1 Utorak	Nova Godina	19 Bonifacije		7 48	16 19	3 47	2 13
2 Srida	Ime Isusovo	20 Ignjatije		7 48	16 20	5 12	2 48
3 Četvrtak	Genoveva	21 Julijana		7 48	16 21	6 15	13 40
4 Petak	Tito bisk. †	22 Anastasije		7 48	16 22	7 18	14 50
5 Subota	Telesfor p. ●	23 10 mučenika		7 48	16 22	8 08	16 17
1 ned.	Ev. Dolazak mudraca sa istoka. Mat. XI. 1-12						
6 Ned	Sv. Tri Kralja	24 Badnji dan		7 48	16 23	8 46	17 49
7 Ponediljak	Lucian	25 Rožd. Hristov.		7 47	16 24	9 15	19 22
8 Utorak	Severin	26 Zbor. Bogor.		7 47	16 26	9 39	20 52
9 Srida	Jul. R. Nj. V. Kr. M.	27 Stevan pr. m.		7 46	16 27	10 02	22 16
10 Četvrtak	Pajo pust.	28 20000 muč.		7 46	16 29	10 27	22 48
11 Petak	Higin (Nev.) † ☾	29 Mladenci		7 45	16 30	10 58	23 41
12 Subota	Ernest op.	30 Anisije muč.		7 45	16 31	11 54	
2 ned.	Ev. Kad bi Isusa 12 godina. Luk. II. 42-52						
13 Nedilja	FF. 1 Sv. Obitelj	31 Melanija		7 44	16 33	2 26	1 04
14 Ponediljak	Rađovan b. Hilar	1 Nova Godina		7 44	16 34	12 54	2 38
15 Utorak	Mavro opat	2 Silvestar		7 43	16 35	13 27	3 45
16 Srida	Marcel p.	3 Malahije		7 43	16 36	14 24	4 57
17 Četvrtak	Antun pust.	4 Jevstatija 70 u.		7 42	16 38	15 27	6 00
18 Petak	Rum. St. sv. P †	5 Teopemt		7 41	16 39	16 38	6 51
19 Subota	Kanut, Biserka ☉	6 Bogojavljenje		7 39	16 4	17 40	7 29
3 ned.	Ev. Svadba u Kani galilejskoj. Prvo čudo Isusovo. Ivan II. 1-11						
20 Nedilja	F. 2. Fabian i S.	7 Jovan Krstit.		7 39	16 42	18 11	7 59
21 Ponediljak	Janja	8 Prp. Gregorije		7 38	16 43	18 46	8 19
22 Utorak	Vince	9 Polijevtko m.		7 37	16 45	19 51	8 35
23 Srida	Zar. Bl. Div. Mar.	10 Gregorije Nis.		7 37	16 46	20 56	8 49
24 Četvrtak	Timotej b.	11 Teodosije		7 36	16 47	22 00	9 00
25 Petak	Obrač. sv. Pavl. †	12 Tatjana		7 35	16 49	23 07	9 12
26 Subota	Polikarp. Savka	13 Jermilo m.		7 34	16 51		9 23
4 ned.	Ev. Isus silazi sa brda. Mat VIII. 1-13						
27 Nedilja	F 3. I. Zlatous ☉	14 Sv. Sava		7 32	16 53	0 15	9 52
28 Ponediljak	Dragutin	15 Pavao		7 31	16 54	1 27	10 14
29 Utorak	Franjo Sal.	16 Č. Ver. ap. Petr.		7 31	16 56	2 40	10 42
30 Srida	Martina, d. m.	17 Prp. Antonije		7 30	16 57	3 53	11 23
31 Četvrtak	Petar Nol. pr.	18 Atanasije		7 30	16 58	4 58	12 23

Ko nezna čuvat' tuđe, nezna ni svoje!

Misečne mine :

Biliške

- ☾ Mladi misec : 5 og, u 6 sati i 20 minuta.
- ☽ Uzrast : 11 og, u 20 sati i 55 minuta.
- ☀ Pun misec : 19 og, u 16 sati i 44 minuta.
- ☾ Manjak : 27 og, u 20 sati i 59 minuta.

Vrime po naučenjacima:

Od 1—9 vitrovito i hladno
Od 10—18 vedro i hladno.
Od 19—26 umireno i popušta hladnoća. 27 - 31 vedro jaka zima.

Vrime po narodnom gatanju :

Ako vitar duše sa juga, pa se promineka sivero-zapadu, onda će biti lipo vrime dugo, a i vedro sa mrazom. Ako vitar duva sa sivero-istoka, onda donosi sn'g i maglu, a to pritkazuje da će u protiče biti mnogo vlage.

Duljina dana :

Prvog je duljina dana, 8 sati i 31 minut, a do kraja miseca, dan poraste sa 59 minuta.

zkyh.org.rs

Veljača

Februar

Ima 28 dana

Misec: Riba

Veljača je posvećena, Svetoj Obitelji.

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
1 Petak	Ignacije b. m. †	19 Makarije		7 20	17 00	5 54	13 39
2 Subota	Svitlo Marijino	20 Jeftimije		7 27	17 02	6 38	14 09
5 ned.	Isus utiša oluju na moru. Mat. VIII. 23—27						
3 Nedilja	F.4. Blaž bisk. ☉	21 Maksim		7 26	17 02	7 12	16 44
4 Ponediljak	Andrija Korz.	22 Timotej		7 24	17 05	7 04	18 17
5 Utorak	Agata	23 Klimentije		7 23	17 07	8 02	19 48
6 Srida	Doroteja	24 Ksenija		7 22	17 07	8 23	21 15
7 Četvrtak	Vranka	25 Grigorije		7 21	17 09	8 42	22 43
8 Petak	Ivan Mat. pr. †	26 Ksenofont		7 19	17 11	9 03	
9 Subota	Ćiril Aleks.	27 Jov. Zlatousti		7 18	17 12	9 31	0 08
6 ned.	O dobrom simenu i kukolju. Mat. XIII. 24 30						
10 Nedilja	F.5. Skolastika ☾	28 Jevrem c. prp.		7 6	7 14	0 0	1 30
11 Ponediljak	Ukaz. Mar. G. lurd	29 Ignjatije		7 14	17 16	10 38	2 46
12 Utorak	7 utem. r. ž M. B.	30 Tri Jerarha		7 12	17 18	11 24	3 54
13 Srida	Stipan op.	31 Kir. i Jovan		7 1	17 19	12 17	4 50
14 Četvrtak	Valentin m.	1 Febr. Trifon		7 0	7 2	13 18	5 31
15 Petak	Faustin i Jov. †	2 Sretenije		7 08	7 22	14 24	6 03
16 Subota	Julijana d. m.	3 Simeon		7 05	7 24	15 3	6 25
7 ned.	O poslenicima u vinogradu Mat. XX. 1—16						
17 Nedilja	F. Sedamd. Don.	4 Triodij		7 04	7 25	16 36	6 43
18 Ponediljak	Simeon b. ☿	5 Agata		7 03	7 27	17 4	6 58
19 Utorak	Konrad	6 Vukol		7 2	17 28	8 47	7 09
20 Srida	C. Eleuterij	7 Partenije		7 0	7 9	9 64	7 21
21 Četvrtak	Eleonora	8 Teodor		6 58	7 3	0 57	7 33
22 Petak	Stol. sv. P. u A. †	9 Nikifor		6 56	7 32	2 4	7 44
23 Subota	Petar Damj. b.	10 Haralampie		6 54	7 34	3 04	8 00
8 ned.	O sijaču. Luka, VIII. 4—15						
24 Nedilja	F. Šesdeset. Mat.	11 Vlasije Sedam.		6 52	7 36		8 18
25 Ponediljak	Valburga d.	12 Melentije		6 0	17 8	0 25	8 44
26 Utorak	Aleksandar m. ☾	13 Simeon N. i sr		6 48	7 39	1 36	9 18
27 Srida	Leander	14 Auksentije		6 47	7 40	2 43	10 07
28 Četvrtak	Roman op.	15 Oniksim		6 45	17 42	3 41	11 15

Ko se lud rodi, lud i umre!

Misečne mine :

Biliške

- Mladi misec: 3-eg u 17 sati i 27 m.
- ☾ Uzrast: 10-og u 10 sati i 25 m.
- ☀ Pun misec: 18-og u 12 sati i 17 m.
- ☾ Manjak: 26-og u 11 sati i 14 m.

Vrime po naučenjacima:

Od 1-10 hladno i vedro.
Od 11-20 hladno i vitrovito i pomalo oblačno, sa mistimičnim kišama. Od 21-28, jaka zima i pada snig.

Vrime po narodnom gatanju :

Ako duše vitar sa jugozapada, onda će biti lipo vrime sa jakim marazom. Ako duše zapadnjak, onda će se vrime prominiti na gore.

Duljina dana:

Prvog je dan dugačak 9 sati i 31 minut. Do kraja miseca, do 28-og dan poraste sa 1 sat i 20 m.

Ožujak

Mart

Ima 31 dan

Misec: Ovna

Ožujak je posvećena Svetom Josipu

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec		
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi	
1	Petak	Albin †	16	Pamfilije	6 43	17 43	4 29	12 35
2	Subota	Lujza, Simpl.	17	Teodor Tiron	6 41	17 45	5 07	14 06
9 ned. Ev. Isus proriča svoju muku. Luka XVIII. 31-53								
3	Nedilja	F. Pedesetn.	18	Mjasopust	6 40	17 46	5 37	15 38
4	Ponediljak	Kazimir	19	Arhipa	6 38	17 47	6 01	17 11
5	Utorak	Poklade. Euz. ●	20	Lav bisk.	6 35	17 49	6 24	18 42
6	Srida	Pepelnica ††	21	Timotej	6 33	18 50	6 45	20 11
7	Četvrtak	Toma Akvin. ††	22	Evgenija	6 31	18 52	7 07	21 40
8	Petak	Ivan od Boga ††	23	Polikarpo	6 29	18 55	7 31	23 06
9	Subota	Franciška ††	24	Glav. J. K.	6 27	18 54	8 00	
10 ned. Ev. Isusa napastuje đavo u pustinji. Mat. IV. 1-11								
10	Nedilja	F. 1. Čista	25	Siropust	6 25	17 55	8 36	0 28
11	Ponediljak	Eulogije m. ††	26	Porfirije	6 24	17 57	9 20	1 41
12	Utorak	Grgur vel. †† ☾	27	Prokopije	6 22	17 59	10 11	2 43
13	Srida	Rozalija Kvat. ††	28	Vasilije	6 20	18 01	12 11	3 30
14	Četvrtak	Matilda d. ††	1	Mart - Eudok.	6 18	18 02	12 15	4 04
15	Petak	Long Žark. Kv ††	2	Teodot	6 15	18 04	13 21	4 31
16	Subota	Heribert, Kvat ††	3	Jeftropije m.	6 13	18 05	14 27	4 39
11 ned. Ev. Isus se priobrazi na gori. Mat. XVII. 1-9								
17	Nedilja	F. 2. Pačista	4	Ger. 1. N. pos.	6 2	18 06	15 33	5 05
18	Ponediljak	Ciril Jer. b. ††	5	Konon	6 09	18 08	16 37	5 18
19	Utorak	Josip Zar. Bl. D. M.	6	42 mučenika	6 08	18 09	17 42	5 30
20	Srida	Niketa †† ☉	7	Vasilije	6 05	18 11	18 48	5 42
21	Četvrtak	Benedikt ††	8	Teofilakto	6 03	18 12	19 55	5 54
22	Petak	Oktavian ††	9	40 mučenika	6 01	18 14	21 05	6 08
23	Subota	Oton b. ††	10	Kodrat muč.	6 00	18 15	22 15	6 25
12 ned. Ev. Isus istira Đavla. Luka XI. 14-28								
24	Nedilja	F. 3. Bezimena	11	Sofron. 2 N. p.	5 58	18 16	23 26	6 49
25	Ponediljak	Blagovist	12	Teofan	5 55	18 18		7 20
26	Utorak	Emanuel ††	13	Nićifor	5 53	18 19	0 33	8 04
27	Srida	Iv. Damasc. ††	14	Benedikt	5 51	18 21	1 33	9 04
28	Četvrtak	Ivan Kap. ††	15	Agapije	5 49	18 23	2 23	10 17
29	Petak	Eustazij op. ††	16	Savin muč.	5 47	18 24	3 03	11 40
30	Subota	Viktor m. ††	17	Aleksije	5 45	18 25	3 35	13 10
13 ned. Ev. Isus na'rani 5000 ljudi. Ivan VI. 1-15								
31	Nedilja	F. 4. Sridoposna	18	Ćiril 3. Ned. p.	5 43	18 26	4 02	14 37

Mudrom ne teci, ludom ne ostavljaj!

Misečne mine :

Biliške

1) Mladi misec : 5 og, u 3 sata i 40 minuta.

2) Uzrast : 12 og, u 10 sat i 30 minuta.

3) Pun misec : 20 og, u 6 sati i 33 m nuta.

4) Maniak : 27 og, u 21 sat i 51 minut.

Vrime po naučenjacima

Od 1—10, hladno i snižna nećava. Od 11—19, lipi prolićni dani jer hladnoća popušta. Od 20—31 vitrovito i mistimično kiše.

Vrime po narodnom gatanju :

Ako je vrime o Josipu vedro, onda se obećaje plodna godina . Kako je vrime na 40 mučenika (10 marta), tako ostaje 40 dana.

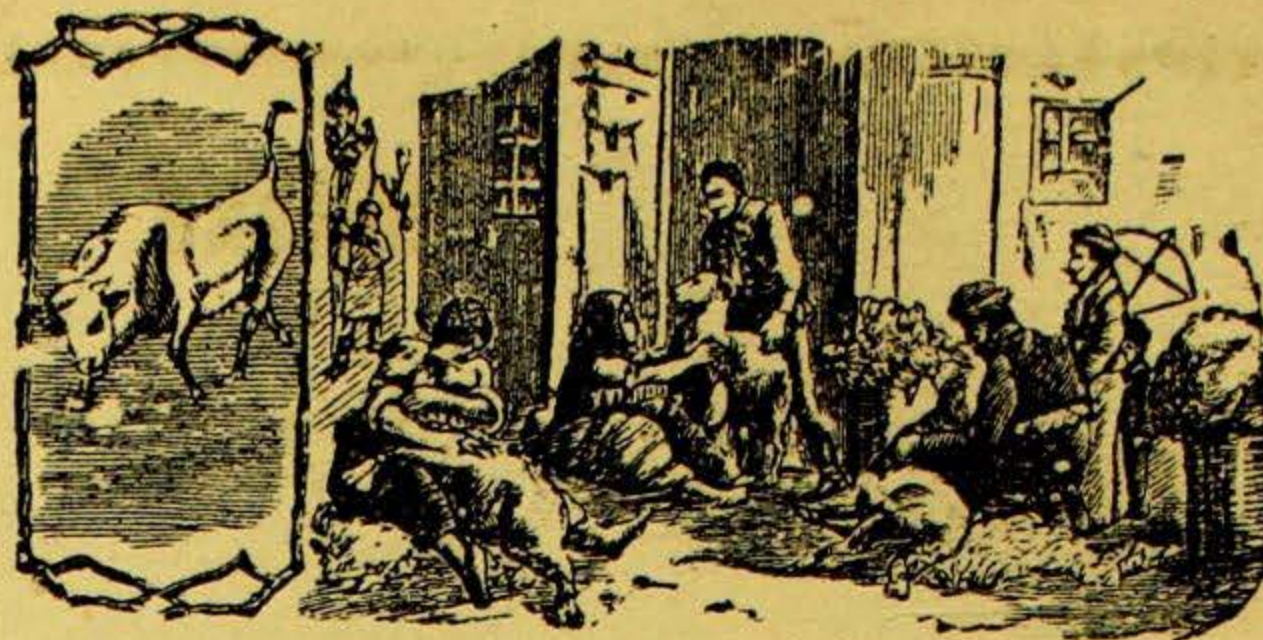
Dužina dana:

Prvog je dužina dana 8 sati i 31 minut, do kraja miseca dan poraste sa 59 minuta.

Travanj

April

Ima 30 dana

Misec: Bika

Travanj je posvećen Sv. 5 rana Isusovih

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
1 Ponediljak	Hugo b, ††	19 Hrisant	☾	5 41	18 28	4 25	16 06
2 Utorak	Franjo P. isp. ††	20 Zajed. sv. ot.	☾	5 39	18 30	4 45	17 35
3 Srida	Rikard †† ●	21 Jakov isp.	☾	5 37	18 31	5 06	19 05
4 Četvrtak	Izidor ††	22 Vasilije H.	☾	5 35	18 32	5 31	20 33
5 Petak	Vinko Fer. isp. ††	23 Nikon	☾	5 33	18 33	5 58	21 59
6 Subota	Siksto p. ††	24 Zaharije	☾	5 31	18 35	6 31	23 19

14 ned. Ev. Isusa 'oće da kamenuju. Ivan VIII. 46 - 59

7 Nedilja	F 4. Gluva	25 Blagov. 4. N. p.	☾	5 29	18 37	7 12	
8 Ponediljak	Dionisije b. ††	26 Gavrijel	☾	5 27	18 38	8 01	0 39
9 Utorak	Marija M. ††	27 Matrona	☾	5 25	18 40	9 00	1 22
10 Srida	Ezekiel †† ☾	28 Ilarion	☾	5 23	18 41	10 03	2 02
11 Četvrtak	Leon p. ††	29 Marko i Kir.	☾	5 22	18 42	11 10	2 32
12 Petak	7 žal. Bl. D. M. ††	30 Jovan el.	☾	5 20	18 45	12 17	2 54
13 Subota	Hermenegildo ††	31 Ipatije	☾	5 18	18 46	13 22	3 11

15 ned. Ev. Isus ulazi svečano u Jeruzolim. Mat. XXI. 1-9

14 Nedilja	F 5. Cvitna	1 Apr. M. E. 5. N.	☾	5 16	8 47	14 27	3 25
15 Ponediljak	Anastazija ††	2 Tito	☾	5 14	18 48	5 32	3 37
16 Utorak	Ivan L. B. Tur. ††	3 Niketa ap.	☾	5 12	18 49	6 36	3 49
17 Srida	Rudolf ††	4 Josif Georgij	☾	5 11	18 50	7 44	4 01
18 Četvrtak	Vel. četvrt. †† ☾	5 Teodul	☾	5 09	18 52	18 53	4 16
19 Petak	Vel. petak ††	6 Jeftimije	☾	5 06	8 53	20 04	4 32
20 Subota	Vel. subota ††	7 Georgije	☾	5 04	18 55	21 16	4 54

16 ned. Ev. Uskrsnuće Isusovo. Marko XVI. 1-7

21 Nedilja	F Uskrs	8 Irid. 6. N. v. p.	☾	5 0	18 56	25 25	5 24
22 Ponediljak	Uskrsni poned.	9 Evpsihije	☾	5 00	18 58	23 27	6 04
23 Utorak	Adalbert	10 Terentije	☾	4 59	19 59		6 59
24 Srida	Đurđev	11 Antipa	☾	4 58	19 00	0 20	8 08
25 Četvrtak	Marko evang.	12 Vasilije	☾	4 56	19 01	1 03	9 27
26 Petak	Kl. i Marc. m. † ☾	13 Veliki petak	☾	4 54	19 03	1 36	10 52
27 Subota	Petar Kaniz. pr.	14 Vel. sub. Mar.	☾	4 52	19 05	2 03	12 18

17 ned. Ev. Isus ulazi kroz zatvorena vrata. Ivan XX. 19-31

28 Nedilja	F 1. Bila ned.	15 Hrist. Vaskrs	☾	4 50	19 06	2 27	13 48
29 Ponediljak	Petar m.	16 Vaskrs. poned.	☾	4 49	19 07	2 48	15 09
30 Utorak	Katarina Sien. d.	17 Vaskr. utorak	☾	4 47	19 08	3 09	16 36

Podaj rukama, pa traži nogama!

Biliške

Misečne mine :

- Mladi misec : 3-eg u 13 sati i 11 m.
- ☾ Uzrast : 10-og u 18 sati i 42 m.
- ☉ Pun misec : 18-og u 22 sata i 10 m.
- ☾ Manjak : 26-og u 5 sati i 21 m.

Vrime po naučenjacima:

Od 1—10, kišovito i vitrovito. Od 11—21, prominjivo. Čas vedro i suvo sa jakim mrazom, čas opet vlažno i oblačno. Od 22—30, mekano vrime i vedri dani. Vrime do kraja miseca postepeno biva sve vruće.

Vrime po narodnom gatanju :

Ako je vrime oko Uskrsa vlažno, onda imamo hrđavu žetvu ražnu, iščekivati. Ako je žito oko Đurđeva tako visoko, da se vrat u njemu može sakriti, onda se obilnoj žetvi možemo nadati. Ako nema kiše prije Đurđeva onda će posli biti toliko kiše da će pašnjaci svi biti u blatu. Ako su dugine boje : žuta i modra jasne, onda možemo iščekivati lipo vrime.

Duljina dana :

Prvoga je duljina dana 12 sati i 47 m. a do kraja miseca dan poraste sa 1 sat i 30 minuta.

Ima 31 dan

Misec: Blizanaca

Svibanj je posvećen Majci Božjoj

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
1 Srida	Filip i Jakov	18 Jovan D.		4 45	19 10	3 31	18 03
2 Četvrtak	Atanasije	19 Pafnucije		4 43	19 1	3 56	19 28
3 Petak	N. sv. Križa †	20 Teodor T.		4 42	19 15	4 26	20 53
4 Subota	Florian m.	21 Januarij		4 40	19 14	5 04	22 08
18 ned.	Ev. Isus dobri pastir. Ivan X. 11—16						
5 Nedilja	F 2. Pijo V. p.	22 Teodor S.		4 39	9 16	5 50	23 09
6 Ponediljak	Ivan prid. vr. lat.	23 Đurđev dan		4 38	19 17	6 47	23 56
7 Utorak	Gizela	24 Sava m.		4 36	19 18	7 49	
8 Srida	Zaštita sv. Josip.	25 Marko ev.		4 35	19 19	8 56	0 32
9 Četvrtak	Grgur Naz.	26 Sv. M. Vasilije		4 33	19 21	10 03	0 56
10 Petak	Antonin b. †	27 Simeon S.		4 32	19 22	11 09	1 15
11 Subota	Franjo H. M.	28 9 mučenika		4 30	19 24	12 14	1 29
19 ned.	Ev. Malo i nećete me viditi. Ivan XVI. 16—22						
12 Nedilja	F 3. Pankracij m.	29 Vasilije Ostr.		4 28	19 25	13 19	1 43
13 Ponediljak	Servacije b.	30 Jakov Z. ap.		4 27	19 26	14 23	1 55
14 Utorak	Bonifacije	1 Maj-Jeremije		4 26	19 27	15 29	2 08
15 Srida	Ivan de la Salle	2 Atanasije		4 25	19 29	16 38	2 21
16 Četvrtak	Ivan Nepom. m.	3 Timotej		4 23	19 30	17 48	2 37
17 Petak	Paskal pr. †	4 Pelagija		4 22	19 31	19 01	2 56
18 Subota	Venancij	5 Irena m.		4 21	19 33	20 12	3 23
20 ned.	Ev. Idem onomu koji me poslao. Ivan XVI. 5—14						
19 Nedilja	F 4. Celestin	6 Job		4 19	19 34	21 18	4 00
20 Ponediljak	Bernardin S. pr.	7 Poj. sv. Krst.		4 19	19 35	22 16	4 52
21 Utorak	Feliks	8 Jovan ap.		4 18	19 36	23 01	5 58
22 Srida	Julianna i Hel.	9 M. sv. Nik.		4 17	19 37	23 38	7 17
23 Četvrtak	Željko b. m.	10 Simeon z.		4 16	19 38		8 40
24 Petak	Marija Pom. kr. †	11 Ćiril i Metod		4 14	19 40	0 07	10 06
25 Subota	Urban	12 Epifamije		4 13	19 41	0 31	11 31
21 ned.	Ev. Ako što zaištete o Oca, daće vam se. Ivan XVI. 23—30						
26 Nedilja	F 5. Filip Ner.	13 Glikeria		4 12	19 42	0 52	12 54
27 Ponediljak	Beda čast.	14 Izidor		4 11	19 43	1 13	14 29
28 Utorak	Agustin b. p.	15 Pahomije		4 10	19 44	1 34	15 42
29 Srida	Marija Pazzi	16 Teodor Vasil.		4 10	19 45	1 57	17 07
30 Četvrtak	Spasovo	17 Ap. Andr.		4 09	19 46	2 25	18 29
31 Petak	Mar. Majk. mil. †	18 Teodot		4 08	19 47	2 59	19 48

Svaki je posli vašara mudriji!

Misečne mine :

Biliške

- ☾ Mlad misec : 2-og u 22 sata i 36 m.
- ☽ Uzrast : 10-og u 12 sati i 54 m.
- ☉ Pun misec : 18-og u 10 sati i 57 m.
- ☾ Manjak : 25-og u 10 sati i 44 m.

Vrime po naučenjacima:

Od 1—15 lipo sunčano vrime, ali mistimično hladno. Od 16—20-og vruć vitar koji donša kišu. Od 21—31-og lipo vrime sa iznenadnom kišom.

Vrime po narodnom gatanju :

Ako večernja sjajnost pri zalasku sunca ima zlatnu boju, onda će biti lipo vrime. Ako na suvim kopnu živuće žabe, gori krekeću, onda će biti hrđavo vrime. Ako duše južni vitar (dolnjak), onda će virovatno doneti sa sobom kišu. Ako sa trišnje popada cat, to znači da trišanja neće biti, ali će roditi raž.

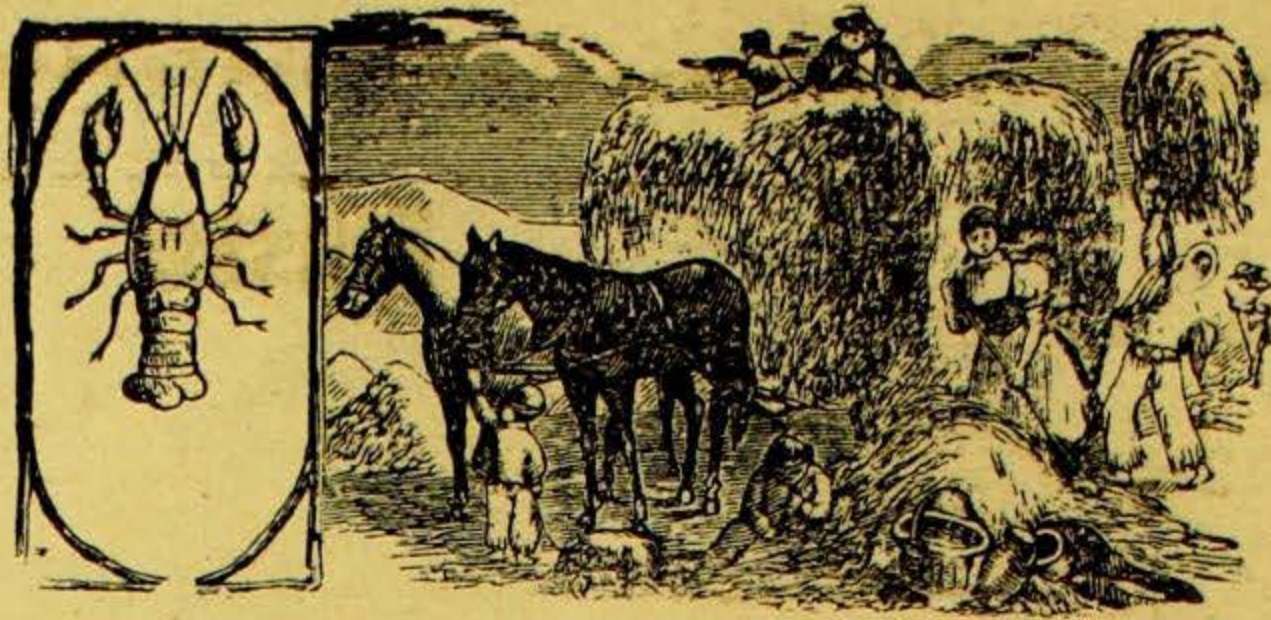
Duljina dana :

Prvoga je duljina dana 14 sati i 25 minuta. Do kraja miseca dan poraste sa 1 sat i 16 minuta.

Lipanj

Juni

Ima 30 dana

Misec : Raka

Lipanj je posvećen Prsv. Srcu Isusovom

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
1 Subota	Pamfilije m. ☉	19 Patricije	☾	4 07	19 48	3 16	20 24
22 ned.	Ev. Kad dodje utišeitelj. Ivan XV 26—XVI. 4						
2 Nedilja	F 6. Erazmo b. m.	20 Talalej	☾	4 07	19 48	4 41	20 56
3 Ponediljak	Klotilda	21 Konstantin	☾	4 07	19 49	5 33	21 48
4 Utorak	Kvirin Sis. b. m.	22 Vasilisko	☾	4 06	19 50	6 34	22 28
5 Srida	Dobroslav	23 Mihajlo	☾	4 06	19 51	7 39	22 56
6 Četvrtak	Norbert. b.	24 Spasovdan	☾	4 5	19 52	8 47	23 19
7 Petak	Robert †	25 N. Cl. Jov.	☾	4 04	19 53	10 55	23 35
8 Subota	Međardo	26 Karpo	☾	4 04	19 54	11 0	23 49
23 ned.	Ev. Ko mene voli, riči će moje držati. Ivav XIV. 23—31						
9 Nedilja	F Duhovi ☾	27 Terapont m.	☾	4 03	19 54	12 05	
10 Ponediljak	Duhovni poned.	28 Nikita	☾	4 03	19 55	3 09	0 02
11 Utorak	Barnaba	29 Teodosije	☾	4 03	19 56	4 14	0 14
12 Srida	Ivan Fak. Kvt. ††	30 Isakije	☾	4 03	19 56	5 21	0 27
13 Četvrtak	Antun Paduvan.	31 Jeremije ap.	☾	4 03	19 56	6 29	0 41
14 Petak	Bazilije Kvat. ††	1 Juni Justin	☾	4 02	19 57	7 41	1 59
15 Subota	Vidoslav Kvat. ††	2 Nikifor	☾	4 02	19 57	8 53	1 22
24 ned.	Ev. Dana mi je sva vlast. Matija XXVIII. 18—20						
16 Nedilja	F 1. Sv. Trojst ☾	3 Duhovi	☾	4 02	19 58	20 03	2 54
17 Ponediljak	Ad. Re. Bratoljub	4 Duh. ponedil.	☾	4 02	19 58	20 06	3 41
18 Utorak	Efrem Sirski isp.	5 Dorotije M.P.	☾	4 02	19 59	21 56	4 42
19 Srida	Julijana d.	6 Visarijan	☾	4 02	20 00	22 09	6 58
20 Četvrtak	Brašanjevo	7 Teodot sv.	☾	4 02	20 00	22 36	7 22
21 Petak	Alojzije †	8 Teodor m. St.	☾	4 02	20 00	22 38	9 51
22 Subota	Paulin b.	9 Kirilo Al.	☾	4 02	20 00	23 58	10 18
25 ned.	Ev. O velikoj večeri. Luka XIV. 16—24						
23 Nedilja	F 2. Albin	10 Svi Sveti	☾	4 02	20 01	23 18	12 40
24 Ponediljak	Rod. Ivana Krst	11 Varnava ap.	☾	4 03	20 01		13 06
25 Utorak	Prosper Vilim	12 Onulfije	☾	4 03	20 01	0 1	14 29
26 Srida	Ivan i Pajo m.	13 Akilina	☾	4 03	20 01	0 27	16 53
27 Četvrtak	Ladislav	14 Jelisej	☾	4 03	20 01	0 58	17 15
28 Petak	Srce Isusovo †	15 Vidov dan	☾	4 04	20 01	1 37	18 33
29 Subota	Sv. Petar i Pavao	16 Tihou	☾	4 05	20 01	2 24	18 45
26 ned.	Ev. O izgubljenoj ovci. Luka XV. 1—10						
30 Nedilja	F 3. Sp. sv. P. ☾	17 Manulio	☾	4 05	20 01	3 20	20 43

Nema malog, što dosta nije a tušta što potrošit ne mož!

Misečne mine :

Biliške

- Mladi misec : 1 og, u 8 sati i 52 minuta
- ☾ Uzrast : 9 og, u 6 sati i 49 minuta.
- ☽ Pun misec : 16 og, 21 sat i 20 minuta.
- ☾ Manjak : 30 og, u 20 sati 43 minuta.

Vrime po naučenjacima:

Od 1—10 og, prominljivo
od 11—20 og, Velika vrućina sa čestim kišama. Od 21—30 og, oblačno i vitrovito.

Vrime po narodnom gatanju :

Ako bube sv. Ivanjske jako svitle, onda će biti lipo vrime. Ako oko Vida pada cvat od loze, onda će biti mlogo vina. Ako se viđaju mloge žabe, a mačke se ližu i čiste, a krtine visoko riju, onda će biti hrđavo vrime.

Duljina dana :

Prvoga je duljina dana 15 sati i 41 minut. Dan do 22 og, raste se 17 minuta, a posli do kraja miseca, smanjiva se sa 3 minuta.

Srpanj

Juli

Ima 31 dan

Misec : Lava

Srpanj je posvećen štovanju krvi Isusove

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
1 Ponediljak	Prisv. krv. Isusov	18 Leontije		4 06	20 1	4 25	20 58
2 Utorak	Poh. bl. div. Mar.	19 Juda ap.		4 06	20 00	5 32	21 22
3 Srida	Heliodor b.	20 Metodije		4 07	20 00	6 40	21 41
4 Četvrtak	Uldarik Albe	21 Julian m.		4 08	20 00	7 47	21 55
5 Petak	Ćiril i Metod †	22 Euzebijije		4 08	20 00	8 52	22 08
6 Subota	Izaija	23 Agripina		4 10	20 00	9 56	22 21
27 ned.	Ev O obilatim ribolovu. Luka V. 1—11						
7 Nedilja	F 4. Vilibald Lip.	24 Jovan Krstit.		4 10	19 59	11 01	22 33
8 Ponediljak	Jelisaveta (Li.) ☾	25 Fevronija		4 10	19 59	12 05	22 46
9 Utorak	Veronika Ber. p.	26 David pr.		4 11	19 58	13 12	23 02
10 Srida	AmaĴia Ljubica	27 Samson		4 12	19 58	14 22	23 22
11 Četvrtak	PiĴo p. I.	28 Kir. i Jovan		4 13	19 57	15 32	23 50
12 Petak	Ivan G. Mohor †	29 Petar i Pavao		4 14	19 56	16 43	
13 Subota	Anaklet Marg. d	30 Zbor. 12 ap.		4 15	19 56	17 48	0 28
28 ned.	Ev. Ako ne budete pravedniji. Matija V. 20 - 24						
14 Nedilja	F 5. Bonaventur.	1 Juli Kuz. i D.		4 16	19 55	18 46	1 22
15 Ponediljak	Hinko Vladimir	2 Halj. pr. Bog.		4 17	19 54	19 42	2 32
16 Utorak	Gosp. od Karm. ☸	3 Jakint		4 18	19 54	20 08	3 55
17 Srida	Aleksije DrĴislav	4 Andrija Kr.		4 18	19 53	20 38	5 25
18 Četvrtak	M roslav Lelja	5 Atanasije		4 20	19 52	21 02	5 55
19 Petak	Vince paul. isp. †	6 Sizon		4 21	19 51	21 23	8 25
20 Subota	Ilija Jeronim	7 Toma		4 22	19 50	21 45	9 49
29 ned.	Ev. Isus narani 4000 ljudi. Marko VII. 1—9						
21 Nedilja	F 6. Danilo pr	8 Prokopije		4 23	19 49	22 07	11 15
22 Ponediljak	Marija Magd. ☉	9 Pankracije		4 24	19 48	22 31	12 40
23 Utorak	Apolinar Godem.	10 45 mućenika		4 26	19 46	23 00	14 04
24 Srida	Krista d.	11 Eufemije		4 27	19 45	23 36	15 24
25 Četvrtak	Jakov ap.	12 Proklo		4 27	19 45		16 36
26 Petak	Ana mat. bl. d. M. †	13 Gavriilo ark.		4 28	19 44	0 20	17 37
27 Subota	Pantaleon	14 Akila		4 30	19 42	1 14	18 25
30 ned.	Ev. Čuvajte se laĴnih proroka. Matija VII. 15—21						
28 Nedilja	F 7. Nevinko V.	15 Kir. i J. Vlad.		4 31	19 41	2 14	19 00
29 Ponediljak	Marta Srićko	16 Antinogen		4 33	19 39	3 20	19 27
30 Utorak	Judit. Dobrila ☽	17 Marina		4 34	19 38	4 28	19 47
31 Srida	Ignacij Lojola	18 Jakint i Emil.		4 35	19 37	5 35	20 03

Što ne želiš sebi, nemoj ni drugom!

Misečne mine :

Biliške

Uzrast: 8 og u 23 sata
i 30 m.

Pun misec: 16-og 6
sati i 0 m.

Manjak: 22-og 20 sati
i 42 m.

Mladi misec: 30-og u
10 sati i 2 m.

Vreme po na učenjacima:

Od 1—6-g preminljivo i
o, čas velika vrućina, čas
nistično kiša. Od 7—
16-og mlogo kiše. Od 17—
19-og lipo i vedro vreme
Od 20-og do 31 velika
vrućina sa čestim kišama

Vreme po narodnom gatanju :

Dobrim se vrimenu mo-
emo nadati; ako je o
zalazu sunca lipo vreme.
Ako slavuji lipo pivaju,
ako ujutro dim gore ide
ako se kiša u maglu
priobrat. Ako o Iliji pada
kiša onda se imamo još
hrđavim vrimenu nadati.
Ako pri zalazu sunca ima
vitra to pritkazuje hrđavo
vreme.

Duljina dana :

Prvoga je duljina dana
15 sati i 55 minuta. Do
kraja miseca dan se sma-
njiva sa 55 minuta.

Kolovoz

August

Ima 31 dan

Misec: Divice

Kolovoz je posvećen pričistom Srcu Marijinu

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec		
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi	
1	Četvrtak	Petar u okovima	19	Makrina	4 36	19 36	6 41	20 17
2	Petak	Porciunk. Krun.	20	Prorok Ilija	4 37	19 35	7 46	20 28
3	Subota	Augustin	21	Simeon i Jov.	4 39	19 33	8 50	20 42
31	ned.	Ev. Nepravedni upravitelj. Luka XVI. 1-9						
4	Nedilja	F 8. Dominik	22	Mar. Magdal.	4 40	19 32	9 53	20 53
5	Ponediljak	Snižna Gospa	23	Trofim i Teof.	4 41	19 30	10 58	21 09
6	Utorak	Priobraženje	24	Hristina	4 43	19 28	12 06	21 26
7	Srida	Kajetan Dar. ☾	25	Ana	4 44	19 27	13 14	21 50
8	Črtvrtak	Cirjak	26	Paraskeva E.	4 45	19 26	14 23	22 22
9	Petak	Ivan Vian. Rom. †	27	Pantelija	4 46	19 24	15 30	23 06
10	Subota	Lovrinac m.	28	Prohor	4 47	19 22	16 21	
32	ned.	Ev. Isus oplakuje Jaruzolim. Luka XIX. 41-47						
11	Nedilja	F 9. Suzana d.m.	29	Kalinik	4 49	19 20	17 02	0 8
12	Ponediljak	Klara d.	30	Angel. i Teof.	4 50	19 19	18 35	1 35
13	Utorak	Hipolit i Kasij	31	Jevdoksim	4 52	19 17	18 02	2 50
14	Srida	Euzebije †† ☽	1	Avgust Mak.	4 53	19 16	19 02	4 21
15	Četvrtak	Velika Gospojina	2	Pren.sv.Stev.	4 54	19 14	19 26	5 53
16	Petak	Roka isp. Branis.	3	Izakije	4 55	19 12	19 48	6 23
17	Subota	Hijacint	4	Ef. 7 det.	4 57	19 11	20 11	7 52
33	ned.	Ev. O farizeju i cariniku. Luka XVIII. 9-14						
18	Nedilja	F 10. Jelena kr.	5	Evsigenij	4 58	19 09	21 4	10 20
19	Ponediljak	Ljudevit b.	6	Preobraženje	5 00	19 07	21 38	11 47
20	Utorak	Bernardin	7	Dometije	5 01	19 05	22 19	13 10
21	Srida	Franciška S ☽	8	Emilijan	5 02	19 04	23 10	14 26
22	Četvrtak	Timotej Miroboj	9	Matija ap.	5 03	19 02		15 32
23	Petak	Filip Ben. Zden. †	10	Lavrencije	5 05	18 59	0 08	16 24
24	Subota	Bartul ap.	11	Euplo i Vas.	5 06	18 58	1 12	17 02
34	ned.	Ev. Isus liči gluvonimog. Marko VII 31-37						
25	Nedilja	F 11. Ljudevit kr.	12	Fotije i An.	5 07	18 55	2 20	17 32
26	Ponediljak	Zefirin Perunika.	13	Maksim	5 09	18 54	3 26	17 54
27	Utorak	Josip Kal. Ljubid	14	Mikeja p.	5 10	18 53	4 32	18 10
28	Srida	Augustin	15	Velika Gospa	5 11	18 51	5 37	18 24
29	Četvrtak	Ivan Glav. Krst. ●	16	Diomed Joak.	5 12	18 48	6 40	18 37
30	Petak	Ruža Lim. div. †	17	Miron	5 14	18 47	7 24	18 50
31	Subota	Rajmund	18	Flor i Lauro	5 15	18 45	7 44	19 02

Pridnje vrane, natrag padaju!

Misečne mine :

Biliške

- ☾ Uzrast : 7-og u 14 sa-
ti i 23 m.
- ☽ Pun misec : 14-og u
13 sati i 44 m.
- ☾ Manjak : 21-og u 4 sa-
ta i 17 m.
- Mladi misec : 29-og u
1 sat i 00 m.

Vrime po naučenjima :

Od 1-15 prominljivo sa
mlogo kiše. Od 16-22 ved-
ro i toplo sa kratćim ki-
šama. Od 23-31 og pro-
minljivo i kišovito.

Vrime po narodnom gatanju :

Biće lipo vrime, ako ovce
prid veče skaču u polju,
ako rosa izjutra dugo na
lišću ostane, i ako sove
posli duge kiše jako uhuču

Duljina dana :

Prvoga je duljna dana 15
sati. Do kraja miseca dan
se smanjiva za 1 sat i
33 minuta.

Rujan

Septembar

Ima 30 dana

Misec: Vage

Rujan je posvećen štovanju Andela čuvara

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
35 ned.	Ev. Milosrdni samarjanin. Luka X. 23—37						
1 Nedilja	F 12. Egidije	19 Andrija Str.	⚖	5 17	18 42	8 49	19 17
2 Ponediljak	Zenon	20 Samuilo	⚖	5 18	18 40	9 55	19 33
3 Utorak	Milojka d.	21 Tadija ap.	⚖	5 19	18 39	11 01	19 54
4 Srida	Rozalija d.	22 Agatonik	⚖	5 21	18 36	12 09	20 22
5 Četvrtak	Lovro Just. b.	23 Lupa m.	⚖	5 22	18 35	13 16	21 00
6 Petak	Rođen dan Nj. V. Kralja	24 Rod. Nj. V. Kr.	⚖	5 24	18 32	14 17	21 53
7 Subota	Mark. Križ. Reg.	25 Bartol ap.	⚖	5 25	18 30	15 11	23 00
36 ned.	Ev. Isus izliči deset gubavaca. Luka XVII. 11—19						
8 Nedilja	F 13. Mala Gosp.	26 Karpo An. i N.	⚖	5 27	18 28	15 55	
9 Ponediljak	Petar kl.	27 Pimen	⚖	5 27	18 27	16 31	0 19
10 Utorak	Nikola Tol.	28 Mojsije M. pus	⚖	5 29	18 25	17 00	1 47
11 Srida	Proto i Hijac. m.	29 Usek. Jov. Krs.	⚖	5 30	18 23	17 26	3 16
12 Četvrtak	Ime Marijino	30 Aleksandar	⚖	5 32	18 21	17 48	4 48
13 Petak	Notburga d. †	31 Polož. poj. B.	⚖	5 33	18 19	18 11	6 18
14 Subota	Uzv. sv. Križa	1 Septem. Sim.	⚖	5 34	18 17	18 36	7 48
37 ned.	Ev. Niko ne može služiti dva gospodara. Mat. VI. 24—33						
15 Nedilja	F 14. Žalos. Gosp.	2 Mamant	⚖	5 35	18 16	19 03	9 18
16 Ponediljak	Ludmila d.	3 Antim	⚖	5 36	18 13	15 36	10 46
17 Utorak	Rane sv. Franje	4 Vavil	⚖	5 38	18 11	20 16	12 08
18 Srida	Josip Kup. Kv. ††	5 Zaharije	⚖	5 39	18 09	21 05	13 25
19 Četvrtak	Januar	6 Eudoksij	⚖	5 41	18 07	22 02	14 19
20 Petak	Eustahij Kvat. ††	7 Sozon Pr.	⚖	5 42	18 04	23 05	15 03
21 Subota	Matija ap. Kv. ††	8 Rožd. Bogor.	⚖	5 44	18 02		15 30
38 ned.	Ev. Mladić iz Naima. Luka VII. 11—16						
22 Nedilja	F 15. Mauricije	9 Joakim	⚖	5 45	18 00	0 11	15 58
23 Ponediljak	Tekla d.	10 Miodora	⚖	5 46	17 58	1 18	16 17
24 Utorak	M. B. otk. sužnj.	11 Teodora	⚖	5 48	17 56	2 24	16 32
25 Srida	Kleofa m. Zlat.	12 Avtonomije	⚖	5 49	17 54	3 28	16 46
26 Četvrtak	Cipr. i Justin m.	13 Kornelije	⚖	5 51	17 51	4 32	16 59
27 Petak	Kuzman i D. †	14 Krstov dan	⚖	5 52	17 49	5 36	17 11
28 Subota	Venčeslav kr.	15 Nikita	⚖	5 53	17 47	6 41	17 24
39 ned.	Ev. Isus izliči čovka sa vodenom bolom. Luka XIV. 1—11						
29 Nedilja	F 16. Miholje	16 Eufimija	⚖	5 54	17 46	7 46	17 41
30 Ponediljak	Jeronim	17 Sofija	⚖	5 56	17 44	8 53	18 01

Jesen prava Gospojina mala!

Misečne mine :

Biliške

- ☾ Uzrast : 6-og u 3 sata i 26 m.
- ☽ Pun misec : 12-og u 21 sati i 18 m.
- ☾ Manjak : 19-og u 15 sati i 23 m.
- ☽ Mladi misec : 27-og u 18 sati i 29 m.

Vrime po naučenjacima:

Od 1—6-og hladno ali vedro i suvo. Od 6 15 česte kiše i hladno. Od 15—21 vrućina i lipo vedro. Od 22 - 30 prominljivo sa kišom.

Vrime po narodnom gatanju :

Lipo će vrime biti ako u početku miseca mlogo padaju zvizde, ako su noći hladne, ako se mlični put na nebu čisto vidi. Hrđavo će vrime biti : ako se golubovi u vodi kupaju i kasno lete kući.

Duljina dana :

Prvoga je duljina dana, 13 sati i 25 m. Do kraja miseca dan se smanjiva sa 1 sat i 41 minut.

Listopad

Oktobar

Ima 31 dan

Misec: Štipavca

Listopad je posvećen Kraljici prisvete Krunice

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
1 Utorak	Remigije b.	18 Eumenije		5 57	17 41	10 00	18 27
2 Srida	And. čuvari	19 Trofim i S.		5 59	17 39	11 06	19 01
3 Četvrtak	Mala Terezija	20 Jevstahije		6 00	17 37	12 09	19 48
4 Petak	Franjo Asiški p. †	21 Kodrat		6 02	17 35	13 03	20 49
5 Subota	Placid m. ☾	22 Foka		6 03	17 34	13 49	22 01
40 ned.	Ev. Najveća zapovid. Matija XXII. 34–46						
6 Nedilja	F 17. Bruno	23 Z. Jov. kr. sv.		6 04	17 32	14 27	23 21
7 Ponediljak	Sv. Krunica	24 Tekla		6 05	17 30	14 58	
8 Utorak	Brigita	25 Jevrosije		6 09	17 28	15 24	0 46
9 Srida	Dionisije b.	26 Jov. Krst. smrt		6 09	17 26	15 48	2 14
10 Četvrtak	Franjo Borg.	27 Kalistrat		6 10	17 24	16 11	3 43
11 Petak	Nikazije bm. Pl.	28 Haritin		6 11	17 22	16 35	5 12
12 Subota	Maksimilian b. ☾	29 Kirijak		6 12	17 20	17 00	6 43
41 ned.	Ev. Isus izliči uzetog. Matija IX. 1–8						
13 Nedilja	F 18. Slavoljub	30 Grigorije		6 14	17 18	17 31	9 13
14 Ponediljak	Kalist p.	1 Okt. Pokr. B.		6 16	17 16	18 09	9 41
15 Utorak	Terezija	2 Kiprian		6 17	17 15	18 56	10 59
16 Srida	Hedviga kr. Drž.	3 Dionisije		6 19	17 12	19 51	12 06
17 Četvrtak	Margarita Al. d.	4 Jerotej		6 20	17 10	20 54	12 57
18 Petak	Luka ev. †	5 Haritin		6 21	17 09	22 01	13 32
19 Subota	Petar Alk. ☾	6 Toma ap.		6 23	17 07	23 08	14 02
42 ned.	Ev. O kraljevskoj svatbi. Matija XXII. 1–14						
20 Nedilja	F 19. Vendelin I.	7 Sergije i Vag.		6 24	17 05		14 22
21 Ponediljak	Ursula d. m.	8 Pelagije		6 26	17 03	0 14	14 39
22 Utorak	Kordula Zorislav	9 Jakov ap.		6 27	16 01	1 19	14 53
23 Srida	Ignacije b.	10 Evlampij		6 29	16 59	2 23	15 05
24 Četvrtak	Rafael Blagota	11 Filip đak.		6 30	16 58	3 27	15 18
25 Petak	Križani Dar. Bl. †	12 Prohor i Tar.		6 31	16 56	4 31	15 32
26 Subota	Dimitrija	13 Karpo i Pap.		6 33	16 55	5 36	15 48
43 ned.	Ev. Bolesni sin kraljevog čovika. Ivan IV. 46–53						
27 Nedilja	F 20. Krist Kr. ☾	14 Paraskeva		6 34	16 53	6 43	16 06
28 Ponediljak	Simun i Juda	15 Jeftim i Luka		6 36	16 51	7 51	16 32
29 Utorak	Narcis b. Ida div.	16 Longin Stot.		6 38	16 49	8 58	17 04
30 Srida	Alfonzo R. pr.	17 Ozeja		6 39	16 48	10 02	17 47
31 Četvrtak	Vuk bisk.	18 Luka ev.		6 40	16 47	10 59	18 44

Što ne želiš sebi, nemoj ni drugom!

Misečne mine :

Biliške

Uzrast : 5, u 14 sati i 40 minuta.

Pun mesec : 12, u 5 sati i 39 minuta.

Manjak : 19, u 6 sati i 36 minuta.

Mladi mesec : 27, u 11 sati i 15 minuta.

Vreme po naučenjacima :

Od 1 — 10, vedro sa vitrom.

Od 11—20, kiša. Od 21 —

25, vitrovito, kiše i misti-

nično ozgor mraz. Od 26 —

31, hladno i vlažno vreme sa vitrom.

Vreme po narodnom gatanju :

Ako drveće u jesen po dru-

put cvata, onda možemo

mireno vreme isčekovati.

Ako su oko Miholja šiške

prazne, a vodene tice mr-

ave, onda se isto može

mireno vreme isčekovati.

U ranu zimu pritkazuje :

ako se mravi zdravo i brzo

u svoje gnjizdo spravljaју,

ako je oko Miholja lipo

vreme.

Duljina dana :

Prvog je duljina dana 11

sati i 44 minuta. Do kraja

meseca, dan se smanjuje za

1 sat i 41 minut.

Studeneni

Novembar

Ima 30 dana

Misec : Strilca

Studeneni je posvećen za sicanje groznih muka, što ih trpe duše u čistilištu

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
1 Petak	Svi Sveti	19 Joel i Uar	☾	6 42	16 43	11 47	19 51
2 Subota	Mrtvi dan	20 Artemije	☾	6 44	16 42	12 27	21 08
44 ned.	Ev. Kraljev obračun. Matija XVIII. 23—35						
3 Nedilja	F 21. Hubert e.	21 Ilarion	☾	6 46	16 41	12 59	22 30
4 Ponediljak	Karlo Bor. ☾	22 Averkije	☾	6 47	16 40	13 25	23 33
5 Utorak	Mirko priz.	23 Jakov ap.	☾	6 49	16 38	13 50	
6 Srida	Leonardo pr.	24 Areta	☾	6 49	16 37	14 12	1 18
7 Četvrtak	Andelko	25 Marcijan	☾	6 52	16 36	14 34	2 42
8 Petak	Bogdan p. †	26 Dimitrije	☾	6 53	16 34	14 30	4 10
9 Subota	Teodor m.	27 Nestor	☾	6 54	16 33	15 01	5 38
45 ned.	Ev. Farizeji vičaju. Matija XXII 15—21						
10 Nedilja	F 22. Andr. A. ☾	28 Arsenije	☾	6 56	16 31	16 43	7 07
11 Ponediljak	Martin bisk.	29 Anastazije	☾	6 57	16 30	16 35	8 31
12 Utorak	Martin papa D.	30 Zinovij i Z.	☾	6 59	16 29	17 27	9 45
13 Srida	Stanislav K. pr.	31 Stahij	☾	7 00	16 29	18 45	10 44
14 Četvrtak	Jozafat bm.	1 Novem. Kuzim	☾	7 01	16 27	19 53	11 28
15 Petak	Leopold isp. †	2 Akindin	☾	7 03	16 25	20 01	11 59
16 Subota	Ivan Trog. b.	3 Akepsinij	☾	7 04	16 24	22 08	12 20
46 ned.	Ev. O kćeri Jairovoj. Matija IX. 18—26						
17 Nedilja	F 23. Grgur od Č.	4 Joankinien N.	☾	7 06	16 23	23 04	12 43
18 Ponediljak	Petar Pavao Kaz. ☾	5 Galaktion	☾	7 08	16 22		12 58
19 Utorak	Elizabeta ud.	6 Pavle arhiep	☾	7 09	16 21	0 12	13 12
20 Srida	Feliks Valois p.	7 Jer. i Lazar	☾	7 10	16 20	1 16	13 24
21 Četvrtak	Prik. B. Div. Mar.	8 Zbor. Mihail. A.	☾	7 11	16 19	2 19	13 38
22 Petak	Cecilija dm. †	9 Onizifor	☾	7 13	16 18	3 24	14 54
23 Subota	Klement papa	10 Erasto	☾	7 15	16 17	4 35	14 11
47 ned.	Ev. O strahoti sudnjega dana. Matija XXIV. 15—35						
24 Nedilja	F 24. Ivan od K.	11 Stevan Dečan	☾	7 16	16 16	5 38	15 34
25 Ponediljak	Katarina d. m.	12 Jovan Milos.	☾	7 18	16 16	6 45	15 54
26 Utorak	Ivan Berh. priz. ☾	13 Jovan Zlatous.	☾	7 19	16 15	7 52	16 43
27 Srida	Virgin S. sv. Mar.	14 Filip ap.	☾	7 20	16 15	8 53	17 37
28 Četvrtak	Stipan Sosten pr.	15 Gurij Poč. p.	☾	7 21	16 14	9 44	18 43
29 Petak	Saturnin b. †	16 Matej evand	☾	7 23	16 13	10 27	19 26
30 Subota	Andrija ap.	17 Gregorij	☾	7 25	16 13	11 01	20 19

Sveta Kata snig za vrata!

Misečne mine :

Biliške

- Uzrast : 4-og u 0 sati i 12 minuta.
- Pun mesec : 10-og u 15 sati i 42 minuta.
- Manjak : 18 og, u 1 sat i 36 minuta.
- Mladi mesec : 26 og u 3 sata i 36 minuta.

Vreme po naučenjacima:

Od 1—4, lipo vedro vreme sa mrazom. Od 5 - 9, malo vreme sa vitrom. Od 11—17, hladno i vedro. Od 18—24, kišovito sa snigom i vitar. Od 25 - 30, vedro sa mistimičnim snižnim mećavama.

Vreme po narodnom gatanju :

Dugačka i jaka će zima biti ako su tice s' jeseni zdrave i debele, ako je mnogo melja, i žira rodilo, i ako dugo duva vitar sa juga zapada i donese oluju.

Duljina dana :

Prvog je duljina dana 10 sati i 3 minuta. Do kraja meseca dan se smanjiva za 1 sat i 17 minut.

Prosinac

Decembar

Ima 31 dan

Misec: Jarca

Prosinac je posvećen Malim Isusu

Dani u misecu i nedilji	Rimski kalendar	Pravoslavni kalendar	(Sunce		Misec	
				izlazi	zalazi	izlazi	zalazi
48 ned.	Ev. O sudnjemu danu. Luka XXI. 25—33						
1 Nedilja	F 1. Ujedinjenje	18 Ujedinjenje		7 26	16 12	11 30	21 42
2 Ponediljak	Bibijana d. m.	19 Avdia		7 27	16 11	11 53	23 04
3 Utorak	Franjo Ksav' ☾	20 Grigor D.		7 28	16 11	12 16	
4 Srida	Barbara d. m.	21 Uvod. Bogor.		7 29	16 10	12 36	0 27
5 Četvrtak	Saba op.	22 Filimon		7 32	16 10	13 00	1 49
6 Petak	Nikola bisk. †	23 Amfilohij		7 32	16 09	13 25	3 15
7 Subota	Ambrozije b.	24 Katarina		7 33	16 09	13 56	4 40
49 ned.	Ev. Ivan šalje učenike Isusu. Matija XI. 2—10						
8 Nedilja	F 2. N.A.B.Z.D.M.	25 Kliment		7 34	16 09	14 33	6 05
9 Ponediljak	F. Petar	26 Aliprije		7 35	16 09	15 20	8 23
10 Utorak	Prinos kuć. L. ☽	27 Jakov Ter.		7 35	16 09	16 18	9 28
11 Srida	Damas p.	28 Stevan Ilin.		7 36	16 09	17 24	9 29
12 Četvrtak	Otilija Maksenc	29 Paramon		7 37	16 09	18 32	10 58
13 Petak	Luca d. m. †	30 Andrija ap.		7 38	16 09	19 43	10 25
14 Subota	Spiridion b.	1 Decem. Naum		7 39	16 09	20 52	11 46
50 ned.	Ev. Židovi šalju svećenike i levite Ivanu Ivan I. 19—28						
15 Nedilja	F 3. N. Materice	2 Avak. Ur. car		7 40	16 10	21 58	11 03
16 Ponediljak	Etelka Bogoslav.	3 Sofronije		7 41	16 10	23 02	11 17
17 Utorak	Rodjen dan Nj. V. Blž. Kr. A.	Aleksandra I. U.		7 42	16 10		11 31
18 Srida	Oč.p.B.D.M.Kv. †	5 Sava		7 43	16 10	0 05	11 44
19 Četvrtak	Vlad. N. Pelagija	6 Nikola		7 43	16 10	1 09	12 59
20 Petak	Amon m.T.Kv. ††	7 Ambrozije		7 44	16 11	2 15	12 14
21 Subota	Toma ap. Kv. ††	8 Patapije		7 44	16 11	3 21	13 35
51 ned.	Ev. Ivan pripovida o pustinj. Luka III. 1—6						
22 Nedilja	F 4. Oci	9 Bezg.Z.B.Mar.		7 45	16 11	4 29	13 02
23 Ponediljak	Viktorija	10 Jovan, Mina		7 45	16 12	5 36	14 36
24 Utorak	Badnji dan A. i E.	11 Danilo		7 46	16 13	6 40	15 25
25 Srida	Božić	12 Spiridion		7 46	16 13	7 36	16 27
26 Četvrtak	Stipan prvi muč.	13 Evstratije		7 47	16 14	8 23	18 41
27 Petak	Ivan ap. †	14 Tirso i Lev.		7 47	16 15	9 02	19 03
28 Subota	Mladenci	15 Elefterije i .		7 47	16 16	9 33	20 27
52 ned.	Ev. Josip i Maria začudiše se. Luka II. 33—40						
29 Nedilja	F. Toma bisk.	16 Agej		7 48	16 17	9 58	22 51
30 Ponediljak	David kr.	17 Danilo pr.		7 48	16 17	10 21	23 15
31 Utorak	Silvestar p.	18 Sebastijan		7 48	16 18	10 43	

Prkos kola tare!

Misečne mine :

Biliške

Uzrast : 3 eg, u 8 sati i 23 minuta.

Pun mesec : 10 og, u 4 sata i 10 minuta.

Manjak : 7 og, u 22 sata i 57 minuta.

Mladi mesec : 25 og, u 18 sati i 49 minuta.

Vreme po naučenjacima :

Od 1—12, suva zima, ali istimično ima sniga. Od 13—21, snig i mraz, 22—27, vedro i vreme popušta. Od 28—31, jaka zima i promljivo.

Vreme po narodnom gatanju :

Ako je početkom i krajem mesinca umireno vreme, onda će zima sve do kraja juljka trajati. Ako je do Božića uvijek hladno, onda će biti rano proliće i rodna godina.

Duljina dana :

Prvog je duljina dana, 8 sati i 46 minuta. Do 22 og, dan se smanjiva sa 20 minuta, a do 31 og, dan raste sa 5 minuta

Pribilješke za 1936 god.

Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II. Karađorđević

PRIJASNA KRALJEVSKA KUĆA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

NJEGOVO VELIČANSTVO KRALJ

PETAR II. KARADORĐEVIĆ

rođen 6 rujna 1923 u Beogradu. Na pristolje stupio dne 9-og listopada 1934 godine.

NJEZINO VELIČANSTVO KRALJICA-MATI

MARIJA

rođen a Goti 9 sičnja 1899 g. kći rumunskog Kralja Ferdinanda I. Žena Blaženopočivšeg Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja.

BRAĆA KRALJEVA:

NJEGOVO KRALJEVSKO VIŠOČANSTVO KRALJEVIĆ

TOMISLAV

rođen 19 sičnja 1928 g. u Beogradu

NJEGOVO KRALJEVSKO VIŠOČANSTVO KRALJEVIĆ

ANDREJ

rođen 29 lipnja 1929 g. na Bledu

*Njegovo Kraljevsko Višočanstvo
Knez*

ARSEN

rođen 15 travnja 1859 g. u Temišvaru. Oženjen Knjeginjom Aurorom (Zorkom) Demidov od Sant-Donata. Umrta 1904 g.

*Njegovo Kraljevsko Višočanstvo
Knez Namisnik*

PAVLE

rođen 29-og travnja 1893 g. u Petrogradu.

*Njezino Kraljevsko Višočanstvo
Knjeginja*

OLGA

kći Kraljevića Nikole Grčkog a že-

na Njegovog Kraljevskog Višočanstva Kneza Namisnika Pavla. Rođena u Tatoju 29 svibnja 1903 g.

*Njegovo Kraljevsko Višočanstvo
Knez*

Aleksandar

*rođen u Ujt Lodžu u Engleskoj
13 kolovoza 1924 g.*

*Njegovo Kraljevsko Višočanstvo
Knez*

NIKOLA

rođen u Londonu 29 lipnja 1928 g.

*Njegovo Kraljevsko Višočanstvo
Kraljević*

ĐORĐE

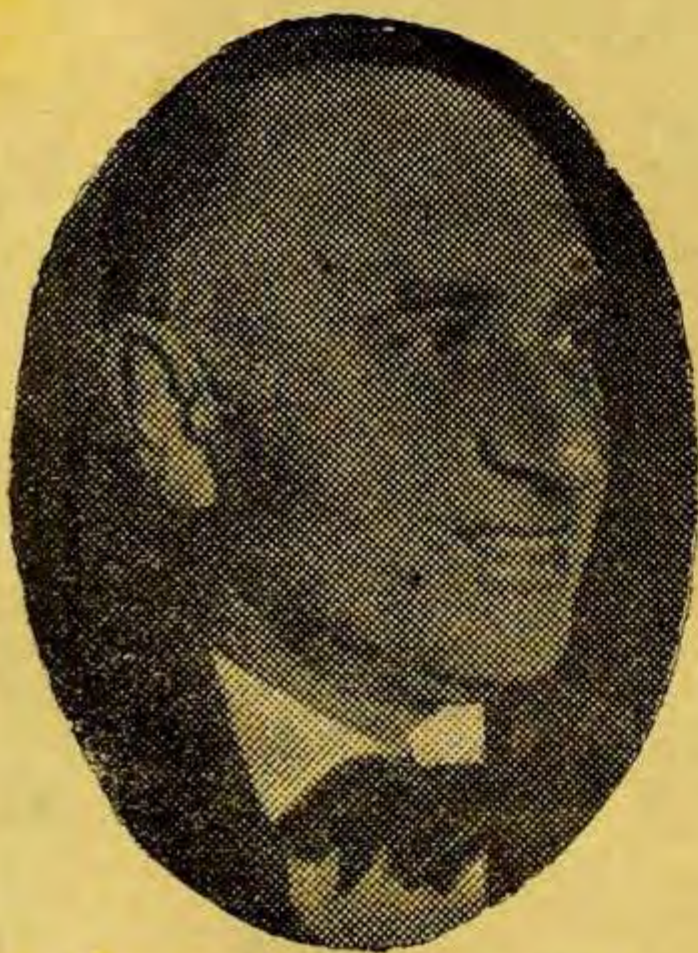
rođen 8 rujna 1887 g. na Crnojevića Rijeci.

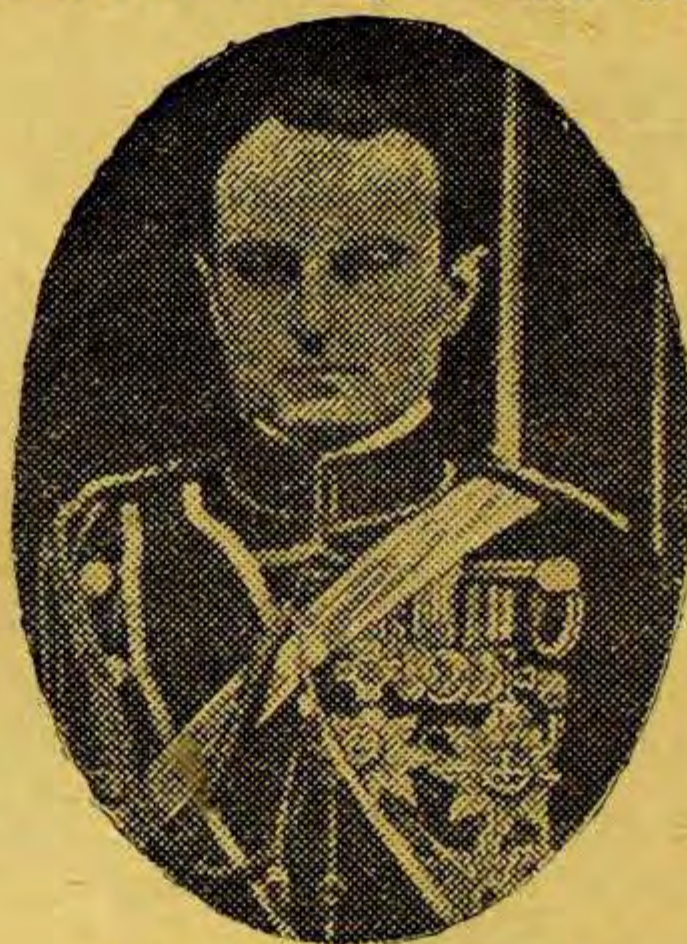
Blaženopočivši Vileški Kralj Aleksandar I. Ujedinitelj, mučki ubijen od zločinačke ruke plaćenika 9 oktobra u Francuskoj u gradu Marselju

Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II. Karađorđević

*Dr. Radenko Stanković
član namisničkog vića*

*Nj. Vis. princ Pavle
Karađorđević
član namisničkog vića*

*Dr. Ivo Perović
član namisničkog vića*

Slava Viteškom Kralju Aleksandru I. Ujedinitelju i Mučeniku

Prvi Kralj Jugoslavena, Njegovo Veličanstvo „VITEŠKI KRALJ ALEKSANDAR I. KARADORĐEVIĆ UJEDINITELJ“, poginuo je od zločinačke ruke 9 oktobra 1934 godine u Francuskoj varoši Marseju. Na pragu prijateljske Francuske ostao je posljednji osmih onoga, koji nas je godine 1919 u mjesecu julu, oslovio sa riječima „Dragi moji Bunjevci!“ Njegovo herojsko tilo usmrtila je, ruka plaćenika i neprijatelja Jugoslavije, u času najsvetije misije, za učvršćivanje mira u Evropi i na svitu. Zakleti neprijatelji Jugoslavije, hteli su tim činom da usmrte slobodu, i tako brižljivo čuvano jedinstvo Jugoslavenskog naroda. Ali oni su se ljuto privarili. Mi posli ove teške nesriće izlazimo još svisniji Jugoslaveni, a posljednje riječi našeg „Blaženopočivšeg Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja: „ČUVAJTE JUGOSLAVIJU“, ostaju nam kao amanet, daćemo zaista čuvati Jugoslaviju, i braniti je do posljednje kapi krvi svoje.

Metci ispaljeni od najodvratnijeg zločinca u Marseju, izazvali su dubok i iskreni bol kod svih Jugoslavena. Taj se ocrtava već prilikom dočeka Njegovog tila u Splitu gdi je narod sa plačem dočekao svoga miloga Pokojnika. Hiljade su došli u Zagreb da se poklone svome mrtvom Viteškom Kralju Ujedinitelju Cilog puta su kraj prolazećeg voza, gorile sviće, za pokoj vični milog „Narodnog Kralja“. Stotine hiljada sa svih strana, velike Jugoslavije, došli su da se poklone u Beograd, i donili sa sobom vince i zemlju, iz svoga kraja, i da time iskažu svoj prveliki bol, za svojim nikad ne zaboravljenim Viteškim Kraljem Mučenikom. Jugoslovenski narod, koji je priživio toliko teških časova mora da pritrpi i ovaj veliki i nenaknadivi gubitak.

Jugoslaveni žale svog Velikog Kralja, žale svoga vojskovođu koji je bio simbol junaštva, i koji je vojsku vodio iz pobjede u pobjedu, žali svoga roditelja koji je svoju vladarsku pažnju iskazao, podjednako svakome.

Veliki Besmrtni Viteški Kralju! Tvoj se život ugasio daleko od otadžbine, koju Si čuvao i volio. Tvoje smrtno tilo počiva zajedno sa tvojim junačkim pretcima, ali Tvoj duh lebdi nad nama i bodri nas da „ČUVAMO JUGOSLAVIJU“

Počivaj u miru Viteški Kralju! Tvoje započeto dilo, nastaviće Tvoj prvo rođenac Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II. sa cilokupnom Jugoslavenskim Narodom, Tvoje posljednje riječi: „ČUVAJTE JUGOSLAVIJU“ živiće u Narodu Tvom, dok sunčeva svitlost sja na Grobnicu Tvojih Otaca „Oplenac“, u kojoj Tvoje Mučeničko Tilo Počiva Vični San.

Slava Velikom Viteškom Kralju Aleksandru Prvom.

Slava Ujedinitelju Jugoslavije i Zatočniku Mira, Pravde i Slobode

B. Mandić

Njezino Veličanstvo Jugoslovenska Majka Marija

NAPREDAK KRČI SEBI PUT

1934 - 1935

Ko je sebi prijatelj i želi dobar prijem taj kupuje samo

Tip. 940
Din. 2.750

Tip. 638
Din. 6.250

Tip. 836
Din. 3.750

Tip. 640
Din. 7.500

Tip. 736
Din. 4.750

640

638

736

836

940

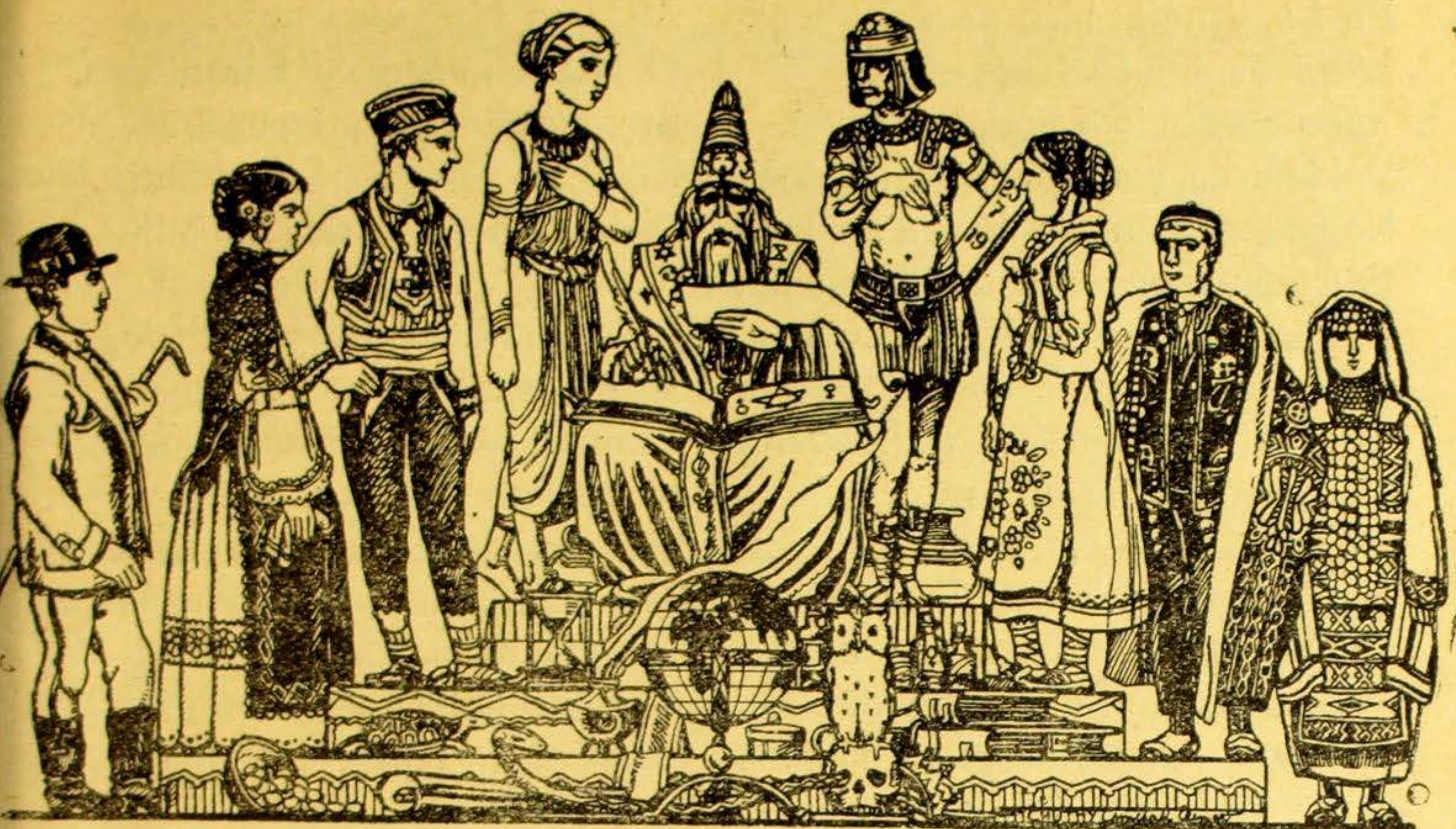
Philips

"Super Inductance" RADIO

Najpovoljniji uslovi otplate. Obaveštenja daju PHILIPS trgovci.
Najveća radio-industrija sveta.

Pribilješke za 1936 god.

A series of horizontal dashed lines for writing, spanning the width of the page.

Stogodišnji gatalac

Već sto lita, da svake godine
 Evo kažem, kako će bit' vrime.
 Ajte braćo skupite se bliže,
 I glegajte da nas je što više;
 Ko nas vidi neka ovdi znade
 Da Bunjevac dušu ne izdade!
 Od kako je Bog stvorio svita
 Svaka duša za svojinu pita.
 Samo niki Bunjevci od „mode“
 Što ih eto sa „zapada“ vode.
 Odbacuju staro, ime slavno,
 Kite s' tuđim, jer to im je „pravno“
 No sad rode neću ti oklivat
 Već na brzu ruku ću kazivat.
 Što sam našo i pobiližio
 Štarovinske knjige kad sam štio:
 Kakoj da se nadamo godini?
 Pri Merkura hitnog vladavini.
 Dok još nije Sunce prave vire
 Raspršilo ljudskog uma tmine,
 Mlogi su se Merkuru klanjali
 Trgovci ga svojim bogom zvali;

Da je onda bilo brzojava
 To bi bila Merkurova slava.
 Danas se pak Merkurom naziva
 Mala zvizda što trepteći siva
 Na istoku prid ishodom Sunca
 Na zapadu za njim se potuca.

Za Merkura bivaju godine
 Ponajviše suve bez žestine;
 Dapače se ladnim ubrajaju
 Koje slabo roda donošaju.
 Zima kruta početkom će biti,
 Te će često sniga donositi,
 U Ožujku ipak će popuštati,
 A tad jaki, vetrovi će duvat.
 Travanj će nam suv i ladan biti
 Svibanj nam se pak vrućinom priti
 Za usive prolićne se veli,
 Da će platni biti, i debeli
 Osobito dobar će bit ječam

Pa i s' drugim biće gazda srećan.
 Ljtnji dani biće kišoviti,
 Lako mož bit' sa malo koristi.
 Poklem će nam malo kasno doći,
 Ne bude l' nam sam Bog u pomoći.
 Smetaće nam spremat lipo sino,
 Ako pažnju ne podvostručimo.
 Raž i žito urodiće dobro
 Tom se raduj moj premili pobro.
 I jesen će s' kišama nastati,
 Koje će du do mrzla trajati.
 No ipak će bit' toplih dana,
 Za Martinjem do Andrije dana.
 Voćke će nam rodit nejednako,
 Gdi, gdi mlogo, slabo, il nikako.
 A vinograd slabo će uspiti,

Ali zato biće vina piti.
 U jeseni mlogo će bit miševa,
 Štetonosni usto još puževa.
 Ribe će se slabo rasploditi,
 Paće samo s' jeseni ih biti.

Eto to je što sam kazat' tio,
 Možda sam i gdi, gdi pofalio.
 Gatalac bi vrlo krasan bio,
 Koji bi se obvezati smio.
 Jer gatanje još nije svezanje,
 Nit' stavljam u njega uzdanje.
 Jer gatanju ko mlogo viruje
 Taj zacilo i mlogo štetuje.

(sastavio)

Zl. Pr.

Aladar Penzeš, Sombor kazandžija

Rakijski kazani, kotlovi za pranje
 i prskalice, držim uvijek na skla-
 dištu i sve druge bakrene poslo-
 ve, kao popravku primam tačno
 i brzo.

S o m b o r

Dure Jakšića ul. 16. Kraj Poljoprivredne Zadr.

Š. Mohnić **Subotica**

J. Antunovićeva ulica 1.

Specijalna radionica kao i
 trgovina sopstveno izrađenih
 muzičkih instrumenata

P R E P O R U Č U J E S E

Miloš Kurteš

trgovina, kolonijalne i delikatesne robe

Osnovano: 1911.-

Subotica, Telefon: 4-83.

Filijala: Vilsonova ul. 51.

Ivić Aleksandar

Pomodna manufakturna
 trgovina

S u b o t i c a

Štrosmajerova ul.

F. Kovač i Drug **Subotica**

STALNI VELIKI IZBOR:

ženske i muške pomodne
 robe, muških šešira, čarapa,
 ženskih rublja itd.

MUŠKO RUBLJE PO MIRI!

Tačna i solidna posluga!
 Jeftine cine!

Druga godina „Pravog Bunjevačkog Kalendara“

Kada smo lanske 1934 godine, pokrenili ovaj naš „Kalendar“, rukovodio nas je čisto nacionalno, kulturno-prosvitni cilj. Tribalo je stvoriti tako dilo, na kojega neće uticati razna oprediljenja, i koje će služiti jugoslavenstvu našega sivera. Početak je uvijek težak i zato nismo mogli odmah prve godine dati savršeni rad. Ove godine možemo se ponositi da smo iz svojih skromnih sritstava dali mlogo bolje nego lane, a gledaćemo da u buduće damo još savršenije i priglednije dokaze o našem radu i cilju, koji nas vodi još od 1928 g. Naš rad neće spričiti nastojanje pojedinca ni celina, da razbiju naše redove i da pokolebaju našu tvrdu viru, daće jugoslavenstvo pobiditi i da smo mi na pravom putu.

Kalendar i nadalje služi interesu u prvom redu seliaka. zatim književno kulturnim potribama ostalih staliža. Nastojaće mo da našeg seljaka podignemo na kulturniji nivo, jer smo naročito u književnom pogledu u mlogome zaostali od ostalih Jugoslavena. Zbog toga i sakupljamo narodne pripovitke, još neobjavliene narodne pisme, dajemo prilike mladim pisnicima, pripovidačima i ostalim književnicima, da ovdí iznesu svoja dila tako da ovaj „Kalendar“ služi ujedno i kao privrimena mala „Antologija“ sadanje bunjevačke književnosti. Trudiće-mo se da nadoknadimo ono što su naši stariji za ovo 16 godina oslobođenja propuštili, a time ćemo doprineti i mi ništo općoj jugoslavenskoj književnosti.

Ovaki rad nemože smetati iskrenom Jugoslavenu-Bunjevcu, a tako isto i ostalim iskrenim Jugoslavenima, jer raditi na prosviti, znači podići narod iz tmíne i neznanja, upututi ga na bolji život tako, da pojedinac zna biti korisan samom sebi i svojoj okolini. Mi ne izdajemo ovaj „Kalendar“ samo za Suboticu, već za sve Bunjevce i Šokce koji žive u Jugoslaviji a i za braću koji žive izvan Jugoslavije. Idućih godina nastojaćemo da posvetimo veću pažnju našoj braći koji žive izvan granica naše otadžbine, i tako da znaju da ih nismo izgubili iz vida, i da budním okom pratimo njihove patnje i borbu za opstanak. U ovim smo broju kalendara izneli malu statistiku Bunjevaca, da se zna koliko ima Jugoslavena koji se zovu „Bunjevci“ i ujedno koliko ima Bunjevaca koji ne žive u zajednici sa ostalim Jugoslavenima.

U to ime pozivamo na saradnju sve one kojima leži na srcu prosvita i napridak Bunjevaca, i koji će sa nama zajedno nastabiti onaj rad, koji je naš prvi prosvetitelj biskup Ivan Antunović započeo još 1870 godine, izdavši svoje „Bunjevačke i Šokačke novine“ i „Vilu“, i koji je još onda pokazao pravi put kojim treba Bunjevci da idu.

„Bunjevačko Omladinsko Društvo“

Život Blaženopočivšeg Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja

Njegovo Veličanstvo Viteški Kralj Aleksandar I Ujedinitelj, rođio se 188 god. 17 prosinca na Cetinju. Mater mu je bila kneginja Zorka, ćer Crnogorskog kralja Nikole. On je bio četvrto dite

Ženevi je Kralj Aleksandar živio vrlo skromno sa ocem i braćom. Polazio je redovno osnovnu školu, sa ostalom građanskom dicom, i već za rano se pokazao kao odličan đak. Iz Ženeve pošao je

Pristolnica i cila zemlja sa njom sa suzama su ispratile mrtvog Kralja Viteza

blaženopočivšeg kralja Petra I. Mater mu je umrla dok je On bio dite od dvi godine, 1890 g. Posli toga se cila porodica priseli u Švajcarsku, u varoš Ženevu. U

princ Aleksandar u Rusiju, u Petrograd i tamo stupio u Vojnu Akademiju, u kor carskih paževa kao kadet.

Kada su blaženopočivšeg kralja

Petra I. Oslobođioca, pozvali da primi pri stolje Srbije 1903 godine, onda je on zajedno sa svojom sestrom princezom Jelenom došao u Beograd, gdi se posveti o državnim naukama. Posli ostavke princa Đorđa 1909 g. srpski parlament proklamira princa Aleksandra, za pri stolonaslidnika. Pri stolonaslidnik je pokazao veliku zainteresovanost za moderniziranje tadanje Srpske vojske. On je svoje izobraženje u vojničkim

stolja je, kao komandant Prve Armije, dobio i u drugim Balkanskim ratu, da izvrši vrlo težak zadatak. Prva Armija je napala središte bugarskih položaja, kod Rajčanskog Rida i Drenča. Posli borbe prisili Bugare na uzmak, i zauze Rajčanski Rid.

Posli razbolenja kralja Petra I. godine 1914 juna 24 postaje Regent., i izvršilac Kraljevske vlasti, i stime Naslidnik Pri stolja Aleksandar je ujedno postao i Vr-

Nj. V. Kralj Petar II. pri dolasku u Beograd, kraj Njega nalazi se Nj. V. Kraljica Majka i namisnik

stvarima, počeo kod pešadije. U prvom Balkanskom ratu 1912 godine, već priuzima vrhovno zapovidništvo Prve Srpske Armije. Na čelu Prve Srpske Armije pobeđuje Turke kod Kumanova, i tako osvećuje Kosovo. Pokazivši se tako junački u prvom Balkanskom ratu, posli oslobođenja Dušanovog Skoplja, Prilipa Marka Kraljevića i Bitolja, Naslidnik Pri-

hovni Komandant cilokupne srpske vojske.

Mladi Princ znao je dobro da se je primio vrlo teškoga zadatka, baš u času kada je ta vojska, posli dva balkanska rata, tribala da izdrži najstrasniji pokolj za koji zna povist svita, i da sa nadljudskim naporima, u borbi protiv sa daleko većim i jačim neprijateljem, ostvari ujedinjenje Jugosio-

vena u jednu državu.

Kada je 1914 godine, ispaljen prvi topovski metak na Savi i Dunavu, Komandant Vojske i Regent, nije se ni u jednom času udaljio od svojih vojnika, i nije pristao da im istrajnošću i junastvom daje primer. U najtežim bitkama bio je prisutan. Ali ne samo u poredama, nego i onda kada su nastupili dani iskušenja, i kada je nesalomljiva vojska morala prid najezdom dvi ogromne države,

ljen. Tom prilikom je došao Regent u tišnji dodir sa pritstavniciima austro-madarskih Jugoslavena, pa su tamo položeni temelji za osnivanje jugoslovenskih dobrovoljačkih legija.

Kada se vojska oporavila na Krfu, Regent se vrati. Opet se obraća vojsci, i u jednoj zapovisti kaže, daće saveznici pomoći Srbiju, „da ostvarimo veliku i moćnu carevinu Južnih Slavena“. Već u julu g. 1916 Regent je za-

Članovi visoke Kraljevske kuće Karađorđevića na pogrebu B. Vit. Kralja Aleksandra I. Ujed.

Nimače i Austrije, i prid udarcem sa leđa od Bugarske, da priko Albanije napusti otadžbinu, i da se na grčkom ostrvu Krfu oporavi i osnaži za nove podvige. Dok se vojska oporavljala, Regent Aleksandar ostade pristolnice svojih velikih saveznika na zapadu, Pariz i London. U Parizu i Londonu Regent Aleksandar bio je svečano primljen i oduševljeno pozdrav-

jedno sa svojom oporavljenom vojskom na Solunskom frontu. Iste godine Regent Aleksandar sa svojom vojskom pobeđuje neprijatelja kod Gorničeva, i 21 decembra ulazi u Bitolj. Na žalost taj prvi uspih nije mogo biti do kraja iskorišćen, jer su u Dobrudži bili Rusi pobideni, a neprijatelj je zauzeo Rumuniju. Naposlitku u septembru 1918. godine Francuzi,

i Srbi, udruženi sa Jugoslovenskim legijama, probiju Solunski front, i natiraju Nimce, Bugare i Austro-Madare na divlje bičstvo. Regent je tu pokazao da je razuman i smioni vojskovođa. On je tražio od savezničkih vojskovođa, da se ne staje nigdi, već da se neprijatelj goni dalje. Zahvaljujući tome, junačka oslobodilačka vojska doprla je 13 novembra sve do naše bile Subotice, i oslobodila sve Jugoslovene od više stoljećnog

pusti da i jedan komad nacionalnog teritorija bude izgubljen. Lična intervencija Regenta Aleksandra u Parizu, spasla nam je mlogi komad Jugoslovenskog zemljišta, i konačno se Rapalskim ugovorom utvrde godine 1921, granice i to okrnjene, države Srba, Hrvata i Slovenaca.

Regent se je tek od sada mogao posvetiti sređivanju unutrašnjih državnih poslova, od kojih je najpriči bio, da se rasparčani dijelovi

**Sa ukopa Blaženopoč. Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedin.
Lafet sa kovčegom**

ropstva. Nije prošlo dugo i već 1 decembra iste godine dolaze u Beograd pritstavnici Slovenaca, Srba Hrvata i ostalih Južnih Slavena iz Zagreba, i drugih krajeva gdi Južni Slaveni žive, da pozdrave svoga budućeg Kralja, i tu se onda izvede ujedinjenje Jugoslovena u jednu državu „Srba, Hrvata i Slovenaca“. Posli toga nastane teška borba da se ne do-

Jugoslovenskog naroda sljube, i da se izjednače u pravima, kao i u dužnostima. U to vreme Kralj Petar je bio već podlegao starosti, i okružen od svoje dce, umro 16 kolovoza 1921 godine. Posli toga po ustavnom pravu, stupio je na pristolje ondašnje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, dotadanji Regent Aleksandar, kao Kralj Aleksandar Prvi.

Kralj Aleksandar Prvi stupio je na pristolje, u vrlo teškim vremenima. Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca uspila je doduše, da sklopi dva vrlo važna saveza, sa Rumunijom i Čehoslovačkom, a taj se savez nazove „Mala Antanta“. Taj novi savez pokazao se čvrst već prilikom pokušaja cara Karla da se vrati u Mađarsku, u ožujku i listopadu 1921 g. Poslije toga, i zato vrime Kralj se posvetio podupiranju kulturnih, socijalnih i ekonomskih nastojanja. Osjećajući potrebu porodične topline. Kralj Aleksandar ubrzo se oženio sa Rumunjskom Princezom Marijom. Mlada Kraljica osvojila je ljubav i privrženost cijelog naroda, sa svojom skromnošću i sa materinskom brigom za siromašne i nesrećne.

Brak Njegovog Veličanstva Kralja i Kraljice bio je blagoslovljen sa troje muške djece. Na dan 6 rujna 1923 godine, rodio se u Beogradu Nasljednik Pristolja, a sadašnji kralj Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II; a 19. siječnja 1928 g. rodio se također u Beogradu, Princ Tomislav; a 28. srpnja 1929 g. rodio se na Bledu, Princ Andrej. U imenima djece, htio je Viteški Kralj Aleksandar I Ujedinitelj, da pokaže kako su mu svi Jugosloveni dragi, i da daje drugom sinu ime prvoga hrvatskog kralja, a trećim najpopularnije ime kod Slovenaca.

Godine 1929. siječnja 6. Kralj je uvidio da rad političkih partija ide na štetu države i naroda, izdao proklamaciju po kojoj raspušta narodno pritvorničništvo, i uzima svu vlast u svoje ruke. Iste godine 3. listopada proklamovao je Kralj Aleksandar novu podjelu zemlje na devet banovina, a državu je nazvao njenim prirodnim imenom: „Kraljevina Jugoslavija“. Od 6. siječnja 1929. godine Kralj Aleksandar je uvijek u narodu. Obilazi neumorno krajeve posradale zemljotresom, poplavom ili bilo kojim nesrećom, i lično pruža utihu nevoljnicima.

U posljednjim godinama svoga života, spoljna politika blaženopočivšeg Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja imala je cilj, učvršćivanje mira na Balkanu i Evropi i na svitu. Učvrćivao je postojeće saveze, a stvarao nove, da bi svome narodu obezbudio miran napredak.

I posljednji kobni put Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja, bio je naminjen, jačanju saveza sa Francuskom, i nastojanju da se obezbidi svitski mir čitavog kulturnog svita. U tom plemenitom dudu, u radu za dobrobit i svoga tako voljenog naroda, zločinačka ruka prikinula mu je život, u Francuskoj na obali sriozemnog mora u gradu Marselju.

Zlatko Pripovidač

Gdi i koliko ima Jugoslavena koji se zovu „Bunjevci“

Pisati statistiku Bunjevaca vrlo je teška zadaća, jer treba uzeti u obzir da su raznim propagandama u prošlosti i sadašnjosti, mlogi ime Bunjevac odbacili, a tuđinsko gospotstvo doprinaša da se mlogi biliže u neslavene, onda je pojmljivo da ovaj kratki statistički prigled, neće pružiti baš sasvim tačnu i virnu sliku o broju i pribivanju Bunjevaca. Mi ovdi iznašamo približan prigled onih msta u kojima stanuju i u kojima su stanovali Bunjevci, u podunavlju i potisju.

Bunjevci se dile u dosad poznate tri grupe i to: podunavsko-potiske, dalmatinske i primorske-ličke. Osim ovih grupa poriklom su Bunjevci mlogi od katoličkih slavena, koji stanuju u Rumuniji u okolini Krašova i Temišvara. Mloga prizimena tih stanovnika identična su bunjevačkim prizimenima, a naročito podudaraju prizimena Bunjevaca koji stanuju u okolini Pešte i Budima sa prizimenima „Krašovana“, i onih u Radni. Osim toga biskup Ivan Antunović imao je oko 20 pritplatnika iz tih krajeva na svoje „Bunjevačke i Šokačke Novine“ i „Vilu“, a g. Mijo Mandić imao je isto tako oko 15 pritplatnika na „Neven“¹. Bunjevačkog je još porikla velik dio naroda u okolini Pokuplja, u Garešnici, Bjelovaru i u ostalim dilovima istočne Hrvatske², zatim po svim dilovima Slavonije, istočne i južne Istre i poništo u zapadnoj Bosni.

PODUNAVSKO-POTISKI BUNJEVCI

Podunavsko-potiski Bunjevci stanuju i stanovali su sa live i desne strane Dunava počam od Ostrogona pa do Titela, i od Congrada na desnoj strani Tise pa do Sente. Danas Bunjevci u Jugoslavenskom dilu njihovog staništa stanuju u slidećim mistima:

S u b o t i c a. Od cilokupnog 101.857 st. po statistici iz 1926 god. ima 68.182 Bunjevaca³, ostalih bilo je: 7.018 Srba, 21.009 Madara, 3.881 Jevreja, 1767 Nimaca i drugih. Po najnovijoj statistici od 105.000 cilokupnog stanovništva ima 72.500 Bunjevaca. Broj Bunjevaca u poslidnjem vrimenu srazmirno prema ostalima,

¹ Po kazivanju g. Mije Mandića a i po spisku pritplatnika na B. Š. Novine i Vilu koji je sada u svojini istog.

² Lički Kalendar od 1934 g. 83 str. po Stjepanu Pavičiću.

³ Kr. Slob. Grad Subotica, od Ing. Koste Petrovića XIX strana.

najviše je porastao. To dolazi otuda što su se mloge pomadarene bunjevačke porodice, povratile svome rodu. Ali i porid toga ima još mlogo mađarskih porodica koje su bunjevačkog porikla, i koje su svoja imena pomadarily. Na pr.: Ostrogonac u Estergomi, Jelić u Farkaša, Govorković u Besedeša i t. d. Osim ovih ima nikojih od porodica, koje nose čisto bunjevačka prizimena a priznaju se za Mađare. Na pr.: nikoje od porodica Antunović, Rukavina, Vojnić, Ivanić, Grizak, Nimčević, Pisanić, Milanković, Paušić, Milunović, Krmpotić i t. d. i danas se ubrajaju u Mađare. Kad bi se ovi svi povratili svome rodu onda bi broj Bunjevaca iznašao oko 80.000 u Subotici. S o m b o r. Po mađarskoj statistici po Balogu od 1902 godine bilo je u Somboru 6.770 st. Bunjevaca⁴ (ostalih bilo je: 11.927 Srba, 8.297 Mađara, 2.564 Nimaca i ostalih). Danas u Somboru ima 9.800 Bunjevaca. U Somboru je broj Bunjevaca prema ostalima, najviše opao. Mađarska statistika nije mirodavna, jer se to zna da su po njihovoj statistici mlogi Bunjevci popisani kao Mađari. Ako bi se uzeo prirodan priraštaj stanovništva kao mirilo, onda bi broj Bunjevaca tribao da je danas 12.000. Pomadarenih i tu ima mlogo. Porodice Anišić, Išpanović, Beširović, Matarić i t. d. neće ni da čuju da su ikad Bunjevci bili. Naravno ima od njih časnih izuzetaka, ali nažalost vrlo malo. B a j m a k. Po statistici objavljenoj u Danici 1920 godine u Bajmaku ima 4000 Bunjevaca⁵, 5000 Nimaca i 3000 pomadarenih Slovaka. Danas broj Bunjevaca iznaša 4.300. U ovim selu opaža se lagano opadanje Bunjevaca, uslid seobe a i uslid malog broja porodica sa dicom. Prema prirodnom porastu stanovništva tribalo bi da ima najmanje 6.000 Bunjevaca, ali „bila kuga“, tuberkuloza, siromaštvo i beda utiču da se broj Bunjevaca zadržao na 4.300. L e m e š i. Po statistici u „Danici“ od 1920 g. ima 3.000 Bunjevaca i 1000 Mađara. Sada je broj Bunjevaca 3.500. Č a n t a v i r. Po statistici od 1920 g. broj Bunjevaca je oko 2.000 a sada ima oko 800. Cantavir nam pruža najžalosniju sliku pomadarivanja. Po Fenješ Elekovojoj statistici od 1847 g. i 1841⁶. Bunjevci su u većini, a za nepunih 90 god. jedva ih ima možda i deseti dio. Porodice Šinković, Pletikosić i t. d. neznaju ni riči bunjevački. Tek u poslidnje se vrime opaža nika veća pažnja prema Čantavirskim Bunjevcima, osnivanjem čitaonice. Č o n o p l j a. Prema mađarskoj statistici od 1900 g. ima 958 Bunjevaca⁷, a taj broj nije odgovarao stvarnosti. Sada ima u Čonoplji 1.400 Bunjevaca. R i đ i c a. U Ridici na pus-

⁴ Balogh Pál, Magyarország népessége 1902 g.

⁵ Subotička „Danica“ 1920. godine 54 strana.

⁶ Fényes Elek: Magyarország statisztikája. II. kötet. Második kiadás.

⁷ Bács-Bodrog Vármegye földrajzi és történelmi helynévtára. IV. kötet. 25 str. Iványi

tari starom Leđenu i okolini ima danas 500 Bunjevaca. Stanišić. Na pustari „Baba“ i okolini Stanišića ima 300 Bunjevaca. Pačir. U bajmačkom ataru i prema Babi, zatim u okolici ima oko 200 Bunjevaca. Svega broj Bunjevaca u jugoslavenskom dilu staništa u podunavlju i potisju inaša: 93.300.

Ovaj broj nije viran, jer Bunjevaca ipak ima više. Ako potražimo poriklo nekih šokačkih porodica u šokačkim mistima, onda vidimo da su mloge prije bunjevačke bile, i da su se tek tokom vremena pošokačile. U tim mistima, ili su Bunjevci starosidioci ili su doseljeni iz ostalih bunjevačkih mista. U Sonti su bunjevačkog porikla porodice, Burnać, Bartulović, Pavlić, Probojčević. Ove su porodice doseljene iz Čonoplje, a Poljak, Parčetić, Somborac iz Sombora; Aladžić, Đuraković iz Gare; Knezi, Lemić iz Lemeša; Moravčik iz Subotice; Zelić iz Kačmara⁸. U Plavni su bunjevačkog porikla porodice: Kujundžić iz Bača; Parčetić iz Sombora; Šarčević iz Subotice⁹; i t. d. U Baču ima starosidioca Bunjevaca a ima ih i doseljenih. Bunjevačkog su porikla: Kujundžić, Karagić, Tumbas, Vidaković i Lemić¹⁰. U ostalim šokačkim mistima neznan je broj pošokačenih bunjevaca pa zato nije se ni zabilježilo. Ima naravno i mlogo pobunjevčenih šokaca (što svidochi sada bunjevačko prizime Šokčić), ali srazmirno mlogo je veći broj pošokačenih Bunjevaca. Osim ovih mista u Bački, ima još mlogo Bunjevaca u sivernoj Slavoniji, koji su se tamo tokom vremena iselili. Slavonski Bunjevci u okolini Đakova, Osika i Vinkovaca, većinom su poriklom iz Aljmaša, Gare, Kačmara, Bikića a u novije vrime iselilo se mlogo Bunjevaca i iz Subotice. Njihov broj iznaša otprilike oko 8—9.000. Razumi se, da su se tokom vremena pohrvatili, ili utopili u Šokce, ali još i danas se nađe gdi gdi, koji stariji čovik, koji se sića da su se njegovi didovi i pradidovi Bunjevcima zvali. Po svemu gori iznetom, može se broj Bunjevaca u podunavlju i potisju u jugoslavenskom dilu staništa Bunjevaca, računati na 100.000.

Broj mista gdi su Bunjevci u prošlim stolićima stanovali, bio je mlogo veći, al su se ili pomadarily ili su se raselili, ili izumrlí. Tako vidimo da je broj mista gdi stanuju Bunjevci 1649 g. mlogo veći nego danas. Po izvištaju beogratskog biskupa Marina Ibrišimovića (cogregatio de propaganda fide)¹¹ koji je po turskim krajevima krizmo 1649 g., Bunjevci su bilu u Martonošu, Segedinu, Senti, Đöndöšu, Ostrvu, Kolutu, Bukinu, Šuljoku, dok ih tamo danas nema. Biskup Ivan Antunović u svojoj „Raspravi“, počam od

⁸ Adatok a B.-B. Várvegyei Sokácok Néprajzához. Dr. Jankó János. 17. str.

⁹ Adatok a B.-B. Vármegyei Sokácok Néprajzához. 27. str.

¹⁰ Adatok a B.-B. Vármegyei Sokácok Néprajzához. 27. str.

¹¹ Bács-Bodrog Vm. monografiája. II. knjiga. 115—159 str.

133 strane, objavio je spisak mesta u kojima su Bunjevci stanovali u XVIII veku. Porid svakog mesta, naznačena je i godina kad se spominju. Ta mesta i godine su: Bukin 1767 g., Bezdan 1762 g., Dautova 1767 g., Novi Sad 1734 g., Kula 1806 g., Bajša 1756 g., Senta 1756 g., Sivac 1803 g., Titel 1762 g., St. Moravica 1803 g., Temerin 1763 g., Palanka 1755 g., Kolut 1755 g. i Josefdorf 1762 g. Po gori iznetom se vidi da je broj Bunjevaca prema ostalim narodnostima, morao biti mnogo veći nego danas.

BUNJEVCI U MAĐARSKOJ

U Mađarskoj Bunjevci stanuju u tako zvanom „Bajskom trokutu“, u sivernom dilu Bač-bodroške županije (taj je naziv i dan danas zadržala zvanična Mađarska), zatim u Pešt-Piliškoj županiji, duž Dunava, a tako isto i u Feher županiji, a ima ih malo još i u Tolna županiji. U bajskom trokutu Bunjevci stanuju u ovim mestima: B a j a. Po Fenješ Elekovej statistici od 1837 g.¹² u Baji ima 13.837 stanovnika, a od toga 9.000 Bunjevaca. Već naredne statistike smanjuju broj Bunjevaca a povećaju Mađare. Tako nakon 63 godine po popisu od 1900 g. od 20.361 cilokupnog stanovništva ima samo 2.202 Bunjevca¹³. Po našoj statistici objavljenoj u „Danici“ od 1920¹⁴ godine broj Bunjevaca je 9.000 u Baji, ali zajedno sa Vancagom. Kad se odbije 1.800 što stanuju u Vancagi, onda je broj Bunjevaca u Baji 1920 godine bio 7.200. Po statistici Dr. Nikole Zvonimira Bjelovučića¹⁵, od 1929 godine, broj Bunjevaca je u Baji 8.000. Ovaj broj najviše odgovara stvarnosti. Možemo očekivati daće se broj Bunjevaca smanjiti jer se tamo provodi nečuvena i nasilna mađarizacija. Bunjevci u Baji imaju svoju „Kršćansku čitaonicu“ koja još održava narodnu svist Bunjevaca. — B a č k i A l j m a š. Po Fenješ Elekovej statistici od 1837 g.¹⁶ od 7.694 stanovnika većina su Bunjevci. Mađarska statistika od 1890 g. već nalazi samo 1506 Bunjevaca¹⁷. Naša statistika od 1920 godine nalazi u Aljmašu 5.000 Bunjevaca¹⁸, dok je sada broj Bunjevaca 6.350.¹⁹ — Gornji otrgnuti dio subotičkog atara „Čikerija“ i „Kelebija“ imaju zajedno sa „Tompom“ 6.850 Bunjevaca. —

¹² Fényes Elek: Magyarország statisztikája. II. kötet. 41 strana. —

¹³ Bács-Bodrog Vármegye helynévtára. V. kötet. 5 strana. Iványi.

¹⁴ Subotička Danica 1920 g. 55 strana.

¹⁵ Dr. Nikola Zv. Bjelovučić: Etnografske granice Jugoslovena. Zagreb 1929 g. 17 str.

¹⁶ Fényes E.: Magyarország népesedési statisztikája. II. kötet. 49 strana.

¹⁷ Bács-Bodrog Vármegye helynévtára. III. kötet. 2 strana.

¹⁸ Subotička Danica 1920 g. 55 strana.

¹⁹ Etnografske granice Jugoslovena. Dr. N. Z. Bjelovučić. 17 strana.

K a ć m a r. Po Fenješ Elekovej statistici od 1837 g.²⁰ ima Kaćmar 3.523 stanovnika a od toga 2.500 Bunjevaca. Popis stanovništva od 1890 god. veli da Kaćmar ima 4.684 stanovnika. Od toga 2.547 Nimaca, 1.733 Bunjevaca i samo 400 Mađara²¹. Po našoj statistici od 1920 godine broj Bunjevaca je u Kaćmaru oko 4.000²². Sada je broj Bunjevaca 3.000, jer su se mlogi pomađarili. Ovdje stanuju najnacionalniji Bunjevci, i zbog toga su im Mađari ukinuli sva prava, tako da nemaju ni svojih škula a u posljednje vrime zabranjuju na pijaci mlađim svitu bunjevački divaniti. — **G a r a.** Godine 1837 svega 2.800 stanovnika²³, a tih 1800 Bunjevaca. Po popisu od 1890 g. od 4.066 st. 1.283 Bunjevaca²⁴. Naša statistika od 1920 godine iznaša 3.000 Bunjevaca. Po Dr. Bjelovučiću od godine 1929 broj Bunjevaca je 2.600, dakle manje sa 400 od 1920 g. No ipak je broj 3.000 virniji jer je stanovništvo Gare većinom Švabi i Bunjevci, a opće poznata je činjenica da se Švabi najteže pomađare, a Bunjevci se ritko pošvabe, pa je broj Bunjevaca otprilike ostao isti od 1920 g. — **B i k i ć.** 1837 g. broj stanovništva 3.126 a od toga 2.276 Bunjevaca²⁵. Po popisu od 1890 godine cilokupan broj stanovništva je 4.131 a od toga 949 Bunjevaca²⁶. Naša statistika od 1920 g. iznaša 2.000 Bunjevaca. Sada je broj Bunjevaca ostao 2.000. Tu imaju Bunjevci svoju „Narodnu čitaonicu“ koja održava narodnu svist. Ta „Čitaonica“ osnovana je 1912 g.²⁷ — **S e n t i v a n.** Po popisu od 1837 g. cilokupan broj stanovništva je 2.447²⁸, a toga Bunjevaca 1.478. Po popisu stanovnika od 1900 godine u Sentivanu je cilokupan broj stanovništva 2.814, a od toga 827 Bunjevaca²⁹. Naša statistika od 1920 g. iznaša 1.000 Bunjevaca. Po Dr. Bjelovučiću od 1929 g. broj Bunjevaca je 2.500. Ovdje je zapaženo da se Bunjevci nevirovatno mlože i održavaju, unatoč nasilne mađarizacije. — **Č a v o l j.** Godine 1837 ima od 2.145 cilokupnog stanovništva 994 Bunjevaca, a ostali su Švabi³⁰. Po popisu stanovništva od 1900 godine Čavolj ima 2.846 stanov-

²⁰ Fényes Elek: Magyarország statisztikája. II. kötet. 51 str. —

²¹ Bács-Bodrog Vármegye helynévtára. Iványi. 63 strana.

²² Subotička Danica 1920 g. 55 strana.

²³ Fényes E.: Magyarország statisztikája. II. kötet. 60 strana. —

²⁴ Bács-Bodrog Vármegye helynévtára. III. kötet. 40 strana.

²⁵ Fényes: Magyarország statisztikája. 1837 g. II. kötet. 58 strana. —

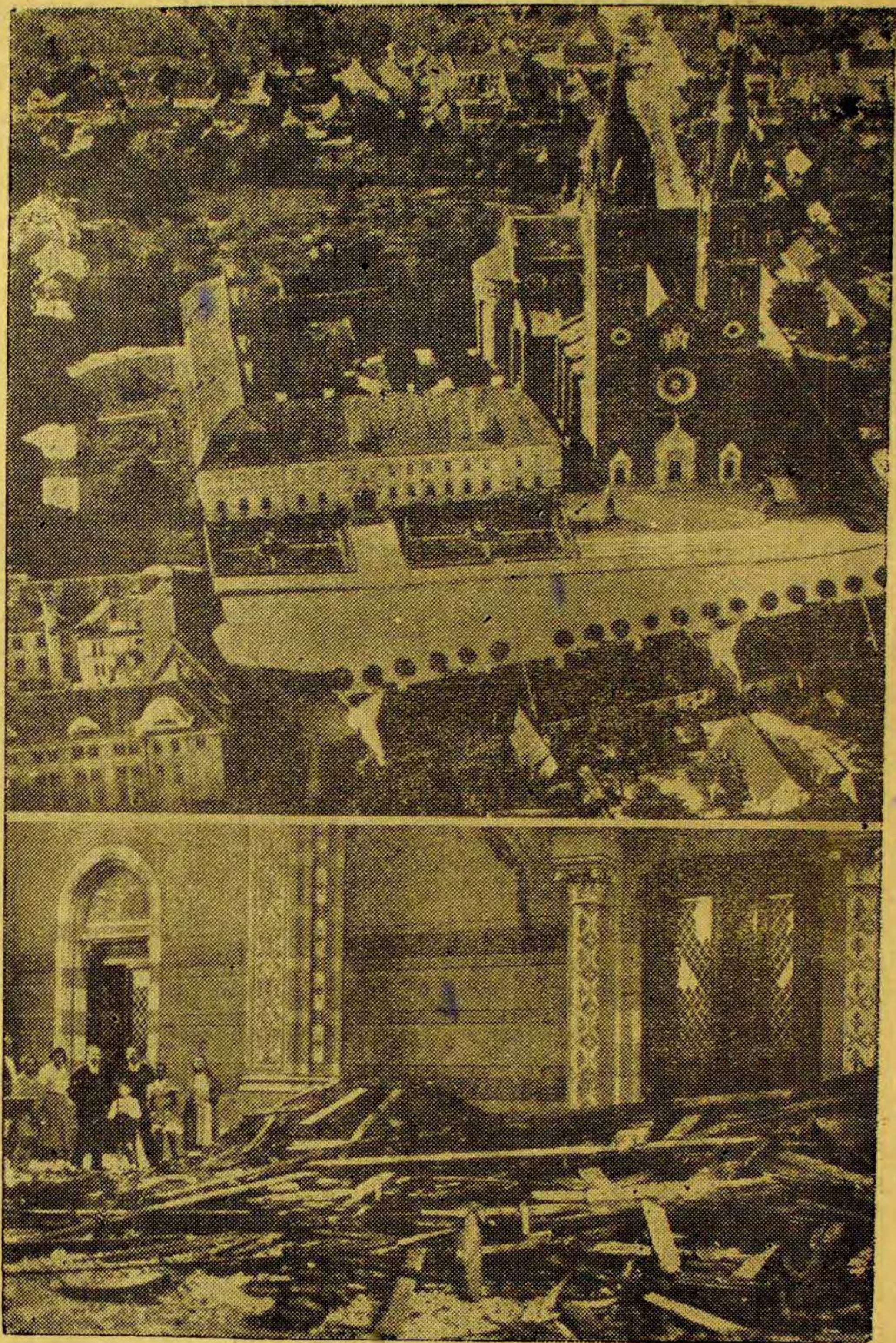
²⁶ Bács-Bodrog Vármegye helynévtára. III. kötet. 24 strana.

²⁷ Etnografske granice Jugoslovena. Dr. N. Zv. Bjelovučić. 17 strana.

²⁸ Fényes. II. kötet. 61 strana. —

²⁹ B. B. Helynévt. Szabadka 1906. IV. kötet. 36 strana.

³⁰ Fényes Elek: Magyarország statisztikája. II. knj. Drugo izdanje. 59 strana. —

BISKUPSKA CRKVA U ĐAKOVU

Gornja slika prikazuje Đakovačku crkvu, koju je sagradio biskup Štrosmajer, i koja je lanske godine izgorila. U njoj su izgorile mloge skupocine slike i namještaj. — Donja slika prikazuje ruševine prid istom crkvom, ona posli pogašene vatre.

nika, a od toga 541 Bunjevaca³¹. Sada je broj Bunjevaca po našem računu 600, a toliki je broj i po Bjelovučiću. — Matijević. Godine 1837 430 st. sve sami Bunjevci³². Po popisu stanovništva od 1890 g. Matijević ima 791 stanovnika, a od toga 411 Mađara, 322 Bunjevaca i 56 Nimaca³³. Valda nijedan popis nije tako upravo smišan ispao od strane Mađara, ko što je za Matijević. Ovo mjesto je od vjeka naseljeno samim Pijukovićima, pa i dan danas su tamo Bunjevci i ogromnoj većini, i nema ni jednog mjestu u sadašnjoj Mađarskoj gdje bi Bunjevci sačinjavali apsolutnu kao u Matijeviću. I pored toga mađarska statistika nalazi u Matijeviću 1890 godine 411 Mađara. Naša statistika od 1920 g.³⁴ iznaša u Matijeviću 700 samih Bunjevaca. Po Dr. Zv. N. Bjelovučiću broj Bunjevaca je 1000 a taj i odgovara najviše stvarnosti. — Boršod. Godine 1837 od 628 stanovnika 450 Bunjevci³⁵. Po popisu od 1900 g. broj stanovnika je 1.933, a od toga 1.332 Mađara, 445 Nimaca, 147 Bunjevaca i 9 Srba³⁶. (Koliko je bilo Bunjevaca 1920 g. to neznam, jer nisam našao podatke). Godine 1929 Boršod ima po Dr. Nikoli Zv. Bjelovučiću 1.500 Bunjevaca. No taj broj zaista neodgovara stvarnosti jer sada nema više Bunjevaca od 500. — Vaškut. Godine 1837 broj stanovništva je 3.389, a od toga 1.389 Bunjevaca³⁷. Po popisu od 1900 godine broj stanovnika je u Vaškutu 5.039. Od toga 4.172 Nimaca, 523 Mađara, 343 Bunjevaca i 1 Srbin³⁸. Sada je broj Bunjevaca u Vaškutu 600. — Kumbaja. Godine 1837 broj Bunjevaca je 342³⁹. Po popisu od 1900 godine u Kumbaji ima samo 186 Bunjevaca⁴⁰. Sada je broj Bunjevaca 250. (Po Dr. N. Zv. Bjelovučiću 200). — Borota. To je veća pustara koja se nalazi zapadno od Jankovca između Žide pustare i Rem sela. U njoj ima danas 200 Bunjevaca (po Bjelovučiću 150). — Tatahaža. Godine 1837 od 1.290 celokupnog stanovništva 998 Bunjevaca⁴¹. Popis stanovništva od 1890 godine u opće ni ne spominje Bunjevce, nego veli da je sve stanovništvo

³¹ Bács-Bodrog Vármegye helynévtára. Iványi. V köt. 23 strana.

³² Fényes: Magyarország statisztikája. II kötet. 70 strana.

³³ Bács-Bodrog Vármegye helynévtára. III kötet. 77 strana.

³⁴ Subotička Danica 1920 god.

³⁵ Fényes: Magyarország statisztikája II kötet. 58 strana.

³⁶ Bács-Bodrog Vármegye helynévtára. IV kötet. 13 strana.

³⁷ Fényes. II kötet. 68 strana.

³⁸ B. B. V. helyn. V kötet. 130 strana.

³⁹ Fényes. II kötet.

⁴⁰ B. B. V. helyn. III kötet. 68 strana.

⁴¹ Fényes. II kötet. 68 strana.

mađarsko (1.756)⁴². Sada je broj Bunjevaca po našem računu oko 200. Naravno samo se još nažalost stariji ljudi zovu Bunjevcima, dok mladi svit i nezna bunjevački govoriti.

U cilom bajskom trokutu prema gori iznetom ima svega: 35.250 Bunjevaca. Međutim ovaj je broj samo približan, jer po našem računu ima u bajskom trokutu oko 40.000 Bunjevaca, ali „blagodareći“ nasilnoj mađarizaciji, taj se broj smanjiva svake godine. Prije 80 godina Bunjevci sačinjavaju apsolutnu većinu u bajskom trokutu a sad ih ima jedva ništo malo više od Mađara, dok Švabi sačinjavaju u mnogim mistima relativnu većinu.

BUNJEVCI U PEŠT-PILIŠKOJ, STOLNO-BIOGRATSKOJ I TOLNANSKOJ ŽUPANIJI

U Pešt-Piliškoj županiji Bunjevci stanuju u slidećim mistima: Vancaga. 1837 g., 2.430 stanovnika većinom Bunjevci⁴³. Sada je broj Bunjevaca u Vancagi 2.800. — B a ć i n. Godine 1837, broj stanovnika je 3.010, a od toga broja 2.500 Bunjevaca^{43*}. Po statistici Baloga 1902 godine, još uvijek je većina bunjevačka⁴⁴. Sada je broj Bunjevaca u Baćinu oko 3.200. — D u š n o k. 1837 godine, broj cilokupnog stanovništva je 2.551, a od toga većinom Bunjevci⁴⁵. Sada ima Bunjevaca u Dušnoku oko 3.900. — T u k u l j a. Godine 1837 ima 1.822 stanovnika, većinom Bunjevci⁴⁶. Po Balogu, ta se većina održala još 1902 god.⁴⁷ G. Ivan Petreš u „Bunjevačkim i Šokačkim novinama“ za 1924 g. br. 4. veli da u Tukulji ima oko 3.000 Bunjevaca⁴⁸. Sada ima u Tukulji oko 3.500 Bunjevaca. — T u r b a l i n t. Godine 1841, od 3.000 stanovnika 900 Bunjevaca⁴⁹. Sada ima oko 800 Bunjevaca. — Č e p e l. Godine 1841, većina stanovnika Nimci, a manjina oko 500 Bunjevci⁵⁰. Sada ima još oko 250 starijih ljudi koji su se održali kao Bunjevci. — S e n t A n d r i j a. Godine 1841⁵¹ još oko 1.000 Bunjevaca, ali već po Balo-

— ⁴² B. B. V. helyn. III kötet. 116 strana.

— ⁴³ Fényes. II kötet. 453 strana.

— ^{43*} Fényes E. II kötet. 450 strana.

— ⁴⁴ Balog Pál: Magyarország statisztikája za 1902 godinu. 925 strana

— ⁴⁵ Fényes E. II kötet. 452 strana.

— ⁴⁶ Fényes E. II kötet. 417 strano.

— ⁴⁷ Balog Pál: Magyarország statisztikája. 926 strana.

— ⁴⁸ Ivan Petreš, „Bunj. i Šok. Novine“ za 1924 g. br. 4. izlazile u M.

— ⁴⁹ Fényes: M. Statisztika zo 1841 g. 418 strana.

— ⁵⁰ Fényes E. 411 strana.

— ⁵¹ Fényes. II kötet. M. II popravljeno izdanje.

govoj se statistici vidi da Bunjevci opadaju. Sada ima još u Sent-Andreji oko 600 Bunjevaca.

Svega ima Bunjevaca u Pešt-Piliškoj županiji oko 15.050. Broj Bunjevaca u ovoj županiji u prošlim stolicama bio je mlogo veći, a šta više, tu je stanovala većina Bunjevaca. Bunjevci se u ovim krajevima spominju već za vrime kralja Sigismunda. Po jednom starom zapisu u Baćinu⁵², vidi se da je kralj Sigismund naseljavao narod iz Dalmacije, a Fényeš u njegovoj statistici za 1841 godinu⁵³, (II knjiga, drugo izdanje, na 370 strani) veli, da su katolički „Raci“, već za vrime kralja Sigismunda, u Budimu stanovali, i da su bili u većini sve do 1690 godine, kada su Srbi, pravoslavni brojno jači, pošto su pojačani novim doseljenicima. Sad, kada se uzme u obzir da su Mađari sve Slovene bez razlike vire zvali „Racima“, onda je jasno da ti katolički „Raci“ označavaju doseljenike ili starosidioce, Bunjevce. Posli toga Bunjevci se spominju 1598 godine, prilikom doseljenja u okolinu Ostrogona, Budima, Pešte, Tukulje i Stolnog — Biograda. No, posli su se mlogi vratili natrag, i otuđa prizimena: Ostrogonac, Peštalic, Budinkić, Budimac, Erčinac, Tukuljac i t. d. Kasnije se Bunjevci spominju 1622 godine u okolini „Kalače“. Po spisku mesta i godina, objavljenim u Antunovićevoj „Raspravi“⁵⁴, ima još 1715 godine u ovim mistima Bunjevaca: Pandur, Kakonj, Čikuzda (Sükösd), Nadudvar, Kalača, Pereg, Siget, Sveti Nikola, Stari i novi „Budim“, (u kome po Fenješu još 1741 godine ima oko 700 Bunjevaca) a osobito u Vizivarosu, Racvarosu, Neustiftu, i Tabanu (još godine 1715 mal. ne svi Slaveni Bunjevci)⁵⁵ a bilo ih je u budimskom Promontoriumu, zatim u Pešti, Boronu (Čobanka), Buda-Kalasu, Pomaču, Monoštoru i u Svetim-Andriji. U svim tim mistima Bunjevci su se izgubili za nekih 100 godina. Danas se samo po starim spisima nađe traga, da su po tim mistima Bunjevci bili u većini. A po nošnji naroda u Kalači, a i po običaju vidi se da je to stanovništvo po priklu, većinom bunjevačko.

BUNJEVCI U STOLNO-BIOGRATSKOJ (BILOJ) ŽUPANIJI

U Stolno-Biogratskoj županiji Bunjevci žive u slidećim mistima: É r d (Hamžabeg) — Godine 1841, bilo je 2.329 stanovnika,

⁵² Po kazivanju g. Mije Mandića kome je pokojni g. Ilija Kujundžić kad je bio plebanoš u Dusnoku, pokazao latinski „zapis“ i tamo, istog priveo g. Mandiću. Taj se latinski „zapis“ i dan danas nalazi u manastiru u Baćinu, u arhivi ili možda knjižnici manastirskoj.

⁵³ Fényes E. II kötet. 370 strana. —

⁵⁴ Antunović „Rasprava“ 137 strana. —

⁵⁵ Antunović „Rasprava“ 137 strana. —

a od toga 2.116 Bunjevaca.⁵⁶ Po statistici Baloga od 1992⁵⁷ god oni su u većini, i napriduju. Tada je bilo 3.700 stanovnika. Sada je broj Bunjevaca u Érdu oko 3000 a ostali su se pomadarih. — E r č i n. Godine 1841, broj stanovnika 2.894⁵⁸, a od toga 1.956 Bunjevaca. Po Balogu godine 1902 je broj Bunjevaca oko 2.000 ali već u manjini.⁵⁹ Sada je broj Bunjevaca oko 1.500. — P e r k a t a. Godine 1841 broj stanovnika 2.318⁶⁰, a od toga 1.050 Bunjevaca. Balog u svojoj statistici i ne spominje Bunjevce. Sada je broj Bunjevaca u Perkati oko 900. — D u n a-P e n t e l e. Godine 1841, broj stanovnika 2.285⁶¹, a od toga 1.085 Bunjevaca. Sada ima valjda oko jedno 300 ljudi koji se zovu Bunjevci.

Svega ima Bunjevaca u Stolno-Biogratskoj (Biloj) županiji oko 5.700. Ovaj broj razumi se nije tačan, jer se nezna tačno sadanji broj stanovnika a mađari sa njihovom nasilnom mađarizacijom dan u dan smanjuju broj Bunjevaca. Prema objektivnom računu ipak bi broj 10.000 bolje odgovarao stvarnosti. Bunjevci su još godine 1715 stanovali u Rac-Aljmašu, Rac-Keresturu, Šašhalomu, Tarnoku, Bunjevci Šarkutu i Stolnim-Biogradu⁶². Danas im tamo jedva ima traga. Samo selo „Bunjevci“ potsića da su tu pribivali Slaveni, koji su se Bunjevcima zvali.

Svega Bunjevaca u Mađarskoj ima: 56.000, ali ako bi se podrobnije uzela statistika onda bi bilo oko 60.000.

U podunavlju i potisju svega ima: 149.250 Bunjevaca. Pošto zasad nema tačnih podataka o dalmatinskim i primorsko-ličkim Bunjevcima, to uzimam broj koji objavio Dr. Erdeljanović Jovan u svojoj knjizi, „O poreklu Bunjevaca“.

Dalmatinskih Bunjevaca ima 250.000, primorsko-ličkih 56.000 i podunavsko-potiskihh 149.250; onda je cilokupan broj Bunjevaca: 455.250.

Sa ovime je završen kratki statistički prigled Jugoslavena, koji se zovu Bunjevci. Iduće godine doneće se isto ovaki prigled Jugoslavena, koji se zovu „Šokci“, i time će se donekle ispuniti praznina, koja se u ovim pitanju jako osićala, a naročito što se tiče statistike katoličkih Slavena u Mađarskoj.

Mandić Barnaba

— ⁵⁶ Fényes E. III kötet. Drugo popravljeno izdanje za 1841 god. 87 strana.

— ⁵⁷ Balog Pál: Népfajok Magyarországon. 359 strana.

— ⁵⁸ Fényes. 89 strana. Drugo izdanje.

— ⁵⁹ Balog. P. N. M. 59 strana.

— ⁶⁰ Fényes. 81 strana. Drugo izdanje.

— ⁶¹ Fényes. Fehér megye. 81 strana.

— ⁶² Antunović „Rasprava“ 138 strana.

Uspomene iz života Biskupa Ivana Antunovića*

Antunović i Neven

Kao učitelj od 1876. — po želji Antunovića, svake godine išao sam u Kalaču prigodom velikih praznika. Tom prigodom me je Antunović uvijek pečenim šaranom častio. A bio sam gost i mojih prijatelja kanonika dr. Mačkovića i dr. Povišila.

U Antunovićevoj domu razgovarali smo se o našim nacionalnim pitanjima i interesima. I svakom prilikom utvrdili smo, da je velika šteta i sramota, što nismo ni jednoga našega glasnika. „Da, — nastavi Antunović, — nemamo naših popova, fratrova ni učitelja, koji bi imali i volje i sposobnosti raditi za prosvitu i napridak roda svoga“.

Iduće godine opet u rečeno vrijeme nastavimo lanjski razgovor. Ali kako sam vidio da Antunović nema volje za izdavanje misečnika, ponesem sa sobom u Kalaču Zagrebačko „Smilje“ — Somborskog „Goluba“ i Bečko „Volksbote“.

„Sramota bi bilo za nas, — nastavi Antunović, — da nam samo jedan misečnik zastupa naše ime i našu prosvitu“.

Ali prisvitli gospodine, nužda, zakon minja — „i bolje išta, nego ništa“.

Dozvolite Prisvitli Gospodine da Vam pokažem tri misečnika Smilje, Golub i Volksbote od trijuh napridnijih naroda, nego što su Bunjevci, pa ipak eto ne stidu se, što im i misečnici šire njihovu prosvitu.

„A ko bi bio urednik toga mi-

sečnika!“ — zapito. Antunović.

Ako se ne nade sposobniji u nuždi ja bih se primio toga posla“. E, moj Mitre, — reče Antunović, — neće to tako lako ići kako ti misliš! a i u današnje napridno vrime to nebi bilo ni od velike koristi samo putem jednoga misečnika, prosvitu širiti.

„Ali kad već imaš tako veliku volju za izdavanje misečnika, onda bi ja priporučio, da isto građivo pripoloviš i da dva puta izlazi novina misečno.“

Oprostite Prisvitli Gospodine ali po mađarskom zakonu, samo ona novina može i političke članke i vesti donošati, koja misečno jedanput izlazi; a mi smo ovako sigurniji, ako i bez kaucije nesmetano možemo pisati što hoćemo.

„Pa neka bude tako kako si zamislio“, — reče Antunović.

„Nego tu je sada u Kalači Palić pa idi i potraži ga u samostanu Isusovaca i zamoli ga, da se on primi uredništva“, — reče Antunović.

Ja potražim Palića i zamolim ga, da se primi uredništva jednoga misečnika, koji bi sa znanjem i potporom Antunovića izlazio.

Na moju pritstavku Palić je ukratko slideće odgovorio: „Suraditi hoću, ali uredništva se ne primam“.

Međutim god. 1882. iznenada pokrene Batorija (Burnać) somborski nediljni list: „Bunjevac“, — uz glavnu suradnju našega Palića.

Prvi broj je bio raslat po svoj Bunjevštini. Ne za dugo piše mi

* Izvadak iz memoara g. Mije Mandića

Antunović: „Ostavimo sad naše snove glede Nevena u stranu i pohitimo u pomoć Bunjevcu.

Ali brzo mi javi: ko je taj Batorija?“

Moj odgovor glede Batorija bio je ovo: Batorija je bivši svećenik kalačke nadbiskupije, koji je kasnije apostolirao i postao financom u Bešti. Zatim na posredo-

njevca; a to je bila propast za službeničko potuće Batorije.

Posle toga g. 1883. nastavimo rad za izdavanje mesečnika Nevena.

Subotički štampar Prčić tražio je 100 frt. na godinu osim pritplatne svote, koja je bila doduše onda vrlo mala. N. pr. U Subotici je bilo tri pritplatnika: Pučka

Manastir Sveti Ivan Bogoslov na Ohridskom jezeru, u južnom dilu naše domovine

vanje mađarske vlade povrati se u kalačku nadbiskupiju i postane katehetom u Somboru. Po nalogu mađarske vlade pokrene Batorija sa našim Palićem, sada već monoštorskim župnikom i šk. nadzornikom, somborski nediljnik „Bunjevac“.

I ovu novinu je prigrlio narod. — Ali kada je Batori napao Antunovićevu „Raspravu“, onda se narod ostavio somborskog Bu-

Kasina, Božidar Vujić i Barša Matković gimn. viroučitelj. Ali to je bio početak .

Prčićevu ponudu je primio Antunović i tu je svotu pošiljao meni sve do svoje velike samrtne bolesti. Na rastanku prida mi Antunović svojih 12 članaka za Neven, i imenik Bunjevačkih i Šokačkih Novina i Vile kao i svoj „Proglas“ za osnivanje spomenutih Novina, koji je Proglas otštam-

pan u subotičkom kalendaru Ra-
dićevom g. 1869.

U imeniku bilo je oko 600 ime-
na, među kojima je bilo odličnih
Hrvata i Srba. Tu se spominju:
novosadske, beogradske, zagre-
bačke, bosanske, dalmatinske No-
viue i Istarska „Naša Sloga“.

Taj imenik, kao i druge Antu-
novičeve stvari, kao lipu uspome-
nu, kao dragu svetinju, kao ama-
net Bunjevci, brižno čuvam, u
mome skromnom domu.

Međutim je narodnjak Prčić
umro i tako ja u najtežim prilika-
ma pridajem Neven bajskoj štam-
pariji Štreinc i Ešenlozen. Ne za-
dugo priseli se Neven u Sombor.
Tu me zaminjivao srpski pisnik
Nika Popović i učitelj Ljudevit
Kuzmić.

Godine 1887. maja 15. na veliku
radost Antunovića priseli se Ne-
ven u Suboticu, gdje su otpremanje
i rasprostiranje Nevena priuzeli
poznati naši rodoljubi Ilija i Pajo
Kujundžić. Na kraju 1887 opros-
ti se Antunović od Nevena sa
zadnjom žrtvom (25 frt.) za pro-
svitu naroda. To su posljednje riječi
Antunovića. Malo zatim 13. janu-
ara 1888 priseli se Antunović u
vičnost uz bolan plač, duboko tugo-
vanje i molitve Bunjevaca.

Sva Subotica, cija Bunjevština,
ugledni Srbi i Hrvati natoliko su
prigrili Neven da mu je bio opsta-
nak osiguran i bez Antunoviće-
ve pomoći. Imali smo do 500 pri-
platnika. God. 1892 izabran sam
za subotičkog učitelja; ali me je
državna vlast samo pod tim uvi-
tom potvrdila, da se imam ured-
ništva Nevena odreći. Na želju
mojih subotičkih prijatelja; Laze i
Age Mamužića, Mate Antunovića.
Ilije, Paje i Nikole Kujundžića ja
sam to iz viših obzira, tužan i ža-
lostan učinio,

Antunović

i subotička Pučka Kasina

Godine 1878. iza teških muka i
nastojanja pođe za rukom Agi Ma-
mužiću, rodoljubu i odvitniku iz-
postaviti kod Tise Kalmana, mi-
nistra unutarnjih dila odobrenje i
otvaranje subotičke Pučke Kasine.

Za odobrenje Kasine ministar
Tisa želio je **prvo:** da će subotički
Bunjevci potpomagati Tisini vla-
du; **drugo:** da se ima izabrati u
subotičkom sreću za poslanika
Ivanka, koji je ostao bez manda-
ta; **treće:** da se naslov Kasine
promine, misto bunjevačka da bu-
de: „Pučka Kasina“.

Ago je obećao, da će se želje
ministra Tise ispuniti.

Teška je ta bila zadaća, boriti
se za bunjevačke pravice i stva-
rati panslavsku gnjizda. (pánsláv
fészek), kada se znalo, da je od-
metnička Mukićeva vlada, veliki
župan Gromon i gotovo sva subo-
tička inteligencija, sva učena gos-
poda protiv bunjevštine bila. Ali
jer su borbu vodile sve same od-
lične starešine (Vidaković Barna,
Božanov, Prčić Ive, Malagurski
Ica, Sudarević Vecko, Kujundžić
Mata, Rajčić Kalor itd.) Subotice
grada, bilo je nade, da će se naci-
onalna trudba obilno naplatiti.

Na čelo ovoga prvoga, veliko-
ga a važnoga pokreta, za svoga
barjaktara, za pretsidnika Kasine
izaberu Đenu Dulića, didu našega
Priuzvišenoga Gospodina biskupa
Lajče Budanovića.

U njegovoj snažnoj desnici vi-
jao se bunjevački barjak, i on je
stajao kao smioni i neumorni de-
lija na braniku, i on je pridnjačio
u borbi, i u njegovu ime pisalo se,
govorilo se i borilo se.

Pri otvaranju Kasine odlučise
starešine, da će iz ove prigode
pozdraviti biskupa Ivana Antuno-

vića. Htidoše kasindžije sa ovim da izvrše jednu svoju svetu dužnost prema onomu, koga se otvaranje Kasine najvećma ticalo, jer je za bunjevačku misao, za naše udruženje, za naše ime i poštenje prvi on razvio barjak slobode i prosvjete. Prema tome Đeno Duljić, pretsidnik u ime Kasine pošalje u Kalaču Antunović biskupu slideće pismo:

„Hvaljen Isus
Prisvitli Gospodine!

Po nalogu i odlučanju glavne konstitujuće skupštine naše „Pučke Kasine“, za prijatnu dužnost smatram ovde u prilogu izvod zapisnika, iste glavne skupštine, Vašoj Presvitlosti stim poniznim obitovanjem dostaviti, da bi izvolila Vaša Prisvitlost ovo skupštinsko odlučenje, kao izraz našeg najvećeg poštovanja i pijeteta i nadalje ne samo na otvorenom polju prid očima našega svekolikog naroda, već i u okviru naše skromne zadruge, kao zvizda danica svitliti i svima jednako od koristi i zgovora biti.

U Subotici dana 29. prosinca god. 1878.

Vašoj Prisvitlosti pokoran
Đeno Duljić
pretsidnik Pučke Kasine.“

Za nekoliko dana odgovori Antunović na pismo Đeni Duljiću u glavnom slideće: Pozdravlja Kasinu i raduje se bunjevačkoj slozi, radu i uspihu i napridku. Ali ujedno i opominje Kasinu, da se ne bavi politikom, i da se ne miša u partijske poslove. Jer ako bi Kasina politizirala, bojim se, da bi se vrata Kasine prid vami zatvorila. a i sve da nebi, jedno bi se po svoj prilici moglo dogoditi, da bi se ljudi u partije čoporali, te bi uslid toga

u misto kršćanske uzajamne, iskrene, bratske ljubavi, nesloga, zloba, mržnja, strančarska, ositljivost i osveta širila i udomaćila med narodom.¹

Članovi Kasine oduševljeno prime na znanje Antunovićevo pismo; samo vođe Kasine malo su razmišljali o opomeni Antunovića.

Ali ne samo Subotičani, nego i sva bunjevačka sela tamo do Erčina i Budima oduševljeno pozdraviše i svojski se veseliše subotičkoj bunjevačkoj pobidi i slavi.

Antunović i rodbina

Antunovićeви roditelji su bili Joso i Manda Petrić. Otac Joso je rano umro i udovica Manda uz pomoć strica Albe Antunovića podžupana odhranila je petoro djece; tri kćeri i dva sina, Ivana i Vranju. Kako je Ivan ostavio kuću i otišao na školovanje uz pomoć strica Albe, to je mlađi brat Vranje upravljao sa malim imetkom. Međutim su se dve sestre udomile u Suboticu, a najmlađa Roza u Lemeš, u kuću Ivankovića.

Antunović je volio svoju rodbinu i često ih je pohadao i ako je trebalo i potpomagao. A morali su i oni njemu dolaziti u goste. Osobito rado je odlazio Antunović u Kaćmar roditeljima svoje snaje Doke, a supruge brata Vranje i svojoj nećakinji Bari, koju je on odhranio i udomio. U tim prigodama otsidao je Antunović kod svojega dobroga prijatelja župnika, Homanjije, kada bi ga ovaj, svakda rado i svesrdno dočekivao i častio domaćin rujnim vinom sa teških brda.

Kada je Antunović svoju subotičku rodbinu pohadao, obično je otsidao na plebaniji sv. Terezije

¹ Nažalost, proricanje Antunovića, glede Kasine ispunilo se. B. M.

kod svoga prijatelja Ivana Probojčevića preposita. A kada je išao Antunović u goste svojoj najmlađoj sestri Rozi, u Lemeš onda je otišao kod svoga vrnoga prijatelja Sečenjije župnika. Tom prigodom bio je Antunović gostom i Lemeških plemića Kaića, Vidakovića, Ivankovića i Mandića.

Na aljmaškoj plebaniji nitko se nije zadržavao od rodbine samo starešica mater Manda. Ona je pazila i vodila kućevne poslove i goste dočekivala. Ona je upravo uživala u duhovnom radu svoga sina Ive.

Kada je Antunović postao kanonikom (1859) otišao je sa svojom majkom i sinovicom Rozikom u Kalaču. Tu je Rozika vodila kuću i ona je bila domaćica. Ostarila mater ovde se nije mišala ničeg. Ona je imala u velikoj sobi mali stol i stolicu kod prozora. Jednom prigodom reče mi starešica: „Ti Mišo ne znaš zašto ja sidim uvijek ovdi kod prozora?“ — Ne znam majko odgovorim starešici. — „Zato — nastavi stara, — da mogu ovdud uvijek pratiti moga Ivu, kada u crkvu polazi i iz crkve kući se vraća.“ — Nije joj bilo dosadno cio dan u sobi siditi, jer je imala kod sebe u ruci „očenaše“ po kojima se Bogu molila za zdravlje i spasenje svoga Ive.

A Antunović celiva materinu ruku pri odlasku i dolasku iz crkve.

Sva aljmaška, a tako i kalačka okolica divila se materinskoj i sinovskoj ljubavi i poštovanju, koja je svakome upala u oči, kada je u rodoljubivi dom Antunovićev stupio.

Odilo ostarele majke bilo je jednostavno starovinsko bunjevačka: reklija sa jednom kopčom, farbačka suknja, crna marama na

glavi, crvena suknena pregača i crne papuče.

Kako je Antunović ostario i oslabio nije tako često pohadao svoju rodbinu; a ni oni nisu tako često dolazili u Kalaču. Sam brat Vranje dolazio je najmanje dvaput u proljeće i u jesen u Kalaču. To je bila želja brata Ive. I Vranje je tu bratovljevu želju rado ispunjavao.

Jednom takom prigodom reče Antunović bratu svomu: „Čuješ Vranje iskupi i dovedi iz Aljmaša u Kalaču sve starije daljne rodove, da ih još jedanput sve zajedno vidim i pogostim kod mene.“ — Vranje je tu želju svoga brata Ive ispunio i doveo u Kalaču dosta lip broj rodova. Antunović ih rado primio i pozdravio, i gostoljubivo dočekao.

Svakdanje obedovište bilo je u prizemlju; ali Antunović da pokaže i iskaže svoju radost i toplo osićanje prema svojim rodovima, — i zajutrak i užina i večera je bila održana u svečanoj dvorani na katu. Posle blagovanja nije se društvo odmah razilazilo. Antunović je redom obilazio trpezu i svakog gosta i gošću raspitkivao o njihovim obiteljskim i aljmaškim prilikama. Takom jednom prilikom posle blagovanja poteže jedna starešica: „E Gospodine Ivo, blago vama, kada možete tako ugodno životariti u ovakom lipom kaštelu.“

„Dragi moji gosti — reče Antunović blago i šaljivo — sada mi je hvala Bogu vrlo dobro; ali dok se nije do ovoga ugodnoga stanja došlo, tribalo je mnogo trpiti i patiti. Tako sam u mojoj mladosti, kao dak liti nosio zimske haljine moga nezaboravljenoga strica Albe; a zimi sam nosio njegovo litno odilo. Dakle eto vidite polagano i teško se dolazi do

ugodnoga života i stanja.“

Posle tri dana oprostite se gosti od svoga miloga domaćina zahvaljujuć mu sto puta na njegovom milostivom gostoljublju.

Goste je i doveo i odveo natrag u Aljmaš brat Vranje o trošku Antunovića.

Antunović i bunjevačka školska mladež

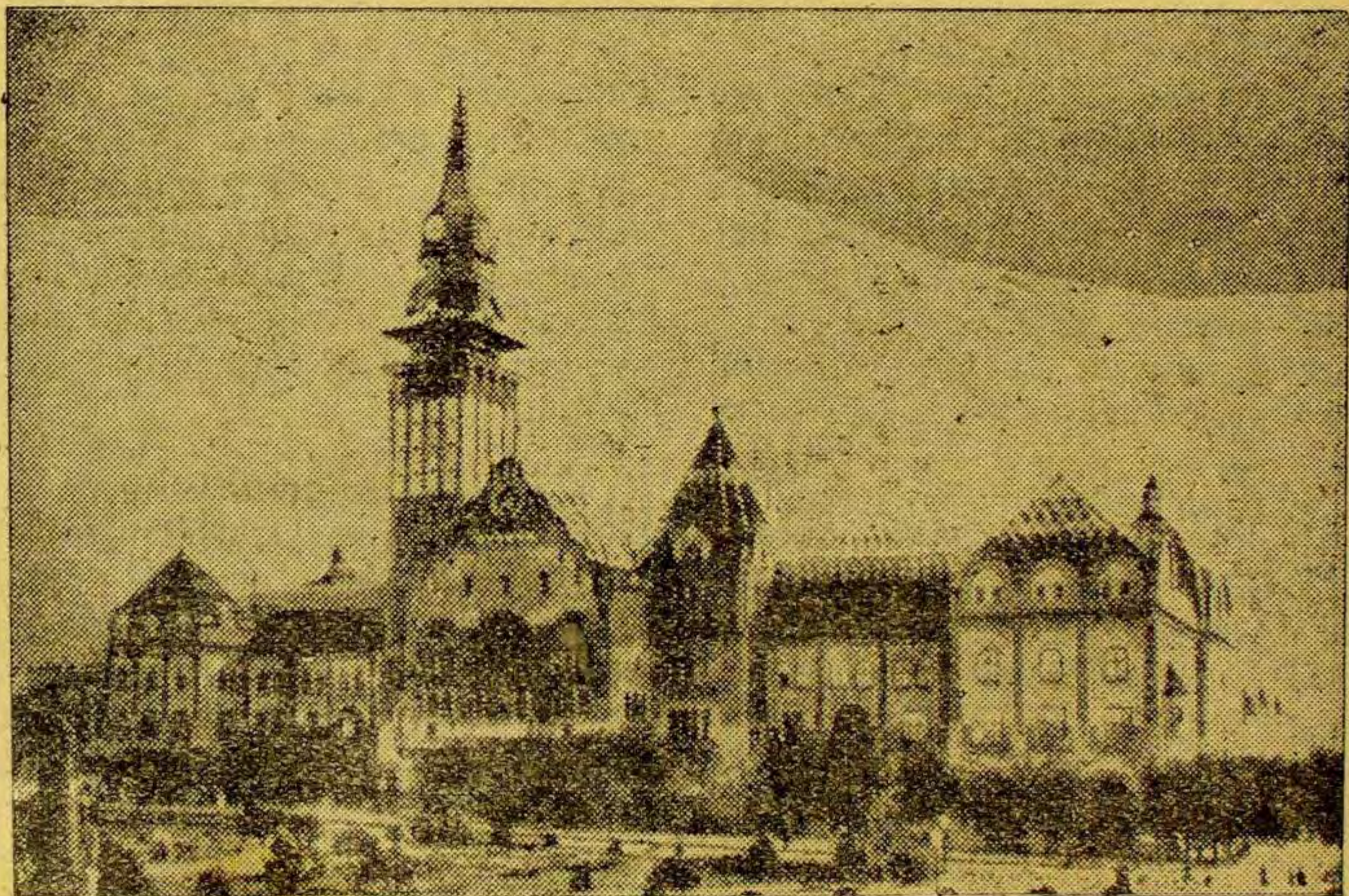
Antunović je nastojao ne samo putem novina i poučnih istorijskih knjiga da širi prosvitu i nauku među Bunjevcima, nego se brižljivo starao da othrani podmladak Bunjevaca, koji bi imali njegov rad, nauku nastaviti i njegove ideje među Bunjevcima posle njegove smrti širiti. U tu svrhu othranjivao je i zaodivao je u svojem domu za školu sposobne i odličnije mladiće. Od ovih je postalo većom stranom popova, fratrova i učitelja. Poznati su: Bedžula kereški župnik, Dr. Lučić čavoljski župnik, Evetović bački župnik, Piuković monoštorski župnik, Car Andrija santovački župnik; Evetović Fr. Ante i Gjur-

ković fratrovi. Učiteljem su postali: Budimac Matija, Balažević Joso, Marić, Zetović, Fucin Marko, Rajčić, Vidaković i M. Mandić.

Od ovih Antunovićevih šticenika većina je pošla Antunovićevim tragom i nastavila prosvitni i nacionalni rad njegov na književnom i prosvitnom polju. Ali jedan znatan dio nezahvalnika ne samo da nije radio za svoj rad ništa, nego je sa svojim odrođenjem uvrديو i uspomenu Antunovića, svoga najvećeg dobrotvora. Na takva dva odmetnika živo se sjećam; a to su bili: Marić Geza i Fucin Marko šokac. Marić Geza je postao činovnikom državnim u Bpešti; a Fucin Marko je postao financom. Oba dvojica se pomadžariše, još za života Antunovića.

Kada sam ovo odmetništvo jednom prigodom spomenuo Antunoviću, a on mi reče: „Dragi moj Mandiću, nemojmo razjidiivati naše nacionalne rane. Govorimo o našima sadanjim prilikama...!“

Seljanin

PRKOS

Neće Turčin da se bori,
Čeka bolje vrime;
A Kršćani ne miruju,
U borbu bi š njime!

„Kad on neće da se bori,
Već on čeka vrime,
— Šalio se vojevoda —
Ajđ na prkos šnjime.

„Prkoste mu, dico moja,
Sedlajte konjica,
Ter donoste iz tabora
Turskih lubenica.

„Ko je junak, ter donese
Turskih lubenica,
Imena mi! Bit će slavljen
Taman godinica!“ —

Svi se momci spravljat stali,
Kad će koji ići;
A jedno se momče spravlja,
Sad će odmah poći.

Kradom vranca svoga driši,
Kolane mu steže,
Kad uzjaši pobiž' kradom
U tabor viteže.

Leti gorom, leti dolom,
Gdi prolaze vile,
Jezdio je do tabora
Gdi su vojske bile.

Sav je tabor promirio
I sprida i sastrag,
Uradiće što j' smislio
Ne hudi mu crni mrak.

Svud ga sam blagosov prati
I srića junačka,
Svuda krije graničara
Što othrani Bačka.*

Gledao je Pašu turskog
U sridi seralja,
Brojio je uzglavnice
Gdi se Paša valja.

Napio se od šerbeta
Čim se bule slade,
Da je htio, grlio bi
Redom take mlade.

Namećo je pod zengije
Turskih lubenica,
Da je htio, mogao bi —
Silnih stotinica.

Nehudi mu svoja straža,
Nit mu hudi turska,
Nit što j' pono dugo koplje,
Nit kapa samurska.

Stigao je kradom natrag,
Već je zora bila,
Niko mladog neopazi
Ni gorkinja vila.

Sad prilego mlad-viteže,
Da prosanja malko,
Te će sutra izlaziti
On, i — sunce jarko! —

Kad je s jutra svićat stalo,
Opet voda viče:
„Prkosite tim Turcima,
Da nam se ne diče!“

Al prid svitlog vojevodu
Dode momče mlado,
Ponosi se, poklanja se
Prid vojvodskom vladom.

„Vojevodo, desno krilo
Svitle krune, kralja!
Evo prkos iz tabora,
Iz turskog seralja!

„Ni čas nisam zaoklivo,
Čim mi ti poviče,
Turcima sam prkosio,
Da mi se ne diče.

„Nit me vidla naša straža,
Nit me vidla turska,
Samnom biše koplje dugo,
Kapa mi samurska.“

Osmijne se vojevoda
Al se šalit neće,
Plešte momče po rameni,
Bliže mu se kreće:

„Zravo mi bio, živ mi bio
Lipo momče mlado,
Što si mi se od svih svojih
Najprije ovlado!

„Hitriji si od svih drugih,
Još i od Turaka:
Bit ćeš od sad pleme slavno,
Vesela ti majka!“

Aoj momci, ta slušajte!
Ko bi se tom nado?
Da će prvi na mejdanu
Biti momče mlado...

Al on na nji i nehaje
Dika roda svoga,
Mlado momče — prvi vitez
Roda Kajićskoga!

N. K. Tarkamen

Stanovništvo, vire i narodi u našnoj zemlji

STANOVNIŠTVO. U Jugoslaviji ima po najnovijem popisu od 1931 godine, oko 13,930.357 stanovnika, od kojih je 6,894.561 muških, a 7,036.357 ženskih. Po veličini stanovništva, Jugoslavija dolazi u Evropi na deseto mesto. Stanovništvo Jugoslavije stalno se povećava, dok ima mlogih država u Evropi, gdi je veći broj umrlih, nego rođenih. Od oslobođenja kod nas je skoro za dva miliona više svita, i to nam obećava daće mo uskoro zauzimati još vidnije mesto po broju stanovništva u Evropi, pa i na cilom svitu.

NARODI U JUGOSLAVIJU. Ogromnu većinu stanovništva čine Jugoslaveni to jest, Slovenci, Srbi, Hrvati, Bunjevci i Šokci. Osim njih ima i drugih Slovena: Čeha, Slovaka, Rusina i Bugara. Osim Slovena ima i drugih naroda: Nemaca, Mađara, Arnauta, Rumuna i dr.

Ovako je raspoređen broj raznih naroda u Jugoslaviji:

Jugoslaveni oko	11,665.000	duša
Drugi Slaveni oko	218.400	„
Nimci oko	592.000	„
Mađari oko	543.000	„
Arnauti oko	500.000	„
Rumuni oko	270.000	„
Jevreji oko	72.000	„
Talijani oko	15.000	„
Ostali oko	67.000	„

Srvi, Hrvati i Slovenci žive u jednoj cilini zbijeno ili gđi izmišano, a Bunjevci i Šokci žive većinom u Sivernim di'lu Jugoslavije (ili u Dalmaciji i Lici).

Nimci žive u gustim masama u Vojvodini, zatim u pojedinim mistima u Sremu, Slavoniji; Mađari žive najviše u istočnoj Bački, sivernom Banatu i nisto u Sremu i Slavoniji; Arnauta ima u Južnoj Srbiji, na Kosovom polju, u Metohiji, i po krajevima blize granici Albanije, oko Đakovice, Prizrena i Debra; Rumuna ima u Banatu i siveroistočnoj Srbiji; Čeha ima po selima u Hrvatskoj i Slavoniji; Slovaka ima u Bačkoj, Sremu i Slavoniji.

VIRE. U našoj državi su tri najveće vire: katolička, pravoslavna i muslimanska. Osim tih vira ima još protestanske (luteranske i evangelističke), mojsijevske, staro-katoličke, unijatske, grko-katoličke i nazarenske.

Katolika ima oko 5,480.000, a pravoslavnih 6,500.000, muslimana oko 1,550.000, protestanata oko 260.000, mojsijevaca (čivuta) oko 72.000, unijata oko 47.000 i drugih oko 21.000. **J. P.**

Važni pronalasci, bez kojih ne bi mogao opstati današnji čovik

Kada posmatramo ljude, koji žive kraj mora i koji se bave lađarstvom, ribolovom i trgovinom po morima, možda nam neće ni pasti na pamet, da kaki je težak bio život pomoraca u staro vrime. Kadgod u staro vrime brodar se nije smio uda'jiti od suve zemlje, jer lako je mogo istu izgubiti iz vida, i tako osuđen na propast. Kad je bilo lipo vrime pomoglo je pomorcu da se snade, sunce ili svizda sivernjača, pa je onda pogodio stranu svita, ali ako je bilo oblačno onda je lađa lutala po nepriglednoj vodurini dok se nije razvedrilo, ili ako je nedaj bože uvatila bura, onda se nikad u mlogim slučajevima, ne vrati u misto polaska. Istom u XII viku, dakle prije osam stotina godina, dobiše pomorci u ruke spravu, neprocinjive vrijdnosti, a ta se zove **b u s o l a** ili **k o m p a s**. To je jedna mala škatuljica u kojoj se nalazi jedna magnetna igla učvršćena u sridini, i koja uvijek pokazuje siver i jug. Tom spravom znaju se od tada mornari snalaziti i usrid mora, i u velikoj magli, i ne moraju se držati obale i ravnati se po suncu, zvizdama i po letu tica. Kompas ili busolu su prvi upotribljavali Kinezi još prije rođena Isusa. Od Kineza su naučili Arapi i oni su ga doneli i upoznali sa evropljanima.

Kompas je pomogo i Kristofu Kolumbu, da je pronašao Ameriku. Danas se i letilice služe kompasom.

Drugi po važnosti pronalazak je za ljudstvo: barut. I njega su prvi pronašli Kinezi, ali ga nisu upotribovali za ubijanje ljudi, već za vatromete i za drobljenje velikih kamenja. Od njih priuzeše barut Arapi, koji su ga usavršili tako, da je dobio veću snagu i onda su ga počeli upotribovati za izbacivanje tanadi iz topova. U XIII stoljeću, španjolski Arapi imaju već topove. Poslije se upotreba baruta raširila po svem svitu.

Danas se barut upotribovava ne samo za ratne ciljeve, već i u rudarstvu, a i prilikom gradnja tunela, željeznica, puteva i dr.

Od velike važnosti je za ljudstvo i pronalazak štampe. U staro vrijeme knjige su pisane rukom, a to je bio težak i lagani posao, pa zato je izradnja jedne knjige trajala po čitave godine, i naravno da su iste bile vrlo skupe. Znanje se zbog tog nije moglo širiti po narodu. Pri kraju XIV veka počeli su slova urizavati u drvo u ploče; najpre su se na drvenoj ploči izrizale čitave strane od knjige, pa se iste primazale tintom ili bojom, i tako iste se pritiskivale na papir. Ista ta drvena ploča nije se mogla više upotribovati, već se moralo za novu stranu nova urizavati. Tako štampanje bilo je vrlo skupo. Na početku petnaestog veka u Holandiji su već počeli praviti, svako slovo obaško, i ta su se onda slova po volji na ploči poredali i složili. Ta prva su slova bila drvena pa su se brzo istrošila. Najposlije oko 1440 godine dođe na to Gutenberg u Nemačkoj, da lije slova od olova. On je slova najpre izdubio u drvetu i u te jame livao olovo, i slova su bila gotova. U takim izdubljenim jamama za slova, mogao je saliti slova koliko je htio. Od tog vremena je postala štampa brza i jeftinija. Danas se već upotribovavaju posebni strojevi za brzo livanje slova i tako je danas štampa osvojila cio svijet, i bez nje se nemože ni zamisliti život jednog modernog čovika.

U staro vrijeme ljudi nisu poznavali ni papir. Onda se pisalo na koži, drvo, kamen, a Rimljani su pisali na vosak. Stari Asirci, Babilonci i Indi, pisali su na palmovo lišće, a stari Egipćani pak na jednu vrstu šaša, koju su zvali papirus. Otud je i ime današnjoj hartiji „Papir“. Prvi su pravili papir Kinezi, i to od svile i pamuka. Od njih su to naučili kasnije Arapi i poslije Evropljani. U Evropi su ispočetka pravili papir od svile i pamuka, ali to je bio zdravo skup papir, pa se danas on pravi od koje kaki krpa i drva, zatim još od mnogih drugih stvari.

„Vuković“

Uspomene

iz Prvih dana našega oslobođenja i ujedinjenja

Prčasni Gospodin pop Marko Protić protonamisnik i subotički parok u svom odličnom dilu, **Zlatni dani Subotice**, — i Gospodin Dr. Stipan Matijević kr. javni biležnik u svojoj vridnoj „**Spomenici**“ sve je spomenuo što je važno i potriebno, što se je u ono radosno vreme dogodilo; ipak je ništo izostalo, što nije doduše od velike vridnosti, ali donikle nadopunjava i razjašnjuje naše tadašnje prilike i nacionalne doživljaje našega bratskoga, jugoslovenskoga života, kao podovitost i manjkavost našega rada.

Ja ću dakle nastojati, da ovom prilikom dobronamirno opišem one slučajeve, one sastanke i društvene i zvanične, koji su manje-više doprineli, da nam prvi dani našega oslobođenja i ujedinjenja budu doista vridni, poučni i **zlatni**.

Posle ulazka srpske vojske u Suboticu, nastali su dani veselja i bratimljenja. Srbi i Bunjevci se nadmećali: ko će veću čest i ljubav iskazati junačkoj srpskoj vojsci.

Nije bilo u Subotici većih bunjevačkih svatova bez srpskih oficira; na materice, na Božić, na svinjokolje uvik su bili pozvani i srpski oficiri. I subotička Pučka **Kasina priređivala je** veselja i zabave u slavu i počast srpske vojske. I varoška uprava je svakom zgodom, nastojala da junačkoj vojsci ugodu. Često je bilo izleta na Palić, na riblji paprikaš. Takom jednom prilikom posle ručka zapiva oficir Vuković „**Srem, Banat, Ba-**

čka, tri srca junačka“, a šnjime nastavi pivanje i Dr. Joso Prčić glavni biležnik i Dr. Mirko Ivković-Ivandekić varoški odvitnik, a sadanji poslanik. Malo posle stane prid mene general Milojević i reče: „Čika Mandiću, deder otpevajte vi nama jednu pravu bunjevačku pesmu“; a ja na to otpivam slideću našu starovinsku:

„Šest godina kako čuvam ovce.
Pa ne mogu da sastavim novce.
Što-j' donela pri ovcama gara,
To-j' odnela krčmarica Mara.
Hej čobane što ti veli Nana
Da-j' u tebi privelika mana
Što ti ljubiš mene na ataru
A ne paziš ti na tvoju garu.
Još ću prodat i žuju i garu
Pa ću ljubiti krčmaricu Maru“.

Kada sam ovu pismu ispivao, poleti k meni jedan pukovnik, zagrli me i poljubi me. — Pa kud će te većega i lipšega veselja i bratimljenja nego što je ovo bilo?! Svaka slava i svako veselje završilo se u gostoljubivom domu Dr. Stipana Matijevića.

Posle svečanoga i oduševljenoga dočeka i pozdrava srpske vojske, ne za dugo otpočeo je zvanični, društveni i prosvitni rad i život u svakom krugu i zakutku Subotice bile. Komandant Krupežević u misto mađarske, postavlja na čelo Subotice novu, našu varošku upravu. Za velikog župana i gradonačelnika postavljen je Dr. Stipan Matijević, za podnačelnika Dr. Stipan Vojnić-Tunić, za bilež-

nika Dr. Joso Prčić, za varoškog fiškala Dr. Mirko Ivković Ivandekić, za velikog kapetana Ivan Ivković-Ivandekić, za računovođu Petar Gencel, za gazdačkog senatora Tima Vojnić Tunić, za načelnika poreznog ureda Mate Dulić, za šk. nadzornika M. Mandić.

Sada je u prvom redu slidilo polaganje zakletve novoj otadžbini Jugoslaviji.

Gradonačelnik Matijević pozove varoške zvaničnike da polože zakletvu novoj otadžbini Jugoslaviji. Većina od njih položi zakletvu; a manjina je bila otpuštena ili je i sama napustila svoje položaje. Zatim su slidili državni zvaničnici. Sudije okružnog suda većom stranom su napustili svoja zvanja i otišli u Mađarsku; a manjina je položila zakletvu. Zatim su došli na red javni biležnici, profesorski kor preparandije, gimnazije, poštanski i željezničarski činovnici. Na Matijevićev poziv radi zakletve istupi iz redova prisutnih Hodija javni biležnik i razivno reče Matijeviću: „Ja sam položio zakletvu Mađarskoj, odnosno u ruke mađ. ministra pravde i neću polagati druge zakletve“. — Na to Matijević odlučno odgovori: „Ko za 24 sata ne položi zakletvu vjernosti, toga ću smenuti, a njegovo mjesto s drugim popuniti. Niko-ji su položili zakletvu, a nikoji su napustili Jugoslaviju. To se isto dogodilo i kod nastavnika. Bunjevci (malom iznimkom), Srbi, Židovi i većina Mađara položi zakletvu; ali ne za dugo (na mig Bpešte) većina Mađara i nekoliko Bunjevaca opozovu zakletvu. Ovu opozivnicu su priko Bpešte odneli u Genovu i Pariz dva Mađara Subotičana (T. i St.), — u toj nadi, da će ovi krajevi za kratko vrime opet natrag se vratiti Mađarskoj. Ali privariše se ljuto.

Matijević naredi, da se ovima odmetnicima sva beriva odmah obustave.

Posle mjesec dana pokajnici tražiše oprost i obećahu vjernost Jugoslaviji, a po tome zauzmu svoja mjesta.

Nacionaliziranje nastave zadržalo je najviše posla i brige, jer nismo imali dovoljno naših nastavnika, učitelja, a profesora, niti potrebnih udžbenika; ali polako, postepeno, strpljivo donikle i ovo se riješilo. Nastavnika smo dobili iz Srbije, Bosne, Hrvatske, Dalmacije i Slovenije; a udžbenike smo nabavljali u Beogradu i u Zagrebu. Nastavnike je valjalo namištatiti u šk. zgradama, u učiteljskim kancelarijama. A trebalo se starati i za pridužak, za hranu i putne troškove. Krevete smo pozajmili iz gradske bolnice.

Poklem je i varoška uprava i Prosvitni odsik i ministar Prosvite ovlastio subotičko školsko nadzorništvo: da sva školska pitanja nadzorništvo rešava uz naknadno odobrenje nadležne vlasti, — to je u zvanju nadzorništva bilo puno nastavnika, i do podne i posle podne.

Takom jednom prigodom posle petgodišnjeg našeg oslobođenja dođe nenadano iz Novoga Sada u subotičko nadzorništvo šk. Inspektor **Ljotić**. Ja htidoh da nastavnike odstranim iz zvanja; ali Ljotić ne dozvoli to, nego reče mi: da samo dalje uređujem. Posle pol sata opet mi reče Ljotić: „Sada neka ostave zvanje nastavnici. Ljotić sam zatvori vrata i stade prid mene govoreći: „gosp. nadzorniče, ja sam došao u ime novosadskog Prosvitnog Odsika i u ime Ministra Prosvite da vas smenem“. — A ja mu odgovorim: Gosp. Inspektore! ako sam iza petgodišnjeg narodnog i nacional-

nog i to bez honorarnog rada to zaslužio, onda izvolite izvršiti naređenje nadležne vlasti. „Ali na moju odgovornost neću vas smeniti, reče Ljotić. Imate znati da su kod mene bili subotički učitelji: Bunjevci, Srbi, Hrvati i Dalmatinci i tražili od mene vašu smenu, jer, rekoše da ste vi jedan nemoćan starac. A ja sam se uverio danas, da to nije istina, jer vi za moje prisutnosti odgovoriste savršeno i pravilno na postavljena pitanja i učiteljima osnovnih škola i profesorima gimnazije, preparandije itd.“ — Ne za dugo sminiše Ljotića. a malo zatim i mene!

Eto to je sudbina požrtvanoga nacionalnoga rada. Ali to je divno bilo i sada se ove male neprilike samo radi istorije i pouke spominju.

Inače ovo nekolegijalno i nebratsko ponašanje nikojih subotičkih učitelja i kratkovidnost prosvitnoga otsika, obilno je nadoknadjala i popravila veličanstvena kraljevska milost i pozornost.

Glavno je to, da subotičke nacionalizovane škole, — Bogu hvala u duhu našega nacionalnoga života napriduju, na korist i slavu naše mile otadžbine Jugoslavije.

Buduć je profesorski kor preparandije napustio Suboticu i priselio u Bpeštu, sve važnije pridmete i stvari škole unište tako, da ni traga nije ostalo u Subotici; a učenice ne povrate se natrag u Suboticu. Na pridlog i molbu varoške uprave i šk. nadzorništva Prosvetni Odsek i Ministarstvo Prosvite dozvoli, da se u Subotici osnuje i otvori nova naša jugoslovenska učiteljska škola, sa prvim razredom.

Za upravitelja postavljen je g. Jakovljević, a za profesoricu-maticu imenovana je Gospodična Bojana Božića-Dimitrijević, koja je

velikim trudom i mukom, ipak svesrdno i oduševljeno snabdila sav razred potrebnim stvarima. Krevete, madrace, pokrivače, čaršape, peškire itd. sve je ona nabavila kod boljih, uglednijih i milosrdnijih subotičkih familija bezplatno. Prve učenice su bile iz uolnijih krajeva naše Otadžbine.

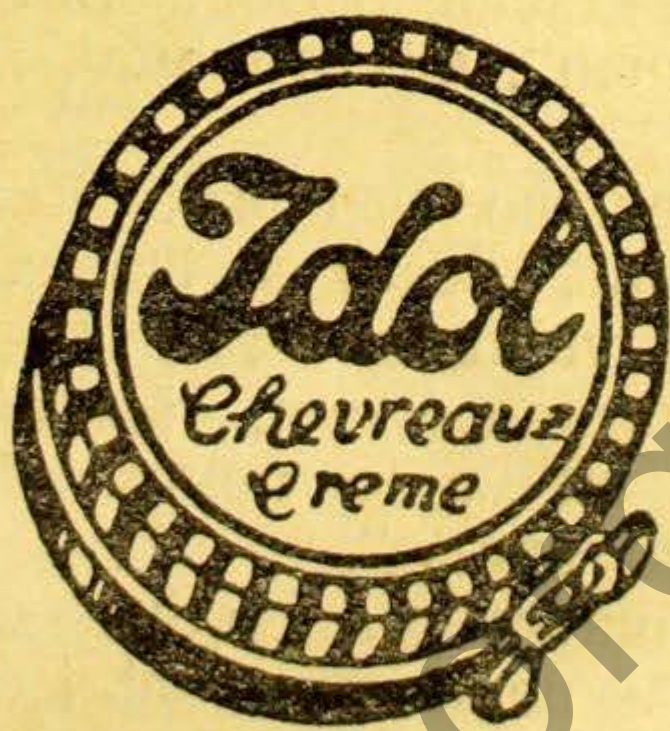
Za vrime Matijevićeve varoške uprave ni jedan sumnjivi izbegleca ni Bunjevac, ni Madžar ni Židov, nije se mogao vratiti natrag u Jugoslaviju. Iznimka je učinjena samo prema pokajnicima: Dr. Luki Pleskoviću i Dr. Jožiki Antunoviću.

Posle Matijevića vanrednom vištinom i lukavošću mlogi nedostojnici pohitiše natrag u Suboticu, na mig Bpeštanske vlade, a na štetu našega Jugoslovenstva.

U Madžarsku pribigoše iz Subotice: Mamužić Coco, Žuljević, Temunović Joško i Žoltan, Vojnić Ferika, Podolski, Stipić, Matijević Dežika i kapelan Crnković.

M. Mandić

Ako hoćete, da obradujete dete, kupite

Proizvodi :

*Prva Jugoslovenska Kemička
Fabrika d. d. Novisad.*

Žalosni svatovi, veseliji pođani*

U Subotici 1683 god. tako posli Velike Gospojine, jedno prid podne krene se Petar Bilić od Krmopotah, na važan put. Visok je to i crnomanjast čovik, istina malo pognut, al je u snazi. Briga i nevolja oru mu brazde po čelu i obrazu, pa i sad tare o čemugod glavu. Krenio se kud god, al ne sigurno koraca. „Kako da mu idem?“ misli u sebi. „kad baš nismo u dobroj ljubavi. Ismijaće me. Taj ne zna ozbilino divanit. Narugaće se možda mojoj nevolji i bojazni.“ Petar turi prste među dugačke vlasi, počese se, al mu padne na pamet, da ga i ne svrbi glava. Spusti ruku i misli dalje. „E Bože moj. Moram baš njemu, kad kažu da je on dono glas. Hm. Moram njemu pa šta bude.“ Krene se malo podvažnije. Kad je prišo Dulić-gredu, uputi se Vučidolu; tamo zastane kod jedne kuće. Okliva jedan komad, pa se onda okuraži i lupi rukom o vrata. „Ko je?“ Odazva se glas iznutra. „Kršćanska duša“ odvrati Petar. Zjalo na vrati se otvori i iznutra uvire se da koje, otvore se vrata i gost uđe unutra. „Hvaljen ti bio kršćanski Bog, brate Lazo.“

„Amen“, odvrati ovaj, „ded siđi“

„Kaži po duši brate Lazo“, reče Petar, „Jesi l' se iznenadio kad si me vidio kroz zjalo?“

„Borme jesam. šta da tajim. Mora bit velika nevolja da si se ovamo uputio“.

Domaćin ga ponudi sa jilom.

„Baš nemir me goni, i eto posli svega što je bilo med nama, eto moro sam ti doć.“

„Znaš brate Pero, reče Lazo, mi

sad u ovakim teškim vrimenima, baš nismo pošteđeni od nevolja. Ded ji, eto osim te suve pogaće, nemam te s čim ponuditi, jel vina bome nema, znaš ako, nedaj Boze, kaki Turčin bane, jao svima nama.“

„E pa kad si već spomenuo Turčina, pa eto zato sam i došo. Daklem, došo sam to, da pitam, šta si čuo, — da Turčin ide opet i novači, pa da kupi i mla u oicu od petnaest, šesnaest godina?“

„Tako govore brate Pere“ Odvrati Lazo. Kažu da se Turčinu prohtilo ići na Beč, pa da mu zato triba vojske. E pa da, da, tri baju momci, jer u takoj vojsci, ta znaš ti dobro da padaju ljudi ko snoplje, i ko trava košena. Naša su dica već narasla, pa i sablji dorasla, već u šesnaestoj godini, zato i traži poganska neman, već i take mlade. A da je to istina, to svidochi i to, da su jedni Janičari pod pridvodstvom Ahmeda Jemisdžije, već sašli po zapovidi Muhamed paše iz Budima, sve do Baje na šajkama, po Dunavu. Hej Bogda se podavili u Dunavu svi do posljednjega.“

„E brate Lazo, šta se ti staraš o tim da čijeg će sina odneti Turci, ta ti i tako nemaš u tim godinama dice, za sablju. A ja bome i danjom i noćom, na trnju idem, i na iglama sidim. Pa sve mislim. „Evo Turci rad mog Bariše.“ Eto u takoj sam ja nevolji.“

„Nemoj ti brate Pere, tako divanit, ta imam i ja nevolju. Stra mi je za moju Jelu. Mlada je cura, al već divojka, pa se već zagleda u nju poganska neman. Ne smim je već ni rad vode poslat. Kako da je sklonim?“

„To je istina, reče Petar. Al' ...

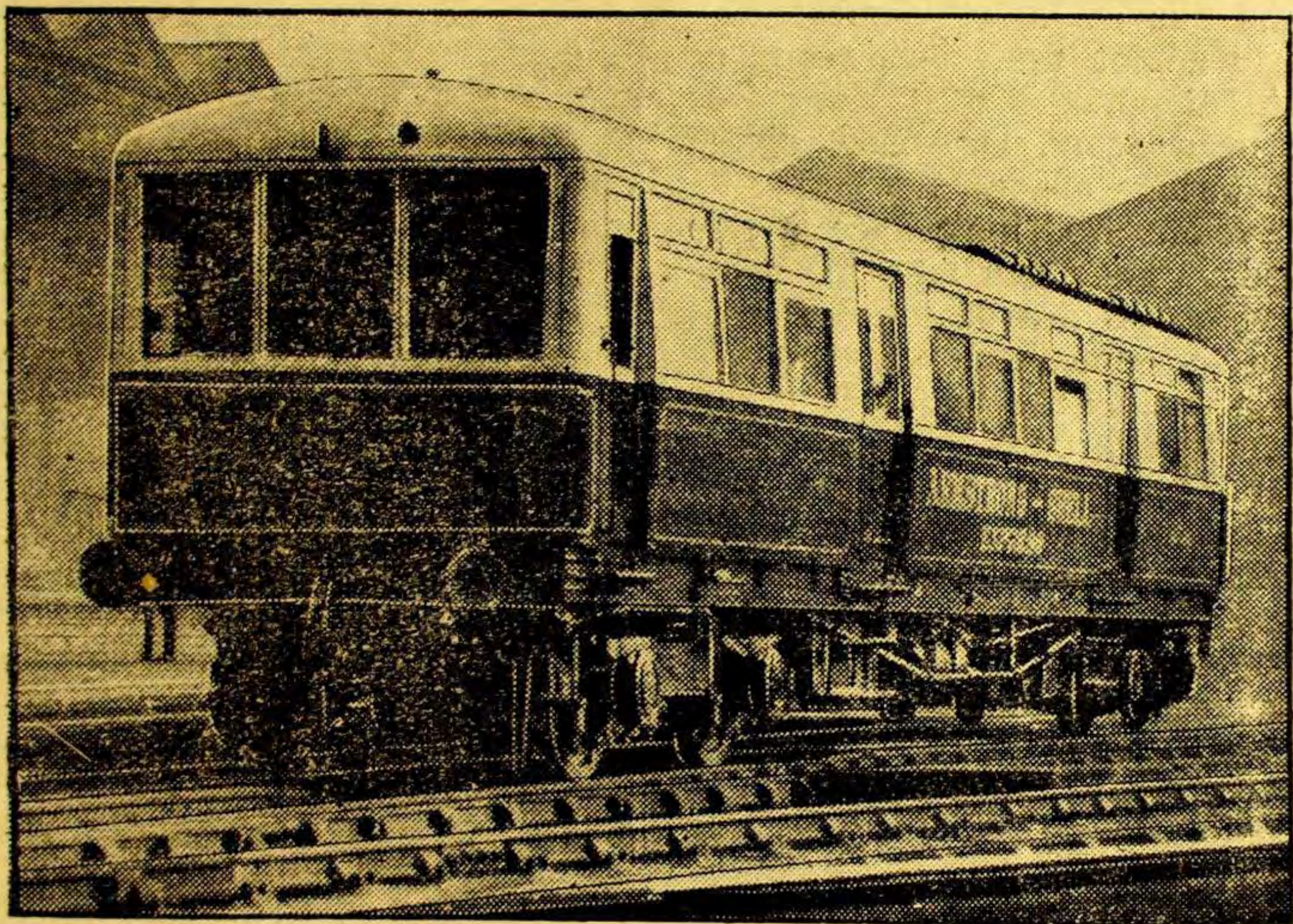
* Ova je pripovitka doneta u „Nevenu“ 1885 g. i B. Kolu 6—9 broju 1933

„Šta al'...? Misliš ti komšija Petre da je tako lako naći u našoj Subatici, momka za djevojku? Jedni vele: „Našto da se ženim kad ne znam dokleg ću živiti, pa ni gdi ću svršiti. Jel čim odrasta, oma ih nose Turci za Janičare.“

„Ne govorim ti ja brate Lazo samo onako, reče Petar, slušaj da šta ću ti kazati. Daklem, ja imam momka za ženitbu, a ti imaš ćer,

moju Jelu za tvog Barišu. Budi-mo pretelji, pa ćeš se ti oprostiti nevolja, a i ja ću. Turčin ne dira oženjene, ja ću bit' miran za moju Jelu kad se uda.“

Istina prava. E baš ti hvala brate Lazo, o tim pripovida cio svijet, da Turci ne diraju oženjene a ostavljaju i udate kako tako, na miru. Zato sam se i brinio cilog puta, da kako ćeš ti tu ponudu

Diesel-motorna lokomotiva za ekspresne vozove u Engleskoj. Sa ovom lokomotivom postigla se brzina od 160 km. na sat.

pa ja bi volio da mog Barišu sklonim od Turaka, jel' je već navršio šestnestu godinu na Petrov, a ti bi eto sklonio tvoju Jelu.

Eto baš zato sam ti i došo. Zaboravi naše razmirice. U nevolji smo, i treba da se pomognemo.

Šta?... Tvoj Bariša je već toliko naraso?

„Jeste Lazo.“

Lazo se zamisli, pa posli malo silovito nastavi divan.

„Znaš šta, reče Lazo, uzmi t

primiti. No sad je svanilo starca Petru. Bar jedan suvajski kamen mu se odvalio od srca. Hm. Kako i ne bi? Komšija Lazo tako ga lipo primio, uputio kako valja Turčina privariti, pa još i mržnje je nestalo. Istina, on se nije ni srdio, već Lazo je bio jogunast, al evo on se kaje i popravlja svoj grih, pa misto omraze nudi preteljstvo. Pošten je čovik pa nek tako bude.

„Nek bude, daklem pretelji Lazo, kako si kazo. Zovi tvoju Jel-

ku unutra, i reci joj da šta smo svršili, i da ju i ja vidim, ponda ću otići do pater Andelije... Ili, najbolje idi ti, i zapitaj ga da kada će moć doć vinčat“.

„Al, počne Lazo, nebil dobro bilo, prija i Bariši kazat šta smo naumili, pa da i on pristane na ženitbu?“

„Ne staraj se ti sotim pretelj Lazo. Istina da je moj Bariša, kad sam mu napomenio ženitbu, zanoveto, jel kaže, da nije ni čuo ni vidio da se ko od petneste-šesneste godine ženi; i da se on ne boji ni samog turskog paše, i da se neće ženiti. Da. Tako divani sva ta luda mladež.

Svedno. Kod moje kuće ja sam gazda, i kako oču tako mora bić. Nevolja nas tira da tako radimo; iaka su vrimena pa štaćemo.

Na poziv Laze ude Jela, njegova najmlađa cura.

„Faljen Isus!“, pozdravlja gosta, i poljubi ga u ruku.

Amen! I fala dite moje reče Petar. Zasukiva brkove, pa je gleda. Ima šta i viditi. Jela je lipa crnemanjasta, visoka, obučena u bilo. Bila suknja bila košulja sa širokim vezenim rukavima i na nogama nanule. Lice bilo, crne oči, crne vlasj a obrazi rumeni. Ta lipše već nemož ni želit.

Petar je dariva dukatom. — Lazo se malo bunio, ta kako i ne bi, voli on svoju ćer pa sad da je izgubi. Al šta će. Saposlitku se siti da je red da i on ništo kaže pa će; „Jelo“ Ti znaš kaka su vrimena, pa mi smo svršili da ćeš se ti udati za bać Petrovog Barišu.

Sluša ona riči starijih i vidi, da se ne mož pagađati, već tako mora biti kako stariji kažu. Niko nepouzdanje joj se vidi na divojačko^m licu. Istina mlada je, ali uzrast, ponašanje i onaj blagi stid, odaje

da je ona divojka za pravog momka. Ne raduje se, ali mirno stoji i sklona je primiti zapovid svoga oca.

Kad posli dužeg ćutanja, budući svekar zapita: „Oćeš li Jelo poć, za mog sina?“ — Jela naprosto odgovori; Ako on oće, ja nemarim; i ovako već nije dobro, pa onda šta bude, samo nek ne ostane ovako kako je dosad bilo“.

Pošto ju Lazo pošalje napolje, ona poljubi ruku svome budućem svekru i rekuć, „Zbogom“, udalji se.

Nije posli tog razgovora prošlo ni toliko vrimena, koliko je, dan i noć, kada je već sve spremno bilo.

Jesenja večer. — Ladna kišica sipa, i sve veći mrak nastaje. Na Dulić-gredu vere se niko malo društvo. Ima ih tako sedmero, osmero a valjda i desetak. Nemaju riči jer su niki neveseli, kao daće mrcu ili kakom sudu nepovoljnom. Petar Bilić od Krmpotak vodi sina Barišu na vinčanje, divojačkoj kući. Siroti svudan paze i gledaju da ih nebi Turci opazili i možda zaustavili. Zato ide snjima šest mestalundžija da ih odbrani od iznenadnog turskog napadaja. — Tako dođu do kuće Laze Mahnića.

Tu su ih već čekali, i žurno ih uvedu unutra. Dva mestalundžije ostanu napolju i smiste se malo podalje na stranu. Unutri posidaju na čimie i oko peći i banka, a domaćin i svekar sidnu oko sniskog astala i piju vino što su ga kradom nabavili. U sobi gori slabo lojana svića, samo toliko da bać ne budu u mraku. Nema veselja. — Nema vesela potsmija i podvikovanja. — Nema pisme lakrdijske, i jedva se čuje po koji razgovor.

Svekar pokunjeno sidi, ali sa pouzdanjem use, ko onaj koji je

opasnog neprijatelja nadobio. Pri njim otarak (peškir) prostrt, a pod njim čilimom pokrivena klupa. Dočekali su ga kao najmilijeg pretelja. Lice mu ozbiljnošću svojom, odaje njegovu neoborivu volju, koja zapovida i bez riči.

Učutivši on, čuti i družba njegova.

Mladenci se počimaju kradom gledati, kao da oće da se osvidioće, jesu li se oni prija poznavali? Ta kako i ne. Sića se Jelka dobro na momčjća, koji je onomadne odbranio je od jednog nasrtljivog Turčina, samo o tom nije ništa smila kazat kod kuće jer bi se baćo zdravo poplašio. Ali Jelka ostaje ona koja je i bila. Kao da malo uvažuje to golobrado momčće. Sa svojim ponositim držanjem uzdiže se nad cilom družinom; i vidi se na njoj da opakost sudbine i zapovid roditelja svojevoljno prima.

Bariša, sin Petra obučen je u lipo čojano odilo onako malo na turski sašiveno; sa turskim turom, prusluk izvesen zlatom i srebrom, na nogama opanke, a u pojasu lip srebrom okovan nož, a oko pasa svezan gajtan sa sabljom. Udesio se on, za ovaki važan događaj života svog.

Najpre, kad mu baćo kazo da se mora ženiti, baš mu nije bilo pravo, al' kad je čuo, da koga će uzet onda je rado pristo.

Ta kako i nebi, kad ju je teškom rukom izbavio od onoga Turčina, al' o tim nije nikom ništa govorio. — Bariša prije ladan i ušiljen, počne jednom goriti u licu kao da su ga Jelkine sivajuće oči upalile. Razumi sad on Jelkino ponašanje. Ta ona nije svojim kazala, kako je prošla sa onim Turčinom, pa ni sad neće da se oda, da oni znadu, da se njih dvoje poznaju.

Duboku tišinu prikinu jednom jecanje matere divojačke. „Oj, jao, curo moja. Jedinice moja, al' su žalosni svatovi tvoji, al' ti je nima svirka, svatbenika tvojih!“

Družba pogleda jedno u drugo, samo svekar sidi s mirom i ne buni ga taj žalosan glas. On je čovik svistan, i vladalac je svoje kuće, i osića u sebi da ne čini nikake nepravde, uzimajuć joj ćer u svoju kuću.

Pretelj Lazo ražari se u licu, ukorljivo pogleda na svoju ženu, i na licu mu se čak poznalo, kako šapuće; „Hej puste li, kratke pameti.“ Ženske šapućući tiše ražalošćenu mater. — Jedared će lipa zaručnica progovoriti:

„Nane! Nemojte srdit dragog Boga. Ta to već ne možete želit od mene da nevinčana, da brez pravog druga svoga, povežem glavu. Kad tako mora bit onda i nije teško.

„Neka ti je po božjoj volji, odvrati žalosna mater, koja nije bila naučila davat svoje dite ko u krađu. Ali evo sad ma i sa žalosnim srcem, mora pristati.

Na taki odvažni ukor divojački, sva se družba malo razveseli, ženske počimaju opet divaniti, a i Lazo sa ponosom gleda na svoju ćer i nudi pretelja i ostale iz starovinske čobanje, u kojoj je rujno vino jasno klokotalo nad ustima pretelja.

Malo posli, počo se već Petar uznemiravati. „Šta je to od našeg oca Anđelije?“

Pretelj Lazo to nije dobro! Obećo je da će cigurno večeras doći, a ono već je blizo ponoć i još ga nema.

„Da ga nisu ulovili pogani, rećiće divojkina mater. jer oni borme ne vole što naši fratri zalaze u narod“.

„Moglo bi se i to dogoditi, ali

ja ne virujem, reče domaćim.

„Možda nije bio kod ove kuće, pa ne zna ovamo doć, reče Petar.

Zagledaju se jedan u drugog, i Lazi kao da padne štogod napamet, pa će čeljadima svojim: „Jeli sinko Ivane? Jel pražena ćuprija priko velikog dola za našu stranu?“

„Jeste baćo, reče Ivan, baš sam je sam namistio. Ali mož bit da je pater Andelija ne mož naći.

„Ajde sinko, idi pa slušaj i gledaj, da ne dangubi pater Andelija, tražeći ćupriju. Privedi ga priko nje jel noć već prolazi. Samo pazi da te Turci ne vide.

Svi odobriše zapovid, a Ive uzo svoj čvornovit višnjevac jel' oružja nije htio nosit' da ga Turci ne bi slučajno uvatili pa bi sotim još gore bilo. Zato se sa svojom batinom krene prid patera.

Ali! Samo što je Ive položio ruku na skakavicu, da otvori vrata, opazi kroz zjalo, da je pater Andelija već tu i evo i tura pero od skakavice, sad ovamo sad onamo, i oće da uđe. Ive ga oma pušti.

Za čas uđe u sobu, pater Andelija, a svati imaju šta gledati. Otac Andelija do više pojasa mokat i ukaljan.

„Šta je, križ — Bože? Niste l' pali sote proklete ćuprije?“ Pitalu žene, i već oće da ruže ljude svoje, što neće da jedared već orave priko dola pošten prilaz.

„Nemojte.“ Reče blago redovnik, kriviti nikoga, nego hvalu dajte Bogu, što nas nije veće zlo snašlo.“

„Šta je Bože?“

„Borme, mili moji, ni mrve šale nije u stvari.“

„Ded govorite samo, naš dragi pastire i oće“. Rekoše žene ljubo pitljivo.

„Čekajte, dok se otac Andelija

malo osuši i prisvuče“. Ukori ženskadiju Lazo.

Oma one prisvlače ga, habit mu suše, cukule čiste, suve novotkane obojke mu daju. Posle svega toga počo je pater da pripovida.

„Kad sam stigo na do, i krenio vamo ćupriji, nisam išo dugo kađ čujem glas kopita od konja a zatim i ljudske glasove.

Ja nisam ni mislio na nikačo zlo. Mislio sam da su naši, pa da sa paše tiraju konje. E, al' bome to nije tako. Kad su došli bliže, a ono turski oružnici. Ja borme ajd doli u trsku. I ni mi je bila luda bojazan, jel' kad su došli prema meni a to baš prokleti Janičari. Pa šta mislite ima med njima i naši ljudi.

„Pa kako ste ih upoznali u mraku oće Andelija?“ upita Petar.

„Po strahu tušta se vidi. Kad sam se baš namišćo u trski nika bunarina se zgodi kraj mene i skliznem u nju. Tu sam se umočio kako me vidite. No sad mišljah, Bog i njegova pomoć! već su blizo bili. Čuli su i oni kako sam se sakrio. Niki i sadu sa konja pa pritraže sve, a ja trsku u usta pa se zagnjuri u bunar. Malo posie podignem se i čujem na čistim bunjevačkim jeziku da ni u Bosni lipše ne govore, kako kažu:

„Ova pustoš puna je zvirjenja, našto drugi odgovori na turskom isto tako štogod. Naposljetku posidaju konje i ajd dalje.

„No, to nisam mislio, reče Petar, da bi već i od naše krvi i ode služili Turčinu.“

„Dragi moj brat' Pere, već po drug vika je prošlo da kako se Turčin miša sa nama. Nasilan je, privlači, otima ljude, žene, dicu. Da Bog sačuva.“

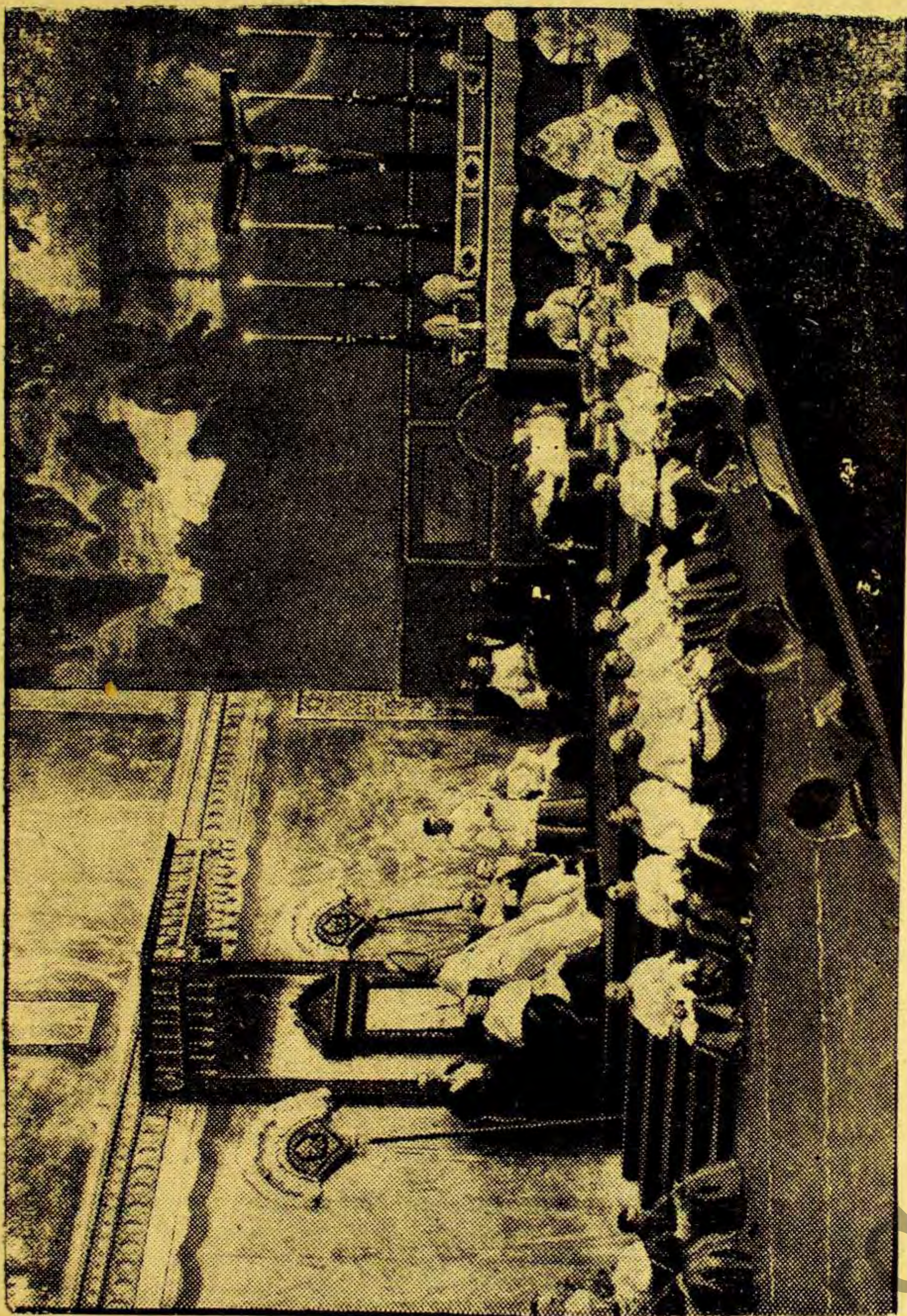
— Borme, nikad ga se oprostite nećemo, — primeti Lazo.

— Ne misli tako brate, reče pa-

ter Andelija. Sve je to u rukama božijim. Ja mislim da neće biti dugo i prisist' će Turčinu Beč. Govore da se silan narod sprema na odbranu Beča. Još se govori da su poslali poslanici od cara kralju

— Ja se nadam, jer mnogo i mnogo krvi znadu narodi proliti za jedan taki carski stolni grad, kaka je Beč. reče pater Andelija.

— Samo da ga jedared mogu već potući, — primeti svekar —

Njegeva svotost, Papa Pije XI. prigodom svete godine, celebriro je jednom prilikom svetu misu, u jednoj kapelci u Vatikanu.

poljskom Ivanu Sobijeskom. Ako on dođe, onda će ta vojska od Poljaka zapržit' i Janičarima.

— Pa vi se časni oče, uzdate da će ko Turčina istući? upita znatiželjno Lazo.

valda bi pripeklo sunce i na naš prag.

Medutim se spremi pater Andelija i stupi prid astal, razmota propelo što je sve izlupano i zavijano od mnogoga povlačenja, ali

ipak se sja, od zlata je, ko drago kamenje i uzorlišće već je gdigod putom pogubljeno sa podnožja. Sa virnim dušama i propelo trpi progonstvo. To propelo sad svi poljube a mladenci poklecaju prid jedva dočekanog duhovnog oca, da mu izreknu: ljubim je, ljubim ga.

Posli učinjenog svetog čina vinčanja, nazdrave se još pretelji sa po jednom čašom u zdravlje mladenaca. Posli se razidu po mraku kako su i došli.

*

Samo što je drugi dan svanio, digla se graja po selišti i varoši. Od subaćana traže skupe daće: zdravih momaka, debelih volova, okruglih ovnova i još janičarima i pašama, vranih konja. Traže! No-se sve, gori Dunavom, jer mlogo triba koješta silnoj vojsci Kara-Mustafe, koja će kroz koji dan stignit' do Beča. Vojnici Ahmeda Jemisdžije traže po Subatici i ataru momke i dicu ali, slabo ih je srića poslužila. Našli su jedva toliko što će valda dosta biti za čobane i volare, koji će im stoku tirati. Sve se sklonilo, kuće prazne, puste bez gazda i stanovnika. Ne uzda se u tursku pravicu niko. Naposlitku napusti Subaticu horda Ahmeda Jemisdžije i ode sa pokupljenim blagom i povaćanom dicom u Baju, i tamo se utovare na šajke, kojima su upravljali Raci-Vlasi.

Sakriveni svit, misleći da se mož' vratiti kućama svojim, što je izlaziti iz svojih zemunica, ali čim bi se koji gdigod pojavio oma bi ga vojnici Jusuf bega, (koji su iz Bosne bili poslati pa paze na raju da se ne bi bunila), povaćali i na kolac nabili. Bome posle ovakog zala, niko se nije smio ni pokazati.

Bać Lazo Mahnić sakrio se sa svojimama u jednu zemunicu u dolu

kod sela Đurdina. Osim njega bilo ih je i više. Tu su se osjećali sigurno od Turaka, jer su horde Kara-Mustafe, nedavno selo Đurđin popalili, pa su Turci mislili da tamo na garištu nema nikog.

Lazo Mahnić bio je vrlo zabrinut za svoju ćer. Ta kako i ne bi, kad u toj žurbi svaki je bižokud zna. Još je dragi Bog dao da se on mogo sa svojimama bar ode sakriti.

Živili su tu koje kako već bogzna koliko dana, već i hrane im je ponestajalo. Jedne večeri kaže Ivan ocu: „Baćo ovako ne mož' više i držati. Ja idem noćas do Subotice pa šta bude.“ Svi su se pripali od ove namire Ivine i odvrćali ga, možda od sigurne smrti. Ali Ivan sve navaljiva, da će on ići pa makar šta bilo. Naposlitku šta će, već pušte ga. Ivan se oboruža sa jednom sabljom i sa praćkom i krene u ime Božje u noć.

Krijući se, posli ponoći stigne do Šebešića. I to je selo isto tako bilo popaljeno od Turaka kao i Đurđin. Kad je prišo prvi šanac u prvoj kolibi vidi niku svitlost. Prišunja se maloju burdži i pogleda unutra. Unutra su sidili dva čovika u turskim odilu i divanili bunjevački.

Jedan što je imo velike crne brkove kaže: — Dabome! Tako sam čuo da u Subatici nema ni jednog Turčina pa ni janičara, jer tako se čuje da su Turci odbijeni od Beča.

A drugi će: — Pa otkud ti to znaš?

— E otkud! Ta ja sam bio u četi Ahmeda Jemisdžije na šajkama pa kad smo juče došli do Kalače tamo nam šajkaši Raci kazali. Pa eto ja jutros stigo, jel sam i ja oma pobigo. A sad prid večer stigo je jedan čauš na konju valj-

da je javio Jusufu-Bosanliji, jel se ovaj sa svojim momcima oma uputio u Segedin.

Sad je Ivanu odlanilo i on se uputi natrag kući. Već je svanilo davno kad je stigo do zemunice u do. Tamo svojima javi, da šta je čuo.

Ta novina brzo se rasčula, ali još nije niko smio da slobodno izlazi iz cigurnog skrovišta.

*

Na Malu Gospojinu kad je već sasvim mirnije vrime nastalo, Krmpotina čeljad sva su kod kuće. Ali se još čuvaju, nemirno spavaju. Samo stariji izlaze po kadgod do kapele, da se pomole Bogu za bolja vremena. Mladima nije bilo slobodno, pokazat' se prid svitom. Nepravo im je malo, jer Jelka bi već rada bila, ić' svojima roditeljima, da vidi, jesu l' oni šta pripatili. Ali priko volje svekra nema puta nikud.

Jedne nedilje samo što je podne prošlo, stupi u sobu kod Petra, niko društvo sa pozdravom: — Jeste l' radi gostima? Evo mi došli vama, kad vi niste nama! To su bili pođani od kuće Lazine.

— Tako i treba — odvrati starešina kuće, vi ste dužni nama pođanima, a ne mi vama. — Dok mladenci ljube starije od gostiju, dok se ostali pozdravljaju, Jelka opazi da niki čovik stoji na vrati i ne ulazi.

— Baćo ko je to, — reći će Jelka svekru.

Petar se okreni, pa gleda u nepoznatog, pa gleda, na poslitku ga pripozna, oma pride njemu.

— Brate! A otkud tebe ode. Ajde unutra, sidi a vi gledajte da bude i ića i pića. E sad se svi dali u veselje.

Lazo, Jelkin otac, vidivši Jelku tako radosnu i veselu, nije znao od dragosti da šta će. Hvala Bogu

samo kad se sve dobro svršilo. Starci zadovoljni sa radošću svojih kućana sidoše za pokriven astal i tu još prije jila, kaže domaćin: — Oprosti pretelju, što ti dicu nisam puštio u goste. Ti znaš kaka su vremena. Nije to bilo do mene, nego zbog nji', bojao sam se za nji' ko za svitlost očiju svojih.

— Od mene je sve dobro. Ti si pretelj Petre, kod tvoje kuće gospodar, pa kaka ti je bila volja. A bome i bolje što nisi ih slao. Ta mi nismo bili tu, već u zemunici u dolu kod Đurđina. A ded sad kaži, kako ste se vi sačuvali?

Eto kako, reče Petar, čim smo čuli graju, a mi ajd biž prema Dendešu, i tu nas je jedan fratar u jednoj kapelici, koja je imala niske podrupe, sakrio sve, dok nije opasnost prišla. No ništa ne znam da šta je sa tih pogani, gdi su, ili kad će izać prid nas, da nam se osvete što im nismo dali momaka dosta. Kod nas već valda tri nedilje nema turske pažnje, pa ni Janičara.

— E kad ne znate, ja ću vam kazat, — reći će brat Petrov, koji je sve dosad neopažen sidio i samo slušao. E sad svi navale na njeg da pripovida šta zna.

— Ded brate Mijo, pripovidaj, reče mu Petar, oprosti što smo te tako ostavili da si sam za se. Ta svatovi su to, pa smo se iz velike nevolje izvukli.

— A nemojte vi ništa se sekirat, znam ja kako je to u ovakim vremenima.

Daklem čujete šta je sa Turci, nastavit će pripovidanje Mijo. Turci su prid Malu Gospojinu stigli pod Beč, da još i njega zauzmu pa da onda zagospodare nad još većim svitom. Ali posle male Gospojine na četvrti dan, već kako se to malo lemeški kaže, 12-og sep-

tembra, na večer, napadne na njih poljski kralj, Jan Sobijeski. Potuče sa svojim junačkim Poljacima Turske, i silan plen zadobije. Još ih sasvim odbije od Beča. Sad ih vijaju. Mislim da je zapovidništvo dobio nad cijom kršćanskom vojskom, niki Eugen Savojski vojvoda.

— Ded napi se malo, — priki-
ne ga Petar. A ženske po zemlji
oko peći, po stočićama side i sve
mu vrebaju rič sa usana.

Mijo kad se napio, nastavi sa
pripovidanjem. — Dakle, biće tis-
na Turčinu ugarska zemlja. Ja mi-
slim ako dragi Bog da, da će krš-
ćanska vojska, skoro već i do nas
doći. Turci se u velikom neredu
povlače pa ne bi bilo zgoreg da
se i mi udružimo sa kršćanskom
vojskom. Čuo sam i to da niki na-
ši lemeši ili šta su, to ne znam, iz
okoline Bača oće da se sa nikoli-
ko hiljada našeg naroda pridruže

vojsci tog austrijskog vojvode.

— A ko su ti? — upitat' će La-
zo.

— Niki Vidaković i Marković,
odvratj Mijo.

— Samo ako to Turci ne doz-
nadu, dok kršćanska vojska ne sti-
gne ovamo, primeti kogod od že-
na.

— Ta valda neće, reče domaćin.

U to se pojavi na vrati pater
Andelija. Sad svi veselo ga poz-
draviše i ponude mu da sidne.

Sad reče domaćin. — Bog živio
našeg oca Andeliju! I nek mu da
dug život i dobro zdravlje. Njemu
možmo zafaliti, što smo danas ta-
ko svi na okupu. Jer da nije bilo
naših fratrova, ne bi giedali u lip-
šu i bolju budućnost. Oni su nas
sačuvali, i održali i njima fala.

— Amen! — rekoše svi i popi-
še vino u zdravlje patera Andeli-
je. Veselje je trajalo već po običa-
ju tri dana.

Mandić

Did a i unuci

(Na prelu)

Na prelu je bio „dida“
Kod najstarjeg sina
Pa j' unuke oblažnjivo
Da mu piju vina.

„Koliko god poispili
Rujnog vinca časa:
Tojiko će — vire moje —
Bit vaših krstaša!“

Pa j' nalivo redom „dida“
Pet sitnih čašica,

Redom mečo i krstaše,
Da s' nadmeću dica.

Al netriba unucima
Didinih krstaša,
Kad su mali poispili
Po pet sitnih čaša.

Bacaju ji koj guslašu
Koj tamburašu,
Koj hvaćaju (da igraju!)
Lipu novu snašu!

N. K. Tarkamen

Domaja Latinovića

(Kaćmar)

Kaćmar je varošica u bajskom trokutu. Leži između Subotice i Baje u podnožju Telečkih brda.

Kaćmar se spominje prvi put g. 1388 kao dobro Teteš Ladislava. Nasljednici ovoga Ladislava posjedovali su Kaćmar sve do 1520. — U turskim defterima 1590 spominje se Kaćmar u somborskoj nahiji sa 22 oporezovane kuće. — 1598 iz Kaćmara rackog — bunjevačkog — selišta, stanovnici odseliše se u Ostrogon. — 1641 putem donacije dobije Kaćmar, Garu i Leđen sela, — i Tompu, Ivanku, Sebešić pustare Horvat **Milojković** Nikola. — 1663 posjeduju malopre spomenuta mesta **Dvorniković** Nikola i Horvat Gjuro. — 1714 spominje se Kaćmar u bajskom srezu sa jednim knezom i 17 bunj. gazda. — 1763. Bunjevci se spominju kao stanovnici Kaćmara. — 1800 kupe Kaćmar od komore **Latinović** Joso i Ivan konzilijari. Ne za dugo povećali su Latinovići svoje imanje do bajskog i subotičkog atara sve do stanišićke općine blizu somborskog atara. Latinovići su imali divne kaštele i bašče u **Kaćmaru**, u **Boršotu**, u **Madarašu**, u **Baji** i u **Bpešti**. Uslid ovoga velikoga imetka postadoše Latinovići patroni, pokrovitelji Kaćmara **Boršota** i **Madaraša**.

Stariji Latinovići su dobro govorili bunjevački i nisu se stidili svoga porekla: ali mladi plemići se pomadariše.

Latinovići su igrali veliku ulogu u javnom (županijskom i državnom) životu. Tako je bio Latinović Vince i Ento poslanik na Bpeštanskom saboru; — L. Pav-

le veliki župan Bačke; — L. Ivan kr. vojni savitnik, L. Gavro kaćlački kanonik i naslovni biskup L. Ilija, Mavro, Laus, Karlo, Alojizija, Šandor, Albe, Benijan varmedaši.

Vrag Matiša

Kada je Homanjija — posle mađarske bune — putem Latinovića postao kaćmarskim župnikom, bilježnik Agatić i kantor Slabopašić, priporučili su nekog Matišu novome župniku za pedintera i kočijaša. Homanjija primi ponudu i za kratko vreme ovoli Matišu na toliko, da se je često i poverljivo razgovarao šnjime; dapače često su se i šalili jedan s drugim.

Matiša je bio Homanjijev podvornik, poslužitelj, kočijaš i domaći pivač i igrač sve u jednoj osobi, koga su kaćmarci zbog đavolaste naravi prozvali „vrag Matišom.“

Homanjija je bio vrlo dočekan i gostoljubiv. Zato su ga rado i često potraživali i popovi i varmedaši.

Kako je Antunović često dolazio u Kaćmar u goste svojim rođacima, roditeljima snaje Doke, i Bari svojoj nećakinji, koju je on odhranio i udomio, — u tim prigodama uvijek je kod Homanjije odsedao. I tako se uzpostavi iskreno prijateljstvo između Antunovića i Homanjije.

Spahija Šandor Latinović i gospođa mu spahinica bečka barunica stalno su boravili u Kaćmaru i često su častili varmedsku gospodu osobito, aljmaške i lemeške plemiće: Antunoviće, Kovačiće, Rudiće, Guganoviće, Kajiće, Deliće, Vidakoviće, Ivankoviće, Vu-

jeviće.

Na ove slave i svečare odlazio je redovno i župnik Homanjija.

Takom jednom prigodom vrlo dobro raspoložen, a po najvećoj kiši i blatu dođe Homanjija kući. Matiša ga udvorno dočeka i ljubazno pozdravi. Kada su stupili u sobu, umoren i sanjav župnik se naglo baci u naslonjač i pruži noge Matiši da ga izuje.

Matiša naglo počne trzati tamo-amo blatnave i vlažne čizme, ali uzalud. Na tu muku progovori župnik: „Sinko Matiša samo polako da se ne razdrimam, jako sam umoran“.

„Da božić ti popovski, alaj si se u lopo.“ — govorio je poluglasno Matiša.

Sutra dan u jutro pozove župnik Matišu na razgovor.

„Matiša — reče župnik — ti si noćas vrlo sagrišio.“

„Sačuvaj Bože da ja to činim!“ odgovori Matiša.

Pa ne sićaš se Matiša, da si mi noćas božić popovski opsovao?

Bog me nisam Gospodine, nego valjda sam kazo u šali, ako se još jedared tako ulopate, da vam neću ni na Božić doći u goste.

Tornjaj se bekrija. Samo vrag može s tobom izaći na kraj i nitko drugi!

Sutra dan iskao je Matiša oproštenje od župnika, a ovaj mu je dragovoljno oprostio i tako opet nastane u kući staro prijateljstvo.

Homanjija je imao krasan vinograd (2 lanca) na jednom brižuljku Telečke. Na berbu su bili pozvani uvijek svi popovi i gospoda iz okolice. Takom prigodom je Matiša bio bokaldžija i on je dvorio goste. Posle blagovanja, rujnim vinom sa Telečkih brda pokripljeni veseli gosti, udare u šalu i u pivaniju; pa ako je kogod zaželio da se koja starovinska pis-

ma otpiva, to je Matisa odgone-
tio. Ajde, ajde Matiša neokljivaj,
već počni, — viču gosti.

Pa kad želite, a jaću da pivam:

„Vino pije Dojčin Petar

Varadinski ban,

Popijo je sto dukata

sve za jedan dan.

I još tomu vrana konja

zlatan buzdovan.

Karao ga kralj Matija

zemlje gospodar.

Šta s' popijo Dojčin Petre

varadinski ban?

Ne karaj me kralj Matijo

zemlje gospodar!

Da ti piješ rujno vino

što ga pijem ja.

I da jašiš vrana konja

što ga jašim ja

Popijo bi ravnu Peštu

i sav Budim grad.“

Ded još koju taku lipu staro-
vinsku, — viču gosti.

A Matiša nastavi:

Fratrić Pera ima 12 sela

Ni u jednom svog konaka nema

Fratrić Pera jaši konja bela

Konja jaši konj mu se marvaši

Zuji pčela oko Sivca bela

Nije pčela već je Fratrić *)Pera

Konj mu kleca on mu psuje sveca

Konj mu padne, on psuje poklade

Dopustite da Vam otpivam jed-
nu bosansku i jednu bečarsku.

Čujmo, čujmo — viču gosti.

„Sanak zaspala

Anka gospođa

U Banjoj luci

Majci na ruci.“

„Šta se ono priko čuje

U Bajmaku tri su hulje

Prva hulja Velmar Paja

Komesar je nad huljama.

Velmar čiko i Nikola

Siku štrange sa volova

Sa volova i sa konja
Pa ih tira priko dola
Priko dola pačirskoga
Priko polja majšanskoga,
A i uco će svinje krasti
Njeg' će dobar novac pasti.
Zora zori dan se beli
Ustaj džedža novca deli
Svakom bratu stotinarku
Komesaru hiljadarku.“

Živio Matiša, živio, — viču gos-
ti iz sveg grla da sve ječi Teleč-
ka gora.

A na kraju dobroćudna i darež-
ljiva gospoda napuniše džepove
Matišine darovima.

Prid večer malo po malo raz-
idoše se gosti srdačno zahvalju-
jući se dobrom domaćinu na nje-
govoju prijatnoj gostoljubivosti.

Mijo Mandić

Nebojša

(bunjevačka narodna pripovitka)

Tako bio jedan siroma čovik i jedna sirota žena, pa su imali jednog jedinca sina. Kako su bili stajali kraj velike šume, daleko od varoši i sela, nisu mogli sina oma krstiti jer nisu mogli naći kuma za dite. Taj siroma čovik posli nekoliko dana kako se mu rodio sin, išo je u šumu sići drva. Poso mu baš nije bio rad, kad evo već je nekoliko dana prošlo, a on nemož naći kuma za dite. Kako je tako siko drva, čuje jedared niki slab glas, koji više: „Ima l' gdi-god čovika dobrog srca?“

Čovik gleda, pa gleda pa nigdi ništa ne vidi.

„Ima l' tu čovika dobrog srca“.
Čuje se opet taj isti glas.

Čovik se onda okuraži, pa po-
vikne:

„Ima! Samo ko je to, kad nikog ne vidim?“

Popni se gori na to drvo, koje je priko puta od tog, prid kojim sičeš drva, pa ćeš onda viditi.

Siroma čovik skine opanke, pa ajd gori na to drvo. A kad tamo, a to se drvo oteglo gori pod ob-

lake. Kad je došo amade do neba, tu na jednoj grani, vidi jednu vilu čija su krila zaplela se u granje.

Ej, dobri čovče! Pomozi mi otplesti krila, nećeš se pokajati. Čovik onda počo otplešćivati krila, i kad je oslobodio vilu ona mu kaže: No sad ću ti ispunit jednu želju.

Čovik sađe sa vilom doli sa drveta, pa se misli, da kaku će želju iskati od vile, da mu ispuni. Naposlitku, siti se da mu dite nije kršteno i da nema kuma.

Dragi vilo! Reče siroma čovik. Ne ištem više ništa od tebe, već da mi nadeš kuma za dite, jel' mi još nije kršteno.

E, to nije velika želja. Idi kući pa će ti dite već bit kršteno i imaće te kuma. Sotim je nestane.

Siroma čovik onda skupi drva što je nasiko pa ajd kući. Kad je došo do svoje male kućice kraj šume, vidi da je ona sva nika rasvitljena. Čim je ušo, vidi svoju ženu veselu, kako se brine oko diteta, a u sobi niki skupocini da-

rovi, jilo i piće na astalu, i svega svašta za malo dite.

Čovče! Povikne žena. Kad si ti otišo u šumu, stali su nika lipa karuca kraj naše kuće, i iz njih izade niki velik gospodar, sav u srebru i zlatu obučen. Ja sam se tako pripala, al' on mi kaže: „Ne boj se ženo ništa, ja sam došo da budem kum tvojim djetetu, i omaću ga nosit' na krštenje. On oma uzme dite pa adj snjim nikud. Malo posli evo ti natrag tog gospodara donese dite, i kaže mi da je djetetu dao ime „Nebojša“. Sotim ostavi sve te darove i nestane ga.

Onda čovik sav radosan ispriповida ženi, da šta je uradio u šumi na drvetu, i kako mu je vila obećala, daće naći kuma.

★

Vrijeme je polagano prošlo, a taj Nebojša odraste i postane lip i snažan momak.

Roditelji su mu već ostarili, a imali su već tušta josaga i lipu kuću. Jel' svake godine, don'o bi kum Nebojšin na njegov rođendan, kesu dukata, pa tako oni su imali, iščeg živiti, i okučit' se.

Nebojša nije zabadavađ imo tako ime, nije se boj'o ničeg'. Znao je on u ponoć, po najvećem mraku tumarati po šumi i polju. U svem ataru nije bilo momka, koji bi se smio hrvati ili tući sa njime, jel bi svakog' nadvlad'o i istuk'o.

Jedared kaže on svojim roditeljima, daće ići u svit. Oni stali ga priklinjati da ih ne osavi take stare, i da mu nije potribno ići u svit kad imadu iščeg živiti, al on opet navaljiva da mora.

Na poslitku otac štaće, već reče: „Kad je već tako, a ti uzmi ovaj ašov i otidi kod tog i tog drveta u šumu, i tamo kopaj. Tu ćeš naći jednu frulu, ti u nju zasviraj,

a kraj te frule naćeš jednu sablju, pa kad na tvoje sviranje kogod dođe, a ti njega sabljom.

Nebojša se oprostio od roditelja, pa ajd u šumu. Tamo nade ono drvo pod kojim je njegov otac siko drva dok se on još nije rođio, pa stane kopati. Ko'po je jedan komad, dok ne naiđe na jednu frulu sva od zlata, a po njom jedna za'rdana sablja. Nebojša uzme sablju u desnu ruku pa je eproba, a ona mu se čini laka ko pero. Onda uzme frulu pa zasviraa. U tom se čuje niho huštanje i šuštanje, i iz oblaka sleti doli aždaja, sa sedam glava. Oma će na Nebojšu da ga proždere. On zamane sabljom jedared pa joj otciče tri glave. Zamane drugi put, pa joj opet otciče tri glave. Kad je treći put zamanio, a aždaja bila brža, pa mu istrigla sablju iz ruke, a on onda zadavi je rukama. Čim je aždaja crkla, ona nestane, a misto nje se prikaže jedna lipa vila.

Nebojša! Ja sam ona vila koju je tvoj otac spasio, i koja ti je rašla kuma, i moj brat vilenjak ti je kum. Sad kad si ubio aždaju, sad si dozrio za veća dila.

Idi sa ovom sabljom, sedam dana i noći, dok ne dođeš u crvenu kraljevinu. Tu će u carevoj varoši, dobošar da dobuje i da traži tromka, koji će diliti mejdan sa crvenim junakom, i ko ga pobidi daćemu crveni car, po kraljevine. Ti nemoj primiti drugo, već išti gvozdeno ruvo što je zakopano pod orom od sto godina. Posli ćeš ići u zelenu kraljevinu, tamo išti najgoreg konja, i najposli ćeš doći u crnu kraljevinu. Tu kad dođeš u carevu varoš, a ti se nemoj okreniti natrag ni za živu glavu, već samo naprid i careve dvore, i tamo ćeš diliti mejdan sa crnim junakom pa ako ga savladaš bićeš

srićan čovik.

Rekavši sve to vila, nestane. Nebojša se onda krene u svit. Išo je tako sedam dana i noći, dok nije došo u crvenu kraljevinu. Bože, tu je sve crveno. I drveće, i ljudi, životinje, sa jednom ričom sve. Tako iduć, dođe on u careve dvore. Tamo baš došo dobošar i dobuje:

„Svite! Narode! Ako ima gdi-god kaki mlad momak koji bi dilio mejdan sa crvenim junakom, nek proba sriću. Dobiće po kraljevine. Ako ga ne savlada, onda će izgubiti jezik i uši, a moraće služiti crvenog junaka sedam godina.“

Ja ću! Uzvikne Nebojša. — Sav se svit zgrnio oko Nebojše, da ga vidi, kad evo već sedam godina nije se niko smio javiti, daće diliti mejdan sa crvenim junakom. Stariji ljudi počeli su ga savitovati: Nemoj sinko. Izgubićeš glavu. Dosad još nije niko pobidio crvenog junaka.

Al' Nebojša neće ni da čuje ih, već se krenio u careve dvore. Kad je stigo tamo, a ima šta i viditi. Crven junak, velika ljuda, sidi na crvenim stocu, a kraj nje-ga razni ljudi brez ušiju i jezika, služe mu.

Jedan mu češe tabane, drugi mu tira muve sa lica, treći češlja brkove, četvrti mu uvik liva u pehar vina. Kad je vidio Nebojšu, skoči sa stoca i poviče: „Ha! Ti češ mi biti najnoviji sluga.“

Malo lakše, crveni gospodaru, reče Nebojša. Najpre ćemo diliti mejdan, pa ćemo onda viditi koće kome biti sluga.

Sablju moju, dajte mi. Dere se crveni junak. Sluge oma potrčaše i donesu mu sablju koja je sva sivala na suncu. — Za toliko vremena skupi se mloštvo svita, a i sam car dođe da vidi mejdan. Crveni junak, oma zamane sa

svojom sabljetinom, al je dočeka na svoju Nebojša. Sad zamane sabljom Nebojša pa očiče vrvom, nos crvenog junaka.

Hej! To će ti života stati mlado momče, uzvikne sad već srdito crveni junak.

Sad nastane ljuta bitka između njih dvojice. Tukli su se sedam dana i noći i naposlitku Nebojša izbije iz ruke crvenom junaku sablju, i otsiče mu glavu. Car crvenog carstva side sa pristolja, poljubi Nebojšu prid cilim svitom, i reče mu da ište šta god oće, da će dobit', još osim po kraljevine. — Sad nastane veselje u carevom gradu. Kako i nebi, kad se narod oslobodio velike nevolje. Nebojša kad se već izgostio reče caru: „Svitli care!“ Ja idem dalje u svit. Meni ne triba po kraljevine, već mi daj gvozdeno ruvo što je zakopano pod orom od sto godina. Hej! Sad se samo ražalosti car. Išti sve Nebojša samo to nemoj. Al' Nebojša samo to traži. Naposlitku sar staće, već zapovidi slugama da iskopaju gvozdeno ruvo, pod tim, i tim orom od sto godina. Oni to učine, i donesu gvozdeno ruvo od sto godina svo zardalo.

Evo, Nebojša. Reče car. Uzmi ovo ruvo i obuci ga. To je bilo ruvo moga sina. Ovaj crveni junak ga je savladio, i njegovo ruvo zakopo. Na nas je sve onda bačena vračka, daće mo biti svi dotleg crveni, dok kogod ne pobidi crvenog junaka. Al' ako ga pobidi, nek ga zadržimo kod nas, pa ćemo biti posli sedam godina oproščeni od vračke. Ako ne, onda će cigurno taj ko pobidi crvenog junaka, iskati gvozdeno ruvo i onda mora ići tuć se sa zelenim junakom, bratom ovog crvenog, i ako tamo pogine, opeće mo mi ostat pod vračkom, a sa krvlju

tog istog će zeleni junak, opet oživiti svoga brata, crvenog junaka.

Nebojša se lipo oprostila sa carem i tiv svitom, pa ajd u zelenu kraljevinu. Išo je tako opet sedam dana i noći, i naposlitku dođe u zelenu kraljevinu.

I tu je baš stigo di doboš dobuje, i traži momka ili junaka koji će se tući sa zelenim junakom.

I tu se javi Nebojša, da će on. Oma ga počo svit žaliti, al' on i ne sluša, već ajd u careve dvore. Kad je tamo stigo, al' izdaleka viče zeleni junak: „Ti si taj Nebojša, koji si ubio mog brata! Ajd vidićemo dali si baš taki Nebojša.

Stanu se tući. Tukli su se sedam dana i sedam noći i jedva ga Nebojša savlada, i to je mogo zahvaliti svojoj sablji i gvozdenim odilu. Na Nebojšinom gvozdenom odilu, polomi se sablja zelenog junaka, i onda Nebojša otsiče mu glavu.

Da nije imo onu sablju nikad to nebi mogo učiniti, jel' zeleni junak je imo nevidljivo gvožđe na vratu, pa mu zbog tog niko nije mogo otsiči običnom sabljom glavu.

Sad nastane veselje u gradu zelenog Cara. Svit ga poče blagosiljati, i veselju nije bilo ni kraja ni početka. Kad se Nebojša izgostio, onda mu zeleni Car kaže daće mu dati obećane po kraljevine, i još štogod šta oće. Nebojša mu kaže, da mu ne treba ništa već nek mu Car da najgorog konja što ga ima. Car se nato nasmije, i kaže mu daće dobit najboljeg i najlipšeg. Oma on zapovida konjušarima da izvedu sve konje iz košara. Oni izvedoše sve lipšeg i lipšeg konja, al' ni jednog neće Nebojša. Naposlitku zapita, ima l' još koji konj. Na to mu ka-

že, najstariji konjušar, da još ima jedan vrlo stari i rdav konj, i tog samo iz sažaljenja držu, al' taj jedva ide, i nije ga vridnost ni izvesti napolje.

Nebojša navali, da mu baš tog konja izvedu. Konjušari onda već šta će, izvedu mu nikog starog konja, kome je već i dlaka otpala, i već polak slip bio, i već samo što stoji na nogama. Car mu smijući kaže:

„Valda nećeš baš tu matoru ragu, da uzmeš, kad ima toliko lipih konja.“

Al' Nebojša zaisko baš njega. Car već vidi da nema kud, da mu, tog konja. Nebojša se lipo oprostila zelenog Cara i svita pa krene u crnu kraljevinu. Kad je malo odmako od zelene kraljevine, al' mu govori taj rdav konj: „Gospodaru! Otsiči mi klavu, pa uši isto tako otsiči sa nje, i ostavi u torbu, a isto tako i tri švigara sa repa.

Nebojša se vrlo začudi što konj zna divanit, al' žao mu bilo konja. Konj mu opet kaže da uradi to. Naposlitku šta će, već otsiče konju glavu, a sa glave uši, i sa repa tri švigara, pa sve to metne u torbu. — Samo što je on to uradio; vidi čuda, a taj se konj pritvorio u lipog vranca. Na njemu od srebra am, i od kumaše pokrovac, i od bile kože sedlo. E sad Nebojša uzjaši na me, pa ćemo oma biti u crnoj kraljevini. Tako i bilo. Nije prošlo valda malo vrimenta, a oni stigli u crnu kraljevinu. Tu ti je pobro sve crno. I ljudi, i životinje, i drveće, s' jednom ričom sve. Sad se siti Nebojša, šta mu je kazala vila, i pođe priko atara crne kraljevine, al' neće ni za Boga da se okrene. Čuje on niko zapomaganje iza leđa, al' se on ne okreće.

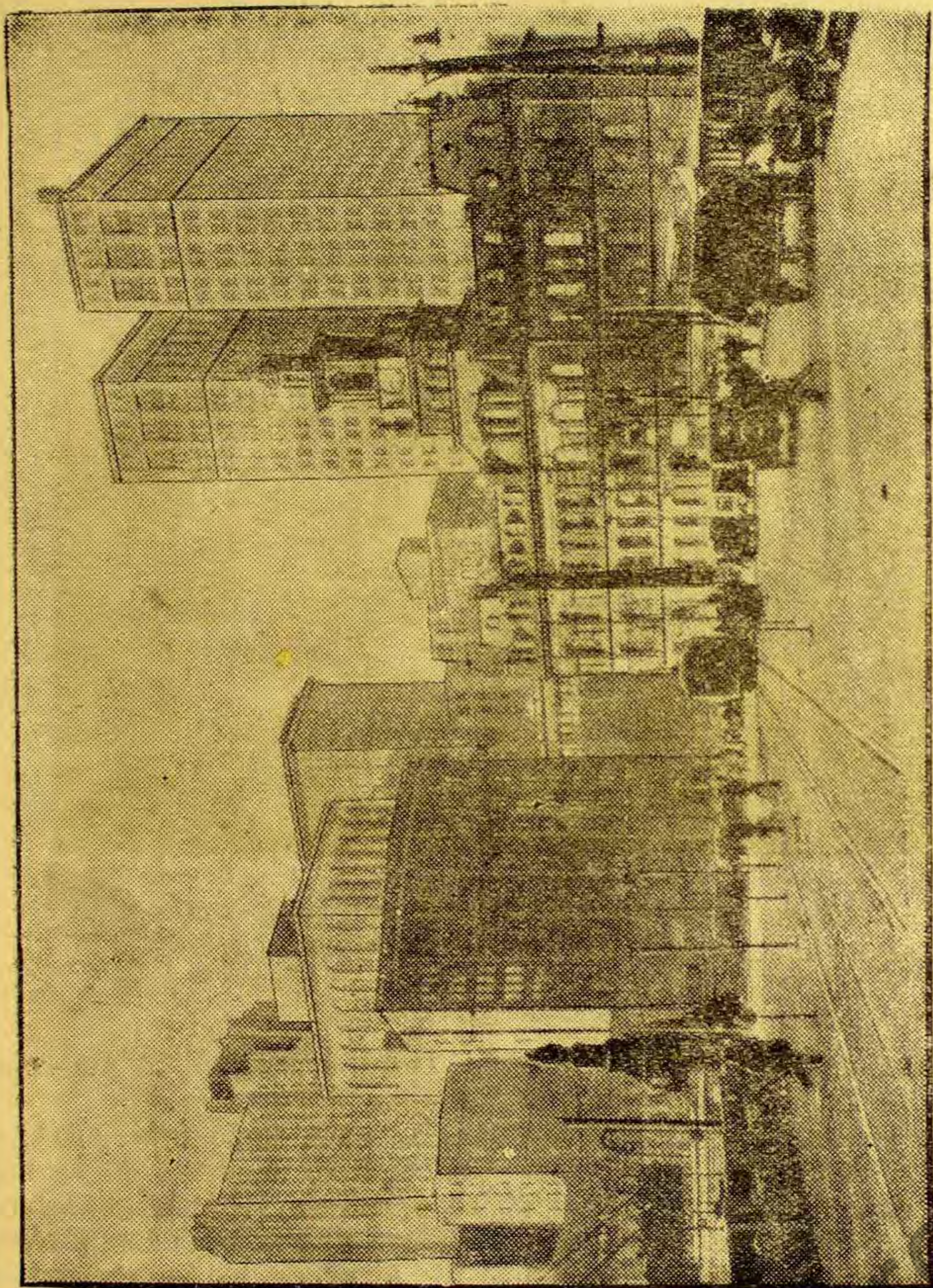
Nebojša ako se ne okreneš um-

riće ti Nana! Čuje se glas.

Nebojša izgubićeš spasenje duše.

Al' na sve to se Nebojša ne okreće. Tako stignu do dvora crnog Cara.

Sad Nebojša uđe u dvor crnog cara. Nigdi ni žive duše. Prošo je sedam velikih i sedam malih soba i ni u jednoj nema niko, na poslitku u jednoj sobi što je bila u toranu, nade u jednom caklenom

Američka varoš Detroit. Ova varoš je središte američkih banaka. Sad je i tu nastupila kriza koja je uzdrmla cio privredni život Amerike.

A kad tamo, al' na vrati čuva stražu niki Vo sa sedam rogova. Nebojša sađe sa konja, i sa sabljom otiče tom volu svi sedam rogova. Onda mu kaže taj njegov konj, da te rogove metne u torbu. Nebojša to uradi.

kovčegu niku al' vrlo lipu divojku gdi leži. On se tako zagledo u nju da je sve zaboravio. Jedared počelo ništo grmiti i grajati a Nebojša vidi kroz pendžer od torana gdi ide mloštvo svita, na čelu sa crnim Carem i crnim junakom.

Nebojša brže bolje strči prid careve dvore. Jedared stignu crni car i crni junak prid dvor. Crni junak opazi, da je vo ubijen sa sedam rogova.

„Tu je došo cigurno Nebojša“, reče crni junak.

Jest, ja sam tu stane prid njeg Nebojša.

E sad ćemo diliti mejdan, reče crni junak. Ti si mi ubio dva bra-

priskoči. Nebojša gleda pa gleda, onda mu dode njegov vranac pa mu šapne:

„Nebojša, ti samo sveži jedan švigar oko mog vrata, pa ću se pritvoriti u nevidljivog, onda se ti uvati za sedlo pa ću te ja primeti priko jendeka. Tako i bilo. Nebojša priveže jedan švigar, a vranac postane nevidljiv, i prinese Nebojšu priko jendeka. Ej! Srđi

Grupa Bunjevaca koji su sudilovali na festivalu narodnih igara u Ljubljani

ta al' mene nećeš.

Stanu se oni tući sa sabljama. One sve sivaju, i od njih varnice skaču, al' jedno drugog ni posli sedam dana i noćiju nisu mogli savladati. Naposlitku kaže crni junak: „Ajd da se natičemo, pa lko koga pobidi taj će tim otsići glavu“.

Nebojša pristane. Onda crni junak kaže, da najpre priskaču jendek. Odu oni do nikog jendeka, al' taj niki pet fati širok. Crni junak se zatrči, pa za tren oka

se Bože, crni junak, al' šta će kađ je tako.

Sad opet, kaže crni junak, penjaćemo se na drvo, pa ko najre se popne do vrha, taj je dobio.

Onda vranac opet šapne Nebojši, da sveže i drugi švigar oko vrata, pa nek se uhvati za njegov rep.

Tako i bilo. Oni odu u šumu, i tamo crni junak izabere dva vrlo gusta i visoka drveta. Tako su gusta, da se njim ni vrh ne mož' viditi.

Crni junak se počo penjati i sve mi grane putom, i za čas ga ne-ane ga isprid očiju.

Nebojša opet sveže švigar oko rata vrancu i uhvati se za rep, za tren oka bili su na vrhu dr-eta iza sedmog oblaka.

A kad jedared evo ti i crnog inaka.

E, ja sam već tu, reče Neboj-a. Crni junak 'oće da pukne od

jedared evo ti crnog junaka gdi ide iz vode, pa kad je vidio već na obali Nebojšu, od jida mal' se nije raspuko. Sad Nebojša htio sa sabljom da mu oksiče glavu, al' crnog junaka nestane.

Onda dođe crni car pa počo se zahvaljivati Nebojši, i nastane veselje do mile volje. Kad se pos-li sedam dana i sedam noći, Neboj-ša izgostio, reče mu crni Car, da

**Bunjevački momci i Bunjevačke djevojke u Ljubljani
u narodnoj nošnji.**

jida, i sad već šta će, nego ajd doli. Kad su stigli doli reče opet crni junak: „Sad ćemo se zagnju-rivati u vodu, pa ko prija donese sa dnola piska taj će dobiti.

Odu oni do nike velike vode. Crni junak zatoliko se baci u vo-du, a Nebojši kaže vranac, da i treći švigar sveše za njegov vrat i da će se on pritvoriti u patku, pa će ga odneti na dno i natrag. Tako i bilo. Nebojša to uradi i vrati se i natrag, prije neg' crni junak i dono sa dnola piska. Kad

ište šta oće, još osim po kralje-vine.

Nebojša onda zapita Cara, da ko je ta lipa djevojka u onom cak-lenom kovčegu.

Onda mu Car kaže da je to njegova ćer i da je na nji sve ba-čena vračka, i na njegova dva brata, pa zato je jedna carevna, a druga zelena, a treća crna. Mi sad zato patimo, što je ta moja cer bila tvrdog srca pa je jedared dobru vilu, koja je bila prirušita u prosiakinju, izvičala iz carevog

dvora i nije joj dala ni isti ni pit. Vila je onda bacila na nas vračku, taku da smo mi svi postali crveni, zeleni i crni, a u svako carstvo ostavila jednog grdnog junaka koji nas je sve dotleg mučio dok nisi ti došo i oslobodio, nas sve od nevolje. Sad ako ćeš nas da oslobodiš i od vračke, onda idi priko sedam šuma i voda, i tamo spava u jednom dvoru zec, i ti ga ubi, i u utrobi ćeš naći bočicu sa vodom života, i tu donesi pa moju čer poškropi i onda će ona oživiti. Samo pazi jel zeca čuva aždaja sa devet glava. Nebojša se zahvali crnom caru na savitu, i krene se na vranacu, priko sedam šuma i voda, i dođe do dvora gdi je spavo zec. Sad mu kaže vranac, da izvadi iz torbe one njegove uši i da ih metne na svoje, i nek čuje da gdi je zmaj.

Nebojša to i uradi. Kad je metrio uši na svoje, čuje on tako daleko priko sedam godina i po vika, gdi se zmaj svađa sa svojom sestrom. On to kaže vranacu. Onda mu vranac kaže da sad je vreme da ubije zeca. Nebojša onda uđe u dvor, i ubije zeca i rasiče mu utrobu i iz nje izvadi, bočicu sa vodom od života. Kad je to radio kaže mu vranac: „Sad Nebojša uzjaši na mene, jel' sad ćeš bit nevolje, kad se siti zmaj. Tako i bilo, nije Nebojša odmakao ni po duži kad jedared kaže zmaj:

„Hej sestro, dok smo se mi svađali, eno vidim Nebojšu gdi nosi bočicu sa vodom života.“ Oma se on požuri za Nebojšom, pa je zatoliko stigo ih baš kod prve duži.

Onda kaže vranac Nebojši: Sad Nebojša baci prvi rog za naša leđa. Nebojša to uradi. A od tog roga stvorila se velika vatra, pa se zmaj moro vratiti, napiti vode, da mož pogasiti vatru. Dok je on to radio, Nebojša je opet odmakao

sedam duži. Onda malo posli kaže Nebojša, na kome su još uvik bile te uši: Opet ide zmaj, sve čujem kako se srđi.“

Baci opet jedan rog, kaže mu vranac.

Nebojša to uradi, a od tog roga se stvori velika šuma sve do neba sisoka, a tri dana široka. Zmaj kad je došo do nje, moro se vratiti zarad vancage da mož sić drva. I dok se on vratio i posiko šumu, Nebojša je opet odmakao sedam duži. Ali, opet čuje Nebojša da ide zmaj, pa opet baci jedan rog, a od tog roga se stvori velika voda. Sad je zmaj stao piti tu vodu, ali dok nije svu popio, Nebojša je odmakao tri dana i tri noći puta, i prošo tri šume i tri vode. Posli tog opet čuje da ide zmaj, onda on opet baci jedan rog, a od tog se stvori velika planina, pa je se zmaj moro penjati priko nje, dok je prišo, Nebojša opet odmakao priko tri šume i tri vode. Sad mu kaže vranac: „Nebojša ti moraš bacit sad sva tri roga jer oma ćemo biti kod atara zmajeve moći.“

Nebojša baci tri roga baš kad je ušo u posljednju šumu i prilazio posljednju vodu.

Od tri roga stvorile su se tri velike kamare kućine. Zmaj je prišo teškom mukom dvi, al' kad je došo u treću ta je baš bila na granici zmajeve moći, i u nju se tako zapleo da su mu samo iz kamare virile svih devet glava. Onda se Nebojša vrati natrag i otsiče svih devet glava. Malo posli stigne u dvore nikog svitlog i lipog carstva. Tu izađu u velikom veselju prid njeg niki ljudi i niki Car sav u zlatu i srebru. Nebojša ih u čudu zapita, da kako će on doći u dvore crnog Cara. Onda mu taj Car smijući kaže da je on bio Crni Car i ovo bilo crno carstvo, ali

Štim je on ubio zeca oma su svi
 postali onaki kakli su i bili i time
 e skinuta vračka sa njih. Sad sa-
 no nek ide da poštrapa njegovu
 er u caklenim kovčegu. Nebojša
 sađe sa vranca i očo gori u toran
 tamo poštrapo carevu čer sa vo-
 lom života, i gle čuda ona oma
 oživila.

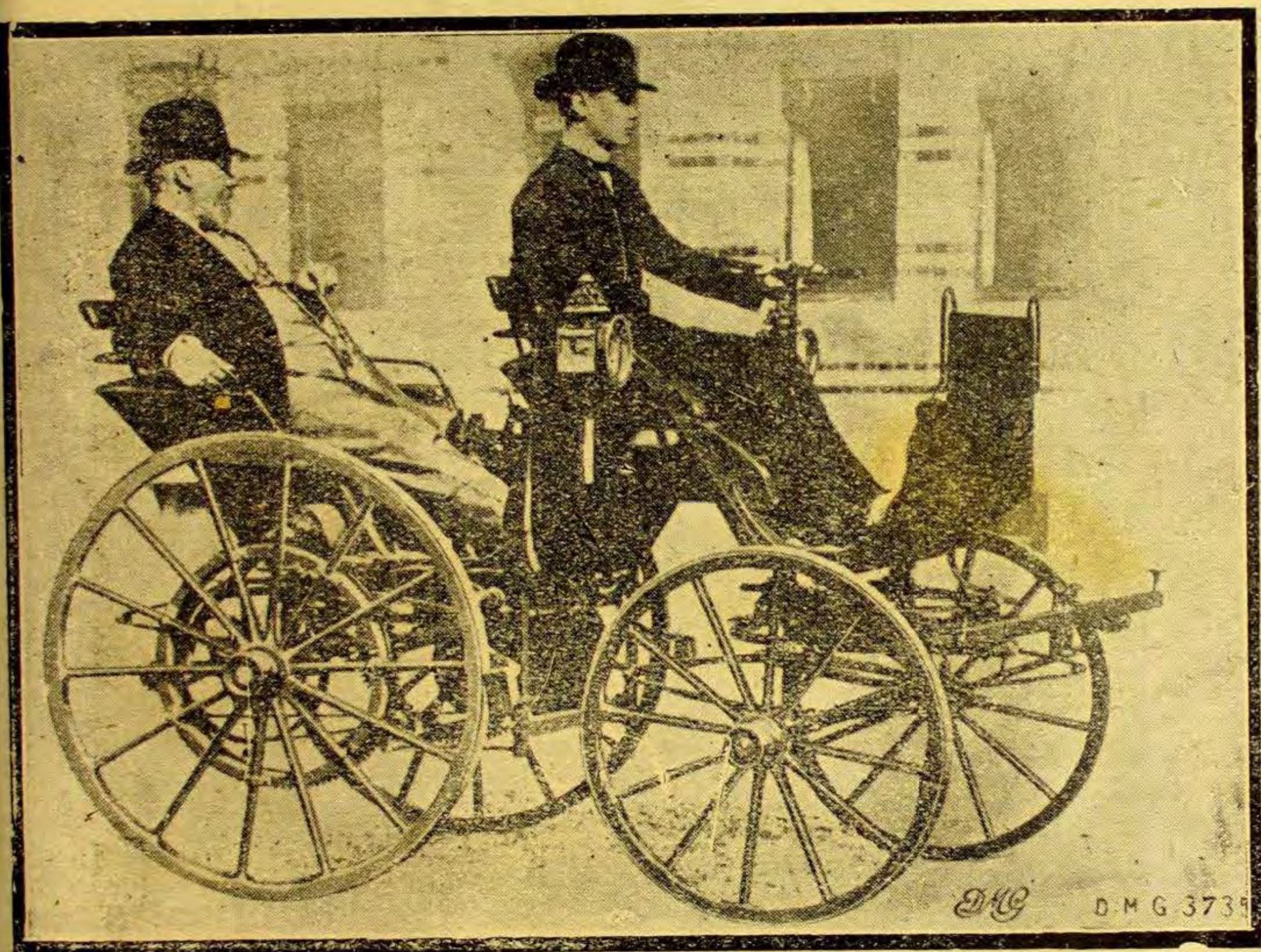
I sad Nebojša saprosi carevu
 čer, a on ju dađe. Sad Nebojša

ode rad svojih roditelja pa i njih
 donese u dvore bivšeg crnog Ca-
 ra. Sad se vinča Nebojša sa ca-
 revom čeri, nastane veselje koje
 je sedam dana i noći trajalo. Posli-
 su dotleg živili, dok nije rodilo na
 jabuki grozđa a na vrbi ora.

Po pripovidanju bać Stipana
 Kujundžića iz Tavankuta.

sastavio:

Zlatko Pripovidač

Ovako je izgledao prvi automobil prije 100 godina.

CAR I LAŽLJIV ČOVIK

(narodna pripovitka)

Niki ljudi tužili su caru na jed-
 nog čovika koji je uvijek lago. „Kad
 se tako ljudi tuže, da uvijek lažeš
 a da da vidim očeš li moći i meni
 lagati“, reče car tom laži.

Svitli care, ostalo mi je lago-

lo kod kuće, već ajde daj mi ko-
 la i konje da ga donesem, onda
 ću ti lagati do mile volje“, — od-
 govori lažljiv čovik.

Privari se car i dađe tom čovi-
 ku kola i konje, a ovaj se nikad
 ne vrati, i tako slaže i caru.

Petrolin ili kameno ulje

U unutrašnjosti naše zemlje zbivale su se, a zbivaju se još i dan danas razne promine. Kadgod u staro vrime, prija mlogo hiljada godina na našoj zemlji bile su velike i prostrane šume. Te su šume sa mlogim životinjama i drugim biljem uslid zemljotresa

Subotica Spomenik „Cara Ivana“

i pucanja zemljine kore dospile pod zemlju. Zbog velike vrućine koja vlada u dubini zemlje, te šume su se polagano pritvorile u uglj, a od mlogih starih zatrpanih životinja, koje su u sebi imale masti i ulja postao je petrolin ili kameno ulje. Jednom naučniku uspilo je, napraviti vištački petrolin iz ribljeg ulja.

Već u stara vrimena mlogi su azijski narodi poznavali petro-

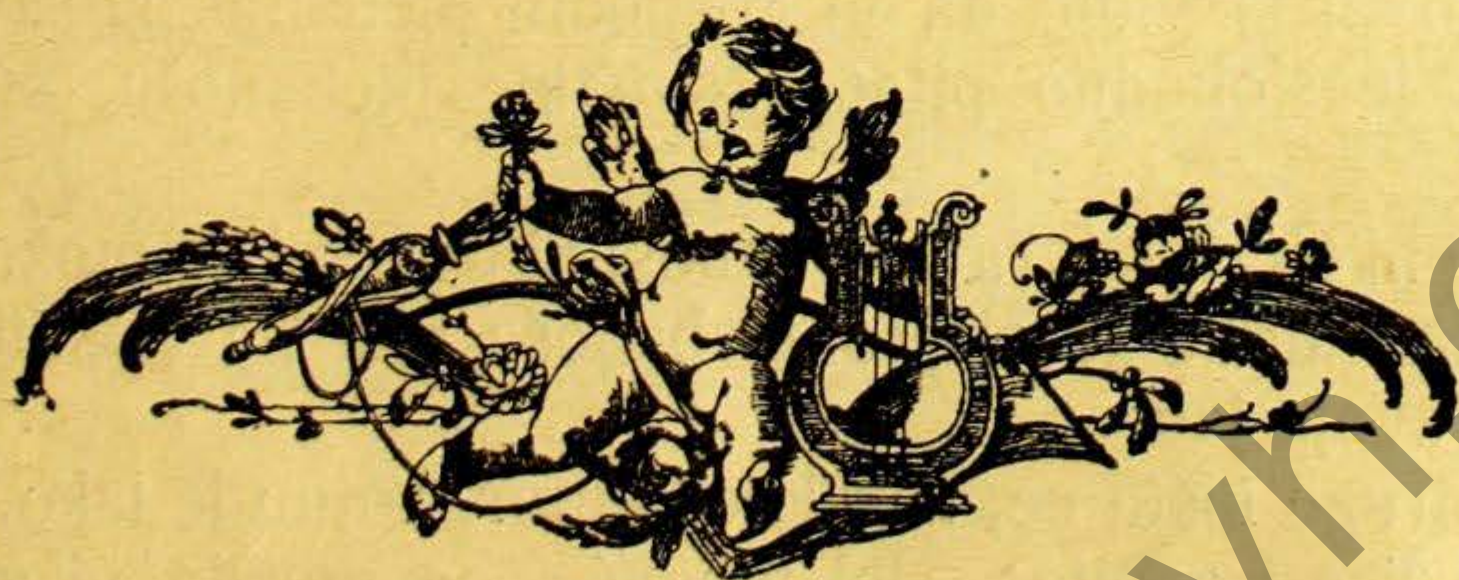
lin i obožavali ga. Oni bi ga civima uveli u crkve i tamo palili, a tu vatru slavili kao kako božanstvo. Američki pak Indijanci (crvenokošci) upotribovali su ga kao lik. Petrolin su počeli naveliko prodavati tek prije 80 godina u sjevernoj Americi u državi „Uniji“. Čim se pročulo da je nađen jak izvor petrolina, koji je davo na dan oko 30 hektara, nagnilo je hiljada radnika iz svih krajeva i počeli kopati bunare, tražeći petrolin. Najsiromašniji ljudi, koji su se prije jedva kruvom ranili, postali su tako reći preko noći milijunaši. Bilo je bunara iz kojih je teko petrolin u velikoj količini, a ljudi nisu znali šta će s njim raditi. Ardova, kaca, nije bilo dosta, a cina petrolina pala je toliko, da je bio jeftiniji od samog posuda. Često se puta petrolin i zapalio, pa su izgorila čitava sela i varoši. Ali zato su mnoge zemlje gdje su se pronašli izvori petrolina u Rusiji, Rumuniji, Sjevernoj Americi, Mezopotamiji i t. d. podigle u ekonomskom pogledu. Svudan su se podigli željeznice, putevi i tvornice, a mnoge hiljade radnika dobili su posla.

Petrolin ili kameno ulje, ne izlazi iz zemlje onako kako ga mi upotribovujemo, već u sirovim nepriradenim stanju, a taki petrolin se zove „Nafta“. Ta se „Nafta“ posli u posebnim tvornicama fini i čisti. Ta nafta nije svudan u svakom izvoru jednaka, već ima kad je čista i providna kao voda, a ima kad je žućkasta, smida, a ima je i sasvim crne.

Nafta se u posebnim tvornicama meće u velike kotlove, i tamo se lagano grije. Najpre iz tog kotla (koji izgleda kao kazan za pečenje rakije) izlaze kojekaki gasovi, a kad se oni olade, onda dobijemo benzina. Grije li se ta nafta još dalje, pritvori će se i sam petrolin u paru, i kad se oladi, on je čist providan kao voda, ili samo malo žućkaste boje. U dobro očišćenom petrolinu ne može goriti žigica, već se utrne.

Najviše petrolina daje Sjeverna Amerika, a oma za njom Rusija i Rumunija. Sad u novije vrime bušu se bunari i u Mezopotamiji i čak i u Engleskoj. U našoj zemlji ima isto tako izvora petrolina, i to u Bosni i Medumurju, ali u maloj količini, da ga nije baš vridno zasad vaditi.

U č o

Što misli kralj?

(PO JEDNOJ STAROJ PRIPOVITKI)

Za vrime kralja Matije živio je u varoši Cinkota jedan plebanoš. Taj je plebanoš uvijek volio priturati (burlati) po starim pismenima. Pritresavši jedared stara pismena, iznađe, da sa cinkotskom plebanijom ide i prepozitura, to jest da plebanoš u Cinkoti ujedno mora biti i prepošt (veliko popovsko zvanje). Jako se ovo dopalo plebanošu, i u naprid pomisli da kako će mu dolikovati crveni pojas.

Nije htio dakle dugo čekati, već smota staru aktu (pismo), pa ajd šnjom u stari Budim, kralju Matiju, da po iznađenom dokumentu, traži od njega prepozituru. Kralj Matija ga lipo primi, prigleda staru povelju i reče: „Istina je sveti oče, da ovo staro pismo potvrđuje, da cinkotskom plebanošu pripada prepozitura, al da baš sasvim badava ne dobijete ovo dostojanstvo, odgovorite mi najpre na ova tri pitanja. Gdi izlazi sunce? Šta vridi kralj? Šta misli kralj?“

Plebanoš iznebušen sa ovakim pitanjem, uzalud je trvo glavu, nije znao odgovoriti.

Da se osvidočite, da vam u ozbilj oću dati crveni pojas, reče kralj, ostaviću vam tro-nediljni termin, pa zato vrime pridomislite se i dodite sa odgovorom.

Plebanoš štaće, već se tužan povrati kući svojoj. Putem se misli . . . ako ja onda opašem crveni pojas, ako budem odgovorio na kraljeva pitanja; nikad ja tu sriću dočekati neću. — Kad je došo kući, uvijek se o tim pitanjih mislio. Noćom je o njima sanjo; nije mu palo slatko ni jilo ni piće, čisto je omršavio. Vrime je prolazilo, a termin je već amaha tu, tribalo bi ići kralju na odgovor, a plebanoš nije pripravan.

Kad je tako u najvećoj brizi čisto zanešen išao saranjivati sa kantorom; ovaj je vidio da je gospodin plebanoš zdravo snužden reče: „Ako je slobodno pitat gospodine plebanošu, šta ste tako zastarani?“

„Nemoj ni pitat, odvratiti plebanoš, ni tako mi ne možeš pomoći.“

Al kantor dotle je slepto plebanoša dok na poslitku ovaj ne ispriповida svoje jade.

E ako drugo ništa ne, usklikne kantor, sotim je lako. Plebanošu se razvedri lice i zapita: „Jel moguće, da možda vi znate odgovoriti na tri kraljeva pitanja?“

Znate šta? Reče kantor. Daćete vi meni jednu reverendu, te-
u ja misto vas otići kralju na odgovor.

Plebanoš se isprva jako nešto, al' naposlitku pristane, kad on-
tako ne zna, a kantor se čudo oblegira da će odgovoriti.

Kantor se dakle lipo obrije, obuče najnoviju reverendu pleba-
noša, opaše pojas i uredi se sasvim kao popo. Kad se ovako zapo-
io, stupi prid ogledalo, da se ogleda.

Sasvim je dobro, pomisli u sebi, samo nos da mi nije tako
dravo crven. E, ja ću kazati da mi ga je vitar izduvo. Posli tog
ristavi se i plebanošu, a ovaj također potvrdi da je sve u redu.

Kad je sve tako uređeno bilo, krene se kantor na daleki i va-
an put. Dok je on putovao, plebanoš se uvijek molio, da srićno obavi
voju tešku zadaću. Kantor je zaista srićno putovao, samo ga je
o mučilo putem, što mu nije bilo slobodno piti vina, da mu nos
oš više ne pocrveni.

Dospivši u Budim, prijavi se vrataru kod kraljevog dvora, da
rosi audenciju (primanje) za cinkotskog plebanoša. Vrtar pogleda
rveni nos kantora i nehotice pomisli na segedinsku papriku, i so-
im uđe, i prijavi kralju Matiji, da je tu plebanoš iz Cinkote. Malo
osli povrati se natrag od kralja, i kaže plebanošu da je dobio doz-
olu, da mož ići prid kralja.

Prije nego što bi kantor, stupio prid kralja, ugladi se još na-
rati, namisti sebi haljine, nakašljuca se, da ga ni kašalj ne zbu-
jiva, i sotim uđe.

Samo što se pokazo na vrati, kralj mu vikne: „Dobro došli
če! No gdi izlazi sunce?

Zapopljeni kantor odgovori: „Prisvitla kruno, Vama izlazi u
Budimu, a meni u Cinkoti.“ — Sasvim je mudro, reče kralj.

„Šta vridi kralj?“ upita drugi put.

Kantor povuče dlanom po čelu, i reče: „Ako je Isus vridio 30
rebrnjaka, onda mislim da je za kralja dosta i 29.“

Kralj Matija je za čudo bio zadovoljan sa tim odgovorom, al'
od trećeg pitanja, mislio je kralj, da će cinkotski plebanoš obrat
ostan, jer misli mu i tako neće moći pogoditi, zato smijuckajuć
e, upita i treće pitanje: „Šta misli kralj?“

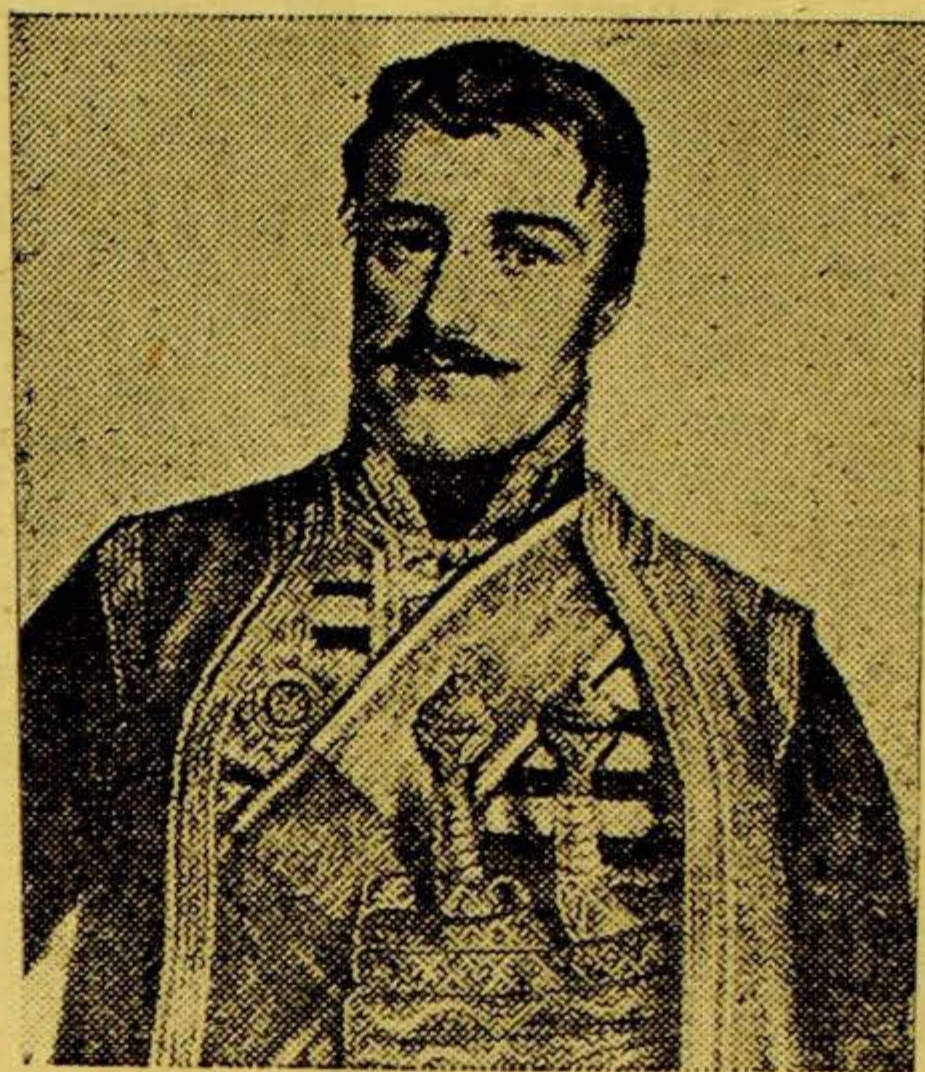
A u popovskoj haljini priopraavljen kantor odgovori: „Kralj
nisi da govori sa cinkotskim plebanošom, a ono prid njim stoji
kantor“. — Ovaj je odgovor jako iznenadio kralja Matiju i sad već
taće da prepozituru cinkotskom plebanošu, a kantora bogato na-
gradi. Kantor ode kući veso i zadovoljan.

Kujundžić

Dinastija Karadorđevića

Blaženopočivši Viteški Kralj Aleksandar I. Ujedinitelj i sadašnji Kralj, Njegovo Veličanstvo Petar II. je iz dinastije Karadorđevića. Pod osnivačem ove dinastije, voždom Petrović Đorđem otpočeto je veliko dilo oslobođenja našega naroda od tuđina, a izvršeno je za vlade blaženopočivšeg kralja Petra Velikog.

Osnivač dinastije Karadorđevića, Petrović Đorđe rodio se 1762 g. u selu Viševcu blizu Kragujevca. Roditelji su mu bili vrlo siroti, i on kad je odraso, moro je služiti. Pošto je štedljiv, nakupi malo novaca i ode u Topolu gdi se oženi. Posli su mu se

KARADORĐE
(Po slici A Jovanovića)

roditelji tamo priselili, i on je sa njima zajedno živio. Tokom vremena stekne ništo imanja, ali Turci nisu lipim okom gledali njegovu kuću i stoku. Jedared jedan Turčin prolazeći porid stoku Petrovića Đorđa, kojeg su inače Turci prozvali Kara Đorđe to jest crni Đorđe, zvog svoje crne kože i kose; napujka svojkerove na Karadorđevu stoku. Karadorđe odbije kerove, a Turčin onda od bisa počo ubijati stoku Karadorđevu. Karadorđe onom srcu, ubije Turčina. Za kratko vreme Turci to doznadu a onda ga nebi uvatili, pobigne priko u Austriju. Posli je provo nikovremu u Austriji, i onda se vrati natrag u Srbiju i odmetne se u hajduke. Uskoro se proslavi svojim junaštvom i postane haranbaša. U to vreme beogratskim pašalukom počeli su vladati jančari (poturčeni srbi) koji sebe nazovu „Dahije“. Oni počeše otimati od naroda hranu, stoku, zlato, srebro i sve što im je do ruke došlo. Protiv tih nedila ustanu vidoniji Srbi ali većinu od njih pobijaju Dahije. Posli toga Srbi dignu ustanak, i na skupštini

Orašcu izaberu Karadorda za starešinu. Borba za oslobođenje otpočela je 1804 godine. Hrabrost Srba, mudrost Karadordeva doprinela je, da su Srbi skoro u svakom boju pobidili, i za malo vremena očistiše beogratski pašaluk ot Turaka. Posli devet godina 1813, Turci sa velikom vojskom udare na Srbiju, a baš u to vreme razboli se Karadorde, te tako Turci ponovo osvoie Srbiju, a Karadorde pobigne opet u Austriju.

Kroz malo vrime Srbi ponovo podignu ustanak pod Milošem Obrenovićem, i Karadorde se vrati natrag. Miloš Obrenović bojeći se da Karadorde ne bude ponovo izabran za starešinu, naredi da ubiju Karadorda. Posli glavu Karadordevu pošalje turskom caru.

Karadorde je bio visok, plećat, crn, suv i nosio je narodno odilo. Njega su posli saranili u crkvi u Topoli na Oplencu. Tu je crkvu sazido, unuk Karadordev kraj Petar Veliki, a ulipšo Blaženopočivši Viteški Kralj Aleksandar I. Ujedinitelj.

Drugi Karadordević koji je vladao Srbijom bio je sin Karadorda, Aleksandar Karadordević. On je od strane narodne skupštine izabran za Kneza Srbije. Za njegovo vrime vladanja Srbija je napridovala u svakom pogledu, a onda je bila i mađarska buna 1848 g. Knez Aleksandar Karadordević pošalje Srbima pomoć u Mađarsku.

Kad su Srbi ponovo pozvali natrag Obrenovića, onda knez Aleksandar Karadordević otide iz Srbije, i odvede i svoju porodicu. Njegov sin „Petar“ tada je imo 13 godina. Otac ga dade na školovanje u Francusku i tamo postane oficir. Kad su se Nemci i Francuzi zaratili, Petar je kao dobrovoljac ratovao u francuskoj vojsci, gdi se istakao sa svojim junaštvom. Posli dođe u Crnu Goru i oženi se sa ćerom crnogorskog kneza Nikole. Godine 1875 naš se narod u Herceg-Bosni pobuni protiv Turaka, onda Petar Karadordević skupi četu i pride u Hercegovinu da ratuje protiv Turaka. On je tu ratovo pod imenom „Petar Mrkonjić“ i opet se proslavio sa svojim junaštvom.

Godine 1903 srpska „Narodna skupština“ u Beogradu jednoglasno izabere ga za kralja Srbije. Od toga doba vladao je našim narodom sve do svoje smrti 1920 godine. Za vrime njegove vlade otpočelo je ujedinjenje celokupnog Jugoslavenskog naroda i to prvo oslobođenjem jednog dila koji je bio pod Turcima, a zatim pod Nemcima i Mađarima, u ratovima „Balkanskim“ i „Svitskim“.

Ovaj kratki prikaz života i rada naše uvišene vladajuće kuće „Karadordevića“ donet je zato da naši Bunjevci imaju prilike upoznati svoju vladajuću kuću i da se ponose sa svojom narodnom dinastijom.

ZLATKO PRIPOVEDAČ

ALLAGA

Sunce brate, zoro sele,
Što ste vidli mnoga — svaka,
Jeste — li mi vi vidili
Ašik — mejdan u Turaka?
Kad momčadma Paša viče:
„Ako j' kojeg junak — momka,
Evo ruka i divojka!“

Nisi brate, nisi sele —
Ni kod Turka vidli niste,
Ko za mejdan u Kaćmaru,
Nigdi, nikad to bojište.
U Kaćmaru starom, davnom,
Dok tu biše dvori Paše,
Dok u Bačkoj Turci staše.

* * *

Hoj junaci, davor momci,
Hoj čujete'l, šta se viče:
Ko je bolji mejdandžija,
Onoga je tursko milče.
Drugačije Paša neće:
Onoga je tursko lane,
Ko najdalje baci tane.

Hoj Latine godnih pleća,
Hoj Karago, crni vuče,
Staro pleme — mlad Ivanko,
Što besjediš te sve guče;
Hoj sinovi Star — Vidaka,
Što ste rastli ko jablani:
Hoj čujete'l ko divani?

Hoj Allago, orijašu,
Harambašo lica turskog,
Što si prvi, gdi je kavge,
Di se brani, što j' daursko,
Hoj na noge, hoja, hoja ...
Drugda ćeš se odmoriti,
Kad nemora mejdan biti.

Tebe ljubi lipa Fata,
Lipo zlato holog Paše,
Kroza te je luda, bona,
Za te svita uzdisaše.
Pa joj, slušaj, Paša veli:
Ni njemu se dotle nedam,
Dok nebio najpre mejdan.

Hoja zori, zora rujna,
Kad ograne sunce jarko:
Zajezdiše deli-momci,
Dugo jim je vrime kratko.
Svaki vapi: čija će bit?
A Allaga mejdandžija:
Moja će bit, pa božija.

* * *

Hoj Krbavo, kršna Lilko,
Didovino, majko moja,
Ej da mi je sjaj, dolame
Vidit bilo, kaka j' koja.
I da mi je vidit bilo:
Srebro, zlato po konjici,
Kaki li su zmaj konjici.

Da je meni vidit bilo
Junak-majke po dvorovi,
Gdi svog ranka svaka prati
I po brdi i dolovi.
I kad sinak već izmaši,
Di i onda blagosiva,
Moli Boga milostivna.

Da je meni vidit bilo,
Kad se sklone u konake,
Kako koja majka pazi,
Kako vreba sunca zrake.
Kada snije, kako sanja,
Hoće l' ranko srićno doći,
Neće l' digod u zlu proći.

Il' da mi je vidit bilo
Hole dvore, holog Paše,
Lipu Fatu, lane bilo,
U dvorovi što stajaše.
Ele šta mi zlatna radi?
El od svetog bilja kipa?
El ko kaplja, i još lipa?

Il da mi je vidit bilo
Prid dvorovi polje ravno,
Sa junaka, mlad delija,
Nadaleko, dugo slavno.
Sa junaka, mlad delija,
Što nestraši trka-hajka,
Što porodi slavna majka.

Il da mi je vidit bilo
— Već odavna što tu čeka —
Svakojakog mložitvo puka,
Mnogih stranih iz daleka,
Oj Krbavo, kršna Liko,
Barem da sam to vidio,
Barem da sam srićan bio.

* * *

Suce brate, zoro sele,
(Što ste vidli mnoga — svaka)
Jeste l' mi vi vidili
Koji mejdan u Turaka?
Kad momčadma Paša viče:
„Ako j' kojeg junak momka,
Evo ruka i divojka.“

Nisi brate, nisi sele,
Ni kod Turka vidli niste,
Ko za mejdan u Kaćmaru,
Nikad, nigdi to bojište.
U Kaćmaru davnom, starom,
Dok tu biše dvori Paše,
Dok u Bačkoj Turci staše.

Kad s' odpoče viđen mejdan,
Kad odpoče Grd-Latine,
Obazre se, nasmijne se
Na drugove u nevirne.
Gdi se Paša namrkosi,
Gdi s' otresa pa pokijne,
Netriba mu Grd-Latine.

Kad zamahnu tane Latin,
Kad zamahnu, skoči korak:
Prhnu tane, grune o prah,
Nevidi se sunčani ždrak.
I još praha ni nestade,
Der podipa cila četa,
El pogodi, di je meta?

I sagnu se Karaga-Vuk,
Med tanadma birat stade,
Hoće l' dalje priko mete,
Što su tamo, svi se klade.
A Karaga pravo u vis,
Povisoko, podaleko,
Di Latin baš, ko bi reko.

Treći skoči Mlad-Ivanko,
Ugrd čudo Star Vidaku,
Tekar još je dje,
Di je steko snagu taku.
„To čudo vidite“,
Čude mu se i junaci,
El od mete, dalje baci.

„Haj“ poviče Star Vidače,
„Dico moja, golubovi,
De pokažite, napnite se,
Da ste moji, Vidakovi.
Više vas je, od svih drugih,
I divojka nek je vaša,
Meni pretelj turski Paša.“

Stani, molim, Star Vidače,
Deli-sine. Ne! Ne zovi,
Iza mete zviždi tane
U sinova sedam tvojih
A kad koji krhat misli,
Star Vidaku glasno viče:
Naše će bit oče, milče.

* * *

Mrk-Allaga sve to sluša;
Ko da sikće, što se jedi,
Polakoma momčadija
Di na njega ni negledi.
Momčadija ni ne znade,
Što j' delija bio dosad
Sad je većma, nego ikad.

Ive sad se tek holjo,
Što je prvi med junaci
Na mejdani, na bojišti,
Di se tane ikad baci.
Sad mu ljubav snagu grije,
Žarka ljubav za divojkom,
Divojkina za njim momkom.

„Hoj Allago“, kad ga jave,
Ponajveće bira tane,
Spopadne ga, ogleda ga,
Ali neće da omahne.
Već on braći zborit stade.
Ta braća su, kad su svoji,
Ma ji cura i razdvoji.

„Mejdandžije, braćo moja,
Jel' istina što se čuje,
Da se od vas svaki želi
Sa turkinjom da okuje;
Sa turkinjom jedinicom,
Bebenčetom turskog Paše,
Koji kune sve, što j' naše?

Mejdandžije, braćo moja,
Bog da svakom, ko što želi,
Dao Bože i vi svaki,
Ko što želi, i poneli!
Ali najpre, šta velite —
Da kušamo navrh rame
Dizat moje staro tane.“

„Braćo moja, mladelije,
Imena mi dida moga,
Ko podigne tane staro
I cura je za onoga.
Prvenstvo mu pripoznajem,
Diver ću mu biti prvi,
Kao da smo iste krvi.“

A Latin mu odgovara:
Ej junače, mejdandžijo
Ne budali, ne šali se,
Ko bi s tobom kavgadžio?
A i znadeš, što se reklo:
Onoga je tursko lane,
Koji dalje baci tane.“

* * *

Ko što dite loptu voli,
Voli tane Mrk-Allaga.
Drago mu je tane staro,
Ko djetetu lopta draga.
Ko što dite loptu čakne:
On ti tako tane vurne,
Da utiša ćudi burne.

Ko što kobac ušti leteć:
Zazviždi hitlo tane;
Umali se kano oro
Kad do neba letit kane;
Te kad se je izletio.
Sve se redom spušća niže,
Sve sporije zemlji stiže.

Daleka je bila meta,
Dobrim od nje dželep paso,
Kad jedared niko nezna,
Što se dželep strčo, raso.
Sam govedar, on jim javlja:
Na dželep je tane palo,
Ko grom, rupu izkopalo.

Sav se dželep strčo, zato,
Kada grdno tane grmne,
Samo blizu grdne rupe
Što se voka dva sakrne.
Obadva su mirno pasla,
Kad se tane spuštati stalo,
Pa jim tane smrt zadalo.

* * *

Alaj rano zora zori,
Alaj rano sunce prosja,
Tamo di je Kaćmar davni,
A sa strane sa istoka.
Od zore se sve rumeni,
A od sunca kano zlato
Sve zatrepti kano zlatno.

Da je zora prije znala,
Kakvu tajnu noćca krije,
Zorica bi zazorila,
Mnogo prije i ranije.
Ter i sunce, svitlo zlato,
Svitlije bi još zasjalo.

Na što kriti, tajna noći,
Što je vajde, što si zlobna,
Sve što god si kriti htela,
Prečut će se sve to odmah:
Da j' u Paše sjajno zlato,
Da to dati drugom neće,
Već Allagi — miris cveće.

N. K. Tar-Kamen

Narod pripovida, da se je ovaj
junak — mejdan pod Kaćmarem
nadbacivao: Zato se i u pismu
Kaćmar metnuo.

Pijukovićeva krv

Baš na čošu u selu, bila je mijana snaš Đulinke, na onom putu što vodi u Baju. Tu su obično svraćali „Seljani“ ili za vrime nediljnog sajma, a i običnim danom, da se malo okripe sa kojom kapljicom „karčoša“. Tu je bilo i konačište paorije iz drugih sela, koji su ovamo došli, sridom i petkom na sajam. Snaš Kata mijandžica je obično imala dobroga šiljerca, a borme znala se naći i koja boca „kadarke“ čak sa „Bucke“ iz Subatice.

I danas je nediljni sajam, pa je već pomalo po nestajalo gostiju, a nije ni čudo, kad je već tu i večer. Pošto je slab pazar bio, to se paorija iz komšinskih sela nije zadržala na konaku, već je još posli podne otišla kućama svojim.

U mijani side kod peći snaš Kata i jedna cura, a za astalom kraj pendžere ima ih četvorica. To su već redovni gosti mijane kod „Bika“. Jedno je, bać Marko Vrebić, kojeg inače prdače „Vandrovač“ a drugi je Ivan Marić „Bokal“, a treći je Stipan Pužić „Šiljer“, a posljednji je Mate Lini. Prid njima je boca „šiljera“ kojeg pomalo pijuckaju.

— E tako je to, reče bać Marko Vandrovač — danas nisu taka vrimena ko kadgod. Prija se dalo zaraditi, prilikom svake letije, po pet šest forinti srebra, a danas jedva koju paru.

Tada! — reče Stipan Šiljer, — nemoj ti računat ondašnja vrimena s današnjim. Onda je siroma čovik imo uvijek svoj krov. Kad kad, kod spahije, a kad kad, kod gazde, a bilo je i manje svita, pa sotim i manje radne snage. Danas ti je sve drugačije.

Šta ste se vi latili zanovetanja — reče snaš Kata, — ta vama i danas ne fali ništa. Ako očete radit, uvijek ima posla. Pa ako ne na drugim mistu, a ono kod Pijukovića cigurno.

Do duše! — reče Ivan Bokal, — tamo ima uvijek posla. A daje on rabadžijama uvijek dobrog vina. No, al moraš i dobro raditi.

Tako je! — reče Mate Lini. Matori Pijuković i mož dati posla, on ti ima oko 300 lanaca dobre crnice, a valda oko 5 lanaca vinograda, a valda jedno šest salaša.

To je jedina bunjevačka kuća koja ide u napridak — reče bać Marko Vandrovač. Tamo ima svega i svašta, i jedinac sin.

Borme, — reče snaš Kata, taj matori Bruno Pijuković, i ne pamtim, da kada mi je bio u mijani, osim ako je imo kakog posla. Taj ti ne zna za šalu, kad je o poslu rič. A ni njegov jedinac Albe, nikad mi nije još ni jednu čašu razbio. A voli taj svirku i veselje. Nije valda jedared dao svirat pod pendžerom Fratrićeve Bare.

Pa idel' još i sad toj Bari?— zapita Mate Lini.

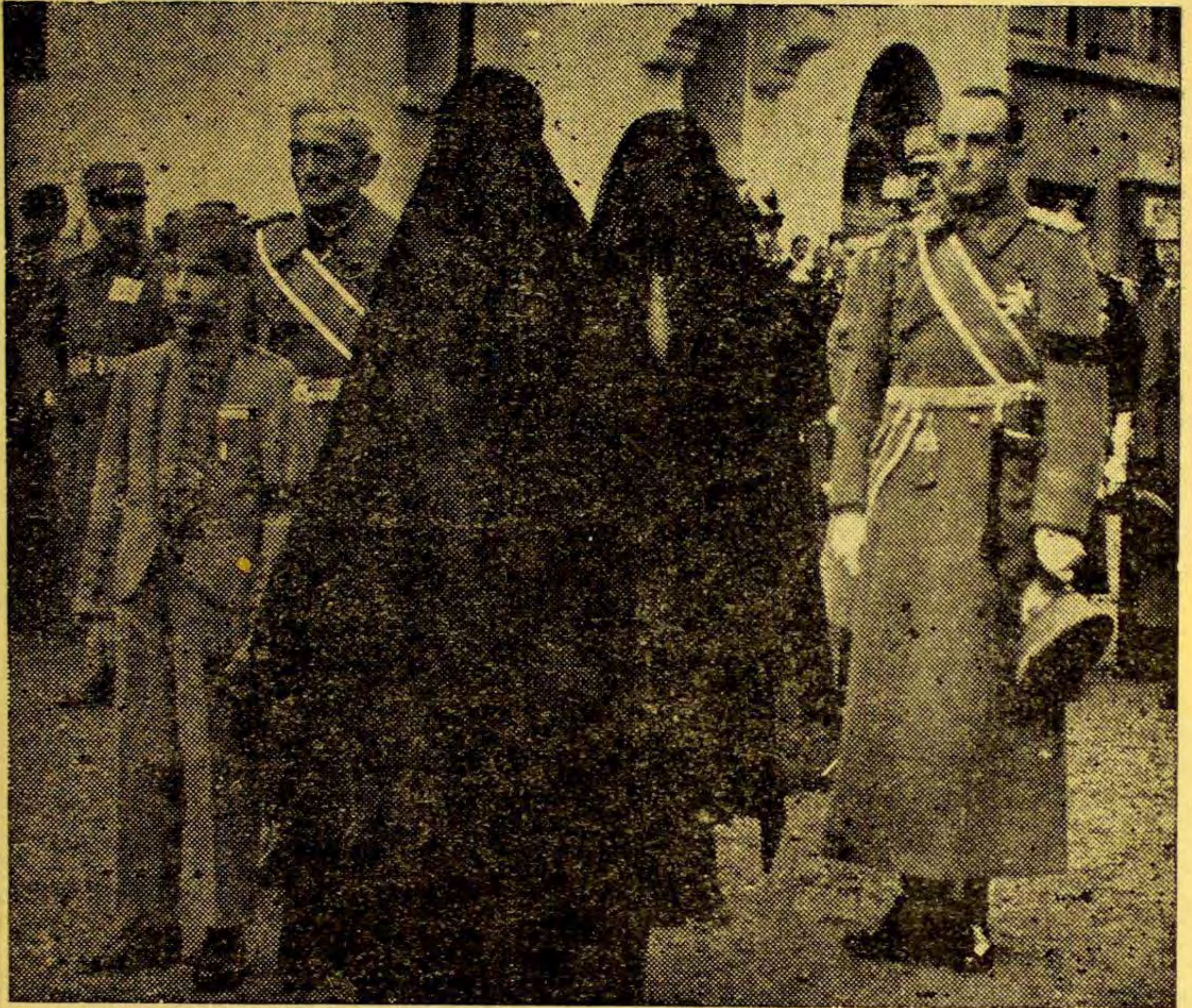
Tako se čuje da ide, — reče snaš Katta. Ali mater snaš Tereska, borme neće ni da čuje za nju kao za snaju. Čula sam di kaže: „Ta prosjakinja neće uć u moju kuću“. A matori Bruno opet kaže: „Prija ću potrošit svu moju zemlju, još neću dočekat Fratrića za pretelja!

Ukop Bl. poživšeg Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja.
„SVIT PLAČE“

A nema rad šta da se sruđu oni, — reče bać Marko Vandrovač. To su poštena čeljad. Istina imaju mlogo dice, al zato imaju svega i svašta u kući. A ta najstarija ćer Antuna Fratrića je jedna od najlipših cura a što je danas ritko, poštena je.

Tako se eto vodio razgovor o Pijukoviću i njegovom sinu. No nije se taki razgovor vodio samo u mijani, već svudan po selu. To je svaki znao da Albe voli Baru, i da će se prija srušiti toran bajske fratarske crkve, nek da se nji dvoje rastanu. A i to se znalo da bać Bruno Pijuković neće popustiti pa makar zaista prodao svu svoju didovinu.

Ukop B. V. Kr. Aleksandra I. Ujedinitelja.
Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II., Jugoslavenska Kraljica Marija
i Namisnik Nj. V. Knez Pavle u pogrebnoj povorci.

Nisu to dvoje mladi vodili brigu sotim. Nek divani svit šta oće, oni se volu pa mirna Bačka.

No svašta dosadi pa tako i taj divan. — Jedared od tog silnog divana najidena, reče Bára Albi: „Albe, jel me uzmi jel me se okani! Vidiš da mi već nikako ne daju mira.“

Bare! — reče Albe — To ne ide tako. Od čega ćemo živit? Ti znaš dobro da ako ti odnesem rakiju, baćo će du me otirat od kuće. Čekaj još malo valda će to još bolje bit.

Ja više čekati neću, Albe. Tom se mora otkinit kraj.

Pa kaka je ta tvoja ljubav? — reče uznemireno Albe. Ti ako me voliš, čekaćeš još malo.

Pa dobro još ću malo čekati. — reče Bara. A ti mi oprost št'o ti zanovetam. Znaš već mi i bačo zapričava.

*

Posli tog razgovora došo je Albe vrlo nesvoljan kući. Sad je smislio, da mora otkinit kraj s krajem.

Čim je došo kući, oma zapita prvog bireša, da gdi mu je bačo. Odgovoriše mu da je u sobi, i da čita novine. Albe stupi u sobu i sidne priko puta od bač Brune Pijukovića.

No šta je momče? pitaće bač Bruno — Čujem da se još uvijek vondaš sa tom prosjakinjom.

Bačo! Nije ona proslakinja, a ja se snjom ne vondaš. Ja isto tako divanim snjom ko svaki momak sa svojom divojkom. Baš sad o tim i oću da divanim sa vama. — Ja oću da se to već jedared svrši. Ja ću Baru uzeti pa makar šta bilo.

To nikad neće bit! Skoči Bruno Pijuković. Daću ja tebi ženidbe. Ti ako ma šta uradiš, otiraću te od kuće.

Dakle bačo vi neće te da popustite? Dobro ja onda idem i sam. Sotim Albe uzme šešir i ode, ne okrenivši se natrag. — Posli tog uputi se upravo u mijanu snaš Kate.

U mijani je bilo staro društvo, i za svojim astalom pijuckalo. Snaš Kata je na svojim starim mistu sidila kraj peći i šlingovala.

Albe uđe unutra, rekući „Faljen Isus“. Ovi unutra zinu svi od čuda da su zaboravili i divaniti. A Snaš Kati ispo i šling iz ruke.

Albe sidne za jedan prazan astal i naredi vino. — Snaš Kata đipi i potrči da sama donese vino. A Albe podbočio laktima astal i ćuti, misleći da šta će sad da radi. Snaš Kata donese vino i metne ga na astal, i oma liva u čašu. Albe prvu čašu ispije onako u dušak, pa će snaš Kati: Nek bude svirke.

Oma Albe, oma. Uzvrti se snaš Kata. Ded Ivane, idi rad Lozije „guslaša“ . . .

Snaš Kate. — koliko će te mi dati vina? Jel ja nemam novaca.

Ništa ti ne vodi brigu. Ne možeš ti toliko vina popit koliko ti imaš kod mene povirenja. Ji ti i pi. A nemoj se ni šćim starati.

Pio je Albe a svirci mu sviraju sve lipše i lipše pisme. Na poslitku pridu kod njegovog astala i ona četvorica, i tako produže veselje. Svi su se po opijali, al Albe za čudo mada baš nije bio pijanica držo se još dobro, i uvijek novo vino zapovido. To je veselje trajalo sve do zore. Kad u zoru evo ti u mijanu bač Bruno Pijuković.

Jel ti momče? Zar se tu troši očevina! Snaš Kate, kako ste mu mogli dati ića i pića brez novaca?

E bać Bruno. Ta i vi ste dosta popili u mladim vašim godinama vina na veresiju.

Oma da si ostavio piće, pa ajd kući — reče bać Bruno svoje Albi.

Ja neću ići kući. Ja nemam kuće. Ja ću otić služiti pa ću se oženiti sa kime ja oću. — I nije htio otići kući. Pijao je još dva dana i noći al ga nema nikako kući. Išla je već i naš Tereska rad njega al on i njoj kaže da neće ić.

Ajde Albe kući — reče mu već plačući mater Tereska. Nemoj nas toliko sramotiti.

Ako dođe rad mene Bara, onda ću otić kući. — A mater štaće već ajd kući.

Posli te pijanke, pogodi se Albe kod Švabe Volfa za bireša. Težak mu je bio poso. Ta kako i ne bi kad on nije nikad tuđi sluga bio, a sad eto spao na tuđ krov. — Trpi on to kad će eto sad cigurno biti Bara njegova.

Nedilja je. Svi se seljani po opravljali pa idu u crkvu. Opravila se i Bara. Na njoj je bilo šlingovano ruvo, modar prusluk koji je sama ona izvezla sa zlatnim ružama. Priko ruke svilena marama, a na nogama lipe bile papuče. Lipo iščešljana, a crne joj pramove kose vitar svaki čas odvaja od ostale kose. Milina je viditi. Momci joj se dive, i oka ne skidaju sa nje. Stidljivo koracaju u crkvu i gleda ko i druga poštena divojka, prida se. Malo posli evo ti u crkvu i bać Bruno Pijuković i ulazi baš za Barom unutra. Savrime mise nije Bruno Pijuković skidao oka sa nje. — I misli u sebi: „Ta nije baš ružna. I pobožna je. Čista ta možda je i dragi Bog tako htio, da njih dvoje budu suđeni.“

Kad se svrši misa, izlazi svit iz crkve a sa njim i Bara. Oma se uputila kući, jer još mora pomoći pripravljati svojoj Nani, i pomoći joj da užina bude na vrime. Kad jedared . . .

Bare! Stani samo — čuje glas iza sebe. Naglo se okreni i . . . — kad vidi bać Brunu prid sobom, nije znala od neprilike šta da uradi.

Bruno stane prid nju i reče: „Jel Bare, srdiš li se ti na me?“
Bara naposlitku, okuraži se i poljubi ruku Bruni, i odvrati mu: „Zašto bi se ja na vas srdila, ta vi se srdite na me.“

Nastane malo ćutanje, i Bruno sa uživanjem gleda crvene od uzbuđenja obraze Barine. — Bara se naposlitku još više okuraži pa mu kaže: „Volite vi vašeg sina! Ja nevirujem! Kaki ste vi otac

kad gledate na sve onako kao bi imali što više lanaca. Vama nije do brige, jel je Albe srićan ili nije. Ta i vi niste to vaše blago zadržali. I da vam to nije otac ostavio, ne bi imali ništa. — Na poslitku uplaši se od toga što je kazala pa udari u plač.

Bruno je za sve to vreme smijuckajući gledao u nju, i zadovoljno puštao pramove dima iz svoje lule.

Članovi vlade nose kovčeg sa tilom.

No, nemoj ti dite plakati. Nisam ja taki ko što vi mislite. Znam ja kako je to. Ta i mene je moj bačo ženio, bez da je mene pito. Pa ja neću bit taki. Ajde ti sad samo kući pa ću malo posli poslat ja koga kod vas.

Sirota Bara nije znala od iznenađenja da rič progovori. Jedva je čekala da dođe kući. Kod kuće jedva su joj virovali, i ona su se dali na spremanje da dočekaju goste.

★

Nije prošlo valda od te nedilje ni druge tri, kad su bili sva-tovi. Bać Bruno moro je izdržati veliku buru od strane svoje že-

ne snaš Tereske, al na poslitku i ona je morala pristati. Mladenci su dobili obaško salaš na pustari „Jablancu“. Njihovoj srići nije smeto niko. Bać Bruno se čisto podmladio kraj svojih dvoje mladih. A sa Antunom Fratrićem često je osto kod mladih i tamo napolju u ambetušu, pijuckali „Karcoš“ koji put i do zore. A kraj toga bać Bruno uvijek je govorio: Da od Antuna nema boljeg i pametnijeg čovika. Naposlitku kad su došli izbori u „Bunjevačkoj žitaonici“ i kad je bać Bruno izabran za pretsidnika a bać Antun Fratrić za potpretsidnika, onda njevom prijateljstvu nije bilo kraja. To prijateljstvo još učvrsti jedan nov došljak u domu Albinom koga su krstili na ime Bruno, tako da bać Bruno „Dida“ nije znao od olosti da kako da se razmeće.

Taj došljak je posli umirio i snaš Teresku kojoj nije valda bila veća dragost na svitu, nego dadiljati svoje Unuče.

Stipan Vidaković

Šta treba da zna svaka dobra domaćica

POPRAVKA MASTI

Ako mast udara na starinu, onda se na 30 kila masti uzme 2 kile drvenog uglja, koji se sitno istuče u pra. Taj se pra umota u grublje platno i metne se na jednu citku. Sad se rastopljena mast liva priko tog ugljenog prava. Taj pra će sav neugodni miris oduzeti toj masti.

KAKO ČEMO SE OSLOBODITI BUVA

Liti se u onim sobama koje imaju pod od dasaka, zavuku buve i tamo snesu svoja mnogobrojna jajašca. Da bi ova utamanili, treba pod posuti sa soljom. U vlažno vrime ta će se ovlažiti, a posli se opet osušiti. Ta promina vlage uništiće sve buve i njihova jajašca. To je dobro i za uništenje plišnja.

LIK PROTIV ŠTUCANJA

Ako ko često štuca, treba da u po kašike nalije malo sirćeta, i u sirće malo pra šećera, i to popiti.

LIK PROTIV GLAVOBOLJE

Ako kome boli glava, treba da pije jake crne kave u koju se na cidi nekoliko kapi limuna.

AKO KAŠLJU SVINJI

Ako kašlju svinji, onda se uzme 30 grama slatke žile, pa se to iztuče u pra, onda se još istuče u pra malo anjiža. Sve se to izmiša sa medom, i svaki dan oko jedne kašike metne se na jezik svinčetu.

LIK PROTIV TEKUTI KOD KOKOŠIJA

Kokošinje i gnjizda treba posuti sa prahom od sumpora, a također i same kokoši svudan, a najviše ispod krila.

DA KOKOŠI NESU I ZIMI JAJA

Da kokoši nesu i zimi jaja više, treba njim u jilo mišati svaka 4 dana malo sitne paprike. Na 12 kokošiju treba jedna mala kašćica. Nije slobodno više davati jer se mogu kokoši razboliti.

Prikupila Ana Bukvić

OJ DA ZNATE....

Oj divni moj slatki dome,
Ti raskoši, žiču mome!
Sto života rad bi dala,
Kad bi tebi, pomoć znala!

Oj, da znate — kako,
Dom svoj ljubim žarko!
Kako ljubim svit taj bili,
Kako ljubim, rod svoj cili.

Oj, da znate kako,
Srićnim bit je lako!
Rod svoj triba ljubiti znati,
Paće Bog vam sriću dati.

Jer ko svog' ne ljubi doma,
Kukavac je, — i siroma...
Nit' taj za čeg život znade,
Nit' Bog takom sriće dade!

Nit mu život ima cilja,
Niti čara, niti milja...
Samac luta, vik svoj celi,
Koj' se s' braćom ne veselji.

Oj, da znate — kako,
Srićnim bit je lako;
Rod svoj braniti i ljubiti,
Za njegov život i umriti!

JOSIPA N.....

VITEZU MIRA

Trepti plamen pod novom ikonom našom
U studentskoj sobi, srid jeseni i tame;
Gledam kako upireš, pogled svoj na me
Blag, ko da nisi sa žući pune čašom.

Stao za uvik na putu otkupljenja,
Okrnjen si trnjem, sa plemena svoga
Zbrisao Mesijo, bludenja nam mnoga,
I poveo si nas na nova strimljenja.

U okršaju si najveći viteže
Pao, boreći se za vični mir ljudi,
Al' ko „Triumfator“, jer eno već rudi
Pobeda, koju sunce i zraka veže.

Braću u kolo, i sve narode brojne
Da s' granom palme, ko i na dan vrbice
Skrušeno prid dilom Tvojim lice
I prime u srca, posle zadnje bojne.

Dok Ratniče mira, još Tvoj narod kleči
Hrabriji neg' sinovi Sparte i Tebe,
Kao što bi rado prinio i sebe
Prinosim Ti na Odar, iskrene reči:

„Ne znam šta me čeka u borbi rad kruha,
Možda pero ovo, il' žuljava ruka?
Ali prorok sam vičnosti našeg puka
Vodenog u cilju od besmrtnog Ti Duha.“

★

Skoro će jutro. Umor polako pada.
Pod Ikonom novom, kandilo se njiše.
U njegovom sjaju za Zavit Tvoj diše
Nepoznati sin Bunje, iz Ravan-grada.

I V A N A. J E R K O V

Karakter i mentalitet Bunjevaca

Mentalitet čovičanstva sačinjavaju njegove etičke, moralne i socijalne vrline i snage, čije osobine se ispoljavaju po kvalitetu porikla, zatim prilika i sposobnosti. Raznolikost porikla, sposobnosti i prilika su uradile, da se mentalitet dili po narodima, pa čak i po ograncima istih.

Mentalitet Bunjevaca se prosuđuje prema tome po poriklu, po životnim prilikama i sposobnostima. Istorija nam još do sad nije dala virodostojnih podataka o tome, iz kojega plemena potiču, te je samo to nepobitljivo da su Jugoslaveni.

Nauka je dokazala, da su narodi koji su poriklom sa ravnica, prosično sridnjeg i širokog rasta, a narodi koji su iz brda i planina, prosično su visokog i kostatog rasta. Bunjevci su prema tome iz brdskih krajeva, jer su prosično visokog i kostatog rasta. — Ova fizička forma Bunjevaca se minja kod posliđnjih generacija, jer su na ravnici već više stotina godina i vidi se da se postepeno pritvara u sridnju i široku, i prilagođuje se dakle rastu ravnice.

Istorija dokazuje, da su ovi krajevi bili potpuno neobrađeni, kada su ih zauzeli Bunjevci. Morali su se boriti i sa žbunjem, i sa močvarama, i sa prašumama, dok nisu stvorili od njih plodne i pitome zemlje, oranice i njive. Kako su se prilagođavali klimatskim prilikama, kako su ustanovili što cigurnije, da se radom i marljivošću mogu ovi krajevi usavršavati sve bolje, — ispoljila se u njima grčevita privrženost za zemlju, odanost i požrtvovanost prema njivi i njenim plodovima.

Pošto poljoprivredni radovi okupiraju svu fizičku snagu čovika i likvidiraju sve nagone, koji su okupirani naprezanjima i prirodnim zrakom; Bunjevci su dobili osobine i vrline, koje iskazuju mirnoću, sredenost, čestitost i uvidavnost u svakom pogledu. Ove osobine i vrline izgledaju tako, kao da su konzervativne, kao da su zaprike njihovom napretku, kao da ih spričavaju u umnom razvijanju.

Kada se uzme u obzir, da je ništo samo onda dobra, ako se dokaže na kraju da služi interesu čovičanstva, kada se zna, da izdvajanje iz jednog staliža samo onda ima smisla, ako zahtiva to socijalna potreba, onda se vidi, da je mentalitet Bunjevaca sasvim savrimen i svistan.

Da bunjevačka mirnoća, sredenost, čestitost i uvidavnost nije naišla na udovoljenje svojih vrлина i sposobnosti u kultivisanju zemlje, i da je prinela svoje snage priko mire na industriju, zanatstvo, trgovinu i na takozvane intelektualne redove, — danas bi naša poljoprivreda bila daleko ispod savrimene, te bi tabor industrijskog, zanatskog, trgovačkog i intelektualnog proletarijata bio još veći, što bi išlo bezuvitno na štetu naroda, sa obzirom na krizu i bedu u trgovačko-industrijskim i intelektualnim krugovima. Čistoća i čestitost narodnog kvaliteta bi sasvim propala, što je ovako sasvim očuvano.

Vidi se iz ovoga, da Bunjevci evoluišu sasvim po principima o objektivnom prosuđivanju mogućnosti za rad i za napridak, što dokazuje da im je mentalitet po-

puno zdrav i prirodan. Ne pri-
naglijuju svoj život, već ga žive
sasvim svisno i mirno. Dosadaš-
nji njihov rad dokazuje, da je na-
ša nacija i čovičanstvo imalo od
njih samo koristi. Naraštaji su im
zdravi što dokazuje da im je krv
čista. Marljivost im je savršena,
što dokazuje, da su im razum i
svist na visini svojih dužnosti.
Srce i duša su im puni ljubavi i
odanosti, što dokazuje, da su pra-
vi ljudi, koji vole život, koji uži-

vaju u radu za narod i za čovi-
čanstvo; koji se jednom riči ra-
duju prirodi, njenim vrlinama,
snagama i pojavama, jer znaju da
su potpuno njeni, u kojoj činjeni-
ci se najbolje i najlipše ispoljuje
mentalitet Bunjevaca.

Lazar Stipić

*(Napomena uredništva: Ovaj se
članak naročito zato donio jer je
ovo dokaz, da Bunjevci nisu dege-
nerisani, kao što to misli nikoji
intelektualac „Bunjevac“)

Kakva treba da nam je kuća

Kod naših Bunjevaca opaža se
jedna vrlo žalosna činjenica, da
malo obraćaju pažnje na svoje ku-
će. Zato se po selima i salašima od-
mah poznaju one kuće gdi ne sta-
nuju Bunjevci. Bunjevačka je kuća
mala, sa malim pendžerima, niske
i male sobe. Tek u novije vrime se
opaža donekle veća briga za kuću.
Najveći dio svoga života čovik pro-
vede u kući, zato kuća treba da je
zdrava. Zdrava je kuća onda ako
ima dosta svitlosti i vazduha, i ako
je suva. Kuću treba graditi na čis-
tom i suvom mistu, i okreniti je da
gleda na jug ili na jugoistok. Zato
kuća treba da ima što veće pendže-
re, i što višlje sobe. Mračna niska
kuća je gotov grob. Naši su stari
iz nerazumljivih razloga na kuće
mećali vrlo male pendžere. To je
bio grih protiv samoga sebe. Zato
i ima još i dan danas tako mlogo
bolesnih od sušice i drugih bolesti.
Sve je to kriva, nezdrava kuća. U
svakoj kući treba da je obaško kuj-
na, jer nije dobro biti u takoj sobi
gdi se i spava, i kuva i pere. Ako
u jednoj sobi svi ukućani, i pri-
dane i prinoće, a uz to se još tamo
pere i kuva, oni onda ne mogu biti
zdravi i veseli.

Sobe treba da se visoke, velike,
vidne, a po mogućnosti, patosane.
Ako siromašniji svit nije u stanju
patosati sobu, onda bar nek pod

pokrije sa ponjavicama, pa je i to
bolje nego gola zemlja.

Zimi ne treba mlogo ložiti, niti
sidity uz ugrijanu peć. Ko to čini
taj je bolje izložen nazebi i drugim
bolestima. Strija od kuće treba da
je uvijek u redu, i da ne prokisnja-
va. Zato je i najbolje kuću pokri-
vati sa cripom ili šindrom. Koliko
čovik kasnije potroši na poprav-
ljanje krova od trske, to mu je baš
jeftiniji krov od cripa. U novu ku-
ću nije dobro useliti se dok se nije
sasvim osušila. Isto tako nije dob-
ro u njoj stanovati za vrime kre-
ćenja, molovanja, sve dok se to ne
osuši. Oko kuće treba zasaditi što
više drveća, da kuću zaklanja od
oluja i jakih kiša, a liti da se ima
ladovine.

Dobar domaćin udešaće svoju
kuću, jer po kući se pozna obrazo-
vanost i prosvitljenost jednog čo-
vika. Bolje je imati koji lanac
zemlje manje, nego gadnu i ne-
zdravu kuću, u kojoj je leglo bo-
lesti, pa će ti se to kasnije osve-
titi. Siromašniji svit, opet nek
gleda kako tako, da udešava kuće,
kako već mož, ali i tu vridi pra-
vilo, da bolje veće i zdravije pen-
džere, sa puno svitlosti i vazduha
u sobama, nego male pendžerice i
vlažne sobice sa puno „jeptike“ i
drugih bolesti.

Remija Dragutinović

Carev sin i tri bila zeca

Tako bio jedan car, pa imo dva sina. Stariji je bio lin i nije volio raditi i uvijek bi se udešavo i lipo opravljao, i tako provodio život u zabavi i linčarenju. Onaj mlađi je uvijek pomogao svome ocu u teškim carskim poslovima, i štitio je narod gdje je mogao. — Taj je car imo u svojoj kočari dva konja sa zlatnom grivom. Svaku noć bi tima konjima kogod upleo grivu, a rep čiji su švigarovi bili od čistog suvog zlata, bio bi u jutro očiđen. Istina rep bi konjima preko dana opet naraso, ali su konjušari imali muke dok su mogli oplesti grive.

Jedared stane car razgovarati sa svojim sinovima: „Ko to očiče repove konjima i isplete grive?“ Na to će reći stariji sin: „Ja ću noćas da izvrebam, da ko to očiče repove i plete grive“. Tako i bilo, on u večer dađe doneti poslugama svileni krevet u kočari i tamo se namisti da čuva konje. Kako nije bio naviknut ma na kakvi poslovi, dosadi mu čekati i zaspe. Kad se u jutro probudio, a ono opet upletena griva a očiđeni repovi. Onda ode svome ocu caru, pa mu kaže da nije mogao ništa viditi, i da je celu noć bio budan. „E, onda ću ja probati“, reče mlađi sin. „Dićeš ti, kad ja nisam mogao ništa viditi“ — narugaće mu se stariji. Ali on i ne sluša na njegovu već se i on pripravi na noćište u kočari. Ode u kočaru i zapovidi konjušarima da ga ostave samog, i legne na frišku slamu u jedan kraj jaslara, da ga nisu mogli dovatiti konji. Kad je bilo oko ponoći, otvore se vrata od kočare, i uđu tri zeca bila ko snig. Ona se oni pritvore u tri

lipse divojke. Ona što je bila najlipša legne kraj carevog sina a one druge dve late se posla. Kad je pivac prvi put zakukuriko, ustane ta najlipša divojka pa će poći. Onda navali na nju carev sin da mu ostavi barem jedan švigar od zlatnog repa, a ona mu ostavi dva, da da i svome ocu jedan. Sotiv se pritvori opet u zeca pa ode. Kad je svanilo, odnese carev sin ocu jedan švigar i ispričava mu, da šta je vidio. Car se vrlo obraduje, a stariji sin nije znao od zavisti i zlobe šta da radi. Kad je bilo drugo večer, mlađi carev sin opet prinoći u kočari, i opet u jutro donese dva švigara. To već nije mogao izdržati stariji sin, pa ode nikoj vračarici da je pita kako da doznade, da otkud njegov brat dobija uvijek švigar, i kako da i on vidi te divojke. Onda mu vračarica kaže, da i on slideće noći prinoći u kočari, i to pod jaslama da to ne zna njegov brat, i da toj divojki ukrade pojas, pa onda neće više nikad dolaziti plesti grive i sići repove, i još mu da niku travu sa kojom će namazati oči pa neće zaspati. Tako i bilo on sve to uradi. Kad je došla ponoć a on vidi kako u kočaru ulaze tri ko snig bila zeca, i kako se pritvaraju u divojke. Kad je najlipša legla kraj njegovog brata od joj ukrade pojas. Nato se divojke sama poplaše i pritvore u zečeve i nestane ih. A stariji sin izade iz kočare smijući se, i zadovoljan sotiv šta je uradio. Ujutro se mlađi sin potuži ocu, ali stariji sin nije tko ništa da prizna. Mlađi sin je iduće noći opet spavao u kočari, ali divojke više

nisu došle, tako da konjima nije više niko pleo grive niti siko repove. Carev je sin posli toga uvijek plako i tužio. Naposlitku smisli da ide u svit tražiti tri bila zeca koji se pritvaraju u divojke. Išo je tako mlogo vremena i svudan se

pa ćeš doći do jednog velikog dvora koji se okreće na jednoj pačijoj nozi. Tamo su tri bila ko snig zeca.

„A kako ću ja u taj dvor ući?“ — zapita carev sin. „To ti ja ne znam kazati“. — Onda se carev

Konja Bl. počivšeg V. Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja vodili su dva gardiste na ukopu

raspitivo, al' ga niko nije znao uputiti. Jedared tako tumarajući dođe u jednu šumu, a u njoj je bila jedna mala koliba. Tu je stajala nika baba od više stotina godina. Carev sin i nju zapita za tri zeca, bila ko snig koji se pritvaraju u divojke.

„E sinko baš si dobro došo“. Odaleg ima tri noći i tri dana ići, samo treba da uvijek upravo ideš

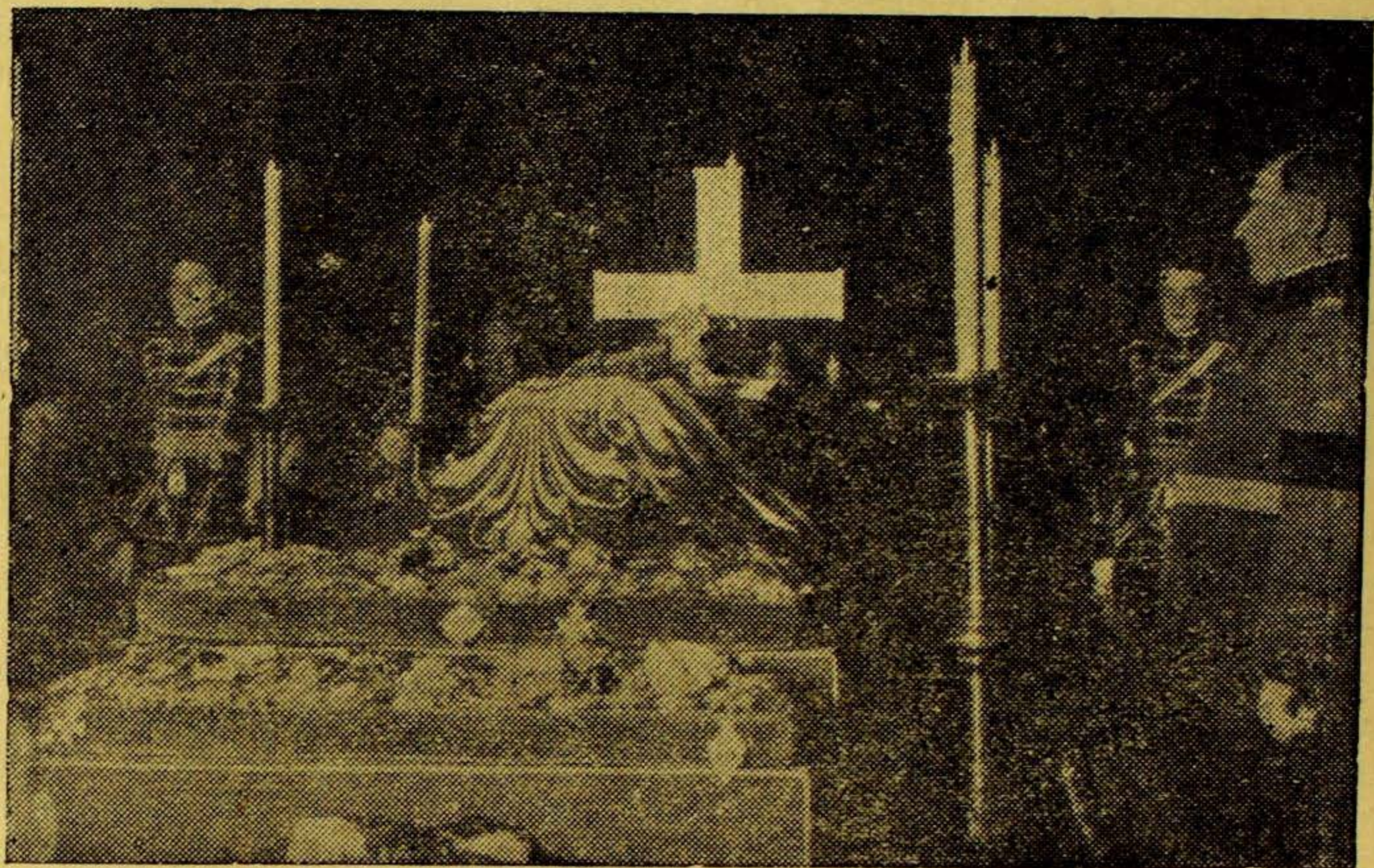
sin zafali toj babi, pa ajd da traži dvor koji se okreće na pačijoj nozi. Idući tako priko jedne šume, opazi jedno tičije gnjizdo na jednoj grani, a u njemu tri tičice, a četvrto palo doli, i oko njega lete matore tice. Matore tice kad vidu carevog sina, stanu ga moliti: „Dobri čovče, digni ovu našu malu ticu; jedared ćemo ti vrlo biti u pomoći“. Carev sin

digne tičicu u gnjizdo, a matore tice dadu mu jedno perce i kažu: „Ako ti šta tribamo, a ti samo duni u perce, a mi ćemo ti oma bit tamo. Posli carev sin ode da traži dvor koji se okreće na pačijoj nozi. Naposlitku dođe do dvora koji se okreće na pačijoj nozi, koji je bio na jednoj velikoj čistini u srid šume, čije je drveće bilo sve od srebra i zlata. Dvor se okreće na jednoj velikoj pačijoj nozi, a zidovi su mu bili taki visoki da im se kraj nije vidio. E, sad se samo ražalosti carev sin. Ta kako i ne bi, kad nemož on tu ući. U toj velikoj nevolji naposlitku siti se perceta što su mu dali one tice. Izvadi ga i dune na njeg. Samo što je to uradio, kad jedared stvoru se kraj njeg one dvi matore tice i zapitaju: „U kakoj si nevolji carev sine?“ A on im onda kaže, da nemož ući u taj dvor koji se okreće na pačijoj nozi. „Ako je samo to, onda je tu lako pomoći“ odgovoriše mu tice. Za čas odletu, i malo posli se vrate sa dva velika orla. Ti orlovi spopadnu carevog sina pa ga odnesu gori iznad oblaka, pa ga onda prinesu priko zida dvora koji se okreće na pačijoj nozi. Tu su bože tolike sobe, da im se ni broja ne zna. Carev sin prođe sve sobe i naposlitku u posljednoj sobi nađe jednog zmaja gdi je bio prikovan sa tri gvozdena обруча za zid. „Daj mi jedan kabo carev sine“ Počo moliti zmaj. A carev sin uzme jedan kabo što je tamo stajao pa ode na bunar, i izvuče pun vode, i ulije ga u usta zmaja. Samo što je to uradio, a ono pukne jedan обруч sa zmaja. „Daj mi još jedan“ — molio je dalje zmaj. Carev sin donese još jedan, a zmaju pukne i drugi обруч. „E carev sine, daj još jedan“. Carev

sin donese i treći kabo vode i da ga zmaju. Na to spadne i treći обруч sa zmaja. Onda zmaj odleti, a carev je sin i dalje tumaro po onom dvoru. Kad jedared vidi on još iz daleka, da idu jedna lipa karuca, koju vuku tri čilaša. Za toliko stignu karuca do dvora, a dvor gle čuda malo stane u svom okrećanju. Iz karuca izađu one tri divojke. Kad ona najlipša vidi carevog sina, oma mu padne oko vrata i veselju nije bilo kraja. Veselili su se oni tako, kad jedared zapita ta divojka: „Carev sine, jesi li prošo sve sobe u ovom dvoru?“ Onda joj carev sin kaže da jeste, i da je našo u jednoj sobi zmaja i da mu je dao vode. — E sad nastane plač i kuknjava, od strane divojaka. A najlipša divojka kaže carevom sinu: „E moj dragi, ti si veliko zlo uradio. Saće doć zmaj paće me odneti... Tako i bilo, za kratko vreme evo zmaja i izbaci carevog sina iz dvora a tu najlipšu divojku odnese. Carev sin siroma od žalosti nije znao štaće; naposlitku naumi opet da ide u svit da tu najlipšu divojku traži. Idući tako, naiđe na jednog starog čovika koji je teškom mukom tio da naramak drva digne na leđa. Kad jedared spazii carevog sina: „Carev sine, pomoz mi digniti ovaj naramak drva“. A carev sin oma mu digne, i šta više nosio mu drva jedan komad. — E sad carev sine, ja znam da šta ti tražiš. Zato što si mi pomogo, i ja ću tebi. Ti tražiš tvoju divojku, a nju je odno zmaj. Taj zmaj ima takog konja da od njeg nijedan ne mož pobići, osim brata tog konja. Ti idi tu i tu, u jednu planinu, u njoj je jedna baba koja ima sedam konja za jaslama, a ne znaš koji je od kojeg lipši. A u budžaku ima jedan

konj koji je kao da je gubav, a taj je brat zmajevog konja. Ko oće da dobije od babe konja, treba da služi kod nje tri dana, i to da čuva jednu kobilu sa ždribetom tri noći. Ko sačuva za tri noći kobilu sa ždribetom, baba mu daje onog konja kojeg se traži. Sad posli taj čovik, da još carevom sinu tri drvčeta od njegovog snopa, i kaže mu da ako bude u nevolji, nek samo izlomi jedno drvce, pa će mu on omdoći da mu pomogne. . . Sotim nestane tog čovika. Posli toga ode

ljudskim glavama. Samo jedna zvir nije imala šćim se sigrati, pa je uvijek dera'a se i vikala: „Daj mi baba glavu carevog sina“. „Eto vid š, kako ćeš proći, ako ne sačuvaš ždribe i kobilu“ — reče baba carevom sinu, Carev sin se borme nije poplašio od tog, već ostane da služi kod babe. — Kad je došlo večē, carev sin uziaši na kobilu, i oće sa njom i ždribetom u polje na pašu. Te noći je bila lipa misečina, ko dan, a carev sin sveže dugačku štrangu za konjevular i sidne na jedan kamen. Kad

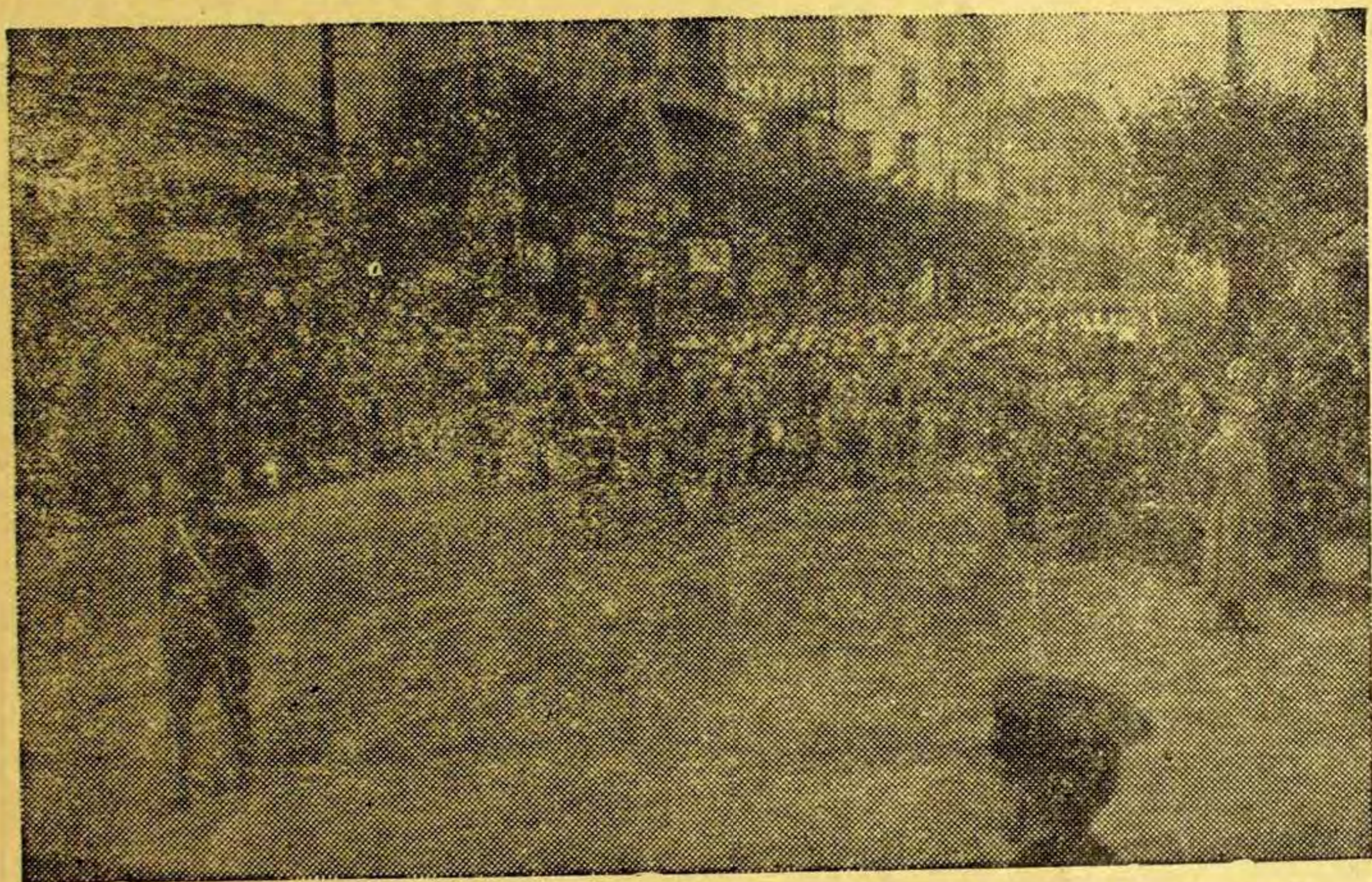
Kovčeg sa tilom Bl. počivšeg V. Kr. Aleksandra I. Ujed. u starom dvoru.

carev sin u planinu gdi je bila ta baba, koja je imala te konje. Došavši kod nje, on se ponudi da služi. Onda mu baba kaže: „Dobro carev sine. Ja te primam u službu. Ali ako za tri dana sačuvaš mi kobilu, daću ti najboljeg konja. No jao tebi, ako ne sačuvaš, jel' ću ti onda ocići glavu.“ — Posli ga baba izvede u svoje polje, i pokaže nje zviru svezane na lanci, i koje su se sigrale sa

jedared oko ponoći on zaspe. Kad se probudi, a on u rukci drži štrangu al' na drugom kraju nije kobila već jedan kamen. Carev sin se zdravo poplašio, i stane tražiti kobilu po polju, al' sve uzalud. Naposlitku se siti onog čovika, i izvadi jedno drvce od onog snopa pa ga izlomi. Na jedared stvori se pri njim onaj čovik pa mu kaže: „Kaka je nevolja carev sine?“ Onda mu carev sin spripovida ka-

ko mu nestalo kobile za ždribetom, „Ne boj se ti ništa“ — reče mu taj čovik. — „Kobila je tu na ledini, samo se pritvorila sa ždribetom u dvi trave, a t' idi na srid ledine i lupi štrangom o zemlju paće ti se ona stvoriti kobilu i ždribe. Tako i bilo. Carev sin lupi štrangom o zemlju a iz trave stvori se kobilu i ždribe. Oma uzjaši kobilu, pa ajd kući. Kad je došo kući, a ona baba mu da isti i pići, onda ode u košaru pa udri kobilu sa žarilom, govoreći: „Dubre jedno, kako te je mogo pronaći, ča-

u ponoć opet zaspe. Kad se probudi, u ruci je držo štrangu a na drugom kraju niko granje. Sad oma on izvadi i drugo drvce iz svoje torbe, i prilomi ga. Opet se stvori tu onaj čovik: „Kaka je nevoija carev sine?“ — Carev sin mu opet ispriповida, da mu je nestalo kobile. Na to mu čovik kaže da se je kobilu sa ždribetom pritvorila u lišće, i da ide pod ono drvo čija je bila kora, i da udari štrangom po njim. Carev sin tako i uradi. Lupi po onim drvetu što mu je kora bila biljkasta, i oma se

Turska vojska na ukopu Bl. V. Kr. Aleksandra I. Ujedinitelja.

rev sin, da si trava.“ Ali joj kobilu odgovara: „Bome ja neznam. El oma je došo u ledinu i lupio štrangom o zemlju, pa smo se morali opet pritvoriti.“ „Dobro, saće — te se pritvoriti u lišće.

Kad je bilo drugo večje, a carev sin opet uzjaši kobilu pa ajd šnjom u jednu šumu, i tu je bilo ledine, a carev sin sidne na jedan panj a kobilu pušti nek pase sa ždribetom. Ali je opet svezo dugačku i jaču štrangu za ular kobilin. Ali

tu stvori kobilu sa ždribetom. On je oma uzjaši pa ajd kući. Kod kuće da mu baba jisti, a posli oma ode u košaru pa udri kobilu sa žarilom govoreći: „Opet nisi pazila. Dubre jedno.“ Ali joj kobilu odgovara: „Kako ću paziti, kad je carev sin došo pod to drvo sa bilom korom, pa lupio štrangom po kori, a mi smo se morali pritvoriti.“ „Dobro, onda se morate pritvoriti u žile.“ Utom dođe i treće večje, i carev sin opet uzjaši kobilu pa ajd

na pašu sa njom i ždribetom kraj nike vode. Pušti on kobilu da pase, al' opet je svezo jednu štrangu za ular i lego na travu da čuva. Kad je bila ponoć, on opet zaspe. Kad se probudio a u ruci štranga, a na drugom kraju neki snop sina. Oma izvadi i treće drvce i prilomi ga. Opet se stvori onaj čovik: „Kaka je nevolja carev sine?“ — On mu ispriповida, da je opet nestala kobila sa ždribetom. No, taj mu čovik kaže da se kobila i ždribe pritvorili u žile, i da su te žile čak u vodi, i da samo lupi

smo se morali pritvoriti.“

E sad carev sin zaište plaću za službu. „Carev sine — reče baba — što je pogodeno to se i daje. Eto mojih sedam konja biraj kojeg oćeš.“ Al' on kaže babi: „Ta šta ću ja izbirati, daj ti meni onog gubavog konja iz budžaka.“ Ali mu baba neće da da tog konja, već ga odgovara da uzme kojeg od tih lipih konja. Naposlitku kad već nije htio carev sin drugog, onda mu da tog konja. Carev sin uzme ga za ular, i povede za sobom. Kad je vodio konja jedan komad, i oba-

Sa ukopa Bl. počivšeg V. Kr. Aleksandra I. U. (Vinac Nimačke.)

strangom po vodi pa će oma izaći iz nje kobila i ždribe. Tako i bilo. Carev sin lupi štrangom po vodi az iz nje izade kobila i ždribe. On oma uzjaši na nju, i ajd kući. Kod kuće baba ne zna šta će od jida. Dade carevom sinu jisti i piti, onda ajd u košaru pa udri kobilu sa žarilom: „Nije ti sramota, ti đubre jedno, da nas je eto carev sin nadmudrio.“ Al' odgovara kobila: „Nemož se njemu sakriti. Došo on do vode pa udri sa štrangom, a mi

zre se, a misto onog gubavog konja lip vranac da ne mož bit lipši. Carev sin oma ga uzjaši, a on poleti kao kaka tica, i za toliko, stignu do drvora što se okreće na pačijoj nozi. Konj prileti zid i sade upravo u avliju. Carev sin brže bolje prođe sve sobe i jednoj nađe onu njegovu divojku. Ona sirota tako se poplašila, al' on niu spopadne oko pojasa pa je ponese do konja, i uzjaši sa njom zajedno, pa biž. Malo posli dođe zmai kući, a

divojke nema. Oma on uziaši na svog konja pa se uputi za carevim sinom. Malo posli opazi carev sin za sobom zmaja, i zdravo se poplaši, pa potira bolje svog konja. Al' mu konj govori: „Ne boj se ti ništa carev sine, neće on nas stigniti.“ Utom dođe zmaj malo bliže a ovaj konj sa carevim sinom poviče: „Ej brate zašto nosiš tog zmaja na sebi. Baci ti njega u nebo pod oblake, pa se i ti oprosti nevolje.“ Onaj konj to i uradi. Baci zmaja u nebo pod oblake, tako da kad je pao natrag, sav se razdro-

bio, a careva divojka uziaši na tog drugog konja i obadvoje dođu veselo kući caru. Stariji brat kad vidi da šta je dovo mladi sin, od jida je poludio, pa su ga morali vezati.

Stari car nije znao od dragosti da šta će. Oma naprave velike svatove, i veselje je trajalo sedam dana i noćiju. A posli tog stari car dade svoju carevinu svome mladem sinu.

(Bunjevačka narodna pripovijetka, iz zbirke Zlatka Pripovidača)

Kako treba pomoći pri nesrećnim slučajevima

Često se čuje, da se ode, i ode dogodio nesrećni slučaj, pa da je ovaj, i ovaj osto osakaćen, ranjen ili pak mrtav. Kad se dogodi kaka nesreća, nije baš taj slučaj uvijek kriv i za eventualne posljedice. Svaki čovik treba da se zna snaći u svakim iznenadnim prilikama. Naš svit obično, daje se u kuknjavu i dernjavu, a pomoći ne zna. Naš je svit vrlo čudnovat i teško shvaća važnost prve pomoći, pa zato ćemo radi pouke izneti nekoliko slučajeva, da kako se treba snaći prilikom kakih nesreća.

Kad se kakom nezgodom udari ili zgnječi koji dio tila, onda treba oma udareno mjesto oblagati sa hladnim oblozima, koji će smanjivati bol.

Ako kome teče krv na nos, treba prstima nos stegnuti, da se u ozliđenoj žili krv usiri. Zatim treba u šmrkati u nos ladne vode, pa ako još uvijek teče, treba metnuti hladne obloge na vrat, ili ga polivati sa hladnom vodom.

Kad udari krv na usta, i ako je

sa kašljom, onda ta krv dolazi iz pluća; ako je bez kašlja, onda je iz želuca. Kad se tako što dogodi, treba bolesnika oma legnuti, i da miruje sa tilom, i šta više, da i ne divani. Malo posli treba da guta po malo hladne vode ili komadiće led, a spolja treba metati hladne obloge na prsa ili trbu. Odilo treba oma raskopčati i ako je moguće i skiniti.

Prilikom posičenja, prsta ili ma kojeg dila tila, hladna voda je prvi i izvrsan lik. Posičeno mjesto treba sastaviti i uvezati, da se krv zaustavi; posičeno dio tila treba držati gori. Krpe s' čime se zavije, treba da su čiste i oprane. Zato je najbolje uvijek imati kod svake kuće, opranih čistih bijelih krpa, ako se već ne može kupiti fačne. Treba naročito paziti, da u ranu ne dođe kaka nečistoća, jer se onda može ta krv pokvariti ili otrovati. Ima svita pa prilikom krvarenja kake rane meće paučinu, da se zaustavi krv. Paučina sama po sebi dobra je, ali u njoj uvijek

ima mnogo prašine i druge nečistoće koje mogu ranu inficirati. Ako se ima na meti, najbolje je ranu isprati sa razblaženom karbolnom kiselinom, pa je tek onda zaviti.

Kad se ko onesvisti, treba ga oma prihvatiti da se ne ugruva padom. Aljine mu treba olabaviti, izneti na čist vazduh, po'ivati ga sa hladnom vodom, glavu mu namistiti malo niže; a mogu se pod nos metati jači mirisi. Ako počne da bljuje treba dati koji gutljaj rakije, ruma, mlika ili teje.

besuvijno potražiti ličnika. nka ili ma koga bilo, ko zna namistiti isčašeni dio tila. No ako je po sridi izlomljenost, onda treba Kad koga udari kap, treba mu oma podići glavu što višlie i oma na nju hladne obloge, a na prsa i noge slačicu. Posli tog bolesnika treba ostaviti na miru i dozvati ličnika.

Smrznutog ne treba nikako uneti oma u vruću sobu. Ako su mu se ukočili samo neki dilovi tila, i ako se ukočilo možda i cilo tilo, valja srznute dilove trti sa snigom,

☐ Izaslanstvo na ukopu iz vojne akađemije iz Francuske koju je svišio Bl. počivši V. Kr. Aleksandar I. Ujedinitelj

Ako je obamrlost došla zbog toga što je mnogo krvi isteklo, treba krv najpre zaustaviti. Ako se pomenu tim sritstvima ne povrati svist obamrlome, onda treba probati vištačko disanje.

Dogodi se često da prigodom kakog pada, izađe iz mesta noga ili ruka, ili ma koji dio tila, a često se dogodi lomljenje istih, onda treba izlomljeni ili isčašeni dio tila pridržati da se ne miče, zatim lagano zavezati i metiti hladan oblog. Posli toga oma potražiti lič-

a ako nema anda sa vlažnim kr-pama, ali jako oprezno i pažljivo, da se smrznuti dio tila ne povridi. Posli se mož metnuti u hladnu vodu srznuti dio tila, pa i dalje trljati, a kad se bolesnik počne povraćati treba mu dati koji gutljaj rakije, ruma, teje, i tek posli ga prineti u vruću sobu.

Kad se naide ili se dogodi u samoj kući da se kogod obisio, hotimično ili neotice, tog treba pažljivo pridržati, a štrangu otsići i tog dotičnog ili dotičnu, metiti

na krevet i oma probati vištačko disanje.

Vištačko se disanje radi ovako: triba bolesnika položiti na leđa podmetiti kaku aljinu, te da se prsa uzdignu, i sad se uvate ruke i naizminice ispružuju i pritiskuju na prsa, tako da se prsa čas stežu, a čas šire. Dlanovima svojim triba pomagati to stezanie i širenje prsiju, povlačenjem od vrata ka rebrima i natrag. Osim tog cilo se vrime, cilo tilo trlia.

Udavljenog triba svući i položiti na trbu tako da glava dođe doli; usta mu triba očistiti od bla-

Kad zapadne štogod u nos ili uvo, i onda triba vrlo pažljivo izvaditi. Ako štogod padne u oko, onda triba čistom krpom oko očistiti ili čistom vodom ispirati.

Kad koga zatrpa zemlja prilikom kopanja bunara ili kakom drugom prigodom, triba ga što prija otkopati i izvaditi, a dalje ga triba povraćati svisti, ko i davljenika. Ne triba gubiti nade, i ako je neko bio zatrpan i nikoliko dana.

Sunčanica udari onoga koji se napriže radom ili idistem na jakoj sunčanoj žezi. Kad kogod padne od sunčanice, triba ga skloniti u-

Rumunska vojska na ukopu Bl. počivšeg V. Kr. Aleksandra I. U.

ta i piska i svaki dio tila trljati. Ako se ne povrati onda probati sa vištačkim disanjem.

Ako se ko uguši od hladavog vazduha, triba ga oma izneti na čist vazduh i tako isto postupiti sa njim kao i kod obišenog.

Kad se čime niko zadavi, kašljanjem će se tilo tog dotičnog, da se u nevolji pomaže, a drugog je dužnost, da to prstima izvadi, ako je što u grlu zapalo. Ako je teško izvaditi onda triba udarati tog dotičnog, među pleća i za vrat.

hlad, a haljine triba olabaviti, na glavu metniti hladan oblog, i davati mu što više da pije vode, da se krv u njemu ne zgusne, a dobro je da se što više znoji.

Kod opekotina triba oblagati hladnom vodom, zatim mož i izgnječnim krumpirom, lišćem od kupusa, i od tog će bolovi oduminiti. Posli toga triba opečeno mesto namazati uljem ili mašću, ili krečnom vodom. Mijurove triba oma provaliti, i onda pažljivo ranu zavezati, ali ne tri-

ba kožu oguliti. Kad se aliine ski-
daju triba paziti da se izgorila mi-
sta ne povride, i da se time ne
skine izgorena koža.

Dogodi se da se kogod ščime
otruje, onda triba dati štogod da
se bljuje, i da se otrov iz stomaka
povrati. Za povraćaj ili bliuvanje
daje se ricinusovo ulje ili istuca-
ni ugaj sa mlikom.

Ako u oko padne komadić kre-
ča, onda ne triba prati oko vodom,
jer baš i ako je ugašen kreč, opet
se mož u njemu naći koji dilić da
nije potpuno ugašen, i ako se oko
pere vodom onda se mož dogo-
diti da se još više ozlidi. Naj-

bolje je u tim slučaju kapnuti u
oko malu ulja, i to baš tamo gdi
je kreč. Tada će kreč pristati da
peče i lako se izvadi.

Kad ujide zolja, to mož biti i
opasno. Od njena ujida otekne mi-
sto gdi je ujid, a i ono oko njega.
Ako se dogodi da je zolja ujila
gdigod blizu očiju, ušiju ili usta,
mož biti i taj ujid smrtonosan. Kad
ujide zolja triba oma uzeti malo
čiste soli i rastopiti u hladnoj vodi
da se napravi malo kaše. i onda
sa tom mazati ujideno mesto i
oteklinu sve dotle dok ne odumi-
ne bol.

„Narodni likar“

Omladinske i druge narodne pisme

GOSPODAR I GOSPOJA

Rod rodila višnjica
Više od roda.
Pod njom sidi mlad gospodar
I šnjim gospoja.
Vino piju šećer jidu
Ogledaju se.
Više njih su sitne tice
Sitno pivaje.
Al' besidi mlad gospodar
Mladoj gospoји:
„Čuješ dušo, čuješ rano
Šta tice vele?“
Tice vele i žumbere
Da se ja ženim.

★

Žen' se dušo, žen' se rano
Ta ja ne marim.
Tvoji konji ohronili
Ne doveli je,
Tvoja majka oslipila,
Ne vidila je.
A ti junak vrat slomio
Ne ljubio je.

★

Al' besidi mlad gospodar
Mladoj gospoји:

„Nemoj dušo, nemoj rano
To se ja šalim

★

Jel' je šala, jel' maškara
To ti j' blagosov.

NARODNA PISMA BUNJEVACA IZ OKOLINE PEŠTE I BUDIMA

Popo sam se na budimsku planinu
Pa pogledo nuz peštansku ravninu
Gdi jelini s' košutama planduju
I junaci s' divojkama igraju.
A ja uzo britku sablju i „civku“
Da ubijem kraj jelina košutu.
Ja ne trevim kraj jelina košutu,
Već ja trevim kraj junaka divojku.
Dadoše mi nju boljanu ličiti
I kraj toga ustašca joj ljubiti.
Ja joj dajem šećer šerbet da jide,
Pa joj dajem slatko vino da pije;
Ona neće šećer šerbet da jide
Ona neće slatko vino da pije.
Već bi ona s' live ruke na desnu,
Već bi ona s' desne ruke na livu.

★

Tužna jedna da sam voda ladna,
Ja bih znala kud' bih proticala,
Sridom Kera, kraj Novoga sela,
Pokraj Gata, kraj staroga zlata.

★

Alaj volim ovaj šor
Di je moga dike dvor
Alaj su mu lipi dvori.
Barem da su moji.

Zeleni se kraj šume
Mala usta u cure
Mala usta sitni zubi
Alaj lipo ljubi.

S onu stranu šumice
Čuva cura gušćice.
Ona veli: „Bili, bili“.
Iđe meni moj mili.

U subatu u večē.
Sidi cura da plače.
Što joj dragi bio nije
Umriće za njime.

★

Iđe dika šešir na krivio.
Nek se sićam, da me ostavio.
Ne ostavlja, da me zaboravlja,
Već me kuša, boli li me duša.
Nek me kuša, iskušat me ne će,
Tri varmeđe privarit me ne će.

★

Stan' te, stan' te volovi!
Da se dika odmori.
Da zapali stivu lulu.
Da zagri curu.

★

Da je meni što je srcu drago,
Ne triba mi ni carevo blago.
Malo zemlje i malo salaša.
Dobre konje (mudrog) kočijaša.
Lipu marvu i ženu čuvarnu,
Sto ovaca i zelja magarca.
Opakliju dobru čobanliju,
Stivu lulu i malo duvana.
Na čast caru, što ima katana.

★

Piva tica u šumi na grani
Piši diko na kojoj si strani.
Da si ode, pravili bi podne,
Al' kad nisi, pravi tamo gdi si.

GOVEDAR

Ja ne žalim što sam paor osto
Samo kad sam govedarom posto;
Goveda mi po poljani pase
Ja za njima idem, pravim staze.

Na travicu prostrem kabanicu,
Pa nastavim gustu taranicu.
Taranica slasna je i masna,
Od čega je i vrulica jasna.

Uza me je glogova batina.
A u torbi debela slanina.
Četri kera i špudlica mala.
Valjda ljudi, i to nije šala.

Kad dokuvam gustu taranicu
I u prigam, š njome slaninicu,
Od slasti se oblizivam jako
Daj mi Bože do smrti ovako.

Ta život je Ocu Bogu fala
Naj miliji, baš u govedara.
Goveda mi po poljani pase
A tarana slaninom priga se.

★

(Stanisa)

Da je meni dika priko puta.
Priko puta iz tog Tavankuta.
Imala bi momka ja huncuta.
Da je meni diga iz Mirgeša,
Imala bi diku ja hireša.
A da mi je sa te Čikerije
Ne daj bože većega bekrije.

★

Subatica alaj si na glasu
Oko tebe mloga stada pasu
Subatica srebrom postavljena,
Samo jedna staza ostavljena.
S' kojom idu momci u paradu,
U paradu da divojke krađu.
Subatice ni selo ni varoš.
Već si jedan divojački jaroš.

★

Išla cura na vodu.
Izgubila jagodu.
Našli momci, pa pojili
Pa se razbolili.

Zelen ora debo lad.
Blago onom ko je mlad.
Blago onom ko se voli.
Srce ga ne boli.

Sakupio: Zlatko Pripovidač

Dvi oklade

Subata je. Lipanjsko sunce stoji već nad zapadom, i šalje svoje zlatne zrake kroz otvoren prozor u sobu gospodara Kumića, u kojoj se nalazi malo društvo, sedeći kraj čaša i pušeći iz kratki lula.

Kod Pere Kumića sastali se danas njegovi dobri prijatelji i susidi Stanić i Rogić. Pošto su se vratili s polja, i dali kod kuće ukućanima zapovidi, dodjoše po svom običaju malo na divan.

Pero Kumić bio je visok čovik crnih brkova; moglo mu je biti oko 35 godina; ako nije bio baš najbogatiji u Sokoljevcih, a ono ipak stajao je vrlo dobro. Od oca je baštiniio cilo gospodarstvo, i sa ženom Katom dobio je lipi komad polja i vinograda i još to-mu novaca. Bog mu je brak blagosovio kćerkom i sinom Matom, koji je sada već šest godina, i koji je očeva radost i dika.

Nisu zavidali ni Stanić ni Rogić Kumiću njegovo blagostanje. Znali su za njegovu marljivost, i da je svoju sriću zaslužio; rado su također slušali njegove šale, jer je bio Kumić veseljak. Samo Rogić, koji nije imao dice, želio je uvijek, da ima barem takovog sina kao Kumić.

„Vidite, kako ste vi srićni“, znao bi on reći, „kad dođete s posla, bar imate nekaku radost sa dicom; ali ja za koga da radim? Dice nemam, a ono što imam, neću sa ženom do smrti

potrošiti.“

„E šta ti znaš, šta su dica“, prihvati Stanić, „ima čovik dosta kubure s njima; samo se središ i za nji se brineš. Čim dođeš kući, slušaj same tužbe; taj je uradio ovom ovo onaj opet ono, i tako ti to ide bez kraja i konca.“

„Ali bar da imam jednog, kao Kumić taj se barem ne može potužiti.“

„A dašta, reče Kumić; sve bi bilo dobro, samo da moj Mato hoće Boga molit. ali molitva mu smrdi. Čujte. šta je opet neki dan uradio — bilo je baš u ponediljak. Htio je on da legne. Ja reko: nije tako Mato, prije treba molit. Kad je vidio da nema pomoći, klekne on i moli. Ja nisam pazio, što i kako moli, ali činilo mi se je. da to nikako dugo traje. Zapitani ga: Šta ti moliš Mato tako dugo? kaže on: sada molim oče već za četvrtak. Eto kakva su dica.“

„Hahaha“, nasmijaše se dvojica. U to se otvoriše vrata, i sluškinja unide i zovne Kumića.

„Gospodaru, došo je Stević radi novaca: hajdete, čeka vas na polju.“

„Kaži mu, nek dođe unutra“, reče gospodar.

Stević je bio čuvar Kumićevih vinograda, ter je dolazio redovito prid svakim vašarom radi novaca. Tako je došao i danas s puškom i u svečanom odilu; to je značilo, da je došao po plaću;

znala je to i sluškinja, koja ga je na poziv gospodarov poslala u sobu. Stević prisloni pušku u kuhinju u ćošak, i uniđe.

„Hvaljen Isus; dobar večer!“ pozdravi došavši u sobu.

„Amen uvijek; daj Bože odgovoriše sva trojica.“

„Gospodaru, došao sam, ako bi mi dali novaca. Sutra ide žena na vašar, pa bi molio — —“

„Dobro, dobro“, reče gospodar, „hajd sidi pa se okripi.“

Zatim natoči čašu, koju Stević iskapi, i stavi na stol i sidne.

„Sada se malo zabavljajte, moram ići pitat ženu, gdi su ključevi.“

S tim izade napolje u kuhinju, gdi je Stević svoju pušku ostavio. Kumić stane po gleda pušku, i smijuć se reče u sebi: „Čekaj biti će šale.“ Uzme pušku, promotri ju sbliza, i videć da je oštro nabijena, ode s njom u drugu sobu. Tamo izvadi iz puške sačmu (olovo) i za nekoliko časova donese je opet natrag i stavi na svoje mjesto. „Tako“, pomisli on, „sacemo viditi, kako zna Stević pagadat“, i uniđe u sobu.

Tamo je bio Stanić sa Stevićem u živom razgovoru. Stanić, znajuć, da je Stević dobar lovac, i da rado puca na zecove, akoprem nije imao dozvole, htio ga je malo napastovati veleć mu, da mora platit porez. Stević se naravno uplaši, te kad gospodar u sobu, požuri ga se upitati:

„Jel' istina da ću morati platiti nov porez?“

Stanić namigne Kumiću, neka kaže da „jest.“

„Kakvi porez?“ upita gazda kao začuđen.

„Ta Stanić kaže sada ništa radi onih zecova, koje sam ubio.“

„Ništa sam i ja već za to čuo, i ne samo da ćeš porez, već i globu moraš platiti.“

„Ja globu?! — — —“

„To jest, ako si one zecove iz puške ubio.“

„A kako da ubijem? Vajda si kirom, ili batinom! Zar nisi vidio da svaki ima prosviranu kožu?“

„Čini mi se, da ti tako pucaš kao naš pokojni notaroš. Već sam ništa opazio na tih zečevih koži si meni donio.“

„A zar je i taj čoravi notaroš pucao na zečeve?“ upita znatiželjno Rogić.

„E dašta da je pucao“ — odgovori domaćin. A jednoć mu se dogodila čudnovata komedija. Nego slušajte iz početka! Ima tomu vajda svojih petnaest godina. Notaroš, tada još mlad, nije bio kod nas momaka vrlo obljubljen, već radi toga, što je trkao za našima divojkama. To nas je peklo, li dogovorili smo se, da ćemo se osvetiti. Znali smo da notaroš rado lovi, da za puškom drhće, i da je kratkovidan. Šta smo dakle uradili! Napunili smo staru zečevu kožu plivom i stavili lipo u kukuruz odmah za notaroševu bašču. Onda smo poslali jednog dečka, nek ide notarošu i nek mu kaže, da u kukuruzu za njegovom baščom spava zec. Notaroš naočale

na nos, pušku na rame, i hajde za dečkom. Mi smo se dotle posakrivali po komšinjskoj bašci i opazili smo, gdi dečko vodi polagano notaroša oko kukuruza, da zeca ne probude. Notaroš vidi kožu, namiri — puška puf! a iz kože leti pliva na sve strane. Mi svi iz bašće, pa udri usmih. Notaroš se je is početka ljutio, ali kasnije, kad je vidio šta je i kako je, molio nas je neka ne kažemo nikomu, i da će nam platit dobar aldomaš. Mi smo primili aldomaš i ćutili.“

Stanić si je među Kumićevim pripovidanjem gladio brkove smišec se, jer je i on bio onda među onima momcima.

„Valjda ne mislite, da i ja pucam u mrtve zečeve“ prihvati Stević, koji je jedva dočekao konca pripovitke.

„Može bit“ reče gospodar nasmijuć se, i podavajuć mu novce: „Evo ti novaca, da možeš platit globu, ako bude ustribalo.“

„A baš neću“, reče Stević, „sutra ću ići odmah u varoš, pa ću platit lovački porez.“

„Na šta će ti porez, kad Bog zna, bi l' pogodio zeca, reći će gazda.“

„Ja da nebi?...“ i Stević ustane...

„Hajde da se okladimo! Je l' ti puna puška?“

„Je.“

„Dakle za prvog zeca, kojeg budeš ubio.“

„Dobro za prvog zeca.“

„A ja ću dati akov vina, ako izgubim.“

„Dobro, hajdemo.“

Izadoše svi iz sobe na dvor. Stević uze pušku iz čoše, te izađe i on. Tamo su upravo hranili svinje kukuruzom.

„Deder ono svinče tamo, što stoji na samo“, reče gospodar.

„Dobro“, reče Stević; namiri i opali. Svinče samo podigne glavu i ždere dalje.

„Izgubio si! Moj će biti zec!“ reče gospodar smijuć se.

Susidi se počeli smijati a Stević pocrveni. Jedva je izmucao „laku noć“ — i izgubio se iz avlije.

Bilo je iza te oklade nekoliko dana kasnije, baš u oči Petrova i Kumićeva imendana. Steviću se još vrtilo u glavi, kako je to bilo moguće, da nije pogodio svinče, od kojeg je jedva deset koraka stajao. Ali izgubio je, pa mora platit.

Baš danas mu je poslužila srića, te je ubio zeca, a sada ga nosi Kumiću; i pušku je ponio sobom.

Došao je do Kumićeve kuće. Pita kočijaša, je l' gazda kod kuće, uniđe u kuhinju; tamo skinu pušku, stavi u isti čošak kao ono nesrićno večerje, i zakuca uđe u sobu. Bila je puna dima. Našao je tamo osim gospodara, Stanića i Rogića još i učitelja, koji je došao gazdi čestitati njegov imendan.

„Dobro došo!“ pozdravi ga Kumić. „No jesi l' donio“, upita opaziv svoj dobitak u Stevićevih ruku.

„Jesam“ reče čuvar davajuć

mu zeca.

„No sidi, pokazaću ga staroj, neka ga za sutra pripravi. Alaj je debo! Imaćemo pečenke!“

Stević sidne, Kumić pođe sa zecom napolje. U kuhinji videć Stevićevu pušku, uzme ju sa sobom u drugu sobu. Za malo izade, i stavivši pušku na svoje misto, povrati se među društvo.

Stević je sidio ćuteći. Nije mu bilo do pripovisti.

„No Steviću, zašto ćutiš? Valjda ti nije žao, što si okladu izgubio? Bil' se okladio još jedanput? pita gazda.

„A zašto ne, odgovori živo Stević, koji kao da je na ovo pitanje čekao.

„Da vidimo, jesi l' onog zeca sam ubio.“

„A za što ćemo se okladiti? pita Stević „ja ću dati dva zeca.“

„Dobro, ja ću dati akov vina, i još svinče, koje ubiješ.“

„Dobro, hajde!“

Izadoše na dvor. Gospodar se potajno smišio, misleć da će sigurno dobiti. Stević je ćutio. Za njima izadoše svi drugi gosti.

„Dakle na kojeg češ?“ upita gazda.

„Meni sve jedno. Makar na ono svinče tamo.

„Dobro! Baš si izabrao isto svinče kao prije. Ded opali!“

Stević pukne, — i svinče se privali — mrtvo, — (pogođeno baš u glavu.

„Živio!“ kliknuše gosti.

Kumić si gladio brkove.

„Ama kako je to moguće, da si danas pogodio“, upita „a prošli put ne. Ta ja sam ti izvadio olovo iz puške, kao i onda.“

„Da, ali ja sam napunio danas pušku dvaput“, reče Stević.

„Ha ha ha“, zahohotaše svi, osim Kumića, koji se je čuvao okladiti se drugi put sa Stevićom za akov vina i prase.

Č. K.

M E T L I Š Ć E .

„Bud oprezan sine Ivo!
— Kad bi se već ženit htio —
Nemoj tražit sebi diku
Maznu, niti gizdelinku
Jerbo taka gospojica
Potepe se o metlišća.
Misto da ga s puta s kloni
Kad na mistu svom ne stoji.

Tako otac sina uči,
On zamišljen premda muči,
Ipak za se progovara:
„Ne tribujem takog para,
— Pa ma će me u što stati,
Baš s metlišćem ću kušati,
Koja će znat biti žena
Spremna, višta, uređena.“

Ne za dugo čast se zbude,
Starac zovne mloge ljude
Na veselje, na karmine
Sinak da si drugu zbirne
Ima cura punih klupa
Ivi brižno srce lupa,
Te čim skinu s njega oči,
Neopažen van iskoči.

Traži drvo od metlišća
Pa ga priko praga smišća;
Šali otoj smišću se
K stolu opet povrati se.
Tu se obid već svršiva,
Pamet Ive željno sniva:
Šta će cure počinjati?...
Koja će mu parom biti?...

*Naporedom sve već idu
Van, u bašću il avliju;
O metlišće jedna s' stepe,
Drugoj duga suknja zape,
Namickano skaču mnoge
O metlišće da si noge
Ne udare, 'možda lasno
Ne poderu ruvo krasno.*

*Napokon će skromna diva
— S koje dobar odgoj siva —
K metlišću se sagnit višto,
Te spremiti njeg na misto;*

*Na pragu ga ne ostavi,
Već ga lipo u kut spravi;
Jer se redu naučila,
Ruke k poslu naviknila.*

*„To će biti moje zlato!“
— Vesel Ivo klikne na to —
„Snjom ću igrat svoje kolo,
Dilit žića dobro i zlo!“
Pa i zbilja srićan Ivo
Mlogo se je svud falio:
Da je krasnu golubicu
Uvatio na metlišću.*

Pronašio:
Krunoslav (St. Grgić)

Začarana koza

Jednog zimskog dana pošav za poslom zakučao sam pridvečer na vrata poznatog Živke Babića, moleć ga za konak.

„Baš mi dobro dođoste“ reče gospodar srdačno se rukujuć sa mnom. „Danas je kod nas prelo; doći će nekoliko cura i žena, daćemo im večeru. Ti stara, ded skuvaj gospodinu i meni koju kobasicu. Vi žene imaćete kavu, a to nije za nás muškarce. Jelte da nije?“ Obrati se meni gospodar.

„Naravno da nije.“

„Imamo dobre kobasice“, ponosno će domaćin — „ja sam ih svojom rukom pravio. Ljute su i odviše — samo meso i sama paprika. Dobro će se omicati za njima i kapljica crvenjaka. Dotle možemo malo zadimit.“

Sili smo za stol, zapalili lule, i govorili o koječem. Domaćin je bio nekoliko godina husar, došao

čak do Galicije. Češke i Moravske, i upoznao dakle lip komad svita, i rado se tim hvalio.

Za časak počеше divojke i žene dolaziti. Sidoše okolo peći svaka uze svoj kolovrat i posao je započeo.

Pošapnuo sam gospodaru: „Molim vas, recite divojkama, nek zapivaju, jer vrlo rado slušam.“

„Hej cure!“ klikne domaćin: „Nek je veselo! Pivajte! valjda se ne stidite prid gospodinom.“

Cure ovamo i onamo, kao da neće da pivaju, akoprem sam znao, da su bunjevačke cure sve sama pisma. Napokon su ipak počele:

Ej misečino, dovedi mi dragog
Sve po hladu, da ga ne poznadu;
Poznalo ga naše mlado kerče,
Kera laje, švaler hleba daje,
Ne laj kerče na moje švalerče,
Jer češ mi ga mlada poplašiti,
Pa mi neće više dolaziti.

Slušao sam vrlo pomno tu lipu pismu. Al u to niko na vrati napolju zakuca.

Mladi deran ustade i ode da otvori. Za čas evo starog dide.

„Dobro došli čiko! Gdi ste bili tako dugo?“ pita domaćin.

„Jeste li doveli kozu?“ pitala domaćica.

„Jesam. Već sam ju privezao u štali“, reče dida. „Idi Franco, podaj joj sina — iznemogla je na putu. Alaj je mrak na polju, jedva sam pogodio kući.“

„A šta ste platili?“ pita gazdarica.

„Nije bilo drugačije, već za dvanaest. Al ljudi, to vam je lipa koza! Lukička jedva što nije za njom plakala. Take koze, kaže neima na cilom svitu! Mliko, kaže, ko med, a niti ne smrdi od kozine, a sir, no, kaže vidićete. Mužila je malo prid menom, i dala mi da probam, i zbilja — mliko ko kajmak. Isplatio sam ju odmah. — Živko, ded ovamo tu čašu!“

Starac se napio i nastavio.

„Dakle isplatio sam ju. Lukička se s kozom rastala, čudo što ju nije poljubila. Ja joj jedek za rogove i hajde kući. U velikoj birtiji sam stao, privezao kozu na stablo prid kućom, i išao popit čašicu, da se okripim za put, i onda išao u ime božje kući. Sad je već u košari. Ali snajo, idi pa ju podoji, (pomuzi), da ju mliko ne tišti. Taku živinu je grihota ostaviti da pati.“

Gazdarica uze lonac, zapali fenjer, i izade znatiželjno napolje.

Zapitam gazdu: „Oprostite, ta vi ste dosta bogat; na što će vam koza?“

„To je najbolja medecina“, nadometne nika stara žena kod peći.

„Ovdi nisam mogao naći kozu onako od oka. Saznali smo, da u Blaževcih Lukička hoće da proda dobru muzaru, pa smo poslali našeg čiku — on zna dobro kupovati — nek je kupi.“

U to dotrka gazdarica razljućena: „Ali dida, jeste l' poludili? Nije to koza, to je jarac!“

Starac je pogleda ispod oka, pljune i reče: „Nikad jarac! Koza je! Ja sam je doveo.“

„Hajdete, pa pogledajte!“

Starac uze fenjer, a mi muškarci za njim. Dođemo u košaru, a jarac na nas zaklištio očima, ko da nas hoće na rogove nabosti.

Dida sklopio ruke: „No to ja nerazumim. Bog nas sačuvao od svega zla.“

„Čika, niste l' bili malo nakvašen, kad ste tu kozu kupovali?“ smije se gospodar.

„A otkale? Nisam ništa ni na jezik pustio, istom kad sam išao natrag u blaževačkoj velikoj birtiji.“

„A jel' to ista koza?“

„Jest! Isti rogovi, brada. ista crna leđa, no ista ona, ali tamo je bila koza, a tu je jarac“, plašio se starac, koljevajući se u sobu. „Nije drugačije, tu imaju vištice svoje prste“, nadometne sidajući za stol.

„Odmah mi je to palo na pamet“, povlađivala stara Nestička,

ali nisam htela ništa kazat, jer nevolim nikoga ogovarati; ali kako ste kazali, da se stom kozom opraštala, jedva da je nije poljubila, odmah sam znala, koliko je udarilo! Ko bi to bio rekao o Lukićki?“

Starac ne znajući, kako da se izmota, potvrdi Nestićki, a brzo se počelo među ženskadijom pripovidati o svakojakih slučajevih i o vištica. Gazdarica se bojala ići u košaru, i htela je, da se dida s tom začaranom kozom odmah povрати. Gospodar je pomirio, da će ići sam s didom u jutro, da vidi šta je u stvari.

U sobi je za čas vladala potištena tišina. Veselje ode bez traga!

„Dogadaju se čudnovate stvari, da, čovik nebi ni virovao“, pripovida stara Nestićka napola šapćuć, i klimajuć glavom. „Sadašnji svit ne viruje nama starima, kad kažemo, šta je bilo i šta je dan danas, samo što to svaki nevidi — ali to s tom kozom valjda svako vidi! Sam, gospodin Bog neka nas sačuva (starice se prikrstile) — neprijatelj ljutski, duša dolazi kadkad kao crni jarac —“.

„Ovaj je šaren“ — reče sluškinja.

„No dakle to nije taj, već znate ko — ali i u tom nema ništa dobrog“, tvrdila Nestićka. „Oh, znam ja takih stvari puno.“

I počelo se opet pripovidat o svem i svačem.

Domaćin videć, da tomu ne virujem, što se pripovida, reče na-

pokon: „Manite se taki pripovida-ka! Ženo daj večeru!“

★

Rano u jutro svezali gospodar i dida jarca za rogove, izveli iz košare, i hajde s njim prama Blaževcima. Žurili su se, da ih niko ne vidi. Išli su čuteć i promišljajuć, kako da to počnu sotom kozom.

Kad su došli izvan sela, zapita gospodar: „Šta mislite, čiko, neće biti s gorega, ako popijemo svaki čašicu, da se bolje raskuražimo.“

„Baš sam i ja na to mislio“, prihvati stari. „Birtaš će se začuditi kad mu budemo kazali, šta se je dogodilo.“

Birtaš videć starca sa sinom, uplašio se, misleć da je izdan. Htio je, da bude uljudan. „A dobro došli! Što ste mi dobrog doneli?“

„Hvala, hvala! Jeste li vidili jučer moju kozu“, zapita starac. „Znate da je bila koza?“

Birtaš bio kao na ražnju. „Vidio sam“, reče. „a šta je snjom?“

„No šta je? Ja kupim kozu, vodim kući kozu, a kad kod kuće, a iz koze postao jarac. Samo je gledajte! Nije drugčije, ta Lukićka ju je začarala.“

Birtaš videć starca ozbiljno govoriti, oslobodi se, te pođe prozoru i sklopi ruke: „To su vištice izradile, Boga mi! Nisam slip razumim se u stvar, a jučer koza, danas jarac! Dlake, noge, sve, sve kao i u koze!“

„Je li tako šta moguće? Upita mladi.

„Na svitu je sve moguće!“ reče birtaš. „Ali toj Lukički bi ja zasolio!“

„Ta ne ćemo joj ni mi oprostiti! Dajte nam u to ime svakom čašicu rakije!“

„Birtaš im natoči, a mladi i stari Babić pijuć razgovarali o tom, što se je s kozom dogodilo. Jedna čašica bila je malo, pili su drugu, treću, da su se napili do dobre volje. Birtaš videć, da im se rakija muti po glavi, isšuljao se na polje, odvezao brzo jarca, i doveo iz košare kozu, koja je bila jarcu slična ko jaje jajetu, i privezao opet stablu. Zatim se povratio u sobu, kao da se ništa dogodilo nije.

Cila stvar se dogodilo ovako: Kad je starac jučer stao s kozom u birtiji, pogledao je birtaš kao mesar, i videć, da je njegovom jarcu sasvim slična, našali se malo, te mu privezao namisto kože jarca. Od toga se je onda izlegla ta graja kod Babićevih.

Kad je već bilo oko devet sati u jutro, uputiše se obojica s kozom prama Lukićevom stanu.

„No to će biti danas tučnjava, ni ne pitajte“, grozio se sin.

„Ja ću im svu kuću prurušiti!“ vikao starac.

Uzeli kozu za jedek, niti je ne promatrajuć. Birtaš gledao za njima i smijao se, čudo što nije puko od smiha.

Lukička je stajala baš prid kućom, kad su obojica Babići došli s kozom na blizo. Odmah izazove i muža.

„Ti stari, gledaj, vode nam kozu natrag. Šta se je to moglo dogoditi?“

„Ako vode, nek vode“, reče joj čovik, „i onako si ju prodala jeftino. Valjda se Babički ne dopada.“

„Dobro došli!“ pozdravlja dolazeće.

„Ostavite si vaše „dobro došli“ za take vištice ko što ste sami znate!“ uzviče se starac.

Lukićevi su gledali začuđeno jedan drugog. „Šta? mi vištice?“

„A zar niste?“ vikao mladi: čiko je od vas juče kupio kozu, a sad imamo jarca.“

A sad poče opet Lukička: „Jestel poludili, vi stari klipani? Ta zar ne vidite, da je koza? Zar ste izgubili oči? ili neznate, šta je koza i šta je jarac?“

Otac i sin se obazriše — a starcu je ispao jedek iz ruke: zbilja držao kozu!

Ostali su kao od kamena, neznajući, šta da rade.

„Ljudi, vi ili spadate u ludnicu, ili ste za ovo vaše grubianstvo zaslužili, da vas prid sudom tužim“, reče Lukić.

Starac dođe prvi k sebi: „Molim vas hajdemu u avliju, da ne budemo ovdje svitu na komediju.“

Unišli na dvor, zatvorili vrata, tamo su se dugo razgovarali, dok se napokon nesložiše u tom, da je nika tuđa osoba kozu začarala za to, da se od toga porodi svada.

„Molim vas dragi gospodaru“, reče starac, „oprostite nama, a vi dobra gazdarice, pljunite triput na

kozu i poškropite svetom vodom, da joj vištice ne naškode.“

Gazdarica pripozna sama, da je to jedina pomoć, i učinila Babiću za volju, i tako se u dobrom razidoše.

Vodili su kozu opet kući, ali starac se posli svakog desetog koračaja ogledao, ne vodi li već opet jarca. Nije. Dovedi su srično kući kozu, i to dobru kozu.

Blaževački birtaš se od čudena snebivao, ko da o ciloj stvari ni sanjao nije.

Starac je i u grob lego potpuno osvidochen, da ima vištica, a ni drugi nisu od toga svega saznali ništa. Meni je to sve jednom zgodom isti blaževački birtaš pripovidaao, a ja ćutim kao grob, da ne bude pravdanja i suda.

Ć. K.

TAMBURAŠI

*Veseli se brate „Jašo“!
Miseć jošter nije zašo;
Deti tvoju, ja ću moju,
Tamburicu, miljenicu.*

*Dva su ovdì, gdi je treći!
Na to će im „Vranjo“ reći:
„Dado“ hoće cilu bandu,
Jer udaje svoju Mandu*

*Kao strilja „Mito“ leti,
Traži, nezna, gdi su kleti:
„Ico, Joso i Bogdan“?...
Možda s' ošli na divan?!*

*Sav uznojen „Mito“ bane,
Iz budžaka pseto lane;
„Ico“ skoči, pa i kroči,
Tko li mio da-l' će doći?*

*Dobar večer! krasni „Ico“...
I noćas ćeš ostat škljico:
Pijan, mijan doć' ćeš kući,
Žena će te opet tući.*

*Ta neka je, nek me bije,
Dok je vina i rakije!
Žuri samo, hajdmo tamo,
Gdino triba, da smo — davno.*

*Pod pazuhom nose alat,
Tamburaški to je zanat;
Njim si brašno i pogaču,
Pripravljaju i za daću.
Blagi vitrić piri, duše,
Tamburaši viku čuše;
Požure se malo bolje,
Dok je „Dado“ dobre volje.*

★

*Der darnite „u sva“ glasno:
Reče „Dado“ vrlo jasno.
Nek se znade, gdi su svati,
Pijanice svi jednaki!!*

*U čas, u dva, pofata se,
Kao more zaljulja se
„Kolo“ divnih Bunjevaca
Među njima i Šokaca.*

*Cupkajuće „kolo“ pleše
Čauš Marko, napit, kreše:
Sviraj, pivaj, ta! Kod „Dide“
Da svi ljudi slavlje vide!!*

*Žica puče, primaš huče...
Neima druge da privuče
Kući zove „Icu“, Jašu,
Kad odprate, k' kumu snašu.*

★

*Primaš svakom svoje dade
Račun masno baš izpade!
Tim veseli nađu pokoj,
U sinjaku duši svojoj.*

Spivao: bajski tamburaš „Mito“

(S. Matković)

Ivan Palić

(Rodan 26. lipnja 1842. god. — † 23. veljače 1885-te godine)

Narod, koji ljubi sebe, rado se sija svoje prošlosti, ugleda se u svoje stare, da sa staze njegove kriposti ne zabludi. A mi Bunjevci, pošto tako malo imamo svojih narodnih velikana, pravim štovanjem ljubimo uspomenu onih, koji su za boljak našega naroda dilovali.

Jedna sjajna je zvizda naše prošlosti: IVAN PALIĆ. On je bio plemenit sin i zagovornik plemena Bunjevačko-Šokačkog.

Ivan Palić se rodio u Čonoplji, od čestitih bunjevačkih roditelja. 1842. god., 26. lipnja. Škule je počeo pohađati u Čonoplji, nastavio u Baji i Pečuhu, a završio svoj nauk u kalačkom nadbiskupskom simeništu. Kao otvoren, višt i prijazan mladić, već za svojih mladih godina obljubljen je bio kako od drugova tako od poglavara, koji su uvijek lipu nadu imali u njemu.

Kad je g. 1866., 29. srpnja popom bio zaređen i tu je pogodio pravac najčistiji. Uz strog svoj svećenički život, obitelji je svojoj ostao viran sin, a narodu iskren prijatelj.

Svećenički život je počeo u Bašku-tu, nastavio u Aljmašu i Somboru. Svojim radom i marom je steko ne samo ljubav Bunjevaca već i priznanje starešina svojih, što se pokazalo onim odlikovanjem, da su ga imenovali u mladoj dobi pomoćnikom školskog nadzornika. Kao ovakav poslat je bio troškom kalačkog nadbiskupa u Nimačku, da tamošnje napridnije škulske odnošaje proučava. I zaista obilna iskustva steče tamo.

Pun dobrih namira i lipih ideja vrati se naš Palić k svojoj zvaniji u Kalaču, da nastavi svoj rad uz pokojnog Kubinskog. Ali njegovo slabo zdravlje i neodvisan duh nije

mogao podneti onaj težak i odviše zavisani položaj, te se na silu zavrati u Sombor za kapelana bunjevačkog. Otud časkom primišten bi u Novi Sad. Tu je postao „šokačkim popom“. Narod ga je ljubio i nagrađivao kako je znao za onu blagu rič, kojom je primo narod svoj u crkvi i u javi.

U Novom Sadu se je naš pokojnik najviše zabavljao bunjevačko-srpskom knjigom. Tu je redovno čito srpske novine, pridavo bunjevačko-srpski jezik na gimnaziji kraljevske, a šokačke govore držo u crkvi. Tu se je razvio njegov karakter u književnom poslu. Ispovidao je srodnost bunjevačkog jezika sa srpskim. Ne jedanput je rekao: „To je jedan te isti jezik obilježen sa dva imena, razlike što ima to je malo“.

Providnost ne ostavi dugo ni u Novom Sadu Palića, već 1878. ga zovne u Dolnji-Monoštor, veliku zanemarenu šokačku općinu za župnika. Kao pravi otac i pastir stada svoga stade na čelu puku svome ne samo u crkvenim poslovima već i u svitovnim stvarima. Znao je on svoje Šokce lično provadati u varmeđi od Poncia do Pilata. Što je u njihovu korist išlo, Paliću ništa nije bilo teško ni mrsko. A narod mu je virovao i slidio ga.

A sa školom šokačkom je remek-dilo učinio. Pod njegovim upraviteljstvom monoštorska škula je bila na glasu, kako sa izvršnoga napritka u nauci i ponašanju mladeži, tako sa tačnog pohadanja hrama nauke.

On je posvidožio, da su šokačka dica duhovita i razgovitna: „I svagdi se daje u našim školama“, reče on, „naučiti ono, što triba škuli i

životu, samo kad nisu ljudi lini, a u škulu ne uvadaju politiku. Bez materinskog jezika teško je malo dite naučiti.“

U škulskim poslovima je bio strukovnjak, zato su se šnjime rado sastajali, koji su škuli prijatelji bili. A velikog imena nadbiskup Ljudevit Haynald imenuje ga školskim postiteljem, a učitelji somborskog okružja odaberu ga pretsidnikom svoga udruženja, a povirenje svoga naroda učini ga odbornikom Bač-Bodroške županije.

Sa svim mu je virno opiso „Neven“ kano dušu njegovu, kad je god. 1885. prigodom smrti njegove u ožujskom broju ovo piso: „Palić je bio srične naravi čovik, ko malo ko na svitu. Misto znakova prolazne svit-ske slave i sjaja, kršćanske i građanske kriposti i vrline su krasile Palića u najvećoj miri. Al ljubav prama iskrenjemu svome i ustrpljivost kanda su ipak bila krana sviju njegovih vrlina. O svakomu se plemenito mislio i svakog je jednako i nepričinjeno iskreno ljubio; a nepriliku i nepogode ma i kolike velike bile, nisu nikad mogle Paliću neustrpljivost izazvati. Dok mlogi za svoja načela budu često osuđeni a dostaput i progonjeni, Palić je š njegovom izvanrednom ljubežljivoš-

ću znao i najopornije protivnike svojem mnenju pridobiti“.

Bio je Bunjevac, i u njegovim školama je bio pridavni jezik bunjevačko-šokački, al niko mu zamiriti nije smio.

Što se Palićevog rada tiče više je bio govornik, nego pisac. Višt je bio doduše i u pisanju, ali do te lakoće i miline u pismu nije došao, koju je dostigo u govoru. Sotog ga valda i nije gonilo srce na pisanje. Piso je ipak u bunjevačke novine, a osobito „Bunjevcu“ je baš glavani suradnik bio. Napisao, dotično priveo je sridnji katekizam za bunjevačke škole. I s time je dakako lipu za slugu stekao.

Jako ga je zabavljala misao da stvori jednu čitanku za bunjevačko-šokačke škole, kušo je već i stihove stvarati za dieu. Ali ovo njegovo nastojanje i plemenita želja nije mogla postati dilom. Ovu lipu želju pono je sa sobom u grob g. 1885. 24. veljače, kada je uz pratnju mnogih svećenika, županijske gospode, učitelja i silnoga naroda bio sahranjen u groblju monoštorskom. Grob mu je obiležen krasnim kamenitim spomenikom, koji su podigli zahvalni učitelji i prijatelji nauke.

Vična mu bila uspomena u plemenu Bunjevačko-Šokačkom.

S.

B O D U L J K A M A R A

*U Bodulji, u nedilju svetu,
Kolo igra sto šokica mladih,
Medu njima sto šokaca mladih, —
Mladi šokci lipu Maru gledu.
Bože mili da lipa stvorenja!
Bože mili — ala je priprosta,
Bože mili, kakva je uzrasta!
Pored svega kakva je poštenja!
Blago onom, ko je na svit rodi,
Jer ga diči, kuda goder prođe;
Blago onom, ko je uzet pođe
Više takih mati ne porodi!*

*U Bodulju — vrime je već kasno —
Stiže barjak lipih Subotčana,
Pobožnijih od svijuh Bačvana:
A med njima Time, momče krasno,
„Braćo draga, odmora je vrime“
Reče misnik; — poligaju stari.
Al što j' mlado, za odmor ne mari,
Pa ne mari ni lip momak Time.
Već ko za čas umiju se mladi,
A ko za čas svečano obuko,
(Jer je svetac svem kršćanskom pu-
I otišli još u kolo svratit. [ku)*

U Bodulji, u nedilju svetu
Igra kolo sto šokica mladih,
I med njima sto šokaca mladih —
Mladi šokci lipu Maru g'ledu.
Kratko vrime Subatčani glede,
Šokadija kako kolo stvara —
(Ko da nema u svoj Bačkoj para!)
Zaborave Judske Gospe svete,
Te se hlate Kola Subatčani.
Svako tamo, gdi mu je moguće;
Svako tamo, kud srce povučē;
Lipi Time na Marinoj strani.

Alaj Mare, alaj reci Mare,
Šta će t' reći šokadija mlada?
Il ni reći ništa neće valjda?
Šta će t' reći sve šokice stare?
Igra Mara, ni brige joj nije,
Ko da lipa ni nezna za jade;
Mladi šokci što hoće, nek rade...
Igra Mara, sve se svaki smije.
Svud se, svud se Subatčanke hvale,
Da jim para, di je kola nema,
Ma prošao od Pešte do Srema —
Ni negledu na šokice male:
Igra Mara, ni brige joj nije,
Posustale nuz nju Subatčanke,
Subatčanke visoke i tanke —
Igra Mara, sve se Timi smije!

II.

Kad se sutra ukazalo vrime,
Potekoše Subatčani k'meti,

Potekoše pod svoj barjak sveti:
Svi su skupa samo nema Time.
Već on zove svoju milu nanu:
„Mila nane, bi-l ženila sina,
Mila nane, da nisi jedina?
Reci sinu, sve metni na stranu.“ —
„Moja hrano, sve je to moguće;
Već podimo do Marije Judske,
Na proštenje, strest slaboće ljudske,
Milost molit ženidbe dojdūće.“
Čuje Time, čuje naopako,
Te on moli sve iznova majku:
„Molio sam nane, svetu majku,
Te mi reče: što ti j' srcu draga!
Ja sam majko, izabrao Maru,
Boduljka je, al je srcu draga;
Kad je meni, i tebi je draga;
Ja bih Maru vodio oltaru.“

III.

U Bodulji, u nedilju svetu.
Igra kolo sto šokica mladih,
Medu njima sto šokaca mladih
Mladi šokci Maru već negledu.
Nestade jim iz Bodulje Mara,
Odveo je Subatčanin Time,
Da mu majku u dvori izmine —
Da mu majka, već neradi stara.
Blago onom, ko je na svit rodi,
Jer ga diči, kuda goder prođe;
Blago Timi, ko je uzet pođe,
Više takih nana neporodi!

Kralj Matia

(1458—1490)

Posle smrti kralja Ladislava sastadoše se ugarski stališi u Budimu na izbor kralja. Velmoža Mihail Siladjia pridloži za kralja Matiu, sina proslavljenoga junaka Ivana Hunjadie. Prvo iz zahvalnosti prema junačtvu Ivana Hunjadie; a drugo zato, što je država već i tako mlogo stradala zbog tuđih kraljeva, pa će bolje i koristnije biti svoga narodnoga sina postaviti na čelo

države. Stranka Ujlaokie, Gorjanskog i ostali velikaši opiraše se tome. Međutim navali u grad na dunajskom ledu postavljena vojska (Siladjievih 20.000 plaćenika), kličući: živio kralj Matia! Na to moradoše popustiti i velikaši, ako im to i nebiše vrlo po čudi. Misto 15 godišnjega kralja Matie upravljao je s kraljevinom ujak mu Mihail Siladjia. Po svidočanstvu starih knjiga

pradidovi kralja Matie potiču sa juga slavenskoga. Kao i ostali jugoslaveni, nastaniše se i oni u dolnjoj Ugarskoj. U novoj domovini odlikovahu se predi kralja Matie u borbi proti Turkom. *Vojk*, did Matijin, dobi u poklon za junačtvo erdeljski grad *Hunjad*, a po tome nazvahu se potomci njegovi *Hunjadie*. Baba kralja Matie zvala se *Martinović*.

Malolitnom kralju Maćašu nedopade se vladanje i postupanje ujaka Siladjie, te je on svakojako mislio se, kako bi se ujačeva pokroviteljstva otresao. U to vrime navališe Turci na južne krajeve. Matia ugrabi ovu zgodu i pošalje svoga ujaka proti Turaka. A da se nebi brzo natrag povratio, pridade mu sav Banat i Erdelj postavivši ga vojvodom erdeljskim i kapetanom Banata. U borbi uhvate Turci Siladjiu i odnesu ga u Carigrad, di mu je sultan dao odsići sa ramena glavu.

Tako se oprost i kralj Matia na vike ujačeva skrbništva. Sad mu već nije niko i ništa smetalo, te je sam po svojoj čudi mogao kraljevati. Najprije što milom, što silom ukroti on plemstvo, koje je vazda bunčalo i spletkarilo proti njemu. Zatim je krenio vojnu proti nimačkom caru Fridriku. U boju nadvlada Matia Fridrika i osvoji Beč, kojeg poče, kao svoju novu pristolnicu uređivati. Posle toga vojevao i teške i ljute bitke sa českim kraljem *Poděbradom*. Nu, česku pristolnicu, zlatni Prag, nije mogao osvojiti, ali je zadobio Moravsku i Slizin.

Međutim su na jugu Turci sve to većma približavali se Ugarskoj. Matia sad, budući je na siveru ugovorio mir sa Fridrikom, Poděbradom i poljskim kraljem Kazmerom, — pođe u susret Turcima, koji su bili u glavnom gradu Bosne, u Jajcu utvrđeni. God. 1463. prispie Matia pod Jajce, i posle 3 mesečnoga boja potuče Turke i nazva se bosanskim kraljem.

Ovo silno ratovanje dodijalo je plemstvu; a kralj Matia, da nebi ovisio od volje velikaša, uredi sebi posebnu vojsku tako zvanu „crnu vojsku“ ili česke plaćenike (80.000) sa crnim kalpakom.

I premda je Matia silno ratovao zato je on brigu vodio i sa nutar njom upravom svoje zemlje, tako da je za njegove dobe narod srićao i zadovoljan bio. Matija bijaše u boju pravi junak, a prema svakomu strog i pravedan. Osobito je branio — prosti narod od silovite gospode i zvaničnika. Da bi pravo stanje stvari doznao, često se je priobuko u nepoznato odilo. Tako je za opsadu Beča u švabškom odilu proturao sa u grad, turajuć prid sobom jedan poremećeni točak. U Koložvaru cidan nosi i cipa drva samo da sazna kako poglavarstvo izvršiva njegov zapovidi. U Gemer županiji čast varmedjsku gospodu, a posle kopa da vidi, kako narod živi.

Znanje, umjetnost, obrt, trgovina sve je cvetalo pod kraljem Maćašom. Kraljevski dvori u Budimu u Višegradu tako su bili uređeni da im ne biše para u svoj Evropi. Knjižnica mu je sastojala od 50.000 svezaka. Na svoj dvor trošio je 80 hiljada dukata godišnjih. Za kraljevske stolove bijaše pripravljen 960 zlatnih i srebrnih pehara i bočala.

Otkriven je uz veliko slavlje kraljevski spomenik kralja Matije.
M.

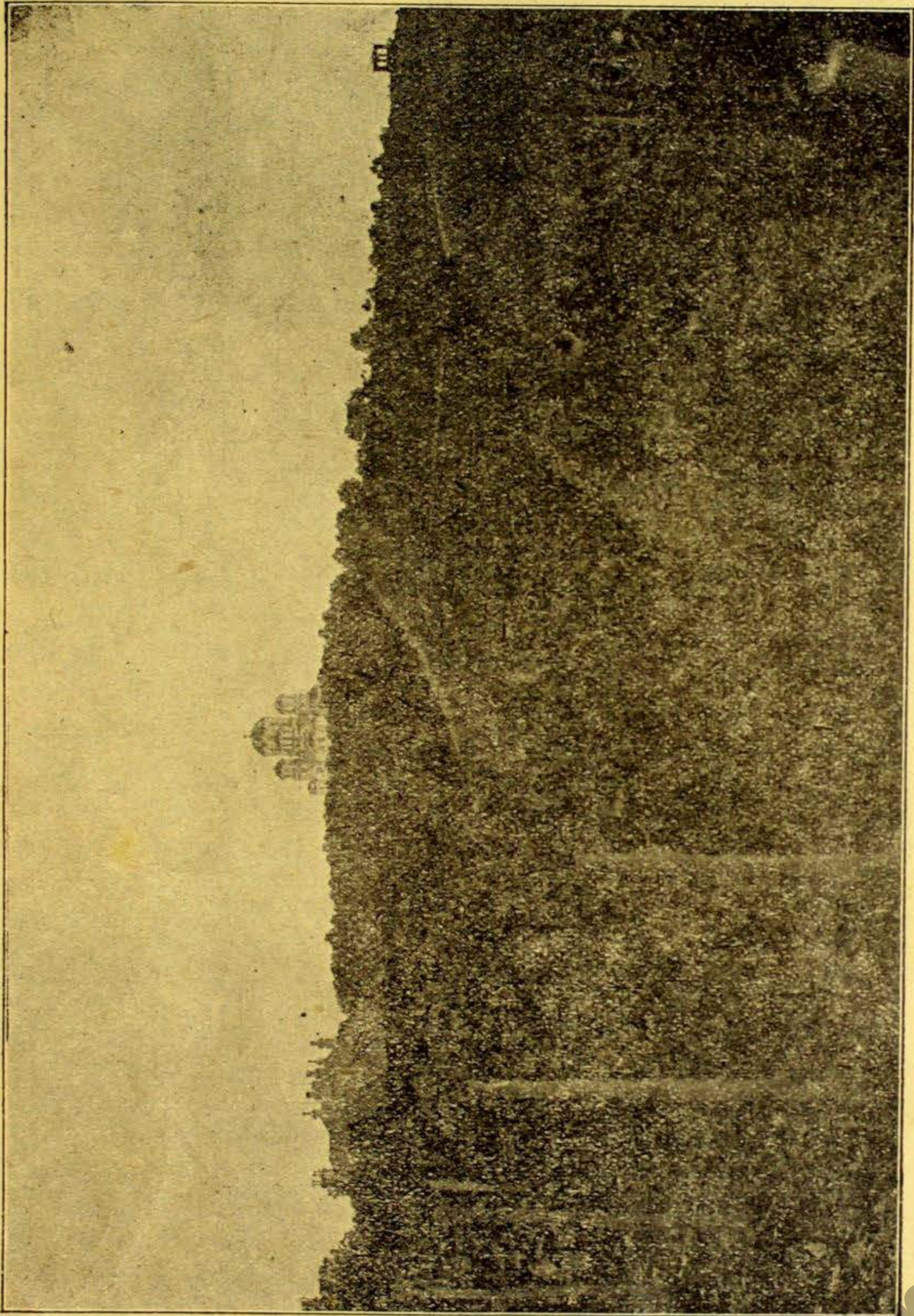
Značaj misecih prema dobu rođenja po starim egipatskim naučenjacima

JANUAR-SIČANJ

Muškarci-rodjeni u ovom mjesecu, nestalni su u poslu i teško bi-

zato poštuju svoju ženu, i u slozi žive sa njom.

Ženske-rodene u ovom mjesecu, zdravo su skromne i poštene. Vo-

Crkva Oplenac gledana iz daleka.

raju svoj životni cilj. Većinom nisu pijanci, ali volu veselje i svirku. U opće su pametni i dobro namirni. Novac obožavaju, pa se najviše zbog tog i žene samo o-
nom divojkom, koja je bogata, ali

le čistoću, dobre su majke svojoj dci i dobre domaćice. Svoje muževe vole, i virne su im.

FEBRUAR-VELJAČA

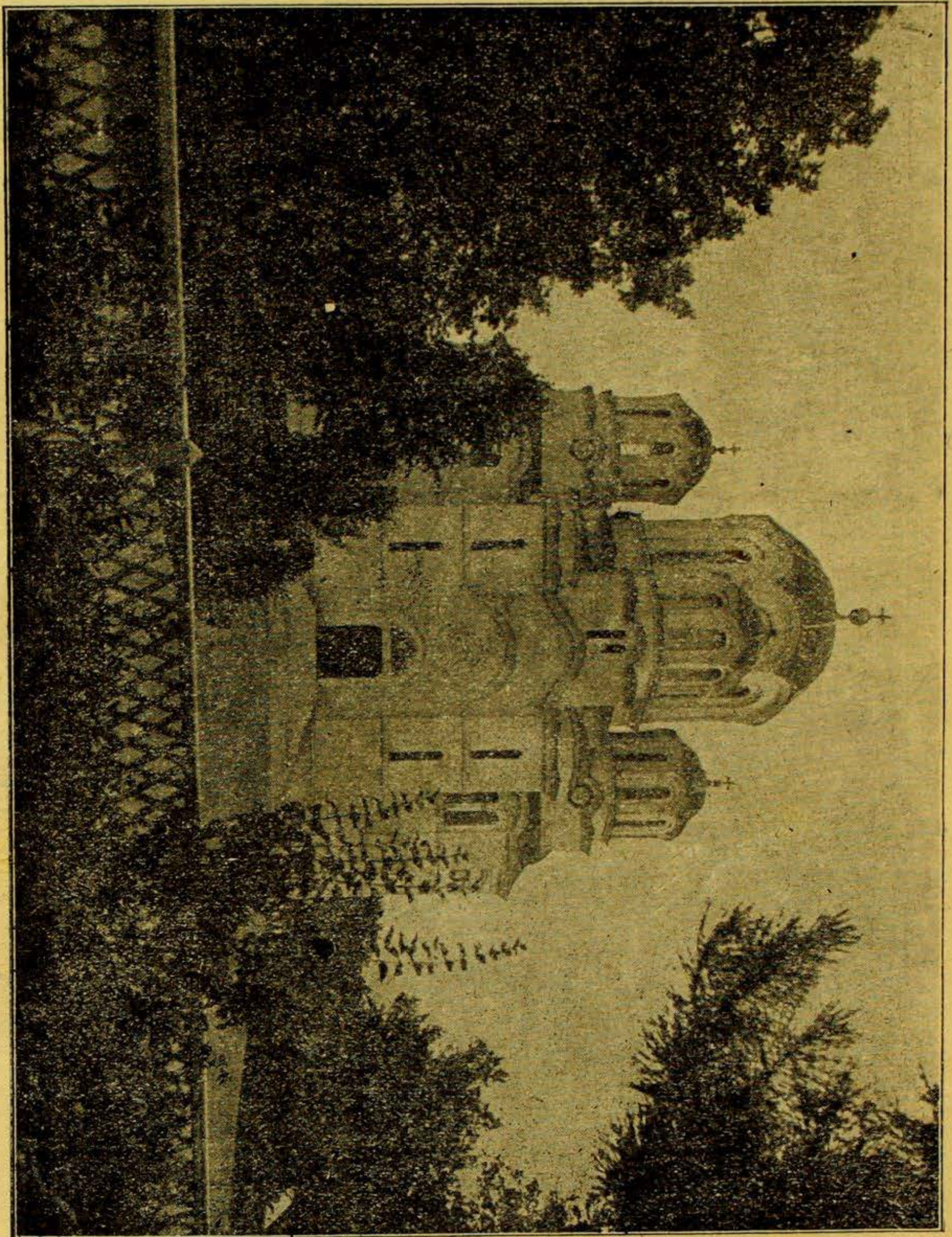
Muškarci-rodjeni u ovom mjes-

cu, preduzimljivi su u poslovima. Pošto su rođeni u znaku novca, to ih novac prati kroz cio život. U hajci za novcem, ne biraju sritstva. Zanimaju se samo sa onim divojkama ili ženama, koje imaju novaca. Volu prominu, pa tako i u ženskima. Zbog toga kod njih

raju, i samo se iz ljubavi udaju. Ako se rano ne udaju, kasnije baš neće, i ostaju matore divojke, o dosade svakom.

MART-OŽUJAK

Muškarci-rođeni u ovom mjesecu hrabri su i izdržljivi. Brzo se ra-

Crkva Oplenac gdi je sahranjen Bl. V. Kralj Aleksandar I. Ujed.

ne uživaju dobar glas. Ako se rano ožene dobri su muševci, ali ako oklivaju onda ostaju matoro momci.

Ženske-rodene u ovom mjesecu, vrlo su nepristupačne i hladne prema svakome. Muškarce izbi-

srde ali ih i brzo pride. Prirodu obožavaju, volu društvo i svoje prijatelje. Pametni su, i od njih, većinom postaju limitnici, pisnici i slikari. Kasno se žene i dobri su muševci.

Ženske-rodene u ovom mjesecu,

mirne su i sa malim zadovoljne. Brzo se zaljube, a kad se udaju, posvete se samo svojoj duci.

APRIL-TRAVANJ

Muškarci-rođeni u ovom mjesecu, jakog su telesnog sastava, ali nestalne prirode. Brzo se rasrde i često su mrgodni. Nisu zadovoljni sa životom, i to ih često nagna, da čine ne promišljene korake. Oni koji odrastu u dobroj okolini, izdržljivi su, u svom životnom cilju, i postignu ono za čim teže. Oni koji odrastu u hrdavoj okolini, skloni su zavisti i zločinstvu. Ritko se žene, i od žene zavisi postupak prema njima.

Ženske-rođene u ovom mjesecu, čudljive su. Vole društvo i prema svakome su ositljive. Brzo se rasrde, ali ih i brzo pride. Obično dugo žive, a u braku su promisljive sriće.

MAJ-SVIBANJ

Muškarci-rođeni u ovom mjesecu, prijatni su prema svakome, prirodu i cvijeće. Rano se žene, i u životu nemaju mlogo neprijatnosti, i zato nisu nikome zloradni ni zavidni.

Ženske-rođene u ovom mjesecu, dobre su žene i drugarice. Rano se udaju, svaki ih voli, jer sa svojom prirodom svakoga pridobiju.

JUNI-LIPANJ

Muškarci-rođeni u ovom mjesecu, željni su znanja, i zato su marljivi u učenju, mada teško pamte zbog teškog shvatanja. U životu imaju borbu, ali su ipak srićni. Kasno se žene i jako promišljeno i zadovoljno žive sa ženom.

Ženske-rođene u ovom mjesecu, zaljubljene su prirode. U braku nisu srićne, jer se zaljubljuju u druge ljude. Ako imaju dice, onda postaju vrlo dobre žene i onda im je život srićan.

JULI-SRPANJ

Muškarci-rođeni u ovom mjesecu, osobito su jake telesne prirode, i jake volje. Mlogo neprijatnosti u životu savladaju sa svojom jakom voljom. Volu društvo i mlogi su od njih pijanci. Žene se kasno.

Ženske-rođene u ovom mjesecu, vole prirodu i brzo se oduševljavaju za svirku i veselje.

AUGUST-KOLOVOZ

Muškarci-rođeni u ovom mjesecu, požale sirotog, imaju mlogo neprijatelja. Rano se ožene i postaju dobri očevi svojoj duci.

Ženske-rođene u ovom mjesecu, pune su mašte, bore se za istinu i pravdi i po prirodi su dobre. Kasno se udaju i srićne su u životu.

SEPTEMBAR-RUJAN

Muškarci-rođeni u ovom mjesecu, trgovačkog su duha i dobri zvanjčnici. Sa malim su zadovoljni, i obično žive pod skromnijim životnim prilikama.

Ženske-rođene u ovom mjesecu, vole red i čistoću. Nisu samostalne, i brzo potpadaju pod tuđ uticaj. One koje su rođene pri kraju mjeseca, sklone su ogovaranju i svadi. Ako imaju dobri domaći odgoj, i kasnije dobro društvo, onda postaju dobre domaćice i žene.

OKTOBAR-LISTOPAD

Muškarci-rođeni u ovom mjesecu, nepristupačni su. Nepouzđani i nepromisljeni u svom radu. Teško je sa njima vladati. Imaju naklonosti ka piću.

Ženske-rođene u ovom mjesecu, vole mlogo divaniti i plečkati. Zato nisu omiljene u društvu. Kasnije kad se udaju, postaju ozbiljnije, i dobre žene i domaćice.

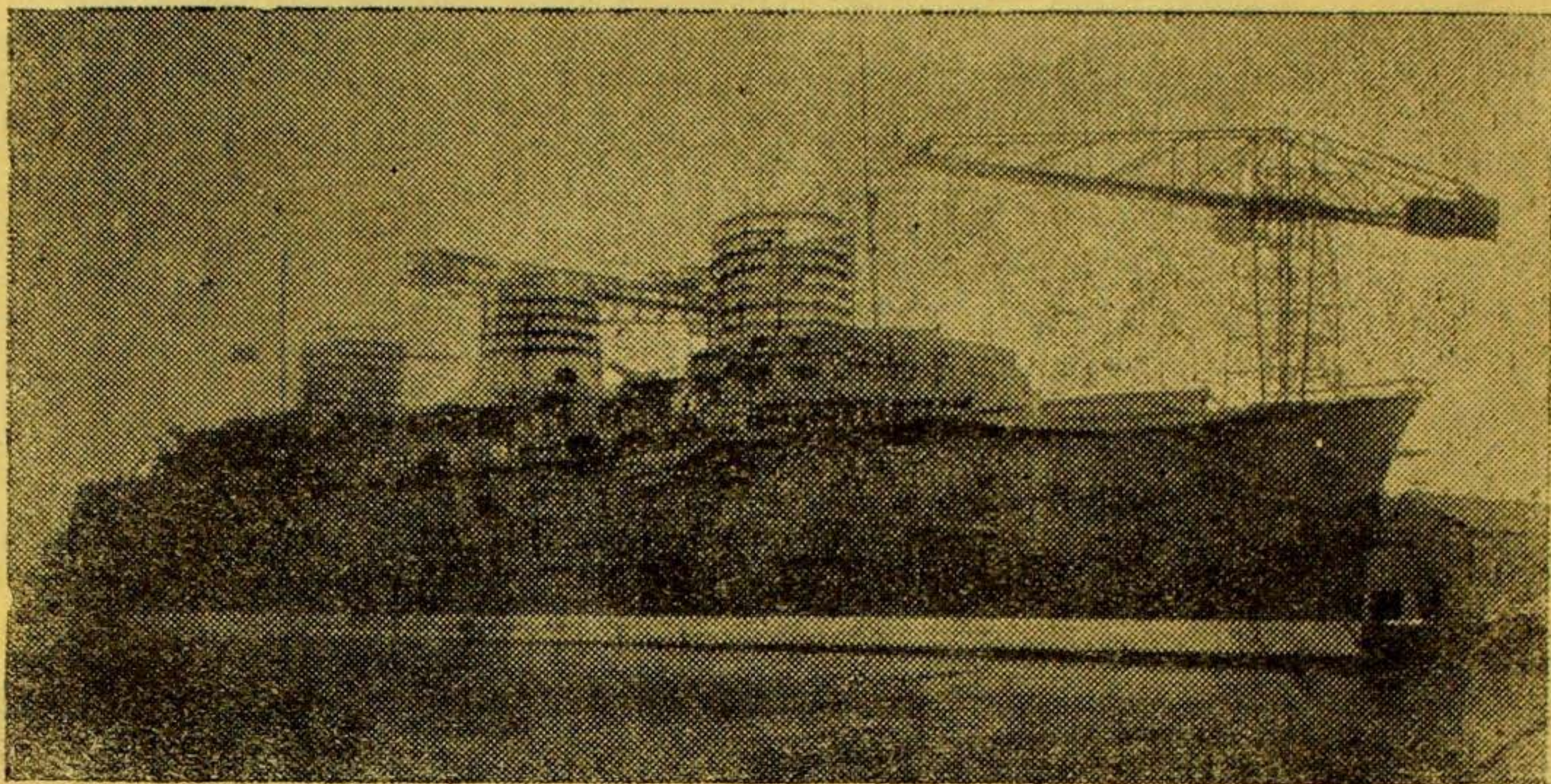
NOVEMBAR-STUDENI

Muškarci-rodeni u ovom mjesecu, vole svirku i veselje i karte. Vole se lipo obući, i zato su svuda viđeni u društvu. Rano se žene i posli postaju kartači i pijanci. Ali oko imaju ženu sa čvrstom voljom — ona ih može odvratiti.

Ženske-rodene u ovom mjesecu, nisu baš srične u životu. Vole da se sa njima zabavlja više muškaraca. Teško se udaju iz ljubavi, jer naposljetku, izgube povirenje

vole društvo, gostoprimljive su, i vole putovati. Nježne su prirode i pouzdane. Iskrene prema svojim drugaricama, a kasnije i prema svojem mužu. Kao domaćice, marljive su i štedljive.

„Vrač Misirski“

Ovo će biti najveća nada na svitu. Gradi se u francuskoj varoši Saint-Nazaire. Biće velika 79.000 tona dugačka je 313 metara, a široka 36 metara

muškaraca. Ako se rano udadu, onda su srične u braku.

DECEMBAR-PROSINAC

Muškarci-rodeni u ovom mjesecu, vole društvo, gostoprimljivi su i lakomisleni. Ako imaju novaca, bacaju ga na sve strane. Kasnije postaju ozbiljniji, i kad se ožene postaju dobri muževi, i volu svoju dugu. Cilog života ne mogu izdržati zimu, već volu uvijek vruće vrime i toplu sobu.

Ženske-rodene u ovom mjesecu,

(narodna pisma)

Oj divojko rumena ružice!
Kad si rasla, na kog si gledala?
Il' si rasla na bor gledajući,
Il' na jelu tanku ponositu,
Il' na moga brata najmladega?
„Čuj ti momče, moje jarko sunce!
Nit' sam rasla na bor gledajući,
Nit' na jelu tanku ponositu,
Nit' na tvoga brata najmladega,
Već sam mlada prema tebi rasla“.

Zemljodilske Zadruga

U staro vreme kod naših Bunjevaca, bilo je više zadruga. U jednoj kući znalo je živiti po deset a po nikad i po 12 porodica. Imovina bila je zajednička, a zajednički se i radilo. Posli su se tokom vremena te zadruga dilile, kako uslid ne slaganja snaja, a kako i zbog težnje pojedinca za samostalnim gazdovanjem. Uslid toga su mlogi osiromašili, ali ipak mlogi su se snašli u novim prilikama. Danas jedva ako ima pet ili šest bunjevačkih zadruga.

No neću da govorim o tim zadrugama, već o „Zadrugama“ koje su prika potreba zemljodilca, a borme i ostalih staliža.

Mali čovik, sam sa svojom porodicom, sa manje radnih snaga u kući, laganije i teže svršava svoje poslove. On manje imanje ima, manji prihod ima, te ne može imati dovoljno novaca da nabavi koju bolju spravu za obradivanje zemlje, a tako isto ne može nabaviti ni bolju stoku. Ako se dogodi da nastane bolest u kući, oстане mu polje neuradeno, a u nevolji šta će već dug na dug.

Ta nevolja natirala je ljude, da razmišljaju o tom, da kako da se pomognu. I našli su jedan vrlo lip i dobar način. Kad se ne mogu vratiti stare porodične zadruga, ljudi stvoriše nove zemljodilske zadruga, a po potrebi i druge.

Zemljodilske zadruga ljudi tako stvaraju, da se više zemljodilaca ili poljodilaca slože i združe, da se zajednički pomažu. U zajedničku kasu svaki zadrugar ulaže po malo, i tu daje što uštedi. Kad mu treba da kupi stoku za rad, ili što-

god za zanat, kad mu treba da kupi kaku poljodilsku spravu, kad mu usive potuče led, on se ne mora zaduživati, već za sve mu je tu zadruga, koja će mu pomoći u nevolji.

Veće i skuplje zemljodilske sprave, koje ne bi mogao kupiti jedan čovik, kupi zemljodilska zadruga, pa se s njom služe svi zadrugari, a sa prihodiima je otplaćuju zajednički. Na taj način već nike zadruga imaju mloge savršenije zemljoradničke sprave.

Osim toga zemljodilska zadruga mož' nabaviti i bolje sime, i bolje vištačko dubre, i po povoljnijim cinama.

No nema samo zemljodilskih zadruga, već ih ima za pomoć i za druge poslove. Take su zadruga za priradu voća, zatim za prodaju mlikarskih proizvoda, za bolje unovčenje meda i voska, i za mloge druge. U novije doba osnivaju se i prosvitne zatim i vodne zadruga, i zdravstvene. Zdravstvene zadruga su ljudi osnovali iz prike potrebe, jer u selima i salašima gdi nema blizo apoteke i likara, vrlo dobro dođe zdravstvena zadruga koja se i o tim stara.

U zemljodilske zadruga se ne uzimaju, ljudi lini i neradnici, kartashi, pijanice i lopovi. Ko oće da se udruži tom ne treba tako društvo. Nije svemu siromaštvo krivo, već malo i nemar i nerad. Svemu se da pomoći, pa zato su tu zadruga da pomognu, ali samo poštenom i valjanom članu.

Ko neće tako, njega ne primaju; a koga prime kao valjana, pa

se docnije vidi da nije taki, toga iz zadruge brišu. Na taj način ove zadruge pomažu dobre ljude i upućuju na dobro. Gdi ima zemljodilskih zadruga, tamo se zadrugari u svemu pomažu, tamo se zadrugarima ne prodaje stoka za porciju i dug, tamo se svi zajednički pomažu i bogate, a ne propadaju. Na žalost toga kod naših Bunjevaca nema. U posljednje vrime vrlo će se ritko naći iskreni komšija ili poznati, koji će pri-teći u pomoć. Istina je da danas ima i takih, koji samo čekaju da-će im kogod dati možda komad od svoje zemlje, ali tima da dadu po 50 lanaca zemlje ti bi i opet ostali naposlitku siroti, jel' vole zimi sediti u zapečku, neg da idu raditi pa makar za koliko. Zato

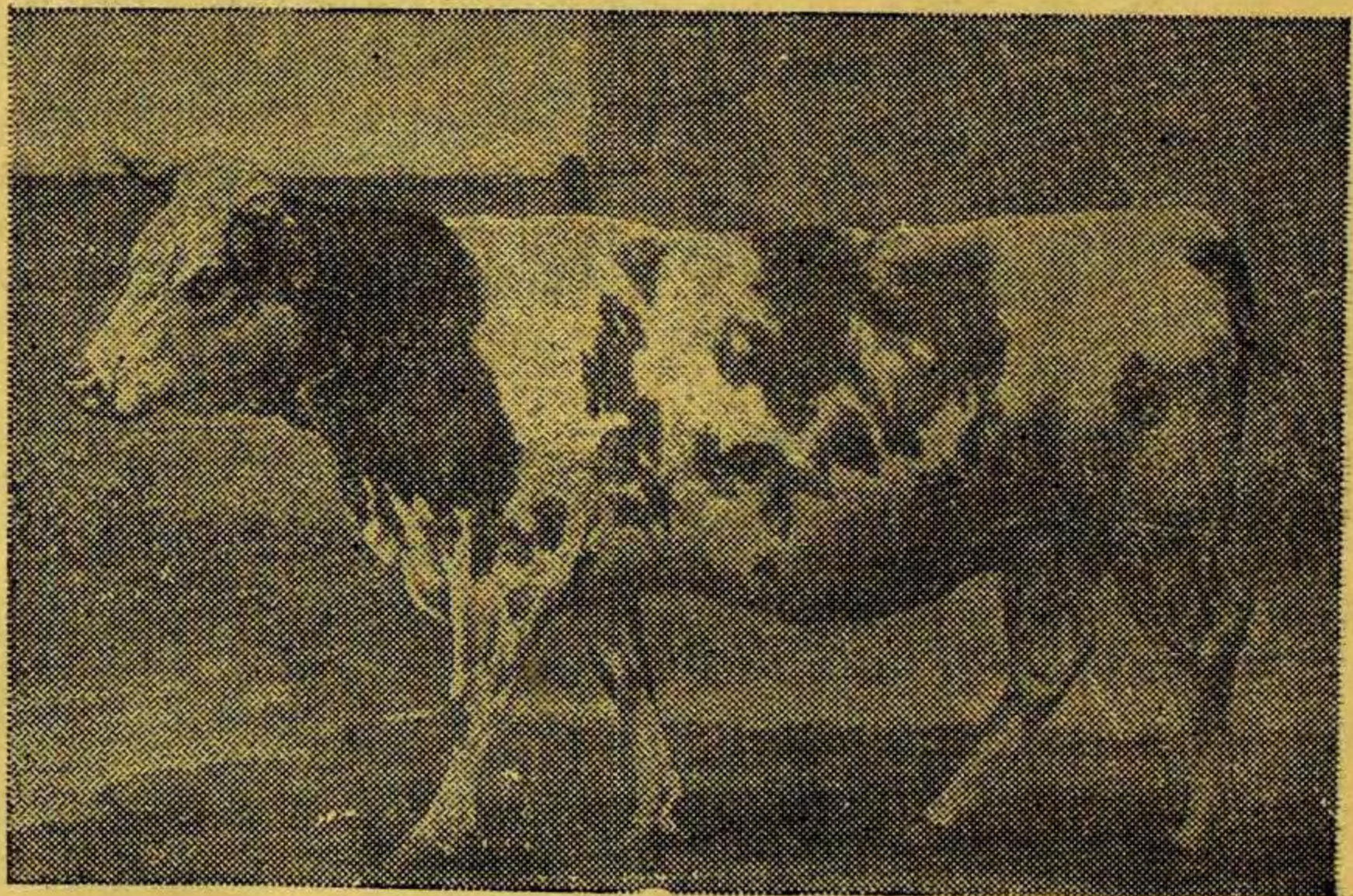
bi bila prika potreba, da se osni-vaju zemljodilske i druge zadru-ge. Dosad su zemljodilske zadru-ge spasile mloge poljodilce u ne-volji, a mloge neučile da razum-no rade i štede.

Od zemljodilskih zadruga svaki poljodilac ima koristi, zato svaki triba da nastoji, da se osnivaju zemljodilske zadruge, gdi ih ne-ma, a gdi ih ima nek ih potraži, jel' se u njima seljak uči raditi i pomagati jedan drugog, i sebe po-dići i unapriditi. Nimačka, Dans-ka, Francuska, imaju mlogo zem-ljodilskih zadruga, pa zato su ta-mo seljaci u mlogo povoljnijem položaju nego naši. U sovjetskoj Rusiji je zadrugarstvo podiglo se-ljaka u mlogome, a i mi triba da idemo tim putem.

Zadrugar

Kako da čuvamo svinje od zaraznih bolesti

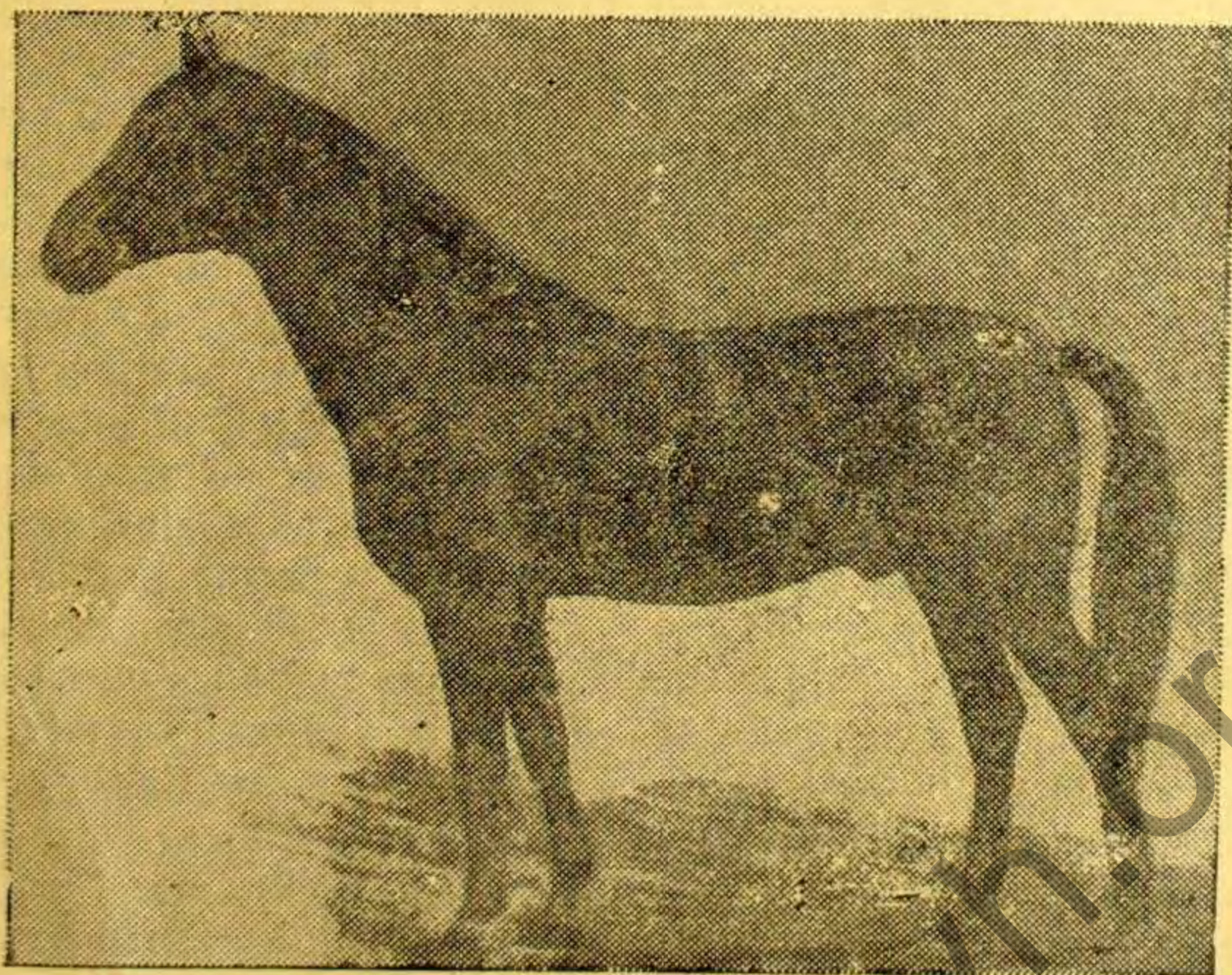
„Čistoća je polak zdravlja“, stara je naša narodna poslovice, a ta vridi i za gajenje svinja. Svinče se doduše vrlo rado valja u kaljuži, a rije i po najgadnijim mistima, ali kraj svega toga i kod njega je čistoća glavni uvit, da se valjano razvija i održi u zdravlju.

Plemenita pasmina krave „Simentalka“

Mlogi naš čovik u to ne viruje, jer ne zna zapravo kako se razvijaju i šire, raznolike svinjske zarazne bolesti, kao: sviniska kuga, i mloge druge. Pa kad se od tih bolesti koja naredja, onda naš čovik traži uzrok bolesti svudan prije, nego li i zaraženosti i okuženju svinjaka, alova i šavoljića.

Nauka je već dokazala, da zarazne bolesti nastaju od sitnih, nevidljivih bića, koje mi možemo nazvati kuživo. Dakle svaki onaj čovik, seljak ili radnik, koji je svoj novac uložio u svinje, prije svega treba da nastoji, da se njegove zdrave svinje ne okuže. Čim čuje da su u komšiluku bolesni svinji, odma treba čuvati, da se zdravi svinji ne mišaju sa bolesnim. Zatim će očistiti svinjake i dobro ih okrečiti. U poslidnje vrime opaža se, da je uzrok zaraženju svinja po najviše i rđav svinjak. Svinjak od koje kakog pletera, pruća i nabijanice, ne odgovara čistoti pa makar kako ga lipo okrečili. To kuživo najviše se i uvuće u zemlju i zemljani zid a i u pleter izliple blatom. Još naš svit ne obraća pažnju da, da li je pod flasterovan ili ne. Naravno ako je samo zemlja, onda se tamo nakupi kuživa do mile volje. Svinjak treba graditi po mogućstvu od cigalja, a ako se zato nema sritstava, onda od dasaka. Pod od svinjaka treba opraviti od cementa ili od cigalja. Svinjak treba da je po mogućstvu uvijek višlji sa barem po metra od okolnog zemljišta (to jest pod svinjaka). Tako će se sva nečistoća lako sapirati, i neće se zadržavati u svinjaku. Mlogi ne znaju za pravo, na koji način se mož taki svinjak ponajlakše čistiti i kako valja od vrimenta na vrime raskuživati.

Plemenima pasmina konja „Nonius“

Svaki četrnaest dana, ako se gdigod u blizini pojavila zaraza, treba i liti i zimi zidove svinjaka najpre dobro oprati. Prati ga valja tako, da se zidovi polivaju sa vrućom vodom, a zatim dobro ošikare sa metlama, da nestane svaka nečistoća. Kad je to gotovo, onda se još sa lugom od pepela koji je također u vrućoj vodi, ponovo polivaju zidovi. Kad se zidovi osuše onda se okreću sa što jačim rastvorom kreča. Sav taj poso oko čišćenja i raskuživanja ne će trajat više od 1 do 2 sata. Neka nijedan svinjogojac ne žali truda ni vremena za taj poso, koji će mu spričiti mlogo zla.

No nije samo to dovoljno da se svinjak samo drži čisto, već to isto vridi i za posude u kojima se daje svinjama jisti. Svako posude treba barem jedared nediljno temeljno oprati sa vrućom vodom, a zatim isprati sa lugom od pepela. Prilikom svakog ponovnog ranjenja svinja, treba posude uvijek najpre oprati i odstraniti ostatke prošlog ranjenja. Triba nadalje nastojati, da je pod svinjama uvijek čista i suva slama, a ko to nema nek metne sina. lišća, rogoze ili šta već ima, ali sve nek je suvo i čisto. Čim se ispod svinja ovlaži, oma treba prominuti i dati suvo. Ko se drži toga, taj će već u naprid spričiti da mu se svinje razbolu i tako uginu. Lakše je spričiti bolest i nevolju nego je ličiti. Kad je već svinče obolio teško će izvući da ne uGINE.

Veterinar M. K.

Bavimo se voćarstvom!

Kadgod u staro vrime ljudi su se selili iz mista do mista. Tek kad su se ljudi smirili, počeli su ponajprije da se bave zemljoradnjom, i tek posli voćarstvom. Uzgajanjem voćaka pristalo je vičito selenje. Voćke zaustaviše najposli, čovika uz zemlju, i tu je isto radeći i timareći je. Sočni plodovi divljih voćaka, što su rasli po divljim šumama, cigurno su prije zapeli čoviku za oko, ali i porid toga čovik je ipak prije počo nigovati žita, nego li voće. Voće je u mlogom poglidu važno za kulturni napridak i boljitak čovičanstva. Voće nije baš prava hrana za ljude, ali u njemu ima vrlo važnih sastojaka (vitamina) koji su neophodno potribni čovičijem tilu. Ko dugo vrime ne jide voća, taj

dobije razne bolesti, uslid nestalice baš tih vitamina.

Voće su gajili u staro vrime mlogi narodi u Aziji kao: Feničani, Persijanci, Izrailjci, Indi i Kinezi. Uz mlogo cviće i bilje za ukras i lipotu, raslo je po njihovim baščama, obilje najplimentijih voćaka. Iz Azije je prineseno razno vrsno voće, najpre u Grčku, pa zatim i do nas. Stari su Rimljani u jedno vrime, osvojili cio tada poznati svijet, pa gdi su se oni učvrstili, tu bi se učvrstilo i voćarstvo, i vinogradarstvo. Prije Rimljana u ovim krajevima nije bilo vinove loze. Tek je možda oko 280 godine posli Isusa, zasađio u Srimu rimski car Probo, prve vinograde, pa i prvo voće. Voće i lozu, dao je on doneti čak

iz Grčke. No taj je čestiti rimski car, zalio svoje vinograde i voćnjake sa svojom krvlju. Njegovi vojnici i radnici, koji su morali saditi vinograde i voće, rasrdiše se na njega, radi tog posla, te ga ubiše.

U sridnjem viku širili su manastiri uz različite znanosti, i voćarstvo i razumno gospodarenje. Fratrovi i sami su obrađivali svoja polja, i nigovali svoje voće. Najlipši su voćnjaci bili kraj sridnjovikovnih manastira. Iz manastira raširilo se voćarstvo po cijoj zemlji, a plimenite voćke stadoše cvatati u kraljevskim, plemićskim a i u seljačkim baščama.

Voćke uspijaju gotovo u svakoj zemlji i na svakom mjestu. Zasade li se voćkama oni krajevi gdje nema šuma, u brzo se vidi, da voćnjaci diluju isto tako blagotvorno na podnjeblje svoje okolice, kao i obične šume. Gdje su voćnjaci tu se i vrijeme ne minja naglo, i liti nema jake sparine, a zimi ne duvaju zbog voća taki jaki vetrovi. Voćke također ukrašuju svoju okolicu prilikom svojega cvatnja, te ista izgleda kao kaki cvitni raj. Prolazi li čovik takim krajem u proliću, kad su voćke u cvatu, biće zaista zadivljen i očaran krasotom, što je stvara raznolikost voćnih cvitova, a isto tako čovik će sa uživanjem posmatrati u jesen razne plodove od raznih voćaka. Voćke su najkorisnije drveće.

U Francuskoj, Americi, Nimačkoj, Belgiji i Talijanskoj, ima velikih voćnjaka, a i kraj puta ima zasadenih voćaka više nego kod nas. Od voća se pravi tamo vino i ostavlja se kao konzervirano voće, zatim pravu se razni voćni sokovi, rakije sirće.

Ko se bavi voćarstvom, taj upozna je narav voća, pa ga i za-

voli, a ljubav k voćarstvu prilazi sa oca na sina, a sa sina na unuka, a od jedne porodice na drugu, i šta više na cio kraj i selo.

Voće se uzgaja ili iz simena, ili iz izdanka. Najviše se voća uzgaja iz simena. Sime se posije u jesen, na zato određeno mjesto, koje se zove simenište. Tu se iz simena dobije rasad koji se opet posadi u rasadnik. U rasadniku se njeguje voće od 3 do 4 godine, a otad se prisaduje na stalno mjesto. Voćke se prisaduju u jesen, zimu i proliće. Najbolje je voće prisadivati u jesen, i to posli opadanja lišća. Kad se voćke sade, onda im se otkiće koren na jednu trećinu, a ozliđeno korenje se otkiće sasvim. Jame za sadenje voćaka treba da su široke najmanje 1 i po metra a duboke oko 60 do 70 cm. Nijedna se voćka ne smi dublje zasaditi neg' što je bila u rasadniku. Uz voćku neka se prije sadenja najpre zabije kočić, o kojeg će se voćka oma ispod krune svezati. Kad su voćke zasadene, neka se oko svakog stabla načini malo udubljenje kao kaka zdilica, a to udubljenje nek se napuni sa dobrim košarskim đubretom. Priko zime snig i kiša će isprati hranljive sastojke iz đubreta, koje će korenje primiti u izobilju, pa će voćka bolje rasti.

Posli sadenja obrižu se voćki sve grančice tako, da ostanu oko 50 do 60 cm. dugačke. Grančice se rižu tako, da na vrhu ostane pupa, sa spoljašnje strane krune. Kasnijih godina puštaju se voćke na miru, samo se odrižu one grančice, koje križaju druge i koje priguste; kao i one koje se osuše, ili su zaražene kakom voćnom bolešću. Svake godine treba voćke čistiti od stare kore, mahovine i lišaja, i posli toga treba da se okreće. Dobro je da se voćke u pro-

lice polivaju sa modrim kamenom i krečom, sa isto takom rastopinom kao i vinograd. To je dobro zato što se onda lišće bolje očuva, ostane dugo zdravo i zeleno, a plod je onda čist. Posli tih radnja, koje se vrše prema potrebi svake godine, puštaju se voćke na miru. Nužno je da se voćnjak više puta prikopu, jer se time voćkama koristi, te one bolje rode.

Ko se bavi voćarstvom neka ne sadi mnogo vrsta (fela) jedne voćke, već samo one koje su se pokazale kao najbolje. Onu vrstu koja se pokazala u pojedinim kraju kao dobra, tu onda treba da cila ta okolina uzgaja, te će se prilikom sazrivanja moći možda nakupiti po više vagona, a to se

onda da bolje unovčiti. Ode u našim krajevima na siveru gdi je pisak, tribalo bi da naš seljak uzgaja što više brisaka, pa zatim jabuka, jer do sad se ta vrsta voća i najviše traži, a i dobro plati.

Naš seljak vrlo se slabo bavi racionalnim (napridnim) voćarstvom. On ima samo toliko koliko je njemu dosta, a dosta su ritke kuće koje mogu veću količinu prodati. Mlogi ljudi oko kuće imaju dračeve, jablane, i bogzna kako od dosta malo koristi, drveće. Tribalo bi oko kuće zasaditi kruške, jabuke, višnje, trišnje, a u piskovitim zemljištu, briske i zerdelije, pa bi onda bilo više blagostanja.

Stipić

DIVOJAČKE PISME

I

*Divojačka tuga
Car da znade što je,
U katane ne bi
Odnolane moje.*

*Ah da znade kako
Srce moje veni,
Car bi, smilovo se
I njemu i meni.*

*Ta lipo bi dobro,
Carevo i v'lado,
Da mi vrati tužnoj
Moje momče mlado.*

II.

*Vene cviče, lišće pada
Obralo se grožđe,
Ja još uvijek čekam dragog,
Da rad mene dode.*

*Čekam, plačem što ću jadna?
Još ga nikad nema,
A i nana odavno me
Na vinčanje sprema.*

*A gdi si mi, gdi si dođi!
Vodi milče tvoje,
Da ne pukne s' teške boli,
Mlado srce moje.*

III.

*Kazo dragi da će doć,
Makar bilo u ponoć,
Toliko ga čekam već
Ne znam šta će Nana reć?
Pa kako će doći, oj
Kad ne svitli zvizda roj.
Već se vije crn oblak.
Da još veći bude mrak.
Oj, miseče dotleg sjaj,
Dok ne dode u naš kraj.*

IV.

*Prošli su mi divojački dani
Dragi skoro za prosit me kani,
Ali moja Nana još ne znade,
Čer joj koga, za diku imade.
Kazat ću joj, moj golube mili,
Draži si mi više, neg svit cili.
Na čast bilo bogatašu blago,
Kad sam našla, što je srcu drago.
Pa neka me grde naše snaše,
Al' ohole neću bogataše.
Znadem dobro, kleti-će me mati
Al' za drugog neću se udati.*

Sakupio:

MIRONICKI

Zanimljivosti iz svih krajeva sveta

KAKI JE JAK UDARAC OD GROMA

Nedavno su vršeni pokusi da kolika je jačina jednog groma. Morali su sa posebnim spravama miriti jačinu struje, i ispostavilo se da je jačina groma oko 30.000 ampera, što znači da bi sa tom jačinom struje mogao se osvitliti jedan grad.

LETILICA KOJU TIRA PARA

Najnovije idu razni stručnjaci za tim da upotribe paru za tiranje Letilice. Jedan nimački inžinir uspio je da napravi jednu taku letilicu. Ta letilica bolja je od sadašnjih zato, što je jeftiniji pogonski materijal, i što može poneti ogromne terete, a može biti u pogonu čitavih 8000 sati bez da bi se što dogodilo motoru.

ŠAŠKE NA NOZI IMAJU UŠI

Šaške imaju na svojoj nozi jednu opnu koja sasvim zamenjuje uši. Ovom opnom hvataju one sve zvukove, jer sluh igra važnu ulogu u životu šaška. One jedna drugu opominju sa cvrkućanjem.

KAKU BRZINU MOŽ ČOVIK IZDRŽATI?

Iskustvo to svidoči, da čovik nemož oma izdržati veliku brzinu. Oni ljudi na letilicama prilikom vožnje sa velikom brzinom, ispočetka počeli su gubiti vid, pa zatim sluh i tek posli kad su malo navikli, povratio njim se vid i sluh.

Dakle čovik nije u stanju izdržati dugo veliku brzinu bez da mu ne škodi zdravlju.

LAV ODNIO DITE

U južnoj Africi, u zemlji Rodeziji, jedan naseljenik koji se kanio

naseliti blizu prašuma, morao je jednom prigodom provesti noć u pustari sa svojom ženom i svojim djetom. Daleko od ljudskih naselja mirno su spavali. kad jedared sasvim nečujno dokrade se jedan veliki lav. Spopadne dite, i biž u šumu. Na dreku diteta probudi se otac, pa zgrabi pušku pa potrči za lavom.

Lava je stigo na jednoj čistini, i gle čuda! Lav nije ni do dirnio dite, već ga spustio na zemlju i sa osobitom pažnjom posmatrao, kako se isto dreči. Otac je sa jednim pucanjem ubio lava, a svoju curicu spopo i veselo odno ženi, koja se već nije nadala živom djetetu.

ČOVIK KOJI JE SEBI SAGRA- DIO KUĆU POD VODOM

U talijanskoj varoši Mesini, jedan čovik čije je zanimanje bilo, zagnjurivati se u vodu, očo je u penziju. Kako je zdravo volio dubinu mora, nije se mogao od nje rastati, zato sagradi na dnu mora sebi kuću od stakla. Iz te kuće išo je jedan stakleni hodnik na samu obalu. Ta je kuća rasvjetljena sa munjevitošću, i ima vodovod. Taj se gnjurac zove Jobaneti, i on iz te njegove kuće posmatra život morskih životinja.

KATASTROFA VELIKE PRIMORSKE LADE „MORO KASTLE“

Velika morska lađa „Moro Kastle“ krenila se iz američke primorske vašroi „Havane“. Na njoj su putovali sve otmena gospoda. Ta je lađa bila jedna od najskupljih i najlipših. Na otvorenom moru u blizini također primorske varoši Ashburia, iznenada izbije

vatra, još dosad iz nepoznatih uzroka. Svit se uzburio, a posada lađe, misto tog' da je pomogla putnicima da se spasu, kukavički ostavila je putnike na gorućem brodu i pobigla. Na njoj je izgorilo oko 140 putnika. Što je još za čudo; prije jednoga dana umro je kapetan lađe, a ne zna se od čega.

ZVIZDE PADALICE I ZEMLJA

Baurd profesor zvizdoznanstva izračun'o je, da na našu zemlju pada godišnje oko 150.000 kila zvizda padalice (to jest, samo njihovih dilova). Veliki meteori godišnje povećavaju težinu zemlje, sa 500.000 kila. Dilovi tih zvizda, padaju na zemlju u obliku prava, i sitnog kamenja, ali dogodi se da padne koji veliki komad, koji je više kilometara širok. Do sad' nauka poznaje; arizonski meteor, koji je više kilometara velik, i sibirski meteor.

PAPAGAJI KOJI JIDU MESO

U novom Zelandu u Australiji živi jedna vrsta papagaja koja se zove Kea. Taj papagaj je sve do sad' živio od bilja. U posljednje vrime, naviknu se te ptice na meso, i to na meso ovaca tamošnjeg stanovništva. Znadu te ptice velike komade mesa sa svojim kljunom otkinuti, sa leđa ovce, te tako one uslid velikog gubitka krvi i velike rane uginu. Siroti naseljenici sad muku muče da kako da se oslobode te napasti.

MRAVI KOJI SE BAVE ZEMLJORADNOM

U Američkim državama, Mexiku i Teksasu, živi jedna vrsta mrava koja se bavi obrađivanjem zemlje. Ti mravi trpe u okolini svojih gnjizda samo jednu vrstu trave, koju timare, i okopavaju i šta više zalivaju. Kad trava sa-

zrije, onda sa svojim jakim zubima odgrizu stabiljku, a sime odnesu i ostave u svojem gnjizdu za zimu. Kad dođe proliće, oni onda ostatak ne pojidenog simena, zavale u zemlju, koje iznikne.

TAJNA JEDNE LAĐE

Ovih se dana vratila u američku varoš Njujork, jedrenjača lađa „Kingsvej“ kojoj je tribala godina dana, da privali put oko svita.

Na pristaništu je lađu dočekalo redarstvo i uhapsila cilu posadu lađe zajedno sa kapetanom. U jednoj kabini na brodu našli su jednog čovika vezanog, koji je oma prinet u bolnicu. Podignuta je optužba protiv posade i kapetana. Oni se optužuju radi trovanja, ubistva, pljačke i pobune na otvorenim moru.

Kad se ta lađa lanske godine krenila iz pristaništa, kapetan lađe se razbolio, a posada ostavi njega, na obali u varoši Pensaholi. Posli tog izaberu drugog kapetana. Novi kapetan imao je tešku zadaću, jer posada nije htela nikog slušati, te je na lađi došlo do pobune. Novog kapetana bace u more, a oni nastave put. Jedini čovik od posade koji je stao na stranu kapetana bude vezan, a momčad opet izabere drugog kapetana. Lađa promini pravac, i ode u američku varoš Portoriko. Tu njim opet pobigne kuvar kome se nije sviđao takij život na lađi. Pošto se niko nije htio primiti da bude kuvar, stoga uzmu za kuvara jednog crnca koji je pristao da bude kuvar, sa tim uslovom ako mu se dozvoli, da smi sa sobom povesti i svoju ženu.

Prisutnost te žene, dala je povoda kasnijim čestim nemirima. Naime ta žena volila se zabavljati sa mornarima, a to nije gle-

dao lipim okom njezin čovik, pa se zbog toga manio kuvanja. Naposlitku kad su ga prisilili da opet kuva, baci svoju ženu u more. Kasnije je opet počeo mišati otrova u hranu posade, zbog čega je eto došlo do hapšenja i nevolje ciloj posadi te lađe „Kingsvej“

KAD SELJAK OFARBA KONJU REP

Čudan se proces vodio nedavnu nimačkoj varoši Ausburgu. Na konjskoj pijaci došlo je do zamine konja, između dva seljaka. Jedan je dao ridu za vranca, a drugi je još uz ridu tribao dobiti 63 marke pride.

Obojica seljaka bili su zadovoljni sa pazarom, dok posli jedne

velike kiše, novi gazda vrančev, nije opazio da je vrančev rep odjenom pozelenio. I ako je to bio očevidan dokaz, da je konju rep ofarban, njegov novi gazda je čutio sve dotle dok nije prodavaoc zatražio onih 63 maraka natrag.

Onaj čovik što je dobio ridu, prizno je da je vrancu rep sa farbom za farbanje kose ofarbao, ali se branio time da je to ovaj drugi znao, i da je samo zato prifarbao konju rep da dobije lipši izgled.

Naposlitku ipak dođe do izmire i sud donese rišenje, da se vrati svakom svoje i da obadvojica plate zajednički sudske troškove.

(sakupio)

I. Mačković

Bunjevci i udruženja

Bunjevci se danas mogu pohvaliti da imaju dosta svojih „Udruženja“, i da su za članjeni u velikom broju i u ostalim udruženjima općeg karaktera. Ali nažalost rad Bunjevaca u društvenom pogledu, naročito što se tiče interesa nas samih Bunjevaca, slabo se opaža. — Uzrok je taj, što mlogi neshvaćaju šta znači zapravo bit član jednog od mlogobrojnih udruženja, i da se od svakog Bunjevca u prvom redu traži, da njegovim radom u prvom redu koristiti svojoj najbližoj okolini, pa tek onda će biti korisan i cilom narodu i državi. — (Sam čovik ne može sve da učini, ni da postigne. Triba mu tuđe pomoći. Zato se udružuje sa drugima, da u zajednici postigne ono što sam ne može. Ta zajednica sa drugima zove se društvo ili udruženja. Pomoću udruženja čovik dolazi do potrib-

nog novca, koji mu triba za razne potrebe. Mi Bunjevci imamo toliko društva, i ako upitate možda kojeg' običnijeg člana, da zašto je on član toga i toga društva, on vam ne će znati kazati. Mlogi misle da je dovoljno biti „Odbornik“, pa je od njeg dobiveno sve što se tiče društvenog rada. Triba da se ugledamo na ostale Jugoslavene, koji se znaju snaći u svakom udruženju. Onaj iz Cetinja ako je član kojega nacionalnog udruženja, on će vam se truditi da iskoristi svaku priliku, da svoj rodni kraj veliča, i da ga što više istakne. Onaj iz okoline Plitvičkih jezera, držaće vam pridavanje o lipotama svoga kraja. Onaj iz okoline Ohrida, po cio dan će vam držati pridavanje o lipotama svoga zavičaja. — Eto to se zove lokalni patriotizam. — Toga nažalost kod naših Bunjevaca nema.

Kod nas se ne niguje stara bunjevačka pisma, kod nas se ne poštuju stari običaji, kojima možemo zahvaliti da smo se sačuvali u svojoj nacionalnosti, i pored nasilnog odnarođivanja. Kraj tolikih lipih narodnih igara, mi nigujemo tuđe, a u mlogim baš bunjevačkim krugovima se, sistematski, svisno radi na tim da se bunjevačka omladina što više otuđi baš od tih karakternih osobina, koje druga slavenska plemena baš nastoje održati.

Triba samo posmatrati onog iz „Zagreba“ koji će sa ponosom i dikom govoriti sa svojim zagrebačkim naričjem, da svaki vidi da on voli svoj rodni kraj li da se diči sa njim. Naš Bunjevac čim ode iz svoje domaje, on je već zaboravio na svoj rodni kraj, i kad ga ko upita da šta je, on će mu dati vrlo nejasne i neodređene odgovore. Mi vidimo da na pr. Ličani gdi god stignu, i ma u koji kraj naše mile Jugoslavije, oni se oma udružuju u svoja ličanska društva. A jeste li čuli gdigod da su se Bunjevci udružili u udruženje izvan svoje domaje? Bio je samo jedan pokušaj, osnivanjem Bunj. Akademskog Kluba u Zagrebu, ali taj nije radio da Bunjevcima što koristi, već naprotiv služio je separatnim ciljevima.

Mlogi će možda kazati da našto da se održavaju posebna bunjevačka društva? Evo zašto! Naša sve opća jugoslavenska javnost doista vrlo malo zna o Bunjevcima. Mlogi i ne znaju da na siveru naše mile Jugoslavije žive Jugoslaveni, koji se Bunjevcima zovu. — Mlogi ne znaju naše običaje, mlogi ne znaju odakle smo, i kakovog smo porikla i t. d. Nacionalnim udruženjima je cilj da služe nacionalnim interesima države, i ona nemaju vremena pozabaviti se ovakvim pitanjima, već je na

nama samima da ništo kažemo o sebi.

Naša udruženja do sad nisu dali baš mlogo u tim pogledu. Uzmite samo onaj nemio slučaj prilikom proslave 50 godišnjice „Pučke Kasine“, naime stari rodoliubi hteli su da daju „Kasini“ ono ime, koje je njoj i bilo naminjeno prilikom svoga osnivanja, t. j. Bunjevačka Kasina“ a šta se dogodilo, nikolicina drukčije orijentisana člana, protivili su se i nastojali da se to ne ostvari, i uspili su. Glavno je to da se ne da, iskrenim rodoljubima koji imaju volje za rad, da prosperiraju, i onda je cilj postignut.

Gledajmo samo udruženie „Ist-
ra, Trst, Gorica“, koje pokazuje da voli svoju rodnu grudu, i koje je ode u našoj biloj Subotici uradilo za svoj kraj, više nego mi svi zajedno sa svima udruženjima. Mi koji smo čuvari, i živi bedem jugoslavenskog sivera triba da idemo putem biskupa Antunovića, koji je širio prosvitu a ne razdor, i nije gledao na poriklo i oprediljenje. Nije to važno da koje kakog oprediljenja, već je važno da se svi zajedno nađemo u jednom kolu za dobrobit i napridak ovog malog plemena, velikog Jugoslavenskog naroda. Ako je ko sposoban da radi, ne triba mu ometati rad, već triba dati mogućnosti da radi, a ne da pojedinci vladaju u udruženju, i da se slipo pokoravaju njegovim mišljenju, jer je on **A u t o k r a t a**. Uzimajmo primera zajedničkog i plodnoga rada od naše braće drugih Jugoslavena, pa će se u kratko vreme pokazati da se može i više uraditi nek samo po koji Bal, Zabava, Igranka i Prelo.

Mamužić

Društva i ustanove kod bunjevacu

PUČKA KASINA

Najstarija i najvažnije je udruženje Bunjevaca u Subotici je Pučka Kasina. Ona je osnovana 1879 godine po ideji velikog bunjevačkog rodoljuba Bože Šarčedila za spasavanje Bunjevaca od vića. Pučka Kasina je mlogo urađarizacije.

Pravila su bila podneta prvo za osnivanje „Bunjevačke Kasine“, ali na optužbe subatičkih Madjara, mađarske vlasti nisu htile pravila potvrditi zbog naziva Bunjevačka Kasina. Samo kad se ime „Bunjevačka“ prominilo u „Pučka“, onda su pravila odobrena. Prilikom otvaranja „Kasine“ biskup Antunović je pozdravio istu i poželio lip uspih. Od 1879 g. zaveo se lip običaj da se na Marin dan (2. veljače) svake godine održi „Veliko prelo“, koje se i sad održava.

Godine 1903 proslavila je „Pučka Kasina“ svoju 25 godišnjicu na vrlo svečan način.

Prvi pretsidnik „Kasine“ je bio Đeno Dulić od 1879 do 1885 g. Sada je pretsidnik ugledni i naobraženi starešina g. Nikola Matković, koji je na tim položaju već nekoliko godina.

Posli oslobođenja i ujedinjenja. Pučka Kasina je bila središće, i glava bunjevštine. Svi učeni Bunjevci su članovi Kasine. Saradnici Nevena i Danice potekli su iz članova Kasine. U opće svaki važniji momenat našeg političkog života odigrava se u Kasini. Ona je do skora bila pristavnica subatičkih Bunjevaca, u svakom pogledu. Mi se nadamo da će i u buduće sliditi, i nastaviti rad one ideje, koju su dali njeni osnivateli.

Pučka Kasina je na vrlo svečan

način proslavila svoju 50 godišnjicu. Posle te proslave primećuje se da u Kasinu, ne zalaze mlogi stari borci, a i omladina sva nije u redovima Kasine.

KATOLIČKI KRUG

Osnovan je godine 1895. Ideju osnivanja je dao prepozit crkve Marije Terezije Maća Mamužić. Osim njega prvi organizatori i osnivači su bili: Pajo Kujundžić, prisv. pok. Ilija Kujundžić. Prvi pretsidnik Katoličkog Kruga je bio sam, Maća Mamužić.

Cilj je Katoličkog Kruga da se čuva vira kod Bunjevaca, i da se omladina vaspitava putem starijih u moralnim duhu. Katolički Krug ima danas oko 300 članova, i ima svoj dom.

DOBROTVORNA ZAJEDNICA BUNJEVAKA

Osnovana je 1919 godine. Ova je najhumanija ustanova kod Bunjevaca. Zajednica odiva godišnje 50—60 sirote dice. Ova zajednica pored toga što odiva dicu, stara se i za njihovu naobrazbu, dakle pruža im i duhovnu hranu.

SUBOTIČKA MATICA

Je ozbiljni pothvat za narodno prosvićeivanje putem javnih pridavanja. Ispočetka su održana dva pridavanja, i posli se moralo sa istima pristati jer su bila bez većeg učešća nacionalnih Bunjevaca. Godine 1934 pokrenita je veća akcija i održano je pridavanje u bivšim prostorijama „Bunjevačke Matice“ ali, šta će biti dalje to je pitanje.

BUNJEVAČKA PROSVITNA MATICA

Akcija da se osnuje „Bunjevačka Prosvitna Matica“ bila je pokrenuta još 1924 godine od pok. Aleksandra Rajčića, Marka Jurića i Antuna Vidakovića. Cili je Matici da okupi oko sebe sve Bunjevce i da širi među njima prosvitu.

Među prvim radnicima za prosvitu od članova Matice bila je gđa Mara Đorđević-Malagurska. Docije kad je napustila Maticu, osiđalo se njeno odsustvo u svakom pogledu. Pretsidičnik Matice je sada Dr. Babijan Malagurski. Matica je godine 1933 odlučila da nagradi najbolje dilo o biskupu Antunoviću. Nagrada je dodijeljena gimnaziskom profesoru u Senti, g. Milivoju Kneževiću, i g. Miji Mandiću.

Matica je uslid duga izgubila svoj dom i tako je otežan rad na širenju prosvite i kulture među Bunjevcima.

BUNJEVAČKO MOMAČKO DRUŠTVO

Osnovano je za čisto zabavni karakter seljačkih momaka i u prosvitnom pogledu nije učinio baš mlogo. Sada je pretsidnik g. Lajčo Pozderović.

BUNJEVAČKO DIVOJAČKO DRUŠTVO

Ovo je društvo osnovano iz sličnih razloga ko i Momačko.

BUNJEVAČKO OMLADINSKO DRUŠTVO

„Bunjevačko omladinsko društvo“ osnovano je 1928 g., inicijativom sadašnjeg pretsidnika g. Mandić Barnabe učitelja, sina našega uvaženoga starine g. Mije Mandića. Pravila društva odobre-

na su pod br. 2327/1928 Vel. Žup. gr. Sub. na osnovu rešenja Min. un. dela D. Z. Br. 8470/926 i br. 2842/1929 g. Vel. Žup. Bačke Oblasti. Početak je bio težak. Tribalo je zainteresovati mladiće iz svih društvenih slojeva, i boriti se sa materijalnim poteškoćama. Naposlitku sve se to pribrodilo i oduševljena omladina počela je svoj rad ozbiljno. Bilo je milina viditi, kako se intelektualci, zanatlije, radnici i seljaci, zajedno bore za jedan uzvišeni cilj. Godine 1929 dala je lip primer zajedničkog rada i sloge. Društvo je održalo osam vrlo uspilih zabava i pozorišnih pristava. Te godine osniva se tamburaška sekcija koju je prvu vodio g. Antun Stantić, i tilovižbačka sekcija koju je vodio g. profesor tilovižbe Nikola Matković. Tilovižbačka sekcija kasnije razišla zbog materijalnih razloga. No nije se samo radilo na tom, već je održan lip broj pridavanja na salašima, te se uslid htoga osnuju i podružnice na Pavlovcu i u Maloj Bosni. Taj rad nije se nekima sviđao, ali to nije ometao rad naših omladinaca. Jedno vrime bio je zastoj u radu zbog materijalnih razloga ali 1933 g. društvo je dilomično reorganizovano, a 1934 godine je reorganizacija je izvršena potpuno. Godine 1933 je pokrenuta akcija za izdavanje jednog „Kalendara“ tako da je izdat „Pravi bunjevački kalendar“ za 1934 g. a sada je evo izdat i za godinu 1935. Bunjevačko omladinsko društvo se sprema da izda prvu oveću zbirku bunjevačkih narodnih pripovidača. Sada društvo ima oko 50 članova, istina mali broj ali više vridi da jedno društvo ima malo radnih članova, nego mnogo neradnih. Ove godine tamburaška sekcija gostovala je na velikom bunjevačkom prelu u Bajmoku gdi su naš Bajmačani sa pravom bunje-

vačkom gostoprimitljivošću dočekali, zatim je tamburaška sekcija gostovala na Tavankutu i na Žedniku. Danas na čelu uprave stoje agilni mladići kojima je jedini cilj, prosvita. Ovo je udruženje još 1928 g. u svoja pravila § 4 unelo, da se bunjevački omladinci vaspitavaju u jugoslovinskom duhu, tako da je se u tom pravcu radilo i radiće se uvijek.

A. Vuković

JUGOSLAVENSKO NACIONALNO UDRUŽENJE BISKUP ANTUNOVIĆA

Ovo je udruženje osnovano je godine 1933, i sastavljeno je iz svih mogućih frakcija Bunjevaca. Cilj je društva rad u duhu integralnog Jugoslovenstva, i trudi se da nastavi rad biskupa Antunovića.

Društvo broji oko 60—70 članova. Izdaje do sad jedini bunjevački časopis „Bunjevačko Kolo“. Preambulator je Dr. Lazo Matijević.

JUGOSLAVENSKA ČITAONICA BAJMAK

Ova je ustanova osnovana radi prosvjećivanja Bunjevaca u Bajmaku. Održaje svake godine svoje Bunjevačko Prelo, na koje dođu Bunjevci iz svih okolnih sela. — Preambulator je g. Nikola Babić.

BUNJEVAČKA ČITAONICA ČONOPLJA

Osnovana je radi prosvjećivanja i održavanja nacionalne svijesti kod Bunjevaca. Tako isto i ova ustanova drži svake godine svoje prelo. (Druge podatke nismo mogli dobiti.)

BUNJEVAČKO KOLO SOMBOR

Ovo društvo je jedno od najjačih među bunjevačkim društvima. Osnovano je prije 11 godina. Godine 1934 7 oktobra posvetilo je svoj barjak i proslavilo svoju deseto godišnjicu, koja je bila najveličanstvenija manifestacija somborskih i okolnih Bunjevaca. Preambulator je g. Stipan Stolišić.

Športski život kod bunjevaca

NOGOMETNI KLUB „BAČKA“ J. A. D.

„Bačka“ je osnovana god. 1901. Njezini glavni osnivači su bili: Ivan Šar, Dr. Joso Mamužić, Dr. Andrija Kozla, Zoltan Vagner, Karlo Hruber i drugi viđeniji športaši toga doba. Prvi preambulator je bio Karlo Zambeli.

Tada još osnivači nisu mislili, da će se pored širenja nogometa i svih grana športa, čuvati i bunjevačka nacionalna svijest.

„Bačka“, kada je osnovana, imala je skoro isključivo mađarski karakter no sa vremenom sve

više i više pridolaze Bunjevci, tako da je već 1912 god. još za vrijeme mađarskog režima, kada je „Bačka“ bila prvak u nogometu tadanje „Južne-Ugarske“, većina je igrača sastavljena od Bunjevaca.

Pravi bunjevački karakter je dobila „Bačka“ tek posle oslobođenja 1919 g. kada je i u „Bačkoj“ izvršen priokret i naziv bi priinačen na: Jugoslavensko Atletičko Društvo „Bačka“. Od ovog doba „Bačka“ je sve do skora na čelu subotičkog potsaveza. Godine 1926 proslavila je „Bačka“ svoju 25 godišnjicu koja je bila najveća

športska atrakcija koju je ikad Subotica vidila. Danas „Bačka“ broji oko 400 članova, i kao takva je najjači pristavnik Bunjevaca športaša.

JUGOSLAVENSKI ŠPORT KLUB „BUNJEVAC“

Odavno se osjećala potreba da se nacionalizira šport, a naročito posle prevrata 1918 godine, kada su ovi krajevi postali sastavni dio velike i moćne Jugoslavije. Po-

mladi ljudi na čelu sa Bukvić Blaškom, Lipušinović Matijom, Horvacki Josipom i dr. osjećajući tu potrebu, osnuju „Bunjevački šport klub“, koji je sa svojim odličnim uspjesima ispočetka, oduševio svu bunjevačku športsku omladinu, i već tada igrao vrlo važnu ulogu među sličnim omladinskim klubovima. Godine 1927 postao je prvak „Subotičkog športskog omladinskog odbora“ i time je steklo pravo na članstvo Jugoslavenskog nogometnog saveza. Sa svojom

Najbolji tim „J. S. K. Bunjevca“: Dulić I, Bukvić I, Tikvički, Evetović, Horvacki, Dulić II, Teke I, Šarčević, Matić, Lipušinović, Bukvić II.

sebno to važi za našu Suboticu, koja je istaknuta na najsivernijoj tački prema Mađarskoj, i koja je imala masu športskih društva sa mađarskim karakterom, dok su Bunjevci bili okupljeni samo oko „Bačke“.

Ta praznina i ta manjkavost nastojala se ispuniti, osnivanjem više športskih klubova sa jugoslavenskom orijentacijom. Tako je 19. juna 1926 godine, nikolicina

disciplinom, kao i sa spremom to je i zaslužio, i u buduće se radilo na tim da se što češće ogleda sa najboljima i najjačima.

Krajem 1927 godine „Bunjevački šport klub“ je primljen u članstvo J. N. S. Tako smo dobili i drugi šport klub sa bunjevačkim nacionalnim karakterom. Odmah je B. S. K. igrao važnu ulogu u II. razredu.

Bilo voljom pojedinaca u S. N.

P. „B. S. K.“ nije nažalost uspio da dođe u red prvorazrednih klubova, što bi svojom igrom i spremom imao prava nazvati se prvorazrednim „Klubom“.

Još jedan klub je postojao u nacionalnom pogledu važan, a to je Sp. Kl. Jugoslavija, koji se fuzionirao sa „Bunjevcem“ 1929 godine. Tom fuzijom je naše lipo bunjevačko obilježje, dobilo još jači afirmativniji karakter, imenom „Jugoslavenski šport klub Bunjevac“. Vrhunac uspiha bio je onda kada je naš klub sa prvorazrednim prvakom „Bačkom“ koja je bila na vrhuncu svoje moći izgubljena utakmica tek sa 4:2, a sa Subotičkim Športom igrao nerišeno 2:2. U svima provincijskim mistima pružao je uvijek zadovoljavajuću igru, fer-tehničku, i brzu, tako pobjedivoa svoje protivnike sa slidećim rezultatima. Bunjevac—Ada 4:3, Bunjevac—Bajmački Sp. Kl. 4:2, Bunjevac—Staromoravički S. K. 3:1, Bunjevac—Čantavirski Sp. K. 4:1, Bunjevac—St. Kanjiža 3:1 i t. d.

Bunjevac je imao tada slideću momčad: Dulić, Tikvicki, Bukvić I, Evetović, Horvatski, Dulić II, Teke, Šarčević, Matić, Lipušinović i Bukvić II.

Iz gore pomenutih rezultata vidi se da je Bunjevac zaista bio jedan vridan i solidan tim, koji bi već odavno tribao da se nalazi u prvom razredu. Ali nažalost i dan danas se nalazi u drugom razredu. Pored svega toga, što je „Bunjevac“ u II. razredu, ipak ne gubi volju za rad, imajući prid sobom svoj krajnji cilj, a to je ulazak u I. razred.

Bunjevac osim nogometa, ima jaku kuglačku sekciju, koja je jedna od mnogobrojnih kuglačkih klubova u Subotici, koja rade pod mnogo boljim okolnostima. Mar-

ljivošću i agilnošću pretsidnika g. Josipa Stantića osnovana je i lovačka sekcija. Osim ovih sekcija „Bunjevac“ ima i tamburašku sekciju, a zatim i diletansku. Dakle Bunjevac ne samo radi na širenju i jačanju športa već i na širenju prosvite i kulture. Ovakav rad može obećavati samo dostignuće svog vrhovnog cilja. Postoji nada da će ovaj klub za kratko vreme postati dobro organizovan i solidan član nogometne zajednice, i poslužiće na diku i ponos svih Bunjevaca. Istina da se trnovitim putem dolazi samo do uspiha, ali to neka nikada ne pokoleba, duh njegovih vridnih i radnih snaga, nego to treba da služi za potstrik u poslu i radu za postignuće športskih i nacionalnih ciljeva.

B. B.

JUGOSLAVENSKI ŠPORT KLUB „ZRINJSKI“

Jugoslavenski šport klub „Zrinjski“ osnovan je januara 1932 godine. Ideju za osnivanje dao je g. Božaković Luka, koji je i prije bio poznat kao oduševljeni sportista. Nije bilo lako osnivati nov šport klub sa bunjevačkim karakterom, pored postojeća dva bunjevačka kluba: „Bačke“ i „Bunjevca“. Već u samom početku mlogi su provokovali brzo krahiranje „Zrinjskoga“, ali radom g. Aleksandra Kopilovića, koji se može smatrati, da je postavio temelje „Zrinjskom“, klub je napridovao, i za kratko vreme postane jedan od najboljih šport klubova u II. razredu, kako po spremi a tako i po kvalifikovanim igračima. Za dvi godine „Zrinjski“ je postigao taki uspih u nogometu, kao ni jedan novosnovani šport klub.

Jugoslavenski šport klub „Zrinjski“, broji danas 175 članova, sa 50 verificiranih igrača. Kako up-

rava tako i članstvo. skoro je sve bunjevačko, i može se reći, da je „Zrinjski“ jedan od najčistijih bunjevačkih klubova u Subotici. Cilj kluba je, u prvom redu vaspitanje svojih članova u športskom duhu, i u prvom redu nogometu, a zatim i širenje jugoslavenske nacionalne svisti.

Boja kluba je plavo-bila. Lanske godine je samo pukim slučajem „Zrinjski“ ostao u II. razredu, kada je imao jednaki broj golova sa „Poštarićima“, i dok je ovaj klub

sku godinu 1934/35 je sljedeća:

Počasní pretsidnici: Dr. Matije-
vić Lazar, Doljanin Stjepan. Pret-
sidnik: Sabanov Ivan. Poslovni
pretsidnik: Budanović Petar. Pot-
pretsidnik: Mandić Barnaba. Taj-
nik I.: Kopilović Aleksandar. Taj-
nik II.: Pendžić Marko. Bilježnik:
Rudić Stevan. Bilježnik II.: Tum-
bas Luka. Blagajnik I.: Božaković
Josip. Blagajnik II.: Bačić Josip.
Kontrolori: Sudarević Josip, Tum-
bas Stevan. Pretsidnik atletičke
sekcije: Božaković Luka. zame-

Prva četa J. S. K. „Zrinjski“, jula meseca 1932 god.

samo sa jednim golom, imao bolju gol-diferenciju od „Zrinjskoga“ i tako došao u I. razred, za koji je po igri i po spremi više imao prava „Zrinjski“. Ipak se ne gubi nada i viruje se, da će „Zrinjski“ u najskorijoj budućnosti postignuti svoj cilj, i dobiti mesto u I. razredu S. N. P.

Godine 1934 je vodstvo „Zrinjskoga“ reorganizovano, tako da na čelu kluba stoje najagilniji i najvideniji omladinci „Bunjevci“.

Uprava „Zrinjskoga“ za šport-

nik: Bačić Gavro. Staratelii: Bošnjak Ivan, Buljovčić Julije. Pretsidnik nogometne sekcije: Kopilović Aleksandar. Referenti: Čović Josip, Bešlagić Jaša. Advokat: Malagurski Ivan. Likar: Dr. Poljaković Ivan. Članovi Upravnog odbora: Stipić Lazar, Tumbas Antun, Katančić Ivan, Bačić Vince, Bačić Luka, Korponaić Adam, Orčić Paja, Pandžić Stevan. Cindrić Laza, Cindrić Marijan, Doljanin Petar, Remeš Dragutin, Evetović Paja, Kopilović Toma, Kopunović

Lozan, Vojnić Josip, Bača Josip, Matković Luka, Horvacki Josip, Vujkov Geza, Ušumović Geza, Lulić Paja, Šarčević Stipan, Richter

Aleksandar, Der Julije, Balaž Josip, Šuić Menjhert, Aradski Milorad, Tumbas Aleksandar.

A. K.

Iz šaljivog svijeta

PROBA

Zašto vi vašim kokošima dajete piti vruću vodu? — zapita komšija Šime komšiju Stipana.

Stipan: Ta tio bi viditi, da-liće onda snesti kuvana jaja.

Gazda Ivan i njegovi bireši, jidu iz jedne zdile paprikaša. Gazda Ivan vidi da Joso uvijek vadi samo meso, a na krumpir i ne gleda. Naposlitku to dosadi gazda Ivanu pa mu reče: „Hej Joso! Ti samo mesa jideš? Pa ded malo i krumpira“. „Mante se gazda Ivane, dobro je meni i meso.“

Jednu ženu, optužili su da ima dva čovika.

Sudija je zapita: „Kako to da ste vi lagali, da vam je prvi čovik već odavno u groblju.“

Ta žena će odgovoriti: „Pa nisam ja gospodaru lagala. Moj je prvi čovik grobljar već deset godina.“

LAKA POMOĆ

Per e: Moj mi ličnik zabranio, da pijem i vino, rakiju i pivo. Šta da radim?

Joso: Uzmi drugog ličnika.

BOLJA GOSTIONA

Gost: Recite kelneru, šta mi preporučujete za jilo?

Kelner: Fini pileći paprikaš, teleću pečenicu, sarme, pečenog soma, gušćiju džigericu. Al' kako ja vas poznajem, vi ćete uzeti, viršle sa renom.

Gost: Pa otkud vi znate da ću ja baš viršle sa renom, kraj tolikog raznog i finog jila?

Kelner: Pa tako, jel drugog nemamo.

STARA TETKA: *Šta misliš Ivce, jesam li lipa ili ružna?*

IVICA: *Znate teta, to vam ja ne mogu kazati, jel' se vi oma wridite.*

BRIGA

Žena (ličniku koji je došo da pri- gleda njezinog čovika): Gospodine doktore. Smi li moj Ento piti vina?

Ličnik: Smi, al' samo za lik, i to na kašcice.

Žena: Pa to će za njegov biti velika muka. Za boliće ga ruka.

Jedna paorkinja došla kod fiškala, i tuži se na svog čovika. Kaže da je čovik sa svojom privari.

— *Dobro — kaže fiškal, — vi bi dakle hteli da se rastavite od njegov, od stola i postelje?*

— *Ta do vraga! Samo još to triba. Onda će jisti na šporelju, a spavati u sinu na tavanu. A skime ću ja?*

Bać Marko dođe kod živinskog ličnika i kaže: „Gospodaru, dajte mi kakog lika za konja. Zdravo mi kašlje.“

— *No evo vam ovaj pra, — reče živinski ličnik, — metnite ga u ovu civ, a nju turite u grlo konju, onda sve to dunite u njegova usta.*

Posli nekoliko dana evo ti Bać Marka natrag, al' sav zamotan.

— *No bać Marko — pita ličnik — šta vam fali?*

— *Pa znate, ne fali mi ništa, već onaj vražji konj prija je dunio neg ja.*

Dva gazde pripovijaju:

— *Na ovogodišnjem marvinskom naticanju dobio sam prvu nagradu.*

— *Ta idi, pa koliko si kila?*

SVEMU JE KRIV LIČNIK

Glistić: No ti si mi dobro baš se zdravo ugojio od kad te nisam vidio.

Debelić: Borme, tako je. Svemu je to kriv ličnik.

Glistić: Kako to?

Debelić: Pa eto tako. Kazo mi, da je slobodno piti samo jednu čašu piva prije jila. Ja samo moram zbog tog šest puta jisti na dan.

Ličnik (jednom paoru koji je došo u njegovu ordinaciju): Najpre bačo, imate da se svučete, pa onda divanite.

Paor: Ali gospodaru!

Ličnik: Ni riči. Već skidajte se.

Paor: Bože, gospodaru, ja ni...

Ličnik: Brojiću tri, i onda ako se ne skinete, jao vama.

Paor: Pa kad je tako onda moram. (Skine sa sebe sve ruvo)

Ličnik: E sad možete divaniti.

Paor: Gospodaru, ja sam tio da vas pitam, da gdi ću ostaviti onaj kupus što sam ga dono vama za kujnu?

Gazda: — Vidi ženo kako marljivo radi taj novi čovik.

Žena: — Znam ja tu fajtu. Taj zato radi da što više mož posli jisti.

GOST: Hej, brico, mante se tih strašnih pripovidaka. Ta sve mi se diže kosa.

BERBER: Pa gospodaru, to ja i oću.

Joso Peckalić: No Martine šta ve-liš na ovu kišu?

Martin Podpapučić: Srećan sam.

Joso Peckalić: Zašto?

Martin Podpapučić: Pa žena mi ozebla i već nekoliko dana, i ne mož divaniti.

POKVARENA ŠETALICA

Bać Pere: Evo sataru, dono sam vam šetalicu od moga sata.

Satar: A di vam je sat?

Bać Pere: Sat je sasvim dobar. Samo eto šetalica nevalja.

Opravili su u selu bunar. Bio je fajn dubok i htli su ga izmirit. Kako nisu imali čim da izmire, pridloži jedan općinar da ga izmire sa dužinom ljudi. — Seoski knez je bio najjači pa on se uvati za rovaš bunara, a drugi općinari jedan za drugog. Kad su već jedno njih sedam visili jedan na drugim, reče knez: „Čekajte samo ljudi, ja moram malo pljunit' u šake jel' se ovaj rovaš zdravo kliše.“

BUNJEVAČKA DOVITLJIVOST

Stipan Vandrovać: Faljen Isus! Bruno.

Bruno Nedalić: Amen.

Stipan Vandrovać: Daj, Boga ti šibice, ako imaš papira, jel ja nemam duvana.

OSVETA

Ivan: Zašto ti Pere nosiš svoja pisma čak u drugo selo, kad i u našem ima pošte?

Pere: Poštar ne kupuje od mene više mliko, pa ne ću ni ja da mu dajem svoja pisma.

UČITELJ: Zašto moramo polaziti u školu?

ĐAK: To se i ja pitam.

UZROK

— Zašto je onaj crnac metnio oko vrata bili galir?

— Pa da ljudi znadu odkaleg mu počima glava.

Ča Mijo: E, tu stara, štijem u novini, štogod o tebi.

Snaš Bara: Ta idi ti, di će oni znat o meni?

Ča Mijo: Evo gledaj! Tu piše da žena ima priviše na svitu.

ZAPOSLENI PROFESOR

Sluškinja: Gospodine profesore, gospoja kaže da vas čeka užina.

Profesor: Odvedite je u sobu, ja ću oma doći.

NIJE LUD

— Zar ti tvoj ličnik još nije zabranio pušenje?

— Nije lud. Njegova baba prodaje duvan, a ja sam joj najbolja mušterija.

KUPAC: Juče sam kod vas kupio zimski kaput a vi ste mi jamčili, da će mi trajati dvi godine.

TRGOVAC: Pa šta se dogodilo?

KUPAC: Kogod mi ga je već sinoć ukro.

Mater: Oho Tezo, ti si samo osam godina a već čitaš novine?

Teza: Ne Mama, ja čitam samo ženidbene oglase.

DAO JE SAMO MIG

Sudija: Optuženi ste, da ste istrgli tačku iz vinograda pa da ste s njom udarili tužitelja po glavi.

Optuženi: Ali gospodar suče, o kakom mom napadaju na njegov, nema ni divana. Ja sam mu tačkom samo dao mig, da se samnom ne šali.

LUDOST

ŽENA: Šta bi ti čovče učinio, da ja umrem?

ČOVIK: Poludio bi.

ŽENA: A da li bi se opet oženio?

ČOVIK: Ne, tako lud valda ne bi bio.

OBEĆANJE

Otac: Ivane ti si mi obećao da ćeš u 7 sati bit kod kuće?

Sinčić: Da tata.

Otac: A ja sam tebi obećao, ako ne dodeš da ću te izlemati...

Sinčić: Pa tako je. Ali kako ja nisam održao obećanje, ne moraš ni ti...

POZNA LJUDE

Prvi ličnik: Ja bi rado znao, da kako ti to udesiš, da te tako volu bolesnici.

Drugi ličnik: Pa tako. Onima koji se utvaraju da su bolesni, kažem da su teško bolesni, a pravim bolesniku kažem da je zdrav.

SUDIJA: Svit bi odanuo kad ne bi bilo lopova ni razbojnika.

LOPOV: Svako zlo ima svoje i dobro. Da nije nas, ne bi bi'o ni vas. Jel kome bi sudili?

CIGANIN I ČIVUTIN

U nikom selu ukradu Čivutinu koto. Sva istraga za kradljivcem bila je uzaludna. Kradljivac je bio Ciganin, i našo se u neprilici jer je koto bio veliki, pa se bojo nuditi ga na prodaju, bojeći se da ga ne bi poznali. Već je pomišljao, da ga vrati noćom Čivutinu.

Kako tako misli, kad naiđe baš taj Čivutin kraj njegove čerge i zapita Ciganina: „Ti Cigo. Ti si cigurno ukro moj koto.“ — „Ne srđi se Abrahame“ — odvrati Cigo, — „kradljivac će već cigurno koto vratiti, jel šta će sa takim velikim kotlom?“

„Šta da radi, — rasrđi se Čivutin, — ta nek uzme kalapać i kladivo pa nek ga izlupa u bakar pa ja mog kotla nikad vidit neću.“ Ciganinu se razvedri lice, i sažaljivo stisne Čivutinu ruku i reče mu: „Siroma Abrahame, sad ti cigurno mogu reći, da ti tvoga kotla više vidit ne ćeš.“

Žena: Ded čovče, ljuljaj malo dite, ja ću malo kod komšice.

Čovik: A šta ću sa kolivkom?

Žena: Kako sa kolivkom?

Čovik: Poznam ja tvoje idište kod komšince. Dok se ti povратиš, dite će već ići nogom, i kolivka ne će tribati.

MATER: Kaži mi Marko, kako ti je kod novog majstora?

ŠEGRT: Zlo da nemož bit gore. Majstora kuva samo ona jila, koja ja jidem najradije.

MATER: Pa zašto ti je onda hrđavo?

ŠEGRT: Ali ja ne dobijem nikad od njih.

Učitelj: Ako od jedne litre brašna bude pet gumboca, koliko će biti od četiri litre brašna?

Tune: Ta to će bit puna zdila.

IZ JUŽNIH KRAJEVA

Putovao Bunjevac pu južnim krajevima, pa upo u jednu kafanu da užina. Donesu mu čorbu, a u njoj pliva jedna velika i gadna muva. Rasrdi se Bunjevac pa pozove gazdu: „Šta je ovo!“ — i pokaže na muvu u tanjiru.

Gazda: „Što se čudiš bre? Zar kod vas ni muha nema?“

OPRIZNOST

— *Biž, to je strašan ker. slušaj kako laje.*

— *Pa ti ne znaš, da ker koji laje da ne ujida.*

— *E, ja znam. Ali da li zna on.*

BUVA I LUKA

Jedne večeri lego Luka da spava, al nije mogo zaspati nikako. Zapali sviću i opazi na čaršapu buvu, pa je tio uvatiti. Ali ona mu uvik po- bigla.

— Ženo! — poviče srdito Luka — zapali napolju veliku vatru.

Žena izade i zapali veliku vatru od slame.

Luka brže bolje uvati čaršap, smota ga te s njim u vatru vičući: „Ti mene ne ćeš više klati.“

PRIVARIO SE

U jednom društvu svadi se ličnik Kukić sa trgovcem Murculom, koji u svojoj naglosti ličnika zdravo u- vridio.

„No to će te platit sa svojim ži- votom“ — reče ličnik.

Na to Murcula odvrati: „Jest, kad bi ja bio taki lud da se kod vas li- čim.“

DOBAR PRIMER

O t a c : Zašto si ti Jašo istuko kom- šijinu Maricu?

J a š o : Sigrali smo se tate i mame, pa sam joj pokazao kako je kod nas kod kuće.

Sajmovi (vašari) u Jugoslaviji

U bivšoj vojvodini

Ada (Bačka): 19 marta, 10 augusta, 25 okt.

Alibunar (Banat): 15 marta, 15 ma- ja, 25 augusta, 5 oktobra. Nedilj- na pijaca je svakog petka.

Apatin (Bačka): 1 maja, 1 oktobra i 25 oktobra.

Bač (Bačka): 21 maja, 8 septembra.

Bačka Palanka: 30 marta, 1-2 maja, 30 jula, 1-2 oktobra.

Bačka Topola: 18 aprila, 18 jula, 20 augusta, 4 oktobra.

Bački Brestovac: 11 marta, 13 ma- ja, 26 augusta, 11 novembra.

Bačko Gradište: 22 maja, 20 au- gusta.

Bačko Petrovoselo: 8 maja, 30 au- gusta, 1 novembra.

Bajmak (Bačka): 24 maja, 8 sep- tembra, 11 novembra.

Bajša (Bačka): Nediljna pijaca sva- kog četvrtka.

Banatski Arandelovac: 15 maja, 5 oktobra. Svakog utorka, četvrtka i nedilje je nediljna pijaca (hetija)

Banatski Gaj: 1 maja, 7 novembra

Banatsko Novoselo: prid pravosl.

Đurđevo i Preobraženje u subotu.

Bazaid (Banat): 10 maja, t. j. u sri- du ili četvrtak, prid taj datum; 11 septembra ili u sridu i četvr- tak prid taj datum. Nediljna pi- jaca svake sride i nedilje.

Bavanište (Banat): 1-2 augusta, 26- 27 maja, 20-21 novembra. Nediljna pijaca svakog četvrtka.

Bela Crkva (Banat): 5-6 marta, 23- 24 juna, 18-19 oktobra. Nediljna pijaca svakog utorka.

- Beli Manastir* (Baranja): 10 januara, 10 aprila, 30 juna, 15 oktobra, prid, datum u ponediljak.
- Beodra* (Banat): 6 maja, 8 septembra. Nediljni sajam svake subote.
- Bezdan* (Bačka): 15 marta, 16 juna, 29 septembra, 19 novembra, uvik prid naznačene dane u ponediljak. Ako datum u nedilju pada, onda u slideći ponediljak.
- Boka* (Banat): 25-26 augusta, 9-10 septembra. Nediljna pijaca svakog ponediljka.
- Bolman* (Baranja): U ponediljak, prid 10 februar, u p. prid 16 august, u p. prid 25 oktobar
- Branjina* (Baranja): 1 marta, 16 aprila, 17 septembra i 17 decembra.
- Baranjin Vrh* (Baranja): 2 februara, 8 juna, 5 aug., 15 novembra, u onih ned. kada označeni dani padaju.
- Bogojevo* (Bačka): Nediljna pijaca svakog ponediljka.
- Budisava* (Bačka): 15 aprila i 15 jula.
- Bukin* (Bačka): Nediljna pijaca svakog utorka.
- Buljkes* (Bačka): Nediljna pijaca svake subate.
- Cripaja* (Bačka): 4 aprila i 8 septembra.
- Crno Brdo* (Bačka): 2 maja, 2 augusta.
- Crvenka* (Bačka): 26 augusta, posli datuma u ponediljak.
- Čantavir* (Bačka): 2 februara, 1 maja, 24 septembra.
- Čenej* (Banat) 24 maja, 20 augusta, 22 oktobra.
- Čurug* (Bačka): 4 marta, 1 juna, 6 oktobra.
- Čoka* (Banat): 13 aprila, 29 septembra. Nediljna pijaca svakog ponediljka i četvrtka.
- Darda* (Baranja): 27 marta.
- Debeljača* (Banat): 20 juna, 31 augusta.
- Deliblato* (Banat): 4-5-6 aprila, 8-9
- Deliblato* (Banat): 4, 5, 6 aprila, 8, 9 i 10 septembra
- Dobrica* (Banat): 6 maja, 7 septembra. Nediljna pijaca svake sride.
- Darda* (Baranja): 27 marta te nedilje u ponediljak.
- Debeljača* (Banat): 20 juna, 31 augusta.
- Deliblato* (Banat): 4-5-6 aprila, 8-9-10 septembra. Nediljna pijaca svake sride.
- Dobrica* (Banat): 6 maja, 7 septembra. Nediljna pijaca svakog utorka.
- Dolovo* (Banat): 21 marta i 21 oktobra.
- Draž* (Baranja): 25 januara, 25 aprila, 25 augusta i 2 novembra
- Erdevik* (Bačka): 7 aprila, 7 jula, 27 septembra, 27 oktobra.
- Feketić* (Bačka): 15 maja, 15 augusta, 31 oktobra.
- Gložan* (Bačka): 25 maja, 15 oktobra.
- Horgoš* (Bačka): 12 marta, 23 juna, 11 oktobra.
- Hajdučića* (Banat): 25 augusta.
- Ilandža* (Banat): Poslidnje subate, marta, juna i septembra, a prve subate u novembru misecu. Nediljna pijaca svake subate.
- Itebej* (Banat): u ned. o Đurđevu i 15 oktobra. prid, dat. u ned.
- Idoš* (Banat): 7 juna, 8 novembra. Nediljna pijaca svake subate.
- Jarkovac* (Banat): 9 aprila, 21 juna, 19 augusta, 25 oktobra. Nediljna pijaca svakog utorka.
- Jašatomić* (Banat): 18 juna, 27 augusta, 15 oktobra. Nediljna pijaca svake sride i subate.
- Kovačića* (Banat): 1-2 aprila, 1-2 oktobra. Nediljna pijaca svakog utorka.
- Krstur* (Banat): 7 maja, 27 septembra. Nediljna pijaca svakog četvrtka i ned.
- Kucura* (Bačka): 2 oktobra.
- Kula* (Bačka): 29 aprila, 24 juna, 6 augusta, 15 oktobra prid datum u subotu.
- Kozar Racki* (Baranja): 13 marta, 2 maja, 26 juna i 16 oktobra.
- Kumane* (Banat): 30 juna, 28 sep-

- tembra. Nediljna pijaca svake nedilje i četv.
- Mali Idoš* (Bačka): 23 maja, 5 septembra.
- Margitica* (Banat): Na treći dan Duhova i 8 septembra.
- Melenci* (Banat): Prvi dan prav. Duhova, 27 augusta i 7 novembra.
- Mokrin* (Banat): 13 februara, 21 maja, 17 augusta. Nediljna pijaca svake sride i nedilje.
- Mol* (Bačka): 30 maja, 30 septembra.
- Ninčičevo* (Banat): 16 septembra. Nediljna pijaca svakog petka.
- Novi Bečej* (Banat): 25 marta, 3 oktobra. Nediljna pijaca svake sride i pet.
- Nova Kanjiža* (Banat): 1 maja, 1 augusta, 1 novembra. Nediljna pijaca svake sride i nedilje.
- Novisad* (Bačka): 22-23 marta, 10-11 maja, 9-10 augusta, 11-12 oktobra.
- Novi Sivac* (Bačka): 3 aprila, 10 juna, 23 septembra.
- Novi Vrbas* (Bačka): 28 marta, 12 septembra.
- Odžaci* (Bačka): 6 aprila, 11 juna, 28 septembra.
- Opovo* (Banat): Sajma nema. Nediljna pijaca utorkom i subotom.
- Pačir* (Bačka): 6 maja, 8 septembra.
- Pašičevo* (Bačka): 19 jula, 27 oktobra.
- Perlez* (Banat): 15 marta, 28 juna, 1 augusta, 1 novembra, prid datum u sub. i nedilju. Nediljna pijaca svakog četvrtka i nedilje.
- Pivnica* (Bačka): 20 aprila, 27 oktobra, posli datuma u nedilju.
- Popovac* (Baranja): 10 marta, 1 juna, 29 septembra i 8 decembra, prid datum u ponediljak.
- Potiski Sv. Nikola* (Banat): 1 jula, 1 oktobra. Nediljna pijaca svake sride i nedilje.
- Prigr. Sv. Ivan* (Bačka): posli 24 juna u ponediljak. Nediljna pijaca svake sride.
- Sanad* (Banat): 5 januara, 6 septembra.
- Sarča* (Banat): 15 marta. Nediljna pijaca ponediljkom.
- Sečanj* (Banat): 18 oktobra. Nediljna pijaca svakog četvrtka.
- Sekić* (Bačka): 17 juna, 27 septembra.
- Senta* (Bačka): 26 marta, 22 juna, 17 augusta, 19 novembra.
- Sombor* (Bačka): 25 marta, 30 maja, 28 augusta, 25 novembra.
- Srbobran* (Bačka): 12 marta, 28 jula, 20 septembra, 10 novembra.
- Srpska Neuzina* (Banat): Sajma nema. Nediljna pijaca svakog četvrtka.
- Srpska Crnja* (Banat): 26 marta, 29 juna, 8 septembra, 11 novembra. Nediljna pijaca svake subote.
- Stanišić* (Bačka): 12 aprila i 4 oktobra. U ponediljak prid datum.
- Stara Kanjiža* (Bačka): 1 marta, 24 maja, 30 augusta, 8 novembra.
- Stara Moravica* (Bačka): 19 marta, 29 juna, 2 novembra.
- Stari Bečej* (Bačka): 8 aprila, 5 jula, 17 oktobra.
- Stara Pazova* (Srem): 31 juli, 30 oktobar.
- Stari Futog* (Bačka): 29 marta, 16 augusta, 1 novembra.
- Stari Vrbas* (Bačka): 12 marta, 18 aprila, 6 augusta, 22 oktobra.
- Subotica* (Bačka): 24 februara, 16 maja, 29 juna, 8 septembra, 28 oktobra.
- Svetozar Miletić* (Bačka): 7 maja, 20 oktobra.
- Šajkaš Sv. Ivan* (Bačka): 10 marta, 10 aprila, 10 septembra.
- Temerin* (Bačka): 5 maja, 4 septembra.
- Titel* (Bačka): 6 aprila, 22 augusta, 20 oktobra.
- Torža* (Bačka): 2 oktobra, posli datuma u nedilju.
- Tovariševo*: 22 aprila, 13 augusta, 25 oktobra. Suboti i nedilji.
- Veliki Bečkerek* (Banat): U posljednjem petku miseca februara, u drugom mis. aprila, u trećem m. maja, u drugom m. augusta, drug. miseca oktobra, treć. mis. novem-

bra. Nediljna pijaca svakog utorka, četvrtka i subote.
Velika Kikinda (Banat): 25 februara, 24 aprila, 24 juna, 20 septembra, 1 dec. Nediljna pijaca svake sride, petka i nedilje.
Vranjevo (Banat): 17 maja, 13 juna.
Vršac (Banat): Prid Sv. Savu, Cveti, Sv. Iliju i Sv. Luka, t. j. prid te svece u četvrtak. Nediljna pijaca nediljom i četvrtkom.
Zmajevac (Baranja): 14 februara, 4 aprila, 6 jula, 26 oktobra
Žabalj (Bačka): 15 aprila, 20 juna, 29 septembra, 15 novembra.

U Hrvatskoj i Sloveniji

Andrijevi 5 maj, 28 aug.
Babina greda 21 apr. i 7 aug.
Bapska-Novak 20 apr. prvi i treći dan po Tijelovu, 6 7 i 8 sept.
Bakar 13 do 15 jul. 1 i 30 nov.
Bizovac 10 jan. 19 mart. i 1 jun. i 20 sept.
Bjelovar 17 apr. 19 maj. 17 sept. 20 okt.
Bosiljevo 19 mart utorak po Uskrsu, utorak po Spasovu, ponedjeljak po Vidovu, 26 jul. 24 aug. 14 sept. i 15 okt.
Brod-Moravice 25 mart. 10 maj. 16 aug. 15 nov. marveni.
Brod na Kupi 19 mart. i 23 apr.
Brod na Savi tri dana pred pravosl. Blagovijest, tri dana pred Sv. Trojstvo, tri dana pred Porciunkulu, 22 nov. marveni.
Brod na Sutli 24 febr. 22 mart. 19 apr. 17 maj. 25 jun. 13 jul. 24 aug. 14 sept. i 30 nov.
Čadin 10 apr. 18 jula i 21 nov.
Cernik godišnji na dan sv. Linarte, prva nedelja po rim. kat. Spasovu, 29 jun. i 6 nov.
Crikvenica 15 jan. 15 aug. i prvu nedelju po Uskrsu.
Čazma 8 mart. 20 apr. 23 jul. 3 aug. prvoga ponedjeljka poslije sv. Triju Kralja, prvog utorka po Duhovima, prvog ponedjeljka po sv.

Kati, 23 okt.
Čepin 8 apr. na drugi dan Duhova 9 sept. i 11 novembra marveni.
Dalj 14 febr. 5 maj. 30 okt.
Daruvar u subotu pred pravosl. Bijelu nedelju. 1 apr. u subotu po pravosl. Spasovu, 27 juna, 26 jul. 11 aug. u poned. po rimo kat. Maloj Gospi, 31 okt.
Donja Stubica u sub. pred pokladama, u sub. pred prvom kvatrenom ned. u sub. pred Cvjetnicom, u sub. pred drugom kvatrenom nedeljom, na dan poslije Petrova, na dan sv. Lovrinca, u sub. pred andeoskom nedeljom, u sub. pred trećom kvatrenom nedeljom, u sub. pred Terezijom, u sub. pred adventskom ned. u sub. pred četvrtom kvatrenom ned.
Donji Miholjac tri dana prije sv. Valenta, tri dana prije Cvjetne nedelje. Četvrtak onoga tjedna, u kojoj pada dan sv. Kilijana, tri dana prije sv. Mihajla, t. j. 26 sept. marveni sajmovi.
Dakovo 20 21 i 22 jan. 24 jul. 26 27 i 28 okt.
Erdevik 7 8 i 9 april. 7 i 8 jun. 27 28 i 29 sept. 27 i 28 okt.
Feričanci 18 i 19 mart. 5 dana prije Duhova, na duhovsku nedelju, 19 aug. prva ned. iza sv. Stjepana kralja, 27 okt. 1 nov.
Garešnica 3 jul. na trojački rim. kat. utorak, u ponedjeljak po andeoskoj nedelju, 28 okt.
Golubinci 20 maj. 6 sept. i 23 okt.
Grubišnopolje 20 mart. 4 okt. osmi dan po rim kat. Spasovu, 10 apr. i na dan poslije Imena Marijina u sept. 16 dec. marveni.
Ilok 20 apr. 13 jun. 2 aug. 23 oktobra.
Indija 16 febr. 22 23 i 24 apr. 1 2 i 3 jun. 19 aug. 26 27 i 28 sept. 17 18 i 19 dec.
Irig dva dana prije pravosl. Teodora, u petak prije pravosl. Duhova 26 27 i 28 aug.
Ivanić-Grad 7 jan. 15 febr. 12 mart.

- 24 apr. 15 maj. 30 jun. 12 jul. 29
aug. 22 sept. 4 okt. 6 nov. i 21 dec.
Ako sajam pada u nedelju ili na
državni blagdan, onda se drži
slijedeći dan.
- Ivankovo* 14 febr. 10 jun. 14 sept. i
11 nov.
- Jasenovački Jablanac* 2 augusta, ro-
bom.
- Jastrebarsko* 7 jan. utorak poslije
Duhova, ponedjeljak po Škapula-
ru, 9 sept. i 7 dec.
- Karlovac* na Miholjice, na Vidovo,
15 jun. na Jakovo 25 jul. na Miho-
lje, 29 sept. na Tominje, 21 dec.
- Klenak* drugi i treći dan pravosl.
Uskrsa, drugi i treći dan pravosl.
Duhova, na pravoslavni Petrov
dan 12 jun.
- Koprivnica* 3 febr. 27 mart. 4 maj.
2 jul. 28 okt. 7 dec.
- Kostajnica* 19 mart. 26 jul. 21 sept.
i 21 nov.
- Krapina* 3 febr. 19 mart. 15 i 16 maj.
27 jun. poned. po Škapularu, po-
ned. po Preobraženju, poned. po
Imenu Marije, na Miholje, na
Martinje, na Nikolinje.
- Križevci* 20 jan. 14 febr. u poned.
po Cvjetnici, 3 maj. trojački uto-
rak, 27 jun. 18 jul. 2 aug. 28 aug.
14 sept. 18 okt. 11 nov. i poned.
prije Božića.
- Kukujevc* dva dana prije svetog
Trojstva i na sv. Trojstvo, 20 jul.
16 okt.
- Kutina* 4 maj. prvu srijedu po sv.
Petru i Pavlu i prvu srijedu po
sv. Klari.
- Laćarak* 24 i 25 jul.
- Lepoglava* 26 mart. 14 okt.
- Ličko Petrovo selo* 13 jul.
- Lipik-Buč* 2 febr. 6 maj. 4 okt.
- Lipovljani* 19 mart. 25 aprila, 8 jun.
30 aug. 15 okt. i 8 dec.
- Marija Bistrica* u poned. po Đur-
đevu, u četvrt. po bijeloj neđ. na
duhovski poned. u poned. po Tije-
lovu, na dan lica Božjega, na dan
iza Male Gospe, na dan poslije
Sviju Svetih, u poned. po Kata-
- rini.
- Mitrovica* 20 21 i 22 mart. 4 5 6 maj.
26 27 jun. 31 jul. 1 i 2 aug. 19 20 i
21 sept. 29 30 i 31 okt.
- Morović* 5 i 6 jul. 13 14 i 15 aug.
- Našice* 5 i 10 mart. 8 i 13 jun. 10 i
15 aug. 25 i 30 nov.
- Nova Gradiška* 25 mart. 21 aug. 1
nov. na pravosl. Duhove.
- Novi Slankamen* 17 18 i 19 mart. 16
17 i 18 okt.
- Novska* 20 jan. 25 mart. 15 jun. 28
okt.
- Nuštar* 29 jan. 11 mart. 19 apr. u
četvrt. prije rimo kat. Duhova, 23
jul. 24 aug. i 4 nov.
- Osijek* 16 i 17 jan. 22 23 apr. 31 maj.
i 1 jun. 18 i 19 jul. 1 i 17 okt. 23
i 24 nov.
- Pakrac* 2 jan. drugi dan pravosl.
Duhova, 2 aug. i 21 sept.
- Petrinja* na Veliki Petak, na petak
poslije Tijelova, 10 aug. i 21 dec.
- Podravska Moslavina* 10 jan. 1 mart.
tri dana prije Male Gospe, i 18
okt. marveni.
- Požega* u jan. 8 dana pred Antuno-
vo u koliko je taj dan neđ. onda
u poned. u poned. pred Cvjetnicu,
u poned. pred Duhove, 8 dana
pred sv. Lovrinca u augustu, u
koliko je taj dan neđ. onda u po-
ned. 8 dana pred Tereziju u ko-
liko je taj dan neđ. onda u po-
ned. sve marveni.
- Ruma* 12 febr. 23 aprila, 11 jun. na
pravosl. Petrov. dan, 10 jul. 10
okt. 19 nov.
- Samobor* 14 febr. 19 mart. na Veli-
ki Petak, 22 maj. 28 jul. 10 aug.
21 dec.
- Sesvete* 11 mart. 25 maj. 22 jul. i 2
nov.
- Sisak* 3 maj. na Spasovo, 14 sept.
19 nov.
- Slatina* 18 i 19 mart. 9 jul. 31 aug.
16 dec. marvom.
- Stara Gradiška* 16 augusta 29 sep-
tembra.
- Stara Pazova* 31 jula, 30 okt.
- Stari Mikanovci* 1 apr. 9 febr. 20 maj.

21 sept. marveni.
Stari Slankamen 27 28 i 29 jun.
Staro Topolje 30 jun. marveni.
Sv. Ivan Zelina 26 mart. na Vel. Četvrt. dan po Spasovu, dan po Tijelovu, 25 juna, 27 jula, 14 augusta, 7 septembra i 20 novembra.
Sveti Ivan Žabno 11 jan. 8 febr. 1 mart. 15 apr. 16 maj. 24 jun. 6 jul. 25 aug. 23 sept. 11 okt. 22 nov. 30 dec. Ako je koji od tih dana ned. sajam se drži u poned.
Šid 10 11 i 12 febr. 17 18 i 19 mart. 20 i 31 okt. 1 nov. 10 11 12 i 13 dec.
Širokopolje 12 mart. 28 sept.
Tovarnik 25 mart. 15 jun. 22 i 23 aug. i 20 sept.
Valpovo 21 febr. 5 maj. 21 jun. 21 aug. i 5 dec. marveni.
Varaždin 21 jan. 18 febr. dan iza gluhe ned. i 24 apr. 20 maj. 24 jun. 25 jul. 25 aug. 18 sept. 10 okt. 6 nov. 21 dec.
Vinkovci 30 i 31 jan. 13 14 15 i 16 maj. 3 4 5 i 6 auag. 29 okt.
Virje 20 jan. 4 apr. 1 maj. 21 jun. 25 jul. 18 aug. 21 sept. 11 nov.
Virovitica 2 jan. 24 i 29 mart. 27 apr.
Vrpolje 6 jan. 11 febr. 24 jun. i 5 nov.
Vukovar 1 mart. 29 i 30 apr. 1 maj. 22 23 i 24 jun. 13 14 sept. 13 14 i 15 nov.
Zabok 23 febr. 21 maj. 6 aug. 25 nov.
Zagreb Cvjetni u četvrt prije Cvjetnice, Markovski 26 apr. 18 maj. 27 jun. Margaretski 13 jul. Kraljevski 21 aug. Šimunski 28 okt. Nikolinjski 9 dec.
Zemun 11 12 i 13 maj. 13 14 i 15 aug. 25 26 i 27 sept.
Županja 1 februara i 26 augusta marveni.

U Bosni i Hercegovini

Banjaluka na pravosl. Duhove i 7 i 8 studenoga.
Bijeljina za marvu 4, 5 i 6 svibnja. 6, 7 i 8 studenoga.
Brčko 24 lipnja i 4 listopada.
Bihać 22 do 28 srpnja.

Bos. Brod 20 i 21 srpnja te 16 i 17 rujna.
Bos. Šamac 29 lipnja, 18 listopada
Bugojno 13 lipnja, 11 rujna, te glavni godišnji vašar 18 i 19 studenoga. Okolica Bugojna bogata je naročito u ovcama, koje se na ovim sajmovima prodaju radi priploda u druga mjesta.
Drventa 28 do 30 kolovoza, 18 i 19 listopada, za konje 25 i 26 ožujaka.
Doboj 1, 2 i 3 kolovoza, 3, 4 i 5 listopada robeni i marveni a 19 prosinca samo marveni.
Fojnica na Duhove.
Jajce 12, 13 i 14 listopada.
Kozarac 29 rujna.
Livno 24 do 29 lipnja, 1 studenoga i prva srijeda poslije Cvjetne nedilje.
Ljubuški 6, 7 i 8 prosinca.
Maglaj 21, 22 i 23 rujna.
Prijedor 2 do 5 kolovoza.
Prnjavor 18 do 20 kolovoza i 12 i 13 listopada.
Sarajevo na pravosl. Duhove.
Travnik 6 do 8 svibnja, 29 i 30 rujna i 1 listopada.
Tuzla veliki proljetni marveni 12, 13 i 14 lipnja, jesenski marveni 27, 28 i 29 rujna.
Visoko 20 i 21 rujna i 1 listopada.
Zvornik 1, 2 i 3 kolovoza, 27 listopada.
Zenica 15 i 16 svibnja, 24 i 25 listopada.

U Srbiji

(Sve po grčkom kalendaru)

U okrugu *crnorečkom*: Zaječar 1 maja i 29 augusta.
 U okrugu *kragujevačkom*: Kragujevac 21 maja i 21 novembra. Arandelovac 23 jula; Topola 6 septembra; Rača 20 jula i 14 oktobra.
 U okrugu *krajinskom*: Kladovo 15 augusta; Negotin 5 septembra.
 U okrugu *kruševačkom*: Aleksinac 29 juna i 14 oktobra; Deligrad

25 aprila i 1 avgusta; Kruševac 25 marta i 1 jula.

U okrugu *moravskom*: Jagodina na Spasovdan i 27 jula; Čuprija 29 maja i 6 avgusta; Paraćin 24 juna i 11 oktobra.

U okrugu *pirotskom*: Vlasotinci 14 oktobra; Pirot 20 marta i 25 avgusta.

U okrugu *podrinskom*: Loznica 15 juna i 15 avgusta; Mitrovica 3 septembra; Šabac 23 aprila.

U okrugu *podunavskom*: Vel. Orašje 15 juna; Palanka 23 aprila i 24 septembra; Smederevo 25 juna.

U okrugu *požarevačkom*: Golubac 15 avgusta; Aleksandrovac 20 jula; Požarevac na Petrovo i 14 oktobra.

U okrugu *rudničkom*: Kraljevo 20 juna i 24 septembra; Raška 15 aprila i 1 oktobra; Gornji Milanovac 9 maja i 6 oktobra; Čačak 1 maja i 19 avgusta.

U okrugu *timočkom*: Knjaževac 30 juna; Novi han 18 oktobra.

U okrugu *topličkom*: Prokuplje 9 maja i 23 septembra; Kuršumlija 24 aprila i 26 septembra.

U okrugu *užičkom*: Ivanjica 1 maja i 29 septembra; Požega 29 juna i 6 septembra; Užice 27 aprila i 11 oktobra.

U okrugu *valjevskom*: Valjevo 30 jula i 20 septembra; Obrenovac 29 juna i 6 septembra.

U Nišu na Spasovo i 1 oktobra.

„Tekstilana“

Subotica

Palata Građanske Kasine

Veletrgovina: tepiha, linoleuma, džakova, ponjava, šparge i sve moguće potrebštine za tapetarstvo

Tepisi

Vunena prediva

Vuneni pamut

kod: „**MEKKA**“

tekstilna industrija

SUBOTICA

Paje Kujundžića 82 — Telefon: 520

Beograd - Subotica - Zagreb

Poljaković, Zomborčević

Vlasnik: ZOMBORČEVIĆ STIPAN

Manufakturna trgovina u

Subotici (pored Male Kapele)

Stalno ima na skladištu ženskih i muških štofova, svile i krepdešina i ostale manufakture robe.

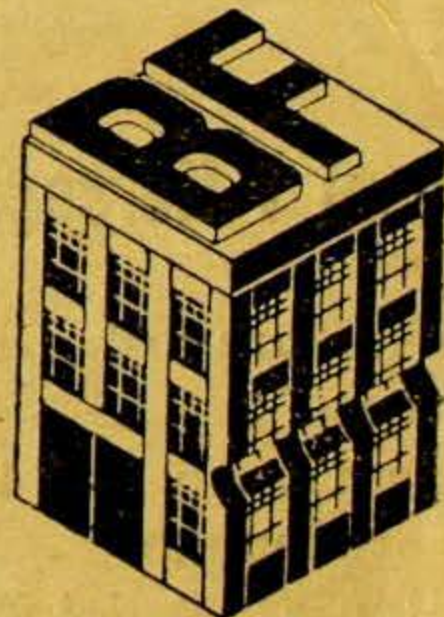
Cine solidne. — Tačna i brza posluga.

grafički i kliše zavod

BRAĆA FIŠER

SUBOTICA

ŠENOJE ULICA 12.

Poruke uredništva „Pravog Bunjevačkog Kalendara“

Somborac! Kupite naš lanski „Kalendar“, pa ćete viditi i uviriti se o našim radu i cilju. Mi nismo monopolisali, da baš naš „Kalendar“ postoji, kao onaj što je u jednoj novinji propagirao, da samo njihov „Kalendar“ ima pravo opstanka, a naš ne. Mi znamo da i druga jugoslavenska plemena imaju po više „Kalendara“ pa ih ipak ne žeže ladna gar ko onog u „onim“ novinama.

I. M. — Lemeši! Vaš rad je kasno stigo. Uvrstićemo ga iduće godine.

P. T. Bač! Ove godine zbog oskudice u prostoru, nismo mogli doneti ništo opširnije o „Šokcima“ — no već kako vidite iz našeg članka „Druga godina P. B. Kalendara“, za to ćemo se postarati iduće godine.

X. Y. — Bajmak! Opširnije o ličkim Bunjevcima pisao je Dr. Stjepan Pavičić u ličkom „Kalendaru“ za 1934. godinu. I on je stannovišta da Bunjevci nisu poriklom sa Bune reke. Inače već je od mlogih ozbiljnih naučnika dokazano da Bunjevci nemaju nikakvu vezu sa rekom Bunom, i put u nekakvu staru postojbinu Bunjevaca, stoga imao je samo političko manifestativni karakter. Možete bit mirni, jer oni ne pristinjavljaju mišljenje svih Bunjevaca.

„Na sumet stvarana“ Slika u Danici ne samo da ne naliči Bis-

kupu Antunoviću, nego je sramota i uvrida za ime i uspomenu Antunovića.

G. Karajkov! Naš rad nije protiv ikoga, samo to uobražavaju neki ljudi, koji misle da su nas pogodili u tanku žicu, a kad tamo a oni se bune.

Netačna obavještenost „Subotičke Danice“! U „Danici“ za 1935 g. u članku „Dvadesetogodišnjica smrti pokretača naše Danice“, izneto je, da je pokretač „D“ samo pop Pajo Kujundžić. Radi istine dodajemo slideće: 1) Subotičku Danicu su osnovali pod pokroviteljstvom biskupa Ivana Antunovića, pop Pajo Kujundžić, Ilija Kujundžić, Nikola Kujundžić i Mijo Mandić. 2) Pop Pajo Kujundžić i Nikola Kujundžić nisu u svome životu ni govorili sa Antunovićem. 3) Mandić je bio posrednik između Antunovića i nacionalnoga rada braće Kujundžića. Novčanu pomoć za Neven i Danicu Antunović je Mandiću slao. U porukama uredništva, izneta je jedna krupna neistina. „Pravi Bunjevački Kalendar“ pokrenio je sa rodoliubivom namiro, učitelj Ljudevit Kuzmić u Somboru. On nije imao cilj odnarođivati „Bunjevce“. Sa Batori-Burnaćom koji je pokrenio list „Bunjevac“, „Pravi Buni. Kalendar“ nije imao nikakve veze. — Pravom Bunjevačkom Kalendaru nije cilj odnarođivanje, već u prvom redu prosvita i vaspitavanje naroda u jugosl. duhu.

Voćke

jako lipe i plemenite, i osim toga sve vrste divljih podloga: drveće za ukras i ruže dobijaju se uz vrlo jeftine cene

Basch Andrija voćni rasadnik

Čantavir (Dunavska Banovina)

Tražite ilustrovani besplatni cinovnik

MODRA GALICA

(plavi kamen) 98/990/0

SUPERFOSFAT

160/0 i 180/0 i sva ostala umetna gnojiva

SUMPORNA KISELINA

AKUMULATORNA KISELINA

SOLNA KISELINA

CLAUBEROVA SO

GORKA SO

dobija se uz najpovoljnije uslove kod

„ZORKA“

prvo jugoslovensko društvo za kemičku
industriju na dionice

SUBOTICA

TELEFON BROJ: 319 i 318